

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
ในเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3

ปริญญาานิพนธ์
ของ
จุฑาพร นาครอด

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

พฤษภาคม 2554

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
ในเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

พฤษภาคม 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
ในเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

พฤษภาคม 2554

จุฑาพร นาครอด. (2554). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์ ดร.เสกสรรค์ ทองคำบรวง, อาจารย์ชวลิต รวยอาจิม.

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสาเหตุกับการมีจิตสาธารณะ ตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามภาวะสันนิษฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และขนาดอิทธิพลระหว่างตัวแปรสาเหตุกับการมีจิตสาธารณะ ตัวแปรสาเหตุที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การปลุกฝังจากโรงเรียน การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 จำนวน 645 คน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 5 ฉบับ และเป็นแบบวัด จำนวน 1 ฉบับ มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก รวม 6 ฉบับ เครื่องมือแต่ละฉบับมีค่าความเชื่อมั่น .835 .881 .828 .801 .816 และ .768 ตามลำดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. องค์ประกอบของตัวแปรสาเหตุทุกตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสาธารณะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามภาวะสันนิษฐานมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2/df = 2.708$, GFI = .974, AGFI = .925, SRMR = .033, RMSEA = .031)
3. การมีจิตสาธารณะได้รับอิทธิพลทางตรงจากการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม รองลงมาได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ การปลุกฝังจากโรงเรียน และสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .764 .702 .564 .558 และ .248 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรสาเหตุที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อจิตสาธารณะมากที่สุดได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู และการปลุกฝังจากโรงเรียน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล .156 และ .112 ตามลำดับ ตัวแปรทั้ง 5 ตัว อธิบายความแปรปรวนของจิตสาธารณะได้ร้อยละ 75.80

CAUSAL FACTORS INFLUENCING PUBLIC MIND OF MATTHAYOMSUKSA II
STUDENTS IN BANGKOK EDUCATIONAL SERVICE AREA III

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Educational Research and Statistics
at Srinakharinwirot University

May 2011

Chutapon Nakrod. (2011). *Causal Factors Influencing Public Mind Of Matthayomsuksa II In Bangkok Educational Service Area III*. Master thesis, M.Ed. (Educational Research and Statistics). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University.

Advisor Committee: Dr.Sakeson Tongkhambanchong, Chawalit Ruayajin.

This research intended to study relationships between factor of causal variables and public mind, to verify fit causal relationships model between hypothetical model and empirical data, and to study effect size between causal variables and public mind. Causal variables that used in this research were rearing practices, relationships among friends, cultivating the school, self efficacy about public mind and moral reasoning. The samples were 645 Matthayomsuksa II students in Bangkok Educational Service Area III, were selected by two-stage random sampling. The instruments were questionnaires that were rating scales, and quantitative data collection, Reliabilities of six instruments were .835 .881 .828 .801 .816 and .768 respectively. The data were analyzed by using path analysis

The results of this research were as follows:

1. There were positive relationships significant at the .01 between factors of all causal variables and public mind.

2. The causal relationships model was fit with the empirical data. ($\chi^2/df = 2.708$, GFI = .974, AGFI = .925, SRMR = .033, RMSEA = .031)

3. Public mind was most effected by moral reasoning, rearing practices, self efficacy about public mind, cultivating the school and relationships among friends which direct effect size were .764 .702 .564 .558 and .248 respectively. Causal variables which had indirect effect public mind. were rearing practices and cultivating the school which effect size were .156 and .112 respectively. All causal variables could explain the variance of public mind at 75.80%.

ปริญญาานิพนธ์

เรื่อง

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ในเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3

ของ

จุฑาพร นาครอด

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2554

คณะกรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

..... ประธาน

(อาจารย์ ดร.เสกสรรค์ ทองคำบรวงง)

(รองศาสตราจารย์วิญญา วิศาลาภรณ์)

..... กรรมการ

..... กรรมการ

(อาจารย์ชวลิต รวยอาจิม)

(อาจารย์ ดร.เสกสรรค์ ทองคำบรวงง)

..... กรรมการ

(อาจารย์ชวลิต รวยอาจิม)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.สุวพร เข้มเฮง)

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย
จาก
งบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ 2552
ปีการศึกษา 2551

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์นี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี โดยได้รับความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก อาจารย์ ดร. เสกสรรค์ ทองคำบรวงษ์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และ อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะ ตลอดจนพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องในการทำปริญญานิพนธ์นี้ตลอดมาด้วยความเอาใจใส่ และเมตตาต่อผู้วิจัยเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมาเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์วิญญา วิศาลาภรณ์ และ อาจารย์ ดร.สุพร เข้มเฮง กรรมการสอบปริญญานิพนธ์ที่แต่งตั้งเพิ่มเติม ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์เพื่อให้ปริญญานิพนธ์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ประจำภาควิชาการวัดผลและวิจัยทางการศึกษาทุกท่านที่ให้ความรู้ และคำแนะนำที่ดีตลอดระยะเวลาที่ผู้วิจัยได้ศึกษาในสถาบันแห่งนี้

ในการสร้างเครื่องมือได้รับความอนุเคราะห์จาก รองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ อาจารย์ ดร. มณฑิรา จารุเพ็ง อาจารย์ ดร. รณิดา เขยชุ่ม และคุณสุนันทา สมใจ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือวัดให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้รับความอนุเคราะห์จากผู้บริหาร คณะครูอาจารย์ และนักเรียนในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นอย่างดียิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณพี่ ๆ และเพื่อน ๆ นิสิตปริญญาโทสาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา ขอขอบคุณคุณจิราภรณ์ เรืองยิ่ง ที่มีส่วนช่วยในการให้คำปรึกษา คอยให้ความช่วยเหลือ และคอยให้คำปรึกษาในทุกขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมลิสรล

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา สมาชิกในครอบครัวทุกคนที่ให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือด้วยดีตลอดมา ทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการศึกษา

คุณประโยชน์ของปริญญานิพนธ์นี้ขอมอบแต่ บิดา มารดา พี่สาว ญาติพี่น้อง ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	4
ตัวแปรที่ศึกษา.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
สมมติฐานในการวิจัย.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ.....	13
ความหมายของจิตสาธารณะ.....	13
การก่อรูปของจิตสำนึก.....	14
องค์ประกอบของจิตสาธารณะ.....	19
ความสำคัญของจิตสาธารณะ.....	23
การเสริมสร้างจิตสำนึกต่อส่วนรวม.....	25
การวัดจิตสาธารณะ.....	27
ปัจจัยที่ก่อให้เกิดจิตสาธารณะ.....	28
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ.....	29
แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานที่ใช้ในการวิจัย.....	33
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู.....	36
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน.....	49
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังจากโรงเรียน.....	54

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตน.....	56
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม.....	62
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	74
การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง.....	74
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	79
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	92
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	93
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	98
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	105
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	107
ตอนที่ 1 การเตรียมข้อมูลและผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น.....	107
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดตัวแปรแฝง.....	111
ตอนที่ 3 การวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อ จิตสาธารณะ.....	118
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	126
สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีการค้นคว้า.....	126
สรุปผลการวิจัย.....	127
อภิปรายผล.....	128
ข้อเสนอแนะ.....	131

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	133
ภาคผนวก.....	144
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	171

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 เหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ชั้น ตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก.....	66
2 จำนวนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	75
3 จำนวนโรงเรียน ห้องเรียน และนักเรียน ในแต่ละขนาดโรงเรียนที่เป็น กลุ่มตัวอย่าง.....	77
4 จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	77
5 สถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลตามสมมติฐานกับ ข้อมูลเชิงประจักษ์และเกณฑ์ที่ใช้พิจารณา.....	97
6 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง และค่าสถิติไค-สแควร์ ทดสอบการแจกแจงการเป็นโค้งปกติรายตัวแปร (n = 645 คน).....	108
7 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรแฝงทั้งฉบับ.....	109
8 เมทริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของตัวแปรสาเหตุ กับองค์ประกอบของจิตสาธารณะ.....	110
9 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดจิตสาธารณะ.....	111
10 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดการอบรมเลี้ยงดู.....	113
11 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดการปลูกฝังจากโรงเรียน.....	115
12 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดการรับรู้ความสามารถ ของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ.....	116
13 ค่าสถิติความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามภาวะสันนิษฐาน กับข้อมูลเชิงประจักษ์ก่อนการปรับโมเดล.....	118
14 อิทธิพลทางตรง (Direct effects: DE) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect effects: IE) และอิทธิพลรวม (Total effects: TE) ก่อนการปรับโมเดล.....	121
15 ค่าสถิติความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามภาวะสันนิษฐาน กับข้อมูลเชิงประจักษ์หลังการปรับโมเดล.....	122
16 อิทธิพลทางตรง (Direct effects: DE) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect effects: IE) และอิทธิพลรวม (Total effects: TE) หลังการปรับโมเดล.....	125

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
17 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดจิตสาธารณะ.....	148
18 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู.....	149
19 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน.....	150
20 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดการปลูกฝังจากโรงเรียน.....	150
21 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดการรับรู้ความสามารถของตน เกี่ยวกับจิตสาธารณะ.....	151
22 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม.....	151
23 ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดจิตสาธารณะ.....	152
24 ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู.....	153
25 ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดสัมพันธภาพ ระหว่างเพื่อน.....	153
26 ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดการปลูกฝังจาก โรงเรียน.....	154
27 ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดการรับรู้ความสามารถ ของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ.....	154
28 ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม...	155

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะ ตามภาวะสันนิษฐาน.....	9
2 กระบวนการ การเรียนรู้ของบุคคล.....	16
3 กระบวนการการกล่อมเกลาทงสังคมเพื่อสร้างเสริมการเรียนรู้ของบุคคล.....	17
4 การกล่อมเกลาทงสังคมเพื่อสร้างจิตสำนึกและพฤติกรรมให้แก่สมาชิกของสังคม	18
5 รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม.....	34
6 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม การรู้คิด และองค์ประกอบส่วนบุคคลและอิทธิพล ของสิ่งแวดล้อม.....	57
7 ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตน ของแบนดูรา.....	60
8 ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	80
9 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดจิตสาธารณะ.....	112
10 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดการอบรมเลี้ยงดู.....	113
11 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดการปลูกฝังจากโรงเรียน.....	115
12 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดการรับรู้ความสามารถของตน เกี่ยวกับจิตสาธารณะ.....	117
13 รูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะ ก่อนการปรับ.....	120
14 รูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะ หลังการปรับ.....	124

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สังคมไทยในปัจจุบันนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะความเติบโตทางด้านวัตถุ ซึ่งเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมทุนนิยมที่มุ่งพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าในทุกๆ ด้าน ในขณะที่ความเจริญทางด้านวัตถุกำลังก้าวไปข้างหน้าอย่างรวดเร็ว แต่จิตใจของมนุษย์ไม่ได้เจริญก้าวหน้าตามวัตถุไปด้วย และจากความเจริญทางด้านวัตถุ และกระแสการเร่งพัฒนาด้านต่างๆ ทำให้คนหันไปสนใจเรื่องของตนเองมากขึ้น ความคิดเกี่ยวกับเรื่องส่วนรวมเริ่มลดน้อยลง สังคมมีแต่ การแก่งแย่ง เอารอดเอาเปรียบ คิดแต่ประโยชน์ส่วนตน ทำให้คนขาดความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และ ขาดจิตสำนึกสาธารณะ นำไปสู่ปัญหาการทุจริตประพฤติไม่ชอบในทุกระดับ กระบวนการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมที่ดำเนินการมาโดยต่อเนื่องได้กล่อมเกล้าให้คนไทยส่วนใหญ่ในปัจจุบันมีความเป็น ปัจเจกชนสูง ไม่ใส่ใจต่อเรื่องของส่วนรวมเหมือนกับคนไทยสมัยก่อน คนในปัจจุบันเกิดการรับรู้ ความคิดว่าสิ่งของที่เป็นของสาธารณะนั้นเป็นทรัพย์สินของภาครัฐหรือของราชการที่คนทั่วไปสามารถใช้ ประโยชน์ได้ เป็นสิ่งที่ตนเองสามารถนำมาใช้ประโยชน์ โดยไม่ต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแล หากแต่ เป็นหน้าที่ของภาครัฐหรือข้าราชการพึงจักต้องดูแลรักษาให้คงสภาพอยู่ จึงพากันละเลยหรือไม่สนใจที่จะดูแลรักษา (นิธิ เอียวศรีวงศ์. 2536: 44)

นอกจากทรัพย์สินที่เป็นของส่วนรวมแล้ว ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ประชาชนก็ไม่ได้มี จิตสำนึกที่รวมกลุ่มในการแก้ไขปัญหาคิดขึ้นแต่อย่างใด การไม่ช่วยกันรักษา สมบัติ สิ่งของ สถานที่ ที่เป็นทรัพย์สินสาธารณะและการเฉยชากับเหตุการณ์ที่ไม่กระทบถึงตนแสดงถึงการขาดจิตสาธารณะ (สื่อพลัง. 2542: 3 – 4) การขาดจิตสาธารณะของคนไทย ส่วนหนึ่งยังคงฝังแน่นอยู่กับแนวคิดเป็นของ รัฐ รัฐต่างหากที่เป็นเจ้าของประเทศ เป็นเจ้าของสถานที่ราชการ เป็นเจ้าของสมบัติสาธารณะ (จิตสำนึกสาธารณะเส้นทางสู่ประชาคม. 2542: 3-8)

จากปัญหาที่เกิดขึ้นต่อสังคมไทยแสดงให้เห็นว่าคนไทยส่วนใหญ่ยังขาดจิตสาธารณะ ซึ่งความ พยายามในการปลูกฝังจิตสาธารณะ ปัจจุบันได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 มาตรา 7 กล่าวว่า ความมุ่งหมายและกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องในด้าน ต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนรวมถึงการรู้จักรักษามรดกประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ นอกจากนี้ในหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้จิตสาธารณะเป็นหนึ่งในคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ทั้ง 8 ประการ โดยที่สถานศึกษาจะต้องมีชั่วโมงให้เด็กทำกิจกรรมสาธารณะ รวม 165 ชั่วโมง โดยใน ป.1 – ป.6 นั้น จะต้องทำกิจกรรม 60 ชั่วโมง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 45 ชั่วโมง ระดับ

มัธยมศึกษาตอนปลาย 60 ชั่วโมง ซึ่งนับว่า เป็นสิ่งที่ดียิ่งเพราะเป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์มากขึ้น ซึ่งจิตสาธารณะนี้จะติดตัวเขาไปจนเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในสังคมและร่วมสร้างสังคมที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 2552) และในการจัดการศึกษาควรมุ่งเน้นการสร้างจิตสำนึกภายใน คือ การพัฒนาจิตใจที่เป็นรากฐานของความเป็นมนุษย์ ไม่ควรเน้นที่การพัฒนาเพื่อความสำเร็จในวิชาชีพที่ปราศจากพื้นฐานทางจริยธรรมการให้การศึกษแก่เยาวชน ควรหยุดสร้างจิตสำนึกที่นิยมวัตถุ แต่เน้นการสร้างจิตสำนึกในทางจริยธรรมให้หนักหนาเข้มแข็งยิ่งขึ้น (สุพจน์ ทราญแก้ว. 2546: 55) ซึ่งสอดคล้องกับ สมพงษ์ สิงหะพล (2542: 15-16) ที่กล่าวว่า ในการจัดการเรียนการสอน จะมีการพัฒนาไปอย่างไร ก้าวหน้าเพียงใด สิ่งที่น่าพิจารณายิ่งกว่านั้นก็คือจะสอนอะไรให้เด็กจะสอนให้เกิดคุณลักษณะเช่นไร และในปัจจุบันมีการปฏิรูปการศึกษาขึ้น แต่ในการปฏิรูปการศึกษาคครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาส่วนใหญ่มุ่งที่จะสอนให้เด็กเกิดความสามารถ ตามแนวคิดของนักการศึกษาตะวันตก สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือการหนีห่างไปจากพื้นฐานดั้งเดิมของคนไทยจนกระทั่งทำให้เยาวชนในทุกวันนี้พากันตกหลุมของความเจริญ ขณะนี้บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาควรที่จะหันกลับไปทบทวนสิ่งที่สอนให้กับเยาวชนควรที่จะสอนให้เยาวชนเกิดจิตสำนึกใหม่ เพื่อที่จะเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตในสังคมโลกาภิวัตน์ได้และในการสร้างจิตสำนึกด้านต่าง ๆ ที่ได้ผลนั้น ดวงเดือน พันธุนาวิน (2538: 77) กล่าวว่าควรเริ่มตั้งแต่วัยเด็กโดยเฉพาะวัยเด็กช่วงอายุ 3 – 8 ขวบ เป็นช่วงที่เด็กมีความไวต่อการปลูกฝัง และส่งเสริมจริยธรรมและวัฒนธรรมเป็นอย่างดี และแนวทางในการเสริมสร้างจิตสำนึกของคนในสังคมว่าจะต้องเกิดจากการคลุกคลีกับความถูกต้อง การปลูกฝังอบรม การฝึกปฏิบัติ การเห็นตัวอย่างที่ชวนให้ประทับใจ ปัจจัยเหล่านี้จะค่อย ๆ โน้มนำใจของบุคคลให้เกิดจิตสำนึกที่ถูกต้องและจะต้องอาศัยสถาบันทางสังคมหลายส่วนเข้ามาร่วมมือกัน ทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนาและสื่อมวลชน โดยเฉพาะโรงเรียนเป็นสถาบันที่มีหน้าที่โดยตรงในการให้การศึกษอบรมแก่สมาชิกใหม่ของสังคม ซึ่งเป็นสถาบันที่จะช่วยพัฒนาจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นเป็นอย่างดี

จิตสาธารณะจึงเป็นสิ่งที่มีความค่า มีประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคม และประเทศชาติ จิตสาธารณะเป็นลักษณะที่สำคัญของการเป็นพลเมืองดีของประเทศ เพราะบุคคลที่มีจิตสาธารณะจะเป็นผู้ที่ตระหนักในสิทธิของตนเอง ไม่ล่วงล้ำสิทธิของผู้อื่น (ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร; และคณะ. 2547: 1) ซึ่งเยาวชนจะต้องให้ความสำคัญและตระหนักในสิ่งนี้ ดังนั้นจึงถึงเวลาแล้วที่ทุกคนจะต้องร่วมมือกันในการปลูกฝังจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นกับบุคคลในชาติ โดยเฉพาะในเด็ก เพราะเด็กเป็นวัยที่ผู้ใหญ่สามารถปลูกฝังลักษณะอันดีงามให้เกิดขึ้นได้ง่ายกว่าทำในวัยผู้ใหญ่

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาปัจจัยสาเหตุที่ส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 โดยตัว

แปรที่ทำการศึกษามีดังต่อไปนี้ การอบรมเลี้ยงดู สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การปลุกฝังจากโรงเรียน การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม เพื่อจะได้ทราบว่า ปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะ มากน้อยเพียงใด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการสร้างจิตสาธารณะ ให้เกิดกับนักเรียนที่เป็นกำลังของชาติในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal Model) ของตัวแปรที่ส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3 มีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงสาเหตุต่าง ๆ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การปลุกฝังจากโรงเรียน การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม กับจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรเชิงสาเหตุต่าง ๆ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การปลุกฝังจากโรงเรียน การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม กับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. เพื่อศึกษาตัวแปรสาเหตุที่มีอิทธิพลทั้งทางตรง ทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรเชิงสาเหตุต่างๆ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การปลุกฝังจากโรงเรียน การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม กับจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัย ด้านการอบรมเลี้ยงดู สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การปลุกฝังจากโรงเรียน การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ว่ามีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลอย่างไรต่อการมีจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาจิตสาธารณะ อีกทั้งสามารถใช้เป็นแนวทางให้สถานศึกษา และครอบครัวได้ร่วมกันให้คำปรึกษา แนะนำ แก้ไขและช่วยเหลือดูแล เพื่อปลุกฝังจิตสาธารณะให้นักเรียนต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 3 มีจำนวนโรงเรียน 42 โรงเรียน จำนวนห้องเรียน 397 ห้องเรียน และมีจำนวนนักเรียน 17,215 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 3 มีจำนวนโรงเรียน 8 โรงเรียน จำนวนห้องเรียน 16 ห้องเรียน และจำนวนนักเรียน 645 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two - Stage Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรสาเหตุ ได้แก่
 - 1.1 การอบรมเลี้ยงดู
 - 1.2 สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน
 - 1.3 การปลุกฝังจากโรงเรียน
 - 1.4 การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ
 - 1.5 การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ จิตสาธารณะ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **จิตสาธารณะ (Public mind)** หมายถึง ความคิดที่ไม่เห็นแก่ตัว มีความปรารถนาที่จะช่วยเหลือ ช่วยแก้ปัญหาให้ผู้อื่นและสังคม และรวมทั้งการรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระในเรื่องของส่วนรวม ที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันเป็นกลุ่ม เห็นคุณค่าในการดูแลเอาใจใส่สิ่งของต่างๆ ที่เป็นส่วนรวม ซึ่งสามารถสังเกตได้จากความรู้สึกนึกคิดหรือพฤติกรรมที่แสดงออกมา โดยพิจารณาจากองค์ประกอบตามแนวคิดของ ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ (2547) และ หุทัย อาจปฎ (2544) ซึ่งจะพิจารณา 2 ส่วน คือ ด้านความคิดเห็น และด้านพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีจิตสาธารณะ ดังนี้

1.1 ด้านความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นต่อส่วนรวม หมายถึง ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม แม้ว่าปัญหานั้นจะไม่ส่งผลกระทบต่อตนเองแต่ก่อให้เกิดปัญหาต่อส่วนรวม ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่นักเรียนจะต้องกระตือรือร้นในการหาวิธีการ แนวทางในการแก้ปัญหาโดยเริ่มจากปัญหาที่ใกล้ตัวนักเรียนก่อน

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกถึงการมุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการดูแลรักษาสิ่งของที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันทั้งในสถานศึกษาและสถานที่ต่างๆ ในสังคมตามความสามารถของตนเองด้วยความเต็มใจ

1.3 การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวม หมายถึง การที่นักเรียนใช้ประโยชน์สิ่งของที่เป็นส่วนรวมโดยไม่ยึดของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง และไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรวม

2. ปัจจัยเชิงสาเหตุ หมายถึง กลุ่มตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในรูปที่เป็นสาเหตุโดยตรง หรือโดยอ้อมหรือทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมต่อการมีจิตสาธารณะ ในการวิจัยครั้งนี้ปัจจัยเชิงสาเหตุได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การปลูกฝังจากโรงเรียน การรับรู้ความสามารถของตนเองเกี่ยวกับจิตสาธารณะ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

3. การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่พ่อแม่ผู้ปกครองปฏิบัติต่อเด็กเพื่อสนองความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นทั้งทางกายและทางใจ การมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก การถ่ายทอดวัฒนธรรม เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งสามารถวัดอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยศึกษาการอบรมเลี้ยงดูเพียง 2 ประเภท ดังนี้

3.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การที่พ่อแม่ ผู้ปกครองปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรักเอาใจใส่ทุกซอกซอกให้ความช่วยเหลือสนับสนุนแก่เด็ก และยอมให้เด็กได้ร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และสิ่งที่เด็กต้องการ

3.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึง การที่พ่อแม่ ผู้ปกครองอธิบายเหตุผลให้กับเด็กเมื่อต้องการขัดขวางหรือสนับสนุนในการกระทำสิ่งต่างๆ ของเด็ก ซึ่งการใช้เหตุผลจะเป็นสิ่งตรงกันข้ามกับการที่พ่อแม่ใช้อารมณ์ของตนเป็นที่ตั้งในการควบคุมพฤติกรรมของเด็ก

4. สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน หมายถึง ลักษณะของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อนในการอยู่ร่วมกัน มีการพึ่งพาอาศัยกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รู้จักการให้และการยอมรับรู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น รวมถึงการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ตลอดจนการเลียนแบบการกระทำต่างๆ ของเพื่อน

5. การปลูกฝังจากโรงเรียน หมายถึง การที่นักเรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้รับการอบรมสั่งสอนโดยตรงจากครูอาจารย์หรือโดยอ้อมจากการเห็นแบบอย่างจากครูอาจารย์ภายในโรงเรียน ในการแสดงออกถึงการเห็นคุณค่าทรัพย์สินของ ตลอดจนการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามการปลูกฝังจากโรงเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่งเป็น 2 ด้าน ดังนี้

5.1 การปลูกฝังความรับผิดชอบต่อสังคม และสาธารณะ หมายถึง การที่ครู อาจารย์มีการอบรมสั่งสอนทั้งทางตรงและทางอ้อมให้นักเรียนมีการประพฤติตนที่เหมาะสมเคารพกฎระเบียบของสังคม เอาใจใส่ดูแลรักษาสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่เป็นของส่วนรวม ไม่ยึดของส่วนรวมมาเป็นของตน ตลอดจนส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

5.2 การจัดกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ หมายถึง การที่โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนได้ร่วมกระทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ทั้งในโรงเรียน และบริเวณชุมชนโดยกำหนดให้มีการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ

6. การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ หมายถึง การที่นักเรียนตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนที่จะจัดการดำเนินการในการแสดงออกถึงพฤติกรรมบางอย่างที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อส่วนรวม รวมถึงพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมว่าตนเองสามารถทำได้หรือไม่ และมีความมั่นใจมากน้อย ระดับใด ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามวัดการรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยวัดครอบคลุม 2 ด้าน ดังนี้

6.1 การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะด้านการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา หมายถึง การที่นักเรียนตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนที่จะจัดการดำเนินการ ในการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่มุ่งปฏิบัติเพื่อดูแลรักษาสิ่งของที่เป็นของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันทั้งในสถานศึกษา และสถานที่ต่าง ๆ ของสังคม

6.2 การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะด้านการเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวม หมายถึง การที่นักเรียนตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตน ที่จะจัดการดำเนินการใช้ประโยชน์สิ่งของที่เป็นส่วนรวมโดยไม่ยึดของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง และการไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรวม

7. การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการคิดหาเหตุผลเพื่อเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเหตุผลจะแสดง ให้เห็นถึงเหตุจูงใจ หรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของนักเรียน ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

8. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Path Analysis) หมายถึง สถิติที่ใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ในรูปที่เป็นสาเหตุและผล เป็นการยืนยันว่าตัวแปรเชิงสาเหตุที่ได้จากแนวคิดเชิงทฤษฎี และผลการวิจัย ตัวแปรใดบ้างที่เป็นสาเหตุให้เกิดความแปรปรวนในตัวแปรตาม และสาเหตุดังกล่าว นั้นเป็นสาเหตุที่เกิดจากตัวแปรตัวนั้นๆ โดยตรงหรือเป็นสาเหตุทางอ้อม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

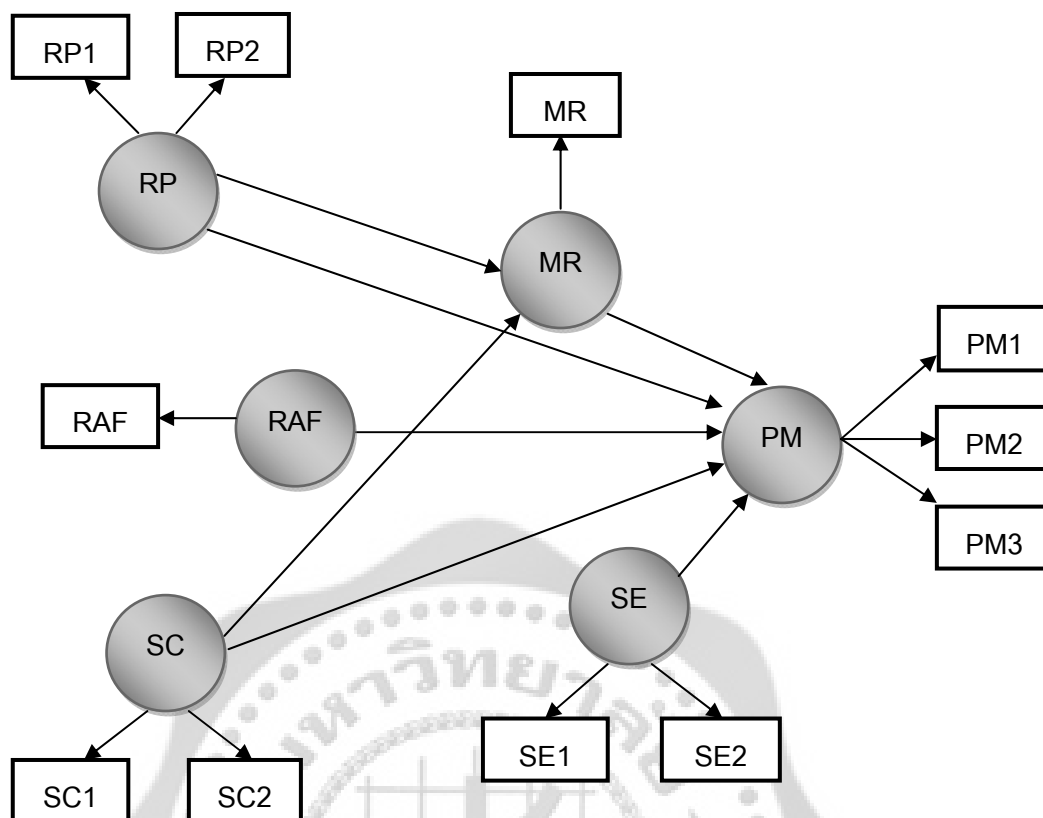
ในการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย ซึ่งทฤษฎีนี้เป็นรูปแบบทฤษฎีที่ใช้ศึกษาความเป็นสาเหตุของพฤติกรรมหรือคุณลักษณะที่ต้องการศึกษาของบุคคลว่ามีอิทธิพลหรือมีสาเหตุมาจากแหล่งต่าง ๆ โดยทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยมประกอบด้วยตัวแปร 4 กลุ่ม คือ ตัวแปรที่เป็นลักษณะสถานการณ์ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การปลูกฝังจากโรงเรียน ตัวแปรที่เป็นจิตลักษณะเดิม ได้แก่ การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ตัวแปรที่เป็นจิตลักษณะตามสถานการณ์ ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเองเกี่ยวกับจิตสาธารณะ และตัวแปรที่เป็นพฤติกรรมหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ศึกษา คือ จิตสาธารณะ ซึ่งนอกจากแนวคิดปฏิสัมพันธ์นิยม ผู้วิจัยยังใช้แนวคิด ของคีย์ลิสตอม (Kihlstrom) โดยแนวคิดนี้ได้มีการอธิบายและแบ่งระดับจิตสำนึกออกเป็น 3 ระดับ คือ ชั้นความตระหนักภายนอก จิตสำนึกขั้นต้น และจิตสำนึกขั้นสะท้อน ซึ่งแนวคิดของคีย์ลิสตอม (Kihlstrom) เป็นแนวคิดทางจิตวิทยาที่กล่าวถึงจิตสำนึกโดยตรง

เนื่องจากจิตสาธารณะ (Public mind) เป็นคำที่มีความหมายเดียวกันกับ จิตสำนึกสาธารณะ (Public consciousness) ซึ่งในการเกิดจิตสำนึกของบุคคลนั้นเป็นผลมาจากการเรียนรู้ที่ได้รับการหล่อเลี้ยงมาจากสังคม ซึ่งได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน องค์กรศาสนา กลุ่มเพื่อน และสื่อมวลชน หน่วยงานสังคมนี้อาจมีส่วนร่วมในกระบวนการหล่อเลี้ยงทางสังคม เพื่อให้สมาชิกในสังคมมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาสถาบันครอบครัวจึงเป็นสถาบันที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรกเพราะเป็นจุดเริ่มต้น ที่จะช่วยให้เด็กเกิดจิตสาธารณะ เห็นความสำคัญของส่วนรวมซึ่งจะถ่ายทอดผ่านการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนจะช่วยส่งเสริมให้เด็กให้ความร่วมมือกับผู้อื่นมากขึ้น และมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูง ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และทราบถึงสิ่งที่ควรทำและสิ่งที่ไม่ควรทำเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล จะเติบโตขึ้นเป็นเด็กที่มีการปรับตัวทางสังคมสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ธนิตา ทองมีเหลือ (2550) พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสาธารณะนอกจากครอบครัวแล้วโรงเรียนหรือสถานศึกษานับเป็นหน่วยงานหนึ่งที่สังคมคาดหวังให้เป็นเครื่องมือในการสร้างจิตสาธารณะ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2543: 19) ซึ่งสอดคล้องกับ งามตา วรินทร์านนท์ (2534: 144-149) ที่กล่าวว่า โรงเรียนและครูเป็นที่อบรมสั่งสอนเด็กทั้งทางวิชาการ รวมถึงคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงามด้วย นอกจากครอบครัวและโรงเรียนแล้วกลุ่มเพื่อนก็มีอิทธิพลมาก บุคคลที่เป็นเพื่อนกันก็มักจะมีลักษณะบางประการที่เหมือนกันซึ่งกลุ่มเพื่อนจะสอนประสบการณ์ในเรื่องความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน กลุ่มเพื่อนจะสอนให้เด็กได้สัมผัสกับค่านิยมและประสบการณ์ต่างๆ จากงานวิจัยของ จันทิมา จันทรศักดิ์

(2547: 76) ทำการศึกษาพบว่า สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งการเข้าร่วมกิจกรรมนี้เป็นส่วนหนึ่งของจิตสาธารณะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนิตา ทองมีเหลือ และคณะ (2550) และพรพรหม พรรคพวก (2550) พบว่า สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสาธารณะ

จากที่กล่าวมานั้นเป็นเพียงสาเหตุฝ่ายสถานการณ์เท่านั้น ซึ่งในการเกิดจิตสาธารณะนั้น มีสาเหตุมาจากจิตลักษณะเดิมของบุคคลด้วย ซึ่งทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรม ของ ดุจเดือน พันธุมนาวิณ (2549: 61-63) ระบุว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นสาเหตุทางจิตลักษณะที่สามารถพัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติ จากงานวิจัยของ ศุภรัตน์ ทองอ่อน (2550) ทำการศึกษาพบว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ส่งผลต่อจิตสำนึกสาธารณะด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ และจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า นอกจากนั้นยังมีจิตลักษณะตามสถานการณ์ได้แก่การรับรู้ความสามารถของตนเองเกี่ยวกับจิตสาธารณะ ซึ่งการรับรู้ความสามารถของตนเองมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ แบนดูรา (Bandura, 1986) จากแหล่งที่มาของการรับรู้ความสามารถของตนเองมาจาก 4 แหล่ง ซึ่งแหล่งที่มาของการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้น มีที่มาจากสภาพแวดล้อมทางสังคม ที่เป็นเหมือนสิ่งกระตุ้นให้บุคคลเกิดการรับรู้ความสามารถของตน ดังนั้นการรับรู้ความสามารถของตัวบุคคลมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลหรือคุณลักษณะที่ต้องการศึกษาจิตสาธารณะ

จากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าตัวแปรปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อจิตสาธารณะ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การปลูกฝังจากโรงเรียน การรับรู้ความสามารถของตนเองเกี่ยวกับจิตสาธารณะและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งปัจจัยสาเหตุเหล่านี้มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อจิตสาธารณะ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามภาวะสันนิษฐานของจิตสาธารณะ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามภาวะสันนิษฐานของจิตสาธารณะ

สัญลักษณ์ภายในภาพประกอบ 1 สามารถอธิบายได้ ดังนี้

- แทน ตัวแปรแฝง (Latent Variables)
- แทน ตัวแปรสังเกตได้ (Observed Variables)

อักษรย่อภายในภาพประกอบ 1 สามารถอธิบายได้ ดังนี้

- PM แทน จิตสาธารณะ
- PM1 แทน จิตสาธารณะด้าน ความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นต่อส่วนรวม
- PM2 แทน จิตสาธารณะด้านการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา
- PM3 แทน จิตสาธารณะด้านการเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวม
- RP แทน การอบรมเลี้ยงดู
- RP1 แทน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล
- RP2 แทน การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน
- RAF แทน สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน
- SC แทน การปลูกฝังจากโรงเรียน

SC1	แทน	การปลูกฝังจากโรงเรียนด้านการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อสังคมและสาธารณะ
SC2	แทน	การปลูกฝังจากโรงเรียนด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์
SE	แทน	การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ
SE1	แทน	การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะด้านการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา
SE2	แทน	การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะด้านการเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวม
MR	แทน	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยสาเหตุ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การปลูกฝังจากโรงเรียน การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม มีความสัมพันธ์กับจิตสาธารณะ
2. ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของรูปแบบความสัมพันธ์ที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. ตัวแปรสาเหตุมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการมีจิตสาธารณะ ดังนี้
 - 3.1 การอบรมเลี้ยงดูมีอิทธิพลทางตรงต่อจิตสาธารณะ และมีอิทธิพลทางอ้อมโดยผ่านการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
 - 3.2 สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน มีอิทธิพลทางตรงต่อการมีจิตสาธารณะ
 - 3.3 การปลูกฝังจากโรงเรียน มีอิทธิพลทางตรงต่อการมีจิตสาธารณะและมีอิทธิพลทางอ้อมโดยผ่านการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
 - 3.4 การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะมีอิทธิพลทางตรงต่อจิตสาธารณะ
 - 3.5 การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อจิตสาธารณะ

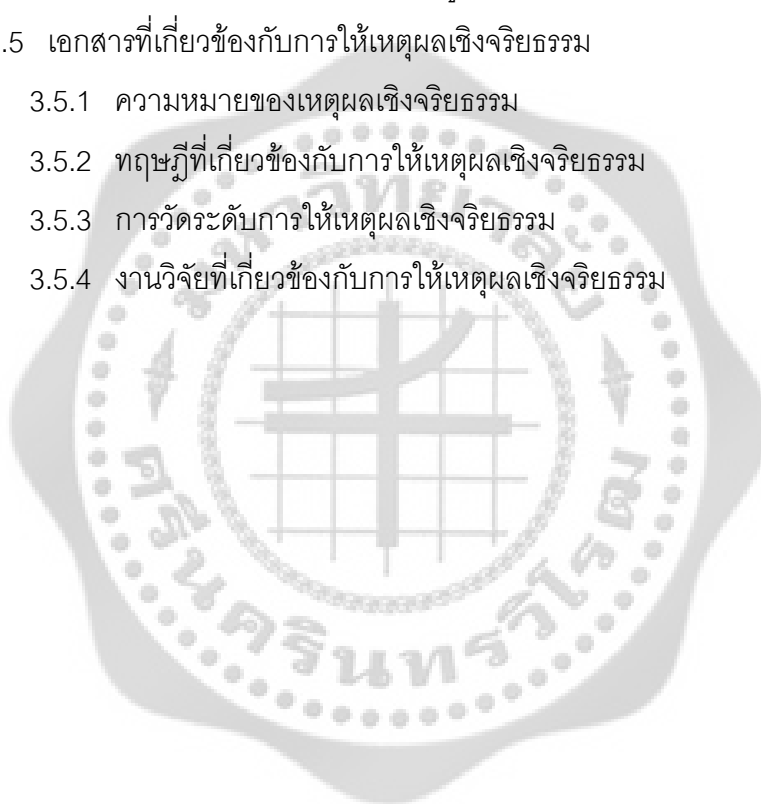
บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธาณณะ
 - 1.1 ความหมายของจิตสาธาณณะ
 - 1.2 การก่อรูปของจิตสำนึก
 - 1.3 องค์ประกอบของจิตสาธาณณะ
 - 1.4 ความสำคัญของจิตสาธาณณะ
 - 1.5 การเสริมสร้างจิตสำนึกต่อส่วนรวม
 - 1.6 การวัดจิตสาธาณณะ
 - 1.7 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดจิตสาธาณณะ
 - 1.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธาณณะ
2. แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model)
 - 2.2 โมเดลระดับจิตสำนึกของคิฮิลด์ทอม (Kihlstrom)
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อจิตสาธาณณะ
 - 3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู
 - 3.1.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู
 - 3.1.2 ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู
 - 3.1.3 จุดมุ่งหมายของการอบรมเลี้ยงดู
 - 3.1.4 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู
 - 3.1.5 ปัจจัยที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดู
 - 3.1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู
 - 3.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน
 - 3.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน
 - 3.2.2 การสร้างสัมพันธภาพ
 - 3.2.3 หลักพื้นฐานในการสร้างสัมพันธภาพ
 - 3.2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน

- 3.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังจากโรงเรียน
 - 3.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการปลูกฝังจากโรงเรียน
- 3.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตน
 - 3.4.1 ความหมายของการรับรู้ความสามารถของตน
 - 3.4.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตน
 - 3.4.3 แหล่งที่มาของการรับรู้ความสามารถของตน
 - 3.4.4 มิติของการวัดการรับรู้ความสามารถของตน
 - 3.4.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตน
- 3.5 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
 - 3.5.1 ความหมายของเหตุผลเชิงจริยธรรม
 - 3.5.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
 - 3.5.3 การวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
 - 3.5.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

1. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะทำให้ทราบความหมาย ความสำคัญ การก่อรูปของจิตสำนึก องค์ประกอบจิตสาธารณะ การเสริมสร้างจิตสำนึกต่อส่วนรวม การวัดจิตสาธารณะ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดจิตสาธารณะ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ โดยในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ ดังนี้

1.1 ความหมายของจิตสาธารณะ

ราชบัณฑิตยสถาน (2524: 81) ให้ความหมาย จิตสำนึกทางสังคม (Social consciousness) หรือ จิตสำนึกสาธารณะ (Public consciousness) หมายถึง การตระหนักรู้และคำนึงถึงส่วนรวม ร่วมกัน หรือคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมความสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกับตน

ชาย โภธิสิตา (2540) ให้ความหมายของจิตสำนึกต่อสาธารณะสมบัติ คือ การใช้สาธารณะสมบัติอย่างมีความรับผิดชอบหรือการรับผิดชอบต่อสาธารณะสมบัติซึ่งแบ่งเป็น 2 ด้าน คือ 1) รับผิดชอบต่อสาธารณะสมบัติด้วยการหลีกเลี่ยงการใช้ และการกระทำที่เกิดความชำรุดเสียหายต่อสาธารณะสมบัติ นั้นๆ รวมไปถึงการถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลสาธารณะสมบัติในวิสัยที่สามารถทำได้ 2) การเคารพสิทธิในการใช้สาธารณะสมบัติของผู้อื่นโดยการคำนึงว่าคนอื่นก็มีสิทธิในการใช้เช่นเดียวกัน จะต้องไม่ยึดสาธารณะสมบัตินั้นเป็นของส่วนตัวและไม่ปิดกั้นโอกาสการใช้ประโยชน์ของผู้อื่น

มัลลิกา มัติโก (2541: 5) ได้ให้ความหมายจิตสำนึกทางสังคม หมายถึง ความรู้สึก และความคิดเห็นที่มีต่อปรากฏการณ์ในด้านต่างๆ ทางสังคม รวมทั้งการตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา ที่มีผลกระทบต่อตนเองและสังคมโดยรวม ตลอดจนแนวทางแก้ไขสภาพการณ์นั้น ๆ

ศักดิ์ชัย นิรัญทิว (2541: 57) กล่าวว่า การมีจิตสำนึกสาธารณะ คือ มีจิตใจที่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม คำนึงถึงความสำคัญของสิ่งอันเป็นของที่ต้องใช้หรือมีผลกระทบร่วมกันในชุมชน

จิตสำนึกเส้นทางสู่ประชาคม (2542: 9) กล่าวว่า คำว่าจิตสำนึกสาธารณะ เป็นคำเดียวกับ คำว่าจิตสาธารณะ หมายถึง ความเป็นพลเมืองผู้ตื่นรู้ ตระหนักในสิทธิและความรับผิดชอบต่อที่สร้างสรรค์ สังคมส่วนรวมของคนสามัญ พลเมืองที่รู้จักเรียกร้องการมีส่วนร่วม และต้องการที่จะจัดการดูแลกำหนดชะตาของตนและสังคม

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543: 17) ให้ความหมายของ จิตสาธารณะ ว่า ความคิดที่ไม่เห็นแก่ตัว มีความปรารถนาที่จะช่วยเหลือช่วยแก้ปัญหาให้แก่ผู้อื่นหรือสังคม พยายามฉวยโอกาสที่จะช่วยเหลืออย่างจริงจังและมองโลกในแง่ดีบนพื้นฐานของความเป็นจริง

วิรัตน์ คำศรีจันทร์ (2544: 6) ได้ให้ความหมายของ จิตสำนึกสาธารณะ ว่า หมายถึง กระบวนการคิดและลักษณะของบุคคลที่มีการปฏิบัติ โดยมีกระบวนการในระดับบุคคลไปสู่สาธารณะ ต้องการที่จะทำประโยชน์มากกว่าที่จะรับจากสาธารณะ

เหตุที่ย อาจปรุ (2544: 37) ได้ให้ความหมายของ จิตสาธารณะ ว่า ความตระหนักของบุคคลถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ทำให้เกิดความรู้สึกปรารถนาที่จะช่วยเหลือสังคมต้องการเข้าไปแก้ไขโดยรับรู้ถึงสิทธิควบคู่ไปกับหน้าที่ และความรับผิดชอบ สำนึกถึงพลังของตนว่าสามารถร่วมแก้ไขปัญหาได้ และลงมือกระทำเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ โดยการเรียนรู้ และแก้ไขปัญหา ร่วมกับคนในสังคม

สุพจน์ ทรายแก้ว (2546: 50) ได้ให้ความหมายของคำว่า จิตสำนึกต่อส่วนรวม หรือ จิตสำนึกสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะทางจิตของบุคคลเกี่ยวกับการมองเห็นคุณค่า หรือการให้คุณค่าแก่การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมที่ไม่มีผู้ใดผู้หนึ่งเป็นเจ้าของ หรือเป็นสิ่งที่คนในสังคมเป็นเจ้าของร่วมกันเป็นสิ่งที่สามารถสังเกตได้จากความรู้สึกนึกคิดหรือพฤติกรรม การกระทำที่แสดงออกมา

อรพินทร์ ชูชม และคณะ (2549: 4) ให้ความหมายของ จิตสาธารณะ ว่าหมายถึง การที่บุคคลตระหนักรู้และคำนึงถึงประโยชน์สุขของส่วนรวมและสังคม เห็นคุณค่าในการเอาใจใส่ ดูแลรักษาสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ที่เป็นส่วนรวม

จากความหมายข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า จิตสาธารณะ (Public mind) หมายถึง ความคิดที่ไม่เห็นแก่ตัว มีความปรารถนาที่จะช่วยเหลือช่วยแก้ปัญหาให้ผู้อื่นและสังคม และรวมทั้งการรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระในเรื่องของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันเป็นกลุ่ม เห็นคุณค่าในการดูแลเอาใจใส่สิ่งของต่าง ๆ ที่เป็นส่วนรวม ซึ่งสามารถสังเกตได้จากความรู้สึกนึกคิดหรือพฤติกรรมที่แสดงออกมา

1.2 การก่อรูปของจิตสำนึก

สุพจน์ ทรายแก้ว (2546: 46-49) ได้กล่าวว่า มีนักจิตวิทยาการศึกษา มีความเห็นพ้องต้องกันว่าจิตสำนึกเป็นคุณลักษณะทางจิตพิสัยที่ปรากฏหรือก่อรูปขึ้นในจิตใจของมนุษย์แต่ละคน ภายหลังได้รับรู้ปรากฏการณ์หรือได้รับสิ่งเร้าจากภายนอกในเชิงสะสม การก่อตัวของจิตสำนึกเป็นกระบวนการก่อรูปที่มีความต่อเนื่องกันจึงยากที่จะกำหนดแยกแยะ หรือทำการจัดลำดับขั้น เพื่อบ่งชี้ว่าบุคคลมีความรู้สึกอยู่ที่ใดได้ชัดเจนแน่นอน การก่อรูปของจิตสำนึกยังเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะทางด้านสติปัญญาและการกระทำของมนุษย์อีกด้วย หรืออาจกล่าวอีกในหนึ่งได้ว่า จิตสำนึกเป็นผลลัพธ์เชิงคุณลักษณะทางจิตใจของมนุษย์ที่ก่อรูปขึ้นผ่านกระบวนการเรียนรู้ของบุคคล ซึ่งกระบวนการเรียนรู้นี้มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่

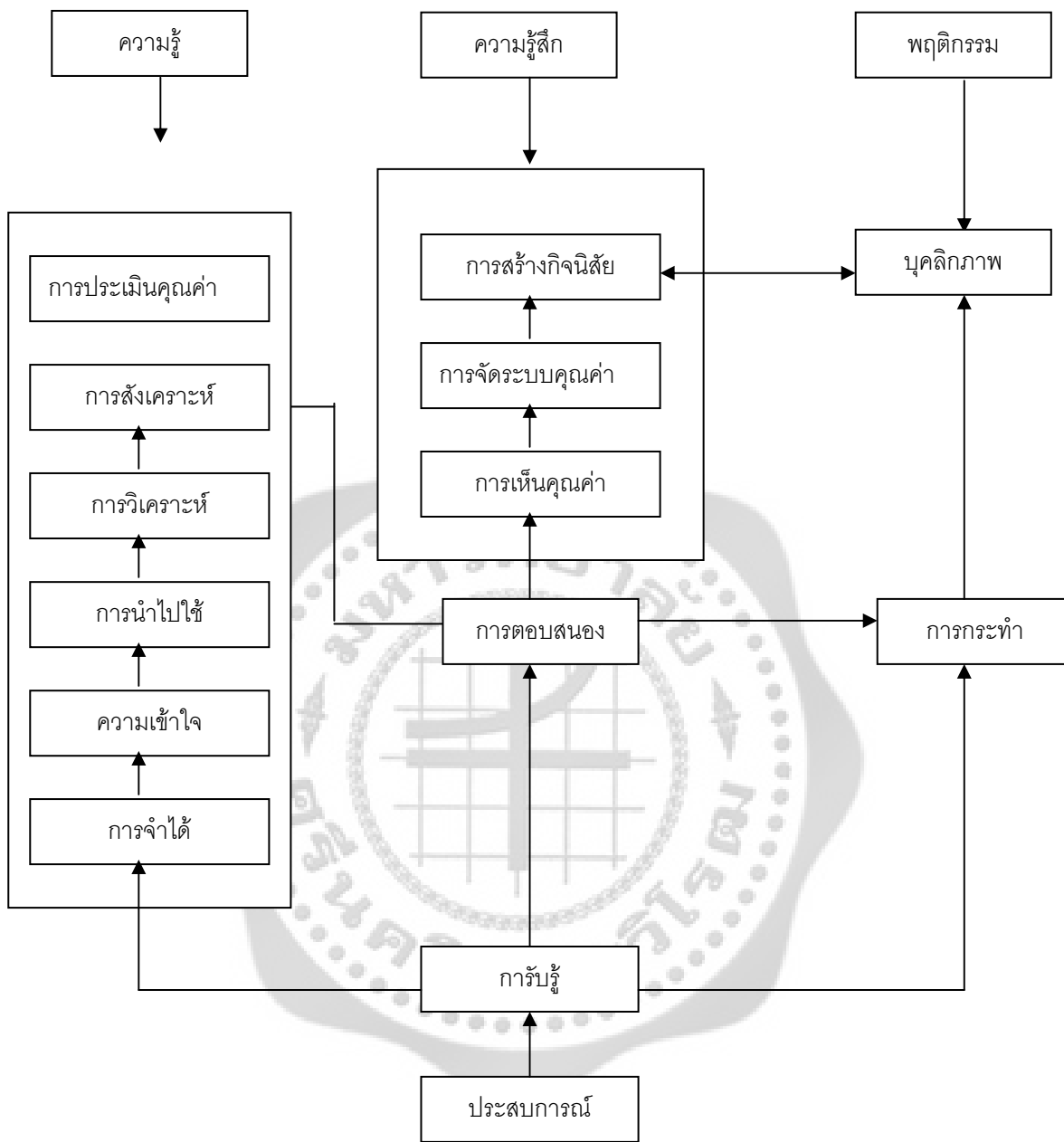
ก. คุณลักษณะด้านพุทธิพิสัย หมายถึง การได้รับรู้ (Cognition) หรือการมีประสบการณ์ตรงกับสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมผ่านประสาทสัมผัสต่าง ๆ ทำให้บุคคลรู้จักหรือระลึกถึง มีความเข้าใจสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินคุณค่าของสิ่งดังกล่าวได้ และนำไปสู่การก่อรูปของจิตสำนึก

ข. คุณลักษณะด้านจิตพิสัย หมายถึง ความรู้สึกทางจิตใจ (Affection) อันได้แก่ การมีความสนใจ หรือใส่ใจในสิ่งดังกล่าว โดยมีปฏิริยาสนองตอบ การเห็นหรือให้คุณค่า การจัดระบบของคุณค่าและสร้างเป็นคุณลักษณะนิสัยที่นำไปสู่จิตสำนึก

ค. คุณลักษณะทางด้านทักษะพิสัยที่หมายถึง พฤติกรรม (Behavior) หรือการแสดงออกที่สามารถจะสังเกตรูปแบบความประพฤติได้อย่างชัดเจน ที่เรียกว่า บุคลิกภาพ

จิตสำนึกของบุคคลจึงเป็นผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นหลังจากการมีประสบการณ์ตรงกับสิ่งเร้า การรับรู้ในส่วนนี้ได้ก่อรูปขึ้นในจิตใจของบุคคลในรูปของความเชื่อ ค่านิยม ทักษะคติ ที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมเป็นคุณลักษณะทางจิตที่ก่อผ่านกระบวนการทางปัญญาเป็นปฏิริยาตอบสนองต่อปรากฏการณ์ทางสังคม สามารถเขียนเป็นแผนภาพได้ดังภาพประกอบ 2

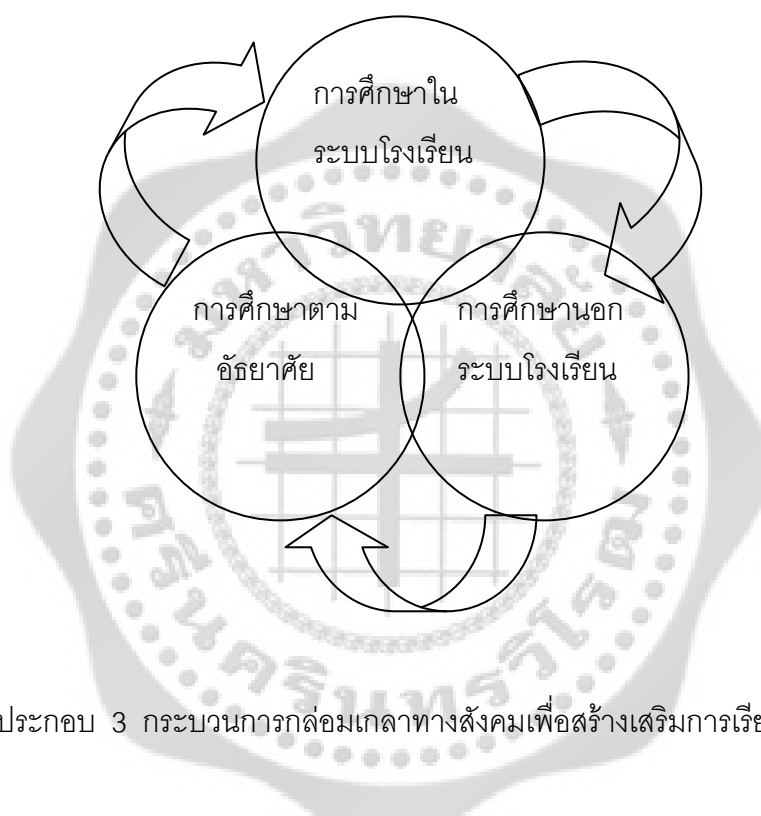

ภาพประกอบ 2 กระบวนการเรียนรู้ของบุคคล

ที่มา: สุพจน์ ทรายแก้ว. (2546, มกราคม – มิถุนายน).จิตสำนึกสาธารณะ: การก่อรูปและกระบวนการเสริมสร้าง. วารสารเพชรบุรีวิทยาลัยเกษตร. 4(1): 47.

การเสริมสร้างการเรียนรู้ให้แก่บุคคลในสังคมตามกระบวนการเรียนรู้ที่แสดงไว้ข้างต้นอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ (มีความรู้ ทักษะ บุคลิกลักษณะ และทักษะ) ที่สอดคล้องกับความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและประเพณี วัฒนธรรมเป็นสิ่งที

สังคมทุกสังคมต้องดำเนินการผ่านกระบวนการจัดการศึกษา ซึ่งในทางสังคมศาสตร์จะเรียกกิจกรรมหรือกระบวนการดังกล่าวว่าเป็นการกล่อมเกลாத่างสังคม (Socialization) อันเป็นกระบวนการผลิตซ้ำทางอุดมการณ์ที่มีผลทำให้สมาชิกของสังคมเกิดการรับรู้มีจิตสำนึกและมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เป็นไปในทิศทางเดียวกันได้ในระดับหนึ่งการกล่อมเกลาท่างสังคมจึงเป็นกระบวนการในการเสริมสร้างการเรียนรู้ให้แก่บุคคลหรือสมาชิกของสังคมโดยอาศัยกลไกระบบการศึกษา เป็นกลไกสำคัญในการดำเนินการ และมีรูปแบบการที่สัมพันธ์และต่อเนื่องกันไปแยกเป็น 3 ส่วน ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 กระบวนการกล่อมเกลาท่างสังคมเพื่อสร้างเสริมการเรียนรู้ของบุคคล

ที่มา: สุพจน์ ทรายแก้ว. (2546, มกราคม – มิถุนายน). จิตสำนึกสาธารณะ : การก่อรูปและกระบวนการเสริมสร้าง. *วารสารเพชรบุรีวิทยาลัยเกษตร*. 4(1): 48.

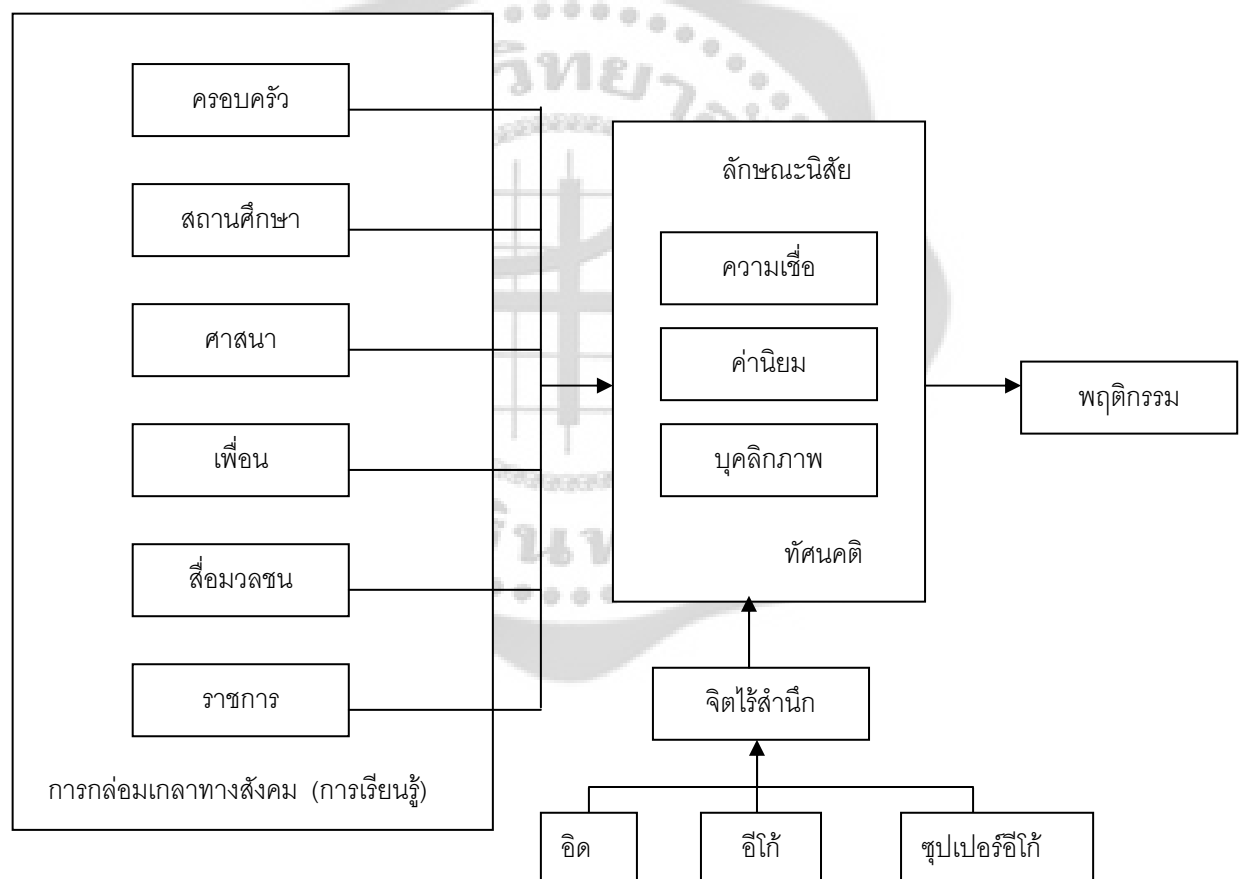
ก. การศึกษาในระบบโรงเรียน ดำเนินการอย่างเป็นทางการให้สำหรับบุคคลที่อยู่ในวัยเรียนและผู้สนใจ

ข. การศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่จัดให้สำหรับผู้พ้นวัยเรียนไปแล้ว แต่มีความต้องการได้รับประสบการณ์ทางการเรียน

ค. การศึกษาตามอัธยาศัยที่เกิดขึ้นตั้งแต่บุคคลเมื่อเกิดมามีชีวิตอยู่รอด เติบโต และเสียชีวิตไป ซึ่งส่วนใหญ่แล้วมักจะเป็นปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินชีวิตประจำวันทั้งที่บ้านจากครอบครัวที่ทำงานและการสมาคมต่างๆ

ซึ่งระบบย่อยลำดับที่ 3 จะมีบทบาทในการเสริมสร้างการเรียนรู้ให้แก่บุคคล และมีอิทธิพลต่อจิตสำนึกและพฤติกรรมของบุคคลในระยะยาวค่อนข้างสูง

การกล่อมเกลาทางสังคม เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ให้แก่บุคคล หรือสมาชิกสังคมมีการรับรู้มีจิตสำนึกมีบุคลิกภาพหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์จึงเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงชีวิตของบุคคลในสังคมเพื่อที่จะได้ช่วยให้สังคมได้มาซึ่งสมาชิกในสังคมที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และไม่ตกอยู่ภายใต้ของจิตใต้สำนึกของแต่ละบุคคลมากนัก และควรเป็นหน้าที่ของสถาบันหรือหน่วยสังคมอันได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน องค์การศาสนา กลุ่มเพื่อน สื่อมวลชน หน่วยราชการ ฯลฯ ที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมและดำเนินการให้สอดคล้องประสานกันลักษณะของสัมพันธภาพขององค์กรในกระบวนการกล่อมเกลาทางสังคมดังมีรายละเอียดดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 การกล่อมเกลาทางสังคมเพื่อสร้างจิตสำนึกและพฤติกรรมให้แก่สมาชิกสังคม

ที่มา: สุพจน์ ทวายแก้ว. (2546, มกราคม – มิถุนายน). จิตสำนึกสาธารณะ : การก่อรูปและกระบวนการเสริมสร้าง. วารสารเพชรบุรีวิทยาลัยเกษตร. 4(1): 49.

แผนภาพข้างต้นแสดงถึงองค์ประกอบของกลุ่มตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกในจิตใจ และพฤติกรรมของบุคคลว่าประกอบด้วยกลุ่มตัวแปรที่สำคัญ 2 ส่วน คือ องค์กรหรือหน่วยงานทางสังคม ซึ่งทำหน้าที่ในการเสริมสร้างการเรียนรู้หรือกล่อมเกลาทางสังคมให้บุคคลผ่านกระบวนการจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะในด้านการรับรู้และจิตใต้สำนึกขึ้นในจิตใจของบุคคล อันได้แก่ ความเชื่อ ค่านิยม ซึ่งเป็นสิ่งที่มีผลต่อเนื่องถึงบุคลิกลักษณะและพฤติกรรมของบุคคลในสังคมและนอกจากกลุ่มปัจจัยทางสังคมที่กล่าวข้างต้น ยังมีปัจจัยจิตใต้สำนึกเป็นตัวแปรแทรกซ้อนต่อการเสริมสร้างจิตสำนึกและบุคลิกลักษณะของบุคคลอีกด้วย

จากการก่อรูปของการเกิดจิตสำนึก สามารถสรุปได้ว่าจิตสำนึกเป็นเรื่องขององค์รวม เกี่ยวพันกับมิติต่าง ๆ เป็นจำนวนมากการพัฒนาจิตสำนึกต้องทำในเชิงการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม ผ่านกระบวนการปฏิรูปสังคมและการปฏิรูปชีวิตความเป็นอยู่ของคน และต้องเป็นการดำเนินงานแบบองค์รวม

1.3 องค์ประกอบของจิตสาธารณะ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงองค์ประกอบของการเกิดจิตสาธารณะ โดยมีผู้กล่าวไว้หลายองค์ประกอบที่แตกต่างกัน ดังนี้

ศักดิ์ สุนทรเสถณี (2531: 117) ได้กล่าวถึง จิตสำนึกว่าเป็นมิติด้านหนึ่งของเจตคติ ซึ่งตามมิตินี้จะถูกมองว่าเจตคตินั้นอยู่ในสภาวะจิตสำนึก หรือจิตไร้สำนึกหรืออยู่ในสำนึกเพียงบางส่วนหรือไม่จึงอาจกล่าวได้ว่าจิตสำนึกเป็นส่วนหนึ่งของการรับรู้ทางจิตใจ ซึ่งเกิดขึ้นก่อนการเกิดพฤติกรรม โดยมีองค์ประกอบ 3 ประการคือการรู้ ความรู้สึกทางจิตใจ และพฤติกรรมซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบของเจตคติ 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบทางด้านความรู้ (Cognitive Component) เป็นเรื่องของการรู้ของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอาจเป็นการรับรู้เกี่ยวกับวัตถุ สิ่งของ บุคคล หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ว่าสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวนั้นได้อย่างไร รู้ในทางที่ดีหรือไม่ดี ทางบวก หรือทางลบ ซึ่งจะก่อให้เกิดเจตคติขึ้น ถ้าเรารู้สิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางที่ดีเราก็จะมีเจตคติต่อสิ่งนั้นในทางที่ดี และถ้ารู้สิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางที่ไม่ดี เราก็จะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้นด้วย ถ้าเราไม่รู้จักสิ่งใด เจตคติก็จะไม่เกิด

2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective Component or Feeling Component) เป็นส่วนประกอบทางด้านอารมณ์ความรู้สึกซึ่งเป็นสิ่งกระตุ้นความคิดอีกต่อหนึ่ง เป็นส่วนของความรู้สึกทางใจของความสำนึกของบุคคลในด้านบวกและด้านลบ

3. องค์ประกอบทางด้านแนวโน้มเชิงพฤติกรรมหรือการกระทำ (Action Tendency Component of Behavior Component) เป็นความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งนั้น ๆ ในทางหนึ่ง คือ พร้อมที่จะสนับสนุน ช่วยเหลือ หรือในทางทำลาย ขัดขวาง ต่อสู้

อนุชาติ พวงสำลี และวีรบูรณ์ วิสารทสกุล (2540) ได้กล่าวถึง จิตสำนึกสาธารณะซึ่งเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า จิตสำนึกเพื่อส่วนรวมว่าเป็นคุณลักษณะที่สำคัญและมีความหมายอย่างยิ่งในสังคมทำให้เกิดประชาสังคม คือเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง ซึ่งหมายถึงชุมชนแห่งสำนึก ที่สมาชิกของชุมชนต่างเป็นส่วนหนึ่งของระบบโดยรวมที่มีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน คนในชุมชนต้องมองอนาคตร่วมกันเรียนรู้และทำความเข้าใจร่วมกันโดยอาศัยการคิด การวิเคราะห์ สังเคราะห์ให้เห็นถึงสถานการณ์แนวโน้ม ความเปลี่ยนแปลงพร้อมควบคู่ไปกับการปฏิบัติ

2. ประชาชนสำนึกถึงพลังของตนเองว่าสามารถร่วมแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ คือ การทำให้เกิดกลุ่มที่ให้ความสนใจต่อสาธารณะจำนวนมาก ทำให้เกิดความเข้มแข็งเป็นพลังทางสังคมไม่รอคอยให้ผู้อื่นแก้ปัญหาให้กับตนเอง ซึ่งการที่บุคคลจะสำนึกถึงพลังของตน ต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของสังคม

3. ความรักความเอื้ออาทรสามัคคีการรวมกลุ่มของบุคคลในสังคมมีความหลากหลายจึงจำเป็นต้องสร้างขึ้นบนพื้นฐานแห่งความรัก ความเมตตาความเอื้ออาทรและสามัคคีความแตกต่างระหว่างบุคคลย่อมเกิดขึ้นได้ซึ่งความแตกต่างนี้เป็นสิ่งที่ดีและไม่จำเป็นต้องนำไปสู่ความแตกแยกเสมอไปดังนั้นเงื่อนไขแห่งความรักสมานฉันท์จะเป็นส่วนเชื่อมโยงให้เกิดความร่วมมืออย่างมีพลัง

4. การเรียนรู้ที่มีการปฏิบัติร่วมกัน สำนึกสาธารณะนั้นเป็นนามธรรมที่ไม่สามารถบังคับให้เกิดได้ ดังนั้นต้องสร้างเงื่อนไขหรือกิจกรรมร่วมกัน ตลอดจนเกิดการพัฒนาให้เกิดความต่อเนื่อง

5. การมีเครือข่ายและการติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สื่อสาร และเครือข่ายเป็นส่วนที่ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วม ซึ่งเป็นทางซึ่งทำให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะ

ยุทธนา วรณปิติ และคณะ (2542: 181-183) กล่าวถึงบุคคลที่มีจิตสาธารณะ ว่าต้องมีคุณลักษณะต่อไปนี้

1. การทุ่มเทและอุทิศตน สิทธิของพลเมืองจะสอดคล้องกับความรับผิดชอบต่อสังคมบุคคลไม่เพียงแต่ปฏิบัติตามสิทธิเท่านั้นแต่ต้องปฏิบัติช่วยเหลือบริการแก่บุคคลอื่น เพื่อพัฒนาสังคมด้วย อาทิถ้าต้องการให้ผู้แทนราษฎรมีความรับผิดชอบต่อความต้องการและประโยชน์ของประชาชนประชาชนก็ต้องให้ความใส่ใจและติดตาม ไม่เพียงทำการหย่อนบัตรเลือกตั้งเท่านั้นต้องเสียสละเวลาให้ในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับการเมืองระดับท้องถิ่นในสถาบันต่าง ๆ

2. เคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล จากกระแสปัจเจกชนนิยม ส่งผลให้คนในสังคมมีลักษณะปิดกั้นตนเอง เลือกคบเฉพาะกลุ่มที่มีความเหมือนกัน ไม่สนใจการเมือง ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติภารกิจเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม เกิดข้อขัดแย้ง การยุติข้อขัดแย้งโดยการพึ่งเสียงข้างมาก ไม่นำไปสู่ประโยชน์ส่วนรวม ดังนั้นผู้มีจิตสำนึกสาธารณะต้องเป็นพลเมืองในฐานะที่เป็นเอกลักษณ์ทาง

การเมืองสมัยใหม่มีความอดทน ตระหนักว่าการมีส่วนร่วมไม่ทำให้ได้อย่างที่ต้องการเสมอไป ต้องเคารพและยอมรับความแตกต่างที่หลากหลาย และหาวิธีอยู่ร่วมกับความขัดแย้งโดยการแสวงหาทางออกร่วมกัน การจำแนกประเด็นปัญหา การใช้เหตุผลในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการตัดสินใจ ต้องมีการพูดแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันให้มากที่สุดเพื่อหาข้อยุติ สร้างการเข้าร่วมรับรู้ตัดสินใจและผนึกกำลัง เพื่อให้เกิดการยอมรับทุกฝ่าย

3. คำนี้ถึงประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม คนในสังคมต้องคิดถึงการเมืองในฐานะกิจการเพื่อส่วนรวมและเพื่อคุณธรรมมากขึ้น

4. การลงมือกระทำการวิพากษ์วิจารณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถทำให้สถานการณ์ดีขึ้น ต้องลงมือกระทำโดยเริ่มจากครอบครัวในการวางพื้นฐานให้การอบรมด้านจริยธรรมของพลเมือง สถาบันการศึกษาไม่เพียงสถานฝึกทักษะและให้ความรู้ ต้องรับช่วงต่อในการสร้างค่านิยมที่เหมาะสมต่อจากครอบครัว รวมทั้งเครือข่ายสังคมที่เกิดขึ้น ระหว่างเพื่อนบ้าน ที่ทำงาน สโมสร สมาคมต่าง ๆ เชื่อมโยงบุคคลที่สนใจเรื่องของตนเข้าเป็นกลุ่มที่ใส่ใจผู้อื่น ช่วยรักษาประชาคม สังคม และกฎจริยธรรม รวมทั้งสถาบันที่มีอิทธิพลสูงต่อสังคม คือ สถาบันศาสนาและสื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการร่วมสร้างให้สังคมเข้มแข็ง

วิรัตน์ คำศรีจันทร์ (2544) ทำการศึกษาจิตสำนึกสาธารณะในบริบทประชาสังคมไทย เป็นการวิจัยเชิงพัฒนาการและสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมในชุมชนเมืองและชุมชนชนบท พบว่า การมีจิตสำนึกสาธารณะประกอบด้วย

1. ความรัก ความเอื้ออาทร
2. ความเชื่อใจ
3. การเรียนรู้ร่วมอย่างต่อเนื่อง
4. การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
5. การมีปฏิสัมพันธ์กันโดยความสามารถ เครือข่ายและการมีส่วนร่วม

ชาย โพธิ์สิตา (2540: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ : ศึกษาในกรณีกรุงเทพมหานครโดยศึกษากลุ่มตัวอย่างวัยทำงานและนักศึกษา โดยได้จัดองค์ประกอบของจิตสำนึกสาธารณสมบัติ 4 ด้าน คือ

1. ด้านความเข้าใจต่อสาธารณสมบัติ
2. ด้านภาพสะท้อนจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ
3. ด้านมาตรการเสริมสร้างจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ
4. ด้านนโยบายและบริหารจัดการ

เหตุที่ย อาจปรุ (2544: 46) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิตและความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง กับการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล เขตกรุงเทพมหานคร ได้สรุปองค์ประกอบของ จิตสำนึกสาธารณะ ดังนี้

1. ด้านความตระหนักในปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมบุคคลเกิดการรับรู้ถึงสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ว่าอยู่ในภาวะไม่ปกติซึ่งมีผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัว ประเทศชาติ เป็นภาวะที่จำเป็นต้องแก้ไขให้อยู่ในภาวะปกติสุข

2. ด้านการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจาร์ณ สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง รวมถึงการคิดจำแนกสาเหตุ และกระบวนการที่ทำให้เกิดปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ทำให้อยู่ในภาวะไม่ปกติ รวมถึงผลกระทบปัญหาในด้านต่างๆว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไรและร่วมกับการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นถึงสภาพปัญหา แนวทางป้องกันและการแก้ไข

3. ด้านความรัก ความเอื้ออาทร และความสามัคคี การรวมกลุ่มของบุคคลในสังคม มีความหลากหลาย จึงจำเป็นต้องสร้างขึ้นบนพื้นฐานของความรัก ความเมตตาความเอื้ออาทร และความสามัคคี

4. ด้านการรับรู้ความสามารถของตนในการผลักดันเพื่อแก้ไขปัญหา สังคม เศรษฐกิจ การเมือง มั่นใจในความสามารถของตนในการที่จะช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง กระตือรือร้นต้องการหาวิธี แนวทางและทรัพยากร ในการแก้ปัญหา

5. ด้านการลงมือปฏิบัติหรือร่วมมือในการแก้ไขปัญหา สังคม เศรษฐกิจ การเมือง เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดยการริเริ่มของตนเองหรือเข้าร่วมในกลุ่มต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือสังคม โดยการให้ทุนทรัพย์ การช่วยในการจัดกิจกรรมต่างๆ ช่วยเสนอความคิดแนวทางในการแก้ไขปัญหาหรือการกระทำอื่นๆที่กระทำแล้วมีผลทำให้เกิดแรงผลักดันและการเคลื่อนไหวในทางพัฒนาสังคมตามความรู้ความสามารถของตน

6. ด้านการมีเครือข่ายในการทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือสังคมต้องมีการประสานเพื่อดำเนินการตามแนวทางในการช่วยเหลือสังคม โดยการจัดตั้งกลุ่ม ชมรมช่วยเหลือสังคม และร่วมมือกับองค์กรของรัฐบาลและเอกชน ในการกระทำเพื่อช่วยเหลือสังคม

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ (2547: 2-3) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาให้นักเรียนระดับประถมศึกษาให้มีจิตสาธารณะ : การศึกษาระยะยาว และใช้องค์ประกอบของจิตสาธารณะเป็น 3 องค์ประกอบ คือ

1. การหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม

2. การถือเป็นการนำที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมในวิสัยที่คนสามารถทำได้

3. การเคารพสิทธิการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยไม่ยึดครองของส่วนรวมนั้นมาเป็นของตนเอง ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของผู้อื่นที่ใช้ของส่วนรวม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องขององค์ประกอบการเกิดจิตสาธารณะ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของหฤทัย อาจปรุ (2544) และ ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ (2547) โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานการเกิดจิตสำนึกของบุคคล เป็นหลักร่วมในการศึกษาองค์ประกอบจิตสาธารณะ ซึ่งองค์ประกอบจิตสาธารณะในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 1) ด้านความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นต่อส่วนรวม 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการในการดูแลรักษา 3) การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวม

1.4 ความสำคัญของจิตสาธารณะ

สมพงษ์ สิงหะพล (2542: 16) กล่าวว่า จิตสำนึกเป็นความรู้สึกนึกคิดภายในของบุคคล และเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้โดยการเรียนรู้จิตสำนึกเมื่อเกิดขึ้นแล้วยากนักที่จะหยุดหรือหมดหายไปคนที่มีจิตสำนึกที่ดีจะประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมกับจิตสำนึกนั้นและใช้จิตสำนึกของตนเพื่อประโยชน์ต่อสิ่งต่างๆ ตามมา เช่น บุคคลที่มีจิตสำนึกด้านระเบียบวินัย จะไม่ซบถผิดกฎจรรยาบรรณ บุคคลที่มีจิตสำนึกสาธารณะจะไม่ซัดเซียนในสถานที่สาธารณะ

การที่คนมาอยู่รวมกันเป็นสังคม ย่อมต้องมีความสัมพันธ์ในรูปแบบการพึ่งพากันคนในสังคมซึ่งมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันไป ถ้าคนในสังคมขาดจิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งนอกจากจะมีผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว องค์กรแล้ว การขาดจิตสำนึกสาธารณะยังมีผลกระทบต่อชุมชนระดับประเทศ และระดับโลก ดังนี้ (ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม; และสังคม สัจจกร. 2543: 22-29)

ผลกระทบต่อบุคคล ทำให้เกิดปัญหา คือ

1. สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง
2. สร้างความเดือดร้อนให้กับคนอื่น

ผลกระทบต่อครอบครัว ทำให้เกิดปัญหา คือ

1. ความสามัคคีในครอบครัวลดน้อยลง
2. การแก่งแย่งทะเลาะเบาะแว้งภายในครอบครัว

ผลกระทบต่อองค์กรทำให้เกิดปัญหา คือ

1. การแบ่งพรรคแบ่งพวกภายในองค์กร
2. ความเห็นแก่ตัว แก่งแย่งชิงดีชิงเด่น
3. การเบียดเบียนสมบัติขององค์กรเป็นสมบัติส่วนตัว
4. องค์กรไม่ก้าวหน้า ประสิทธิภาพและคุณภาพของงานลดลง

ผลกระทบระดับชาติทำให้เกิดปัญหา คือ

1. วิกฤตการณ์ภายในประเทศบ่อยครั้ง และแก้ปัญหาไม่ได้ อาทิ วิกฤตการณ์เศรษฐกิจ สังคมขาดเสถียรภาพทางการเมือง การชุมนุมขับไล่รัฐบาลหรือผู้นำประเทศ
2. ประเทศชาติอยู่ในสภาพล้าหลัง เนื่องจากขาดพลังของคนในสังคม เมื่อผู้นำประเทศเอามาตรการได้ออกมาใช้ ก็ไม่ได้รับผลเพราะไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน
3. ประเทศชาติไร้เกียรติ ไร้ศักดิ์ศรี ทำให้ประเทศอื่นมองด้วยสายตาเหยียดหยาม ดูหมิ่นดูแคลนว่าเป็นประเทศด้อยพัฒนา

ผลกระทบระดับโลกทำให้เกิดปัญหา คือ

1. เกิดการสะสมอาวุธกันระหว่างประเทศเพราะขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน กลัวประเทศอื่นจะโจมตี จึงต้องมีอาวุธที่รุนแรง และมีอำนาจในการทำลายสูงไว้ในครอบครอง เพื่อข่มขู่ประเทศอื่น และเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นก็มีแนวโน้มที่จะใช้ความรุนแรงของแสนยานุภาพทางการสงคราม ในการตัดสินปัญหา
2. เกิดการกั๊กแก๊ง แกร่งแย่งหรือครอบงำทางการค้าระหว่างประเทศ พยายามทุกวิถีทางเพื่อความได้เปรียบทางการค้า ทำให้ประเทศที่ด้อยกว่าขาดโอกาสในการพัฒนาประเทศของตน
3. เกิดการรังเกียจเหยียดหยามคนต่างเชื้อชาติ ต่างเผ่าพันธุ์ หรือต่างท้องถิ่น มองชาติอื่นหรือเผ่าพันธุ์อื่นว่ามีความเจริญหรือมีศักดิ์ศรีด้อยกว่าเชื้อชาติ และเผ่าพันธุ์ของตนเองดูถูกหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อชนชาติอื่น

จิตสำนึกสาธารณะ เป็นคุณธรรมหนึ่งของพลเมือง และเป็นวาทกรรมย่อยในวาทกรรมใหญ่ เรื่องประชาสังคม คุณค่าและจิตสำนึกเป็นจิตวิญญาณของสังคม บุคคล องค์กร หรือสังคม สังคมที่ไม่มีคุณค่าและจิตสำนึกทำให้ขาดพลังในทางสร้างสรรค์เมื่อเกิดจิตสำนึกสาธารณะจึงทำให้เกิดประชาสังคม ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของสังคม ซึ่งจะทำให้การเมือง เศรษฐกิจ ศีลธรรมดี (ประเวศ วสี. 2541)

ในทางสังคมศาสตร์ได้ยอมรับว่าจิตสำนึกมีความสำคัญ ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าเรื่องของพฤติกรรม ซึ่งอาจสรุปได้ว่าจิตสำนึกเป็นพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการรับรู้ของบุคคล แสดงถึงความตระหนักความรับผิดชอบต่อปัญหา และเห็นความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นต้องการแก้ไขปัญหานั้นให้หมดสิ้นไป ซึ่งสามารถวัดได้จากประสบการณ์ การรับรู้และการเข้าถึงสถานการณ์ที่เกิดปัญหา ตลอดจนปรารถนาที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาย่างเร่งด่วน และเมื่อใดเมื่อคนขาดจิตสำนึกแล้วคนซึ่งเป็นสัตว์สังคมมีรูปแบบพึ่งพากัน และความคิดอ่านแตกต่างกันก็ย่อมก่อให้เกิดปัญหาชุมชนอ่อนแอ ขาดการพัฒนา ขาดศุนย์รวมใจ เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและปัญหาคอรัปชั่น เพราะต่างคนต่างอยู่ คนในสังคมมองปัญหาของตนเองเป็นเรื่องใหญ่ ดังนั้นความสำคัญของจิตสำนึกสาธารณะจึงทำให้เกิดกระแสความ

เข้มแข็งในสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และศีลธรรม ลดความเห็นแก่ตัว สามารถเชื่อมโยงเหตุและผลเพื่อหยุดยั้งการกระทำที่จะเป็นปัญหาต่อสังคมได้หมดไป

1.5 การเสริมสร้างจิตสำนึกต่อส่วนรวม

รัฐจวน อินทรกำแหง (2528: 110 - 119) ชี้ถึงแนวทางในการเสริมสร้างจิตสำนึกของคนในสังคมว่า จะต้องเกิดขึ้นจากการคลุกคลีอยู่กับความถูกต้อง การปลูกฝังอบรม การฝึกปฏิบัติ การได้เห็นแบบอย่างที่ดีชวนให้ประทับใจ ปัจจัยเหล่านี้จะค่อย ๆ โน้มนำใจของบุคคลให้เกิดจิตสำนึกที่ถูกต้อง และสร้างจิตสำนึกต่อส่วนรวมให้เกิดขึ้นจำต้องอาศัยสถาบันทางสังคมหลายส่วนเข้ามาร่วมมือ อาทิ

1. สถาบันการศึกษา การศึกษาเป็นรากฐานของการพัฒนาเป็นสิ่งที่ปฏิเสธกันไม่ได้ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาในรูปแบบใดก็ตามต้องเริ่มต้นด้วยการศึกษาค้นคว้า การศึกษามากพอแก่สถานะแห่งตนที่สามารถปฏิบัติ หรือดำเนินชีวิตไปสู่ทิศทางที่ประสงค์การกำหนดเป้าหมายของการศึกษาให้ถูกต้องโดยธรรมชาติ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่แท้จริงจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่ผู้มีอำนาจในการบริหารการศึกษาพึงพิจารณาให้ลึกซึ้ง ให้ถ่องแท้ ให้รอบคอบ ให้ถูกต้องด้วยทัศนคติที่กว้างไกล โดยมีจุดหมายรวบยอดว่าต้องจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีจิตสำนึกเป็นมนุษย์ที่เต็มที

การจัดการศึกษาควรมุ่งเน้นที่สร้างจิตสำนึกภายใน คือ การพัฒนาจิตใจที่เป็นรากฐานของความเป็นมนุษย์ไม่ควรเน้นที่การพัฒนาเพื่อความสำเร็จในวิชาชีพที่ปราศจากพื้นฐานทางจริยธรรมเพราะอาจจะเป็นการส่งเสริมให้บุคคลออกไปประกอบวิชาชีพด้วยจิตสำนึกผิดพลาดแล้วไปสร้างระบบการทำงานที่ผิดมีการเอาเปรียบผู้อื่น กอบโกย ความหลงอำนาจ ความหลงตัวเองความมัวเมาวนเวียนแต่ในวังวนวัตถุ ที่อาจก่อให้เกิดการประหัตประหารกันในทุกวงการ

การให้การศึกษแก่เยาวชนควรหยุดสร้างจิตสำนึกที่นิยมในวัตถุแต่เน้นการสร้างจิตสำนึกในทางจริยธรรมให้นักเรียนเข้มแข็งยิ่งขึ้นทุกระดับการศึกษาตั้งแต่อนุบาลศึกษาจนถึงอุดมศึกษาเพื่อให้เป็นจิตที่สามารถช่วยสร้างระบบที่ถูกต้อง เพื่อการดำรงอยู่ของสังคมโดยธรรม โดยเฉพาะต้องเน้นการฝึกอบรมให้รู้จักทำหน้าที่เพื่อหน้าที่อย่างสุดฝีมือในทุกหน้าที่ในฐานะที่เกิดมาเป็นมนุษย์ด้วยความสำนึกว่าทุกหน้าที่มีคุณค่าและความสำคัญเท่าเทียมกัน

2. สถาบันทางศาสนา สถาบันทางศาสนาต้องเป็นผู้นำในการสร้างจิตสำนึกต่อส่วนรวมให้เกิดขึ้น ต้องนำประชาชนกลับไปสู่คำสอนของพระพุทธองค์ ที่ทรงเน้นให้เห็นแก่ประโยชน์สุขของสังคมเป็นใหญ่ ไม่บริโภคนิยมความจำเป็น หรือเพราะความอยาก มีความสันโดษ พอใจที่จะมีกินมีอยู่มีใช้เท่าที่จำเป็น รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เจือจานผู้อื่น มีความเมตตาอาทรต่อกัน เห็นแก่ผู้อื่นเสมือนเห็นแก่ตนเอง รู้จักหน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้อง

สถาบันทางศาสนา จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นสถาบันที่ได้รับการเคารพบูชา แต่โบราณกาลจวบจนปัจจุบันเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลอย่างสูงต่อจิตใจของประชาชน เพราะต่างได้

ยึดถือสถาบันนี้เป็นที่พึ่งทางใจมาอย่างเนิ่นนาน ฉะนั้น สถาบันทางศาสนาจึงอยู่ในฐานะที่จะช่วยสร้างสรรค์และพัฒนาจิตใจของคนในสังคมให้หันเข้ามาอยู่ในความถูกต้องตามทำนองคลองธรรมและวิธีการพัฒนาจิตสำนึกให้เกิดขึ้นได้อย่างดีที่สุด ก็คือ การสอนด้วยตนเอง อันหมายถึง การที่ผู้อยู่ในสถาบัน องค์การทางศาสนาพึงต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างแก่คนในสังคมในด้านการช่วยเหลือส่วนรวม การคำนึงถึงสำนึก

3. สถาบันครอบครัวความอบอุ่นของสถาบันครอบครัวมีความสำคัญเป็นอันดับแรก เพราะเป็นจุดเริ่มต้นที่ช่วยให้ทารกจะเกิดจิตสำนึกเห็นความสำคัญของส่วนรวม ความใกล้ชิดระหว่างพ่อแม่กับลูกจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการเลี้ยงอบรมลูก เพราะ ความใกล้ชิดจะเป็นสื่อที่ทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน และกลายเป็นเกิดความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน

สถาบันครอบครัวจึงเป็นพื้นฐานของสังคม ถ้าครอบครัวมีแต่ความคลอนแคลนสังคมก็พลอยคลอนแคลนไปด้วย และเด็กที่เติบโตจากครอบครัวที่คลอนแคลนจะมีจิตสำนึกที่คลาดเคลื่อน การสอนและการอบรมของสถาบันครอบครัวควรดำเนินการให้สอดคล้องประสานไป ในจุดมุ่งหมายเดียวกันกับการสอนการอบรมของสถาบันการศึกษา และสถาบันทางศาสนา เพื่อปูพื้นฐาน หรือฝังรากให้เด็กมีจิตสำนึกที่เป็นสัมมาทิฐิเสียตั้งแต่ยังเด็ก เพื่อที่เด็กจะได้เป็นกำลังในการสร้างสรรค์สังคมที่มีความร่มเย็นเป็นสุข

4. สื่อมวลชน สื่อมวลชนเป็นสถาบันที่ทรงอิทธิพลอย่างยิ่งในการกระจายความคิด ความรู้ หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งสู่การรับรู้ของประชาชน ความร่วมมือจากสื่อมวลชนจะช่วยสร้างความเข้าใจ ช่วยสร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องให้แก่คนในสังคม เนื่องจากสื่อมวลชนนั้นมีบทบาทและมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเสริมสร้างการรับรู้ที่จะสั่งสมกลายเป็นจิตสำนึกของคนในสังคม

การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองจึงเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นที่จะช่วยให้ คนในสังคมมีจิตสำนึกต่อส่วนรวมที่จะนำไปสู่การก่อตัวของประชาสังคม การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองนี้มีได้ หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอน ในห้องเรียนสำหรับประชากรวัยเรียน หรือการจัดการศึกษาแบบเป็นทางการในรูปแบบอื่นๆแต่ยังหมายถึงกระบวนการเสริมสร้างการเรียนรู้ทางตรงอย่างไม่เป็นทางการในชีวิตประจำวัน ซึ่งจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับเครือข่ายสถาบัน และกระบวนการทางสังคมที่หลากหลายและต่อเนื่องทั้งในส่วนของสถาบันการศึกษาสถาบันหรือองค์การศาสนา องค์การเอกชน และองค์การประชาสังคม

1.6 การวัดจิตสาธารณะ

สมพร สุทัศน์ (2544: 22-30) ได้กล่าวถึงวิธีการวัดทางจิตวิทยาในปัจจุบันว่าวิธีการวัดหลายวิธี ได้แก่ การสังเกต การรายงานตนเอง การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม และการใช้แบบทดสอบ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การสังเกตเป็นวิธีการศึกษาพฤติกรรมที่ใช้ได้ง่าย สะดวก และใช้กันมากในการศึกษาวิจัย เราสามารถควบคุมให้การสังเกตมีระบบและเป็นปรนัยได้ถ้าผู้ศึกษาวิจัยใช้การสังเกตอย่างมีระบบและเป็นปรนัยแล้วจะทำให้เกิดประโยชน์หลายประการ เช่น ศึกษาพัฒนาการของบุคคล ความแตกต่างระหว่างบุคคล และสาเหตุของพฤติกรรมเพื่อให้เข้าใจบุคคลได้

ประเภทของการสังเกตที่สำคัญสามารถแบ่งออกเป็น 2 เรื่องที่สำคัญ คือ

1.1 การสังเกตตามสภาพธรรมชาติ แบ่งออกเป็น การสังเกตแบบไม่เป็นทางการ เป็นการสังเกตที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และการสังเกตอย่างมีวัตถุประสงค์โดยจะกำหนดวัตถุประสงค์ในการสังเกตว่าจะสังเกตพฤติกรรมอะไรบ้างและจะสังเกตเฉพาะพฤติกรรมที่ต้องการเท่านั้นซึ่งพฤติกรรมดังกล่าว ได้แก่ พฤติกรรมทางกาย พฤติกรรมทางเชาวน์ปัญญา และพฤติกรรมทางอารมณ์และสังคม

1.2 สังเกตในห้องทดลอง เมื่อต้องการศึกษาพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งที่ยากแก่การสังเกตได้ในสภาพการณ์ธรรมดาจะต้องจัดสถานการณ์ในห้องทดลองโดยมีสถานการณ์เฉพาะที่ต้องการศึกษาร่วมกับสถานการณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วลอบสังเกตพฤติกรรมทางกระจกทางเดียวโดยไม่ให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัว

2. การสังเกตตนเอง หรือรายงานตนเอง เป็นวิธีการศึกษาพฤติกรรมภายในที่เป็นข้อมูลส่วนตัว เช่น ความคิด ความรู้สึก ทศนคติ ค่านิยมที่ถูกตั้ง มักจะมีข้อจำกัดตรงที่มีอคติส่วนตัวเข้ามาเกี่ยวข้องมากกว่าการสังเกตจากผู้อื่น แต่บุคคลสามารถฝึกฝนการสังเกตด้วยตนเองให้ถูกต้องและมีระบบยิ่งขึ้นได้ ทำให้บุคคลสามารถจำแนกสิ่งที่เขารู้สึก คิด หรือกระทำสิ่งที่เขาควรจะรู้สึกคิดหรือกระทำแล้วรายงานด้วยตนเอง การรายงานตนเองนั้นจะมีแบบสังเกตที่เป็นลักษณะการเติมคำในช่องว่าง หรือมาตราส่วนประมาณค่าที่บุคคลสามารถบันทึกได้ตามความเหมาะสม

3. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการวัดพฤติกรรมที่ใช้กันมานานและวิธีประเมินบุคลิกภาพวิธีหนึ่ง การสัมภาษณ์เป็นการได้รับข้อมูลจากคำพูดของผู้รับการสัมภาษณ์ถึงการกระทำของตนเอง และทำให้ผู้สัมภาษณ์สังเกตเห็นกิริยาท่าทางการเคลื่อนไหว คำพูดของผู้รับการสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์ควรจดบันทึกสิ่งเหล่านี้ไว้ด้วย การสัมภาษณ์มักจะใช้ในการสืบค้นข้อมูลที่ลึกซึ้ง เช่น ในการจ้าง การคัดเลือกและกลั่นกรอง และในการให้คำปรึกษา เป็นต้น

4. ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ประเมินพฤติกรรมในโรงเรียนและสถานที่อื่นๆ ที่ต้องการให้ผู้ประเมิน ประเมินคุณค่าเป็นระดับที่ต่อเนื่องกัน สามารถใช้เก็บรวบรวมพฤติกรรมได้ รวดเร็วและประหยัดกว่าการสังเกตและการสัมภาษณ์และสามารถเก็บข้อมูลที่ละมาก ๆ

5. การใช้แบบทดสอบ แบบทดสอบทางจิตวิทยามักเป็นแบบทดสอบความสามารถที่มีคำตอบถูกและผิด แบบทดสอบเชาว์ปัญญา ความถนัดและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากแนวคิดในการวัดทางจิตวิทยา ดังกล่าว ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือวัด จิตสำนึก ที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ระดับ มีระดับการให้คะแนนเป็น 1 2 3 4 และ 5 โดยมีข้อคำถามในเชิงบวก และเชิงลบ

1.7 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดจิตสำนึก

การมีจิตสำนึกนั้นเป็นสิ่งที่เกิดตามวิถีการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล สภาพแวดล้อมต่างๆ ตั้งแต่ระดับครอบครัวชุมชน มีผลต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของบุคคล ซึ่ง ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และ สังคม สัจจ (2543: 13) สรุปว่า จิตสำนึกสาธารณะหรือจิตสำนึกทางสังคม อยู่ภายใต้อิทธิพลของปัจจัยแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ดังนี้

ปัจจัยภายนอกเป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับภาวะทางสัมพันธภาพของมนุษย์ ภาวะทางสังคม เป็นภาวะที่ลึกซึ้งที่มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกด้านต่างๆ ของมนุษย์ เป็นภาวะที่ได้รับการกล่อมเกลาและ สะสมอยู่ในส่วนของการรับรู้ที่ละเล็กละน้อย ทำให้เกิดสำนึกที่มีรูปแบบหลากหลาย ภาวะแวดล้อม ทางสังคมนี้เริ่มต้นตั้งแต่พ่อแม่ พี่น้อง ญาติ เพื่อน ครู สื่อมวลชน บุคคลทั่วไป ตลอดจนระดับองค์กร วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ กฎหมาย ศาสนา รวมทั้งภาวะแวดล้อมด้านสื่อสารมวลชน และส่วนที่ กำกับสำนึกของบุคคล คือ การได้สัมผัสการใช้ชีวิตที่มีพลังต่อการเกิดสำนึก อาทิ การไปโรงเรียน ไป ทำงาน ดูละคร ฟังผู้คนสนทนากัน รับรู้เหตุการณ์บ้านเมือง خبرรณการจรรยาที่แอด

ปัจจัยภายใน สำนึกที่เกิดจากปัจจัยภายใน หมายถึง การคิดวิเคราะห์ของแต่ละ บุคคลในการพิจารณาตัดสินคุณค่าและความดีงาม ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมและการประพฤติปฏิบัติ โดยเฉพาะการปฏิบัติทางจิตใจ เพื่อขัดเกลาตนเองให้เป็นไปทางใดทางหนึ่ง โดยเกิดจากการเรียนรู้ การมองเห็น การคิดแล้วนำมาพิจารณาเพื่อตัดสินว่าต้องการสร้างจิตสำนึกแบบใดก็จะมีภารกิจฝึกลง และสร้างจิตสำนึกเหล่านั้น

การเกิดจิตสำนึกไม่สามารถระบุแยกแยะได้ว่าเกิดจากปัจจัยภายในหรือภายนอก เพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่ง เพราะทุกสรรพสิ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน จิตสำนึกที่มาจากภายนอกเป็น การเข้ามาโดยธรรมชาติ กระทบต่อความรู้สึกของบุคคล แล้วกลายเป็นจิตสำนึกโดยธรรมชาติ และมัก ไม่รู้ตัว แต่จิตสำนึกที่เกิดจากปัจจัยภายในเป็นความตั้งใจเลือกสรร บุคคลระลึกถึงตนเองเป็นอย่างดีเป็น

สำนึกที่สร้างขึ้นเองระหว่างปัจจัยภายใน และภายนอก เป็นปฏิสัมพันธ์ที่มีความต่อเนื่อง ดังนั้น การพัฒนาจิตสำนึกจึงต้องกระทำควบคู่กันทั้งปัจจัยภายในและภายนอก

1.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ

หฤทัย อาจปรุ (2544: 136-151) ได้ศึกษาปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาลชั้นที่ 1,2,3 และ 4 จากสถาบันการศึกษาพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า คะแนนการมีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมของนักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่ค่อนข้างไปทางต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่ม ส่วนภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มวิชาการ กลุ่มวิชาชีพ กลุ่มก้าวหน้า กลุ่มกิจกรรม กลุ่มสังคม ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล และรูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มเก็บตัว มีความสัมพันธ์ทางลบกับการมีจิตสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล ที่ระดับ .05 และตัวแปรที่ร่วมกันพยากรณ์การมีจิตสาธารณะของนักศึกษาพยาบาลได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิต กลุ่มกิจกรรม และความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามลำดับ โดยร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 45.60 ($R^2 = .456$)

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ (2546: 16-17) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนานักเรียนระดับประถมศึกษาให้มีจิตสาธารณะ : การศึกษาระยะยาว โดยใช้รูปแบบการวิจัยเป็นกึ่งทดลองผลการทดลองสรุปได้ว่า นักเรียนที่ใช้รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะโดยใช้แบบผ่านการเล่านิทานจะมีจิตสาธารณะมากกว่านักเรียนที่ไม่ใช้รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะโดยใช้แบบผ่านการเล่านิทาน และนักเรียนที่ใช้รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะโดยใช้แบบผ่านการเล่านิทานจะมีความคงทนของจิตสาธารณะมากกว่านักเรียนที่ไม่ใช้รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะโดยใช้แบบผ่านการเล่านิทาน

นันท์วัฒน์ ชุนชี (2546: 39-41) ได้ศึกษาการใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับกลุ่มที่ไม่ได้รับตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ผลการวิจัยพบว่าไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม กับเพศที่มีต่อจิตสาธารณะของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 นักเรียนที่ได้รับตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม จะมีจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนหญิงมีจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มุกิตา หวังคิด (2547: 59-63) ศึกษาการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการฝึกทักษะการแก้ปัญหาและศึกษาปฏิสัมพันธ์ ระหว่างการฝึกทักษะการ

แก้ปัญหา กับระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีต่อการพัฒนาจิตสาธารณะ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกทักษะ การแก้ปัญหาโดยนำเสนอสถานการณ์ผ่านสื่อคอมพิวเตอร์ มีจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกทักษะการแก้ปัญหาโดยนำเสนอสถานการณ์ผ่านสื่อคอมพิวเตอร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน ทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีจิตสาธารณะไม่แตกต่างกันที่ระดับ.05 และไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการฝึกทักษะการแก้ปัญหาโดยนำเสนอสถานการณ์ผ่านสื่อคอมพิวเตอร์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีต่อจิตสาธารณะของนักเรียนที่ระดับ .05

ธรรมนันทิกา แจ็งสว่าง (2547: 48-51) ศึกษาผลการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างการได้รับโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบกับเพศของนักเรียนที่มีต่อจิตสาธารณะ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบมีจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการได้รับโปรแกรม พัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบ กับเพศที่มีจิตสาธารณะของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โกศล มีความดี (2547: 65-66) ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจ ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการตำรวจที่มีจิตลักษณะแตกต่างกันมีจิตสาธารณะ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ เจตคติต่อจิตสาธารณะกับการรับรู้ความสามารถของตน ลักษณะมุ่งอนาคต – ควบคุมตนเอง โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีจิตสาธารณะ และจากการศึกษา ยังพบว่าข้าราชการตำรวจที่มีสภาพแวดล้อมทางสังคมแตกต่างกันมีจิตสาธารณะแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ การรับรู้วัฒนธรรม องค์การ การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากผู้บังคับบัญชาการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากประชาชน การได้รับแบบอย่างจากผู้บังคับบัญชา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีจิตสาธารณะ โดยการรับรู้ความสามารถของตน และการสนับสนุนจากประชาชนสามารถร่วมกันทำนายการมีจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจได้ร้อยละ 55.9 ซึ่งตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนายการมีจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจ มากที่สุด คือการรับรู้ความสามารถของตน ($\beta = .663$) รองลงมา คือ การสนับสนุนทางสังคมจากประชาชน ($\beta = .179$)

บุญทัน ภูบาล (2549: 104-110) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เกิดจากการใช้วิดีโอละครหุ่นเชิดเป็นตัวแทนจิตสาธารณะ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการใช้วิดีโอละครหุ่นเชิดเป็นตัวแทน มีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนจิตสาธารณะเฉลี่ยโดยรวม ก่อนการใช้วิดีโอ ระหว่างการใช้วิดีโอ และหลังการใช้วิดีโอ

ละครหุ่นเชิดเป็นตัวแทนในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 โดยคะแนนจิตสาธารณะเฉลี่ยโดยรวมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอดช่วงระยะเวลา 4 สัปดาห์ และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการใช้วีดิทัศน์ละครหุ่นเชิดเป็นตัวแทน มีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนจิตสาธารณะเฉลี่ย โดยแยกตามรายองค์ประกอบของจิตสาธารณะ 3 องค์ประกอบ ก่อนการใช้วีดิทัศน์ ระหว่างการใช้วีดิทัศน์ และหลังการใช้วีดิทัศน์ละครหุ่นเชิดเป็นตัวแทนในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนจิตสาธารณะเฉลี่ยทั้ง 3 องค์ประกอบมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอดช่วงระยะเวลา 4 สัปดาห์

ธนิดา ทองมีเหลือ และคณะ (2550: 92) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตสังคมกับการมีจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และศึกษาความสามารถปัจจัยทางจิตสังคมในการพยากรณ์การมีจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยทางจิต ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและสัมพันธ์ภาพระหว่างเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิต มีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมีความสัมพันธ์ทางลบกับจิตสาธารณะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ตัวแปรทางจิตสังคมที่สามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะ ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน และเอกลักษณ์แห่งตน โดยสามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะ ได้ร้อยละ 38.1

4. ตัวแปรทางจิตสังคมที่ร่วมกันทำนายจิตสาธารณะของนิสิตเพศชาย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน และเอกลักษณ์แห่งตน โดยสามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะ ได้ร้อยละ 43.1

5. ตัวแปรทางจิตสังคมที่ร่วมกันทำนายจิตสาธารณะของนิสิตเพศหญิง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน และเอกลักษณ์แห่งตน โดยร่วมกันทำนายจิตสาธารณะ

พรพรหม พรรคพวก (2550: 81-85) ศึกษาความสัมพันธ์และค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยห้าตัว คือ การรับรู้ความสามารถของตน การคล้อยตามผู้อื่น สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย กับจิตสาธารณะ ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรปัจจัยทั้งห้าตัวกับจิตสาธารณะมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ.01และค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ การรับรู้ความสามารถของตน ($\beta = .633$) และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู ($\beta = .153$) ตัวแปรปัจจัยทั้งห้าตัวกับจิตสาธารณะรายด้านทั้งสามด้านที่วิเคราะห์แบบตัวแปรพหุนามมีความสัมพันธ์กัน ตัวแปรทั้งห้าตัวกับจิตสาธารณะรายด้านทั้งสามด้านที่วิเคราะห์แบบตัวแปรพหุนาม มีความสัมพันธ์กัน (Wilks' $\Lambda = .498$) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณที่วิเคราะห์แบบตัวแปรเอกนาม ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับจิตสาธารณะรายด้านมีค่า .560, .506 และ .619 ตามลำดับ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ทุกค่าและน้ำหนักความสำคัญ ของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะรายด้านทั้งสามด้านมากที่สุดคือ การรับรู้ความสามารถของตน ซึ่งมีค่า เท่ากับ .441, .483 และ.604 ตามลำดับ โดยส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูส่งผลทางบวกต่อจิตสาธารณะด้านการหลีกเลี่ยงการใช้ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.01 และส่งผลทางบวกต่อด้านการถือเป็นหน้าที่และด้านการเคารพสิทธิการใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ .152, .113 และ .102 ตามลำดับ และด้านการเคารพสิทธิการใช้ ยังพบว่าการคล้อยตามผู้อื่นส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ .104

สุคนธรส หุตะวัฒน์ (2550: บทคัดย่อ) ศึกษาผลการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจาที่มีต่อจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่3 และศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูน ร่วมกับการชี้แนะทางวาจา กับการอบรมเลี้ยงดูของนักเรียน ที่มีต่อจิตสาธารณะ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจามีจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับ โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะ ด้วยเทคนิคเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจากับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ที่มีต่อจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ.05 นั่นคือ โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจาสามารถใช้พัฒนานักเรียนได้ทั้ง 2 กลุ่ม คือ นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากและน้อย

เจษฎา หนูรุ่ง (2551: บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยจิตลักษณะที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสาธิตในสังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลการวิจัยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยระหว่างปัจจัยจิตลักษณะรายด้านกับจิตสาธารณะโดยรวมมีค่าเท่ากับ .572 สามารถอธิบายร่วมกันได้ 32.7% โดยปัจจัยจิตลักษณะที่ส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .01 ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต สุขภาพจิต ค่านิยมความเป็นไทยและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ .213, .203, .178 และ .148 ตามลำดับ ส่วนสถิติปัญหาและความเชื่ออำนาจในตน ส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 มีค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ .108 และ .107

2. แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปัจจัยสาเหตุที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) เป็นกรอบแนวคิดในการทำวิจัย โดยแนวคิดและทฤษฎี มีดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model)

การศึกษาทฤษฎีที่นำมาใช้ในการอธิบายจิตสาธารณะในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำมาจากรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยมซึ่งเป็นรูปแบบทฤษฎีที่ใช้ศึกษาความเป็นสาเหตุของพฤติกรรมหรือคุณลักษณะที่ต้องการศึกษาโดยเนื้อหาทฤษฎีจะกล่าวถึง สาเหตุของพฤติกรรมหรือคุณลักษณะที่ต้องการศึกษาของบุคคลว่ามีอิทธิพลหรือมีสาเหตุจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ (ดูจเดือน พันธุนาวิน. 2549: 61-63; อ้างอิงจาก ดวงเดือน พันธุนาวิน. 2541 ข)

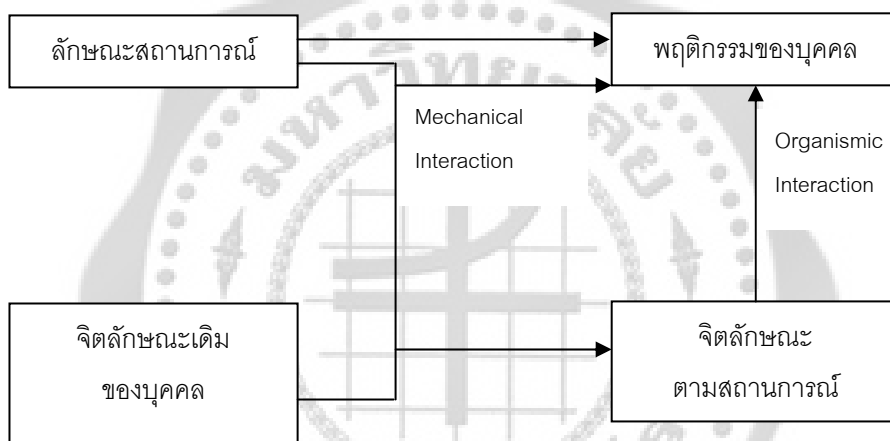
1. สาเหตุฝ่ายสถานการณ์ (Situational Factor) ซึ่งเป็นสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวบุคคล หรือการรับรู้ของบุคคลที่เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งรอบตัวของเขา เช่น ปัทสสถานทางสังคม การสนับสนุนจากคนรอบข้าง การอบรมเลี้ยงดูเด็ก สถานการณ์วัยวุฒิ เป็นต้น สถานการณ์เหล่านี้ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) สถานการณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการเกิดพฤติกรรมที่น่าปรารถนา เช่น การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและการใช้เหตุผลมาก การเห็นแบบอย่างที่ดีในการกระทำพฤติกรรมที่พึงปรารถนา เป็นต้น และ 2) สถานการณ์ที่ขัดขวางมิให้เกิดพฤติกรรมที่พึงปรารถนา เช่น อยู่ใกล้แหล่งชั่วร้าย สภาพแวดล้อมในการทำงาน ภาระงานหนักเกินไป เป็นต้นดังนั้นทฤษฎีต่าง ๆ ทั้งในสาขาจิตวิทยาและสาขาอื่น ๆ ที่กล่าวถึงตัวแปรด้านสถานการณ์ที่สามารถนำมาใช้เป็นตัวแปรเชิงสาเหตุฝ่ายสถานการณ์

2. สาเหตุฝ่ายจิตลักษณะเดิม (Psychological Traits) ซึ่งเป็นจิตลักษณะเดิมหรือบุคลิกภาพที่ติดตัวมา อาจเกิดจากการถ่ายทอดทางสังคม เช่น สุขภาพจิต ประสบการณ์ทางสังคม สถิติปัญหาค่านิยมเป็นต้นดังนั้นในทฤษฎีต่างๆ ในสาขาจิตวิทยาที่กล่าวถึงตัวแปรทางจิตที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมบุคคล จึงสามารถนำตัวแปรทฤษฎีเหล่านั้นมาใช้ ทฤษฎีทางจิตลักษณะที่สำคัญของไทย เช่น ต้นไม้จริยธรรม เป็นต้น

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุฝ่ายสถานการณ์กับฝ่ายจิตลักษณะเดิม เรียกว่า ปฏิสัมพันธ์แบบกลไก (Mechanical Interaction) เช่น พฤติกรรมของบุคคลที่เกิดจากการที่ผู้นั้นมีสุขภาพจิตไม่ดี

และอยู่ในสถานการณ์ที่ยั่วจูงทำให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวเป็นต้น สาเหตุส่วนนี้ทดสอบทางสถิติเท่านั้น โดยการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์กับจิตลักษณะเดิมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม สถิติขั้นสูงที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เช่น การวิเคราะห์ความแปรปรวนตั้งแต่สองทางขึ้นไป การวิเคราะห์อิทธิพลเชิงเส้น เป็นต้น

4. สาเหตุฝ่ายจิตลักษณะตามสถานการณ์หรือที่เรียกว่าปฏิสัมพันธ์ภายในตน (Organismic Interaction) เป็นจิตลักษณะที่เปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์เช่นทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือความเครียดเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์เช่นในช่วงต้นภาคเรียน นักเรียนมีความเครียดในการเรียนน้อย แต่พอใกล้สอบปลายภาค ความเครียดจะเพิ่มขึ้นและลดลงเมื่อสอบเสร็จ และอาจเครียดอีกครั้งเมื่อประกาศผลสอบ

ภาพประกอบ 5 รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม

จากรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จนได้ตัวแปรสาเหตุที่จะทำการศึกษาในครั้งนี้ ตามรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม คือ สาเหตุฝ่ายสถานการณ์ ได้แก่ 1) การอบรมเลี้ยงดู 2) สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน 3) การปลุกฝังจากโรงเรียน สาเหตุฝ่ายจิตลักษณะเดิม ได้แก่ 1) การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และสาเหตุฝ่ายจิตลักษณะตามสถานการณ์ ได้แก่ 1) การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ และคุณลักษณะที่ต้องการศึกษา คือ จิตสาธารณะ

2.2 โมเดลระดับจิตสำนึกของคิฮล์ตอม (Kihlstrom)

สำหรับโมเดลระดับจิตสำนึกนี้ ฟาร์ธริง (Farthing, 1992: 9 -20) ได้อธิบายแนวคิดของคิฮล์ตอม (1984) ว่า แบ่งระดับชั้นจิตสำนึกให้เห็นความแตกต่างของจิตสำนึก และจิตใต้สำนึกอย่างชัดเจน ซึ่ง คิฮล์ตอม ได้อธิบายและแบ่งระดับจิตสำนึกออกเป็น 3 ระดับ

1. ชั้นความตระหนักภายนอก (Peripheral Awareness) เป็นจิตสำนึกขั้นต่ำสุด ยังไม่ถือว่าเป็นความตระหนัก (Awareness) ที่ชัดเจนลักษณะของจิตสำนึกขั้นนี้ประกอบด้วย 2 ชั้น คือ

1.1 ความจำระยะสั้น (Info.In Short - Term Memory) คือ เหตุการณ์ที่เราได้รับรู้จากประสาทสัมผัสทั้ง 5 เมื่อไม่นานนัก และได้ตีความเหตุการณ์นั้นแล้วอยู่ในความทรงจำระยะสั้นเป็นเพียงการจำชั่วขณะหนึ่ง เป็นเหตุการณ์ที่เราเคยตระหนักเมื่อไม่นานนัก และเหตุการณ์เหล่านั้นยังคงอยู่ในความทรงจำเป็นครั้งคราว พอจะเกิดความตระหนักได้บางขณะ เป็นข้อมูลจำนวนเล็กน้อยที่เราเก็บไว้ในลักษณะเตรียมพร้อมที่จะใช้

1.2 ความตระหนักต่อสิ่งเร้าชั่วขณะ (Stimuli Vaguely Aware) คือ เหตุการณ์ที่เราได้รับรู้อยู่ในความทรงจำระยะสั้นและตระหนักต่อสิ่งเร้า นั้น

2. จิตสำนึกขั้นต้น (Primary Consciousness) เป็นความสำนึกที่ความตระหนักต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ชัดเจนขึ้น มีการรับรู้ ความรู้สึก ความคิดความทรงจำ เป็นการแสดงออกทางความคิดต่อวัตถุหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ลักษณะของจิตสำนึกขั้นนี้ประกอบด้วย

2.1 ความตั้งใจจากการรับรู้ทางประสาทสัมผัส (Attended Sensory Percepts) คือ สภาพที่มีความปรารถนาและจดจำอยู่กับการกระตุ้นประสาทสัมผัสทั้ง 5 ที่รับความรู้สึก และมีการเปลี่ยนแปลงความหมายอย่างมีความชัดเจนและเด่นชัดมากกว่าสิ่งอื่น ในขณะเดียวกันเป็นการตระหนักรู้เหตุการณ์รอบๆตัวด้วยประสาทสัมผัสโดยอาศัยประสบการณ์เดิมและการคิดซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมของความคิด เป็นระดับความเข้มข้นและเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของจิตสำนึก

2.2 ความรู้สึก (Feelings) หมายถึง ประสบการณ์ของอารมณ์เพียงชนิดเดียวเท่านั้น เช่น ดีใจ เสียใจ ซึ่งหากเป็นความหมายของคำว่า อารมณ์ (Emotion) จะใช้ในความหมายที่กว้างกว่า คือ เป็นการแสดงความรู้สึกต่าง ๆ อาจหลายชนิดรวม

2.3 การระลึกได้ (Recalled Memories) หมายถึง การที่บุคคลสามารถบอกถึงสถานการณ์ต่าง ๆ จากความจำโดยไม่มีเหตุการณ์นั้นปรากฏตรงหน้า เป็นการฟื้นความทรงจำด้วยการนึก เป็นการฟื้นความทรงจำจากสิ่งของบุคคลหรือเหตุการณ์ที่ตนเคยพบมาแล้วในอดีตด้วยการเรียกสิ่งที่อยู่ในความทรงจำเก่าให้กลับคืนมาด้วยการนึกเอง

2.4 ความรู้สึกภายใน (Inner Speech; Mental Images) หรือจินตภาพ เป็นการใช้ความคิดในคนเรา เป็นขั้นที่ก่อให้เกิดความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ เพื่อที่จะนำไปสื่อสารกับคนอื่นต่อไป

3. จิตสำนึกขั้นสะท้อน (Reflective Consciousness) เป็นการแสดงความคิดจากบุคคล ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง นำไปสู่การประเมินการปฏิบัติตนเองและวางแผนตัดสินใจในการปฏิบัติตนเองในอนาคตจิตสำนึกขั้นนี้ประกอบด้วย

3.1 การพิจารณาความคิดตนเอง (Introspection) เป็นการพิจารณาความคิดตนเป็นการมองดูภายในจิตใจ เช่น เราคิดกับตนเองว่า ฉันรับรู้อะไร กำลังรู้สึกอะไร กำลังคิดอะไร และเรากำลังหาคำตอบให้กับตนเอง นั่นแสดงว่าเรากำลังพิจารณาความคิดตนเองเป็นการสังเกตพิจารณาถึงความคิดภายในของตนซึ่งขึ้นอยู่กับหลักการและการสังเกตเฉพาะบุคคลมีความสัมพันธ์กับสิ่งเร้าที่ค่อนข้างแน่นอน เป็นการรายงานความรู้สึกที่ได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้า

3.2 ความตระหนักรู้ของตนเอง (Self - Awareness) เป็นภาวะจิตใจที่ไม่สามารถแยกออกเป็นความรู้สึกหรือความคิดเพียงอย่างเดียวที่โดดเด่นได้ ซึ่งเกิดจากเจตคติที่มีต่อสิ่งเร้าอันได้แก่บุคคล สถานการณ์ กลุ่มสังคมและสิ่งต่าง ๆ ที่โน้มเอียงหรือพร้อมที่จะตอบสนองในทางบวกหรือทางลบ ที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์จะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักรู้ (Awareness) กับ จิตสำนึก (Consciousness) และเจตคติ (Attitude)

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรปัจจัยสาเหตุ

3.1 การอบรมเลี้ยงดู

3.1.1. ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่บิดามารดา หรือผู้ดูแลเด็กปฏิบัติต่อเด็กและเรียกร้องให้เด็กปฏิบัติต่อตน และผู้อื่นไปทำนองต่าง ๆ กันซึ่งเป็นการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในชีวิตเด็กทำให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว และเลียนแบบการกระทำต่างๆ ของผู้อบรมเลี้ยงดู ประสบการณ์เหล่านี้ จะมีผลต่อพฤติกรรมเด็กทั้งในปัจจุบันและอนาคต (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2520; อ้างอิงจาก Sear. 1959; Watson. 1973: 30)

เพ็ญศรี พิชัยสนธิ (2522) ได้อธิบายความหมายของการอบรมเลี้ยงดู คือ การอบรม หมายถึง การแนะนำ สั่งสอนและอบรม ฝึกฝน ที่มุ่งให้เด็กประพฤติดี มีระเบียบวินัย รู้จักควบคุมตนเอง มีความรับผิดชอบ เป็นต้น ส่วนการเลี้ยงดู หมายถึงการดูแลเพื่อตอบสนองความต้องการของเด็กทั้งกายและใจ โดยมุ่งให้เด็กมีความสุข ร่างกายแข็งแรงทุกระบบ ไม่มีโรค ไม่มีความพิการ อารมณ์แจ่มใส สติปัญญาเฉลียวฉลาด และมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น

สุรศักดิ์ จันทน์เอม (2529: 89) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูว่าเป็นกระบวนการที่บุคคลต้องพบตั้งแต่เกิดจนตลอดชีวิต และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของทุก ๆ ชีวิต การอบรมเลี้ยงดูช่วย

ให้บุคคลได้เรียนรู้ระเบียบต่างๆ ในสังคม สร้างสรรค์พฤติกรรมของบุคคล ช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลภายใต้ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของสังคม

มะลิ อุดมภาพ (2538: 6) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูไว้ว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง วิธีการที่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองได้ปฏิบัติต่อบุตร ทั้งทางวาจา และกิริยาท่าทางในลักษณะของการอบรมสั่งสอน ดูแลเอาใจใส่ ชี้นำ ให้รางวัล และลงโทษ เรื่องการศึกษาเล่าเรียน การแต่งกาย การคบเพื่อน การทำงานบ้าน การรักษาเวลา การรักษาความสะอาด การใช้จ่ายเงิน การใช้เวลารว่าง สุขภาพ และมารยาททั่วไป

จตุพร เพ็งชัย (2534: 99) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูว่า หมายถึง การที่ผู้ใหญ่ในครอบครัวซึ่งประกอบด้วย บิดา มารดา และบุคคลอื่น ๆ ปฏิบัติต่อเด็กเพื่อสนองความต้องการที่จำเป็นของเด็กทั้งทางร่างกาย จิตใจ เพื่อให้เด็กมีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี และยังให้การแนะนำสั่งรอบตัว ฝึกอบรมให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสม

เกรก (สมคิด อิศระวัฒน์. 2542: 9; อ้างอิงจาก Craig. 1979: 91) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดู คือ กระบวนการที่บุคคลได้เรียนรู้ในการพัฒนา ทักษะคิด ความเชื่อ ค่านิยม ความรู้ และความหวังของสังคม ตลอดจนการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบทบาทของงานในสังคมนั้นๆ ด้วย

บลูม และ เซลซนิก (สมคิด อิศระวัฒน์. 2542: 10; อ้างอิงจาก Broom; & Selznick. 1971) ได้ให้คำนิยามของการอบรมเลี้ยงดูไว้สองลักษณะ คือ ทางสังคม หมายถึง การถ่ายทอดวัฒนธรรม และการทำให้บุคคลมีวิถีชีวิตที่เป็นระเบียบในแง่บุคคล หมายถึง กระบวนการที่ทำให้ตนเปลี่ยนจากชีวิตอินทรีย์เป็นมนุษย์ สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ และปฏิบัติตามอุดมคติ ค่านิยม และ ระดับความทะเยอทะยาน

ซาปิโร (อัฉรา สุชาธมณ. 2543; อ้างอิงจาก Shapiro. 1997) ให้ความหมายการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่พ่อแม่ ผู้ปกครองปฏิบัติต่อบุตรโดยการให้คำแนะนำสั่งสอนให้ความช่วยเหลือคุ้มครอง ให้ความรักความอบอุ่น และตอบสนองความต้องการทางกาย และทางใจ เพื่อให้เด็กมีชีวิตรอยู่และเจริญเติบโตในทุกๆ ด้าน และเป็นสมาชิกที่ดีในสังคม

จากการให้นิยามข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึงการ ที่พ่อแม่ ผู้ปกครองปฏิบัติต่อบุตรเพื่อสนองความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นทั้งทางกายและทางใจ การมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก การถ่ายทอดวัฒนธรรม เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

3.1.2 ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู

อารี รังสินันท์ (2527: 167) ได้กล่าวว่า บิดา มารดา คือ ผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดใน การส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็ก ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา การที่เด็กเจริญเติบโตเป็นเด็กที่แข็งแรง มีสุขภาพอนามัยดี มีการปรับตัวกับเพื่อนฝูงได้ดี และมีความคิดสร้างสรรค์ ก็มีผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดา มารดา

ฉวีวรรณ กิณาวงศ์ (2533: 26) กล่าวว่า การที่เด็กมีความมั่นใจ และมีอารมณ์มั่นคง เพียงใดอยู่กับการอบรมเลี้ยงดูเป็นสำคัญเพราะเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างอิสระ จะมีความเชื่อมั่นในตนเองมากกว่าเด็กที่ถูกเข้มงวดตลอดเวลา โดยเฉพาะเด็กที่เข้าสู่โรงเรียนเป็นครั้งแรกเด็ก จะต้องปรับตัวเป็นอย่างมาก

สุรางค์ ไคว้ตระกูล (2537: 60 - 61) พัฒนาการสังคมของเด็กมักจะขึ้นอยู่กับ การอบรมเลี้ยงดูทางบ้าน บางครอบครัวมักจะสนับสนุนและให้แรงเสริมพฤติกรรมเด็กที่เรียบร้อยและเงียบ บางครอบครัวให้แรงเสริมพฤติกรรมที่ค่อนข้างก้าวร้าว แต่ที่สำคัญ คือ ความรักและความอบอุ่นที่เด็ก ได้จากพ่อแม่ ทำให้เด็กกล้ามีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เด็กบางคนมาจากบ้านที่พ่อแม่ใช้อำนาจ และการชู้ ทำโทษตลอดเวลาทำให้เด็กมีความกลัวไม่กล้าอยู่ใกล้และเมื่ออยู่โรงเรียนก็จะพยายามหลีกเลี่ยงการมี ปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่หรือเพื่อนวัยเดียวกัน

เซียร์ และคนอื่น ๆ (Sear; other. 1975: 1 - 4) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นเรื่อง สำคัญยิ่งการอบรมเลี้ยงดูนั้นเป็นหน้าที่ของทุกคนในครอบครัวไม่ใช่เป็นเรื่องของคนใดคนหนึ่ง โดยเฉพาะ เช่น พ่อ แม่ และความรักของพ่อแม่เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาจริยธรรมในตัวเด็ก เด็ก ที่ได้รับความรักความอบอุ่นจนจะก่อเกิดความพอใจ และมีความสุขเมื่ออยู่ใกล้ชิดกับผู้เลี้ยงดู เด็กที่จะ ได้เลียนแบบผู้เลี้ยงดูโดยไม่รู้ตัว ถ้าเด็กต้องห่างเหินจากผู้เลี้ยงดู จะเกิดความว่าเหว่ ความวิตกกังวล

จากการศึกษา สามารถสรุปความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู ได้ว่า การอบรมเลี้ยงดู ของบิดา มารดา หรือผู้เลี้ยงดู มีผลต่อพัฒนาการทุกๆ ด้านของเด็ก ทั้งทางร่างกายอารมณ์ สังคม และ สติปัญญาซึ่งการอบรมเลี้ยงดูมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการแสดงพฤติกรรมของเด็กทั้งในด้านที่พึง ประสงค์และไม่พึงประสงค์ของเด็กในเวลาเมื่อโตขึ้น

3.1.3 จุดมุ่งหมายของการอบรมเลี้ยงดู

บลูม และ เซลซนิค (สมคิด อิศระวัฒน์. 2542: 10 - 11; อ้างอิงจาก Broom; & Selznick. 1971) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการอบรมเลี้ยงดู มีหลักใหญ่อยู่ 4 ประการ คือ

1. การปลูกฝังระเบียบวินัย (Disciplines) ซึ่งเป็นพื้นฐานในการดำเนินกิจกรรมใน สังคม และการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มทำให้บุคคลปฏิบัติตามกฎระเบียบที่สังคมกำหนด เป็นสิ่งที่บุคคล ได้รับตั้งแต่วัยต้นของชีวิต ในการดำรงชีวิตประจำวัน

2. การปลูกฝังความคาดหวัง (Aspiration) ทำให้ระเบียบวินัยมีคุณค่า และง่ายต่อการปฏิบัติเพื่อจะให้ได้สิ่งที่ตนต้องการ

3. การกำหนดบทบาทในสังคม (Social Role) เป็นการที่บุคคลรู้จักบทบาทตนเอง และแสดงบทบาทได้อย่างเหมาะสม ในการสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ถูกต้อง ตามกาลเทศะและโอกาสต่างๆ กัน

4. การให้เกิดทักษะ หรือความชำนาญเฉพาะอย่าง (Skills) ที่จะเข้าร่วมกิจกรรม กับผู้อื่นในสังคม มีการถ่ายทอดการ ปฏิบัติตามประเพณีโดยการเรียนรู้จากการเลียนแบบการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

3.1.4 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดูในแต่ละสังคมมีรูปแบบแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความเชื่อ ศาสนา ค่านิยม ของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง รวมทั้งเศรษฐกิจและสังคม การศึกษาของพ่อแม่ด้วย ในประเทศไทย ได้มีผู้ศึกษาและแบ่งการอบรมเลี้ยงดูไว้ ดังต่อไปนี้

อานนท์ อาภาภิรม (2517: 25) ได้กล่าวถึง การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวไทยไว้ 3 ประเภท คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวที่ยากจน มักเป็น การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย เพราะบิดามารดาหาเงินตัวเป็นเกลียว บิดามารดาเชื่อว่าลูกจะดีหรือไม่นั้น สุดแต่บุญแต่กรรม ของบุตร และบุตรมักจะต้องเผชิญอุปสรรคขัดข้องบางประการ เช่น สภาพแวดล้อมในละแวกบ้าน ถูกเพื่อนชักนำไปในทางที่ผิดได้ง่าย

2. การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวชนชั้นกลาง ครอบครัวประเภทนี้มีโอกาสหรือมีดีกว่า ครอบครัวที่ยากจน บิดามารดาสามารถสนองตอบความต้องการของบุตรได้และมักจะฝึกความมีระเบียบวินัย เช่น การรับประทานอาหาร การมีมารยาทในสังคม ทำให้ไม่ค่อยจะเกิดปัญหา

3. การอบรมเลี้ยงดูของชนชั้นสูง ครอบครัวประเภทนี้จะให้ความเอาใจใส่ดูแลบุตรได้ดี ยิ่งทั้งการกินอยู่ หลับนอน การอบรมสั่งสอน แต่อาจจะทำให้บุตรไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ขาดความมั่นใจ และไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายนอกได้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2528: 4 -12) แบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 5 แบบ คือ

1. แบบรักสนับสนุน คือ การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่แสดงความรักต่อลูกอย่างเปิดเผย ยอมให้ลูกมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของครอบครัว และเข้าใจความรู้สึกของลูกอย่างดี

2. แบบควบคุม คือ การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่คอยควบคุมบังคับ และลงโทษลูกเมื่อ ลูกกระทำในสิ่งที่ตนไม่ต้องการ

3. แบบใช้เหตุผล คือ การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่แจกแจงเหตุผลต่างๆ แก่เด็กให้ทำ หรือห้ามปรามมิให้เด็กกระทำสิ่งใด

4. แบบลงโทษทางจิต คือ การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ลงโทษเมื่อเด็กทำผิด โดยการใช้ วาจาดุว่า การงดแสดงความรักใคร่เมตตา การตัดสินต่างๆ

5. แบบให้พึ่งตนเองเร็ว คือ การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้เด็กพึ่งตนเองได้เร็ว ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่นมากและนานเกินไป

มารีสา รัฐปัทย์ (2532: 12 - 20) ได้ทำการแบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 4 แบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบเข้มงวดกวดขัน แบบปล่อยปละละเลย และแบบรักและตามใจ โดยการอบรมเลี้ยงดูแต่ละวิธีมีความหมาย ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ยอมรับฟังความคิดเห็นและการแสดงออกของลูก สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีโอกาสเสนอความคิดเห็นการตัดสินใจใด ๆ เกิดขึ้นจากความเห็นชอบของสมาชิกในครอบครัว ใช้เหตุผลในการส่งเสริมหรือห้ามกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้ลูกมีส่วนร่วมรับรู้กิจกรรมบางอย่าง และร่วมมือกับลูกตามโอกาสอันควร โดยเด็กที่ทางบ้านเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะพัฒนาบุคลิกภาพอย่างเต็มที่ เพราะได้ฟังคำแนะนำต่าง ๆ จากผู้ใหญ่และรู้จักตัดสินใจว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ ทำให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง หัดคิดริเริ่ม และตัดสินใจจากเรื่องเล็กไปสู่เรื่องใหญ่ มีนิสัยเป็นคนอดใรร้อได้ มีความอดทน อุตสาหะ เพียรพยายามที่จะให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ดีกว่าในอนาคต มีความสามารถในการทำนายหรือคาดการณ์ล่วงหน้า คือเป็นผู้ที่สามารถโยงความสัมพันธ์เหตุและผลเข้าด้วยกัน และสามารถมองเห็นว่าสถานการณ์หรือพฤติกรรมหนึ่ง ๆ จะส่งผลอย่างไรบ้าง

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน หมายถึง วิธีการการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ไม่ให้อิสระต่อลูก ควบคุมให้อยู่ในระเบียบวินัย มักจะลงโทษเมื่อทำผิดโดยเฉพาะไม่ทำตามกฎ หรือระเบียบวินัยที่ตั้งไว้ พ่อแม่มีอำนาจสิทธิขาดในครอบครัว เป็นผู้ตั้งจุดมุ่งหมายและกฎเกณฑ์ทุกอย่าง ลูกเป็นเพียงผู้ปฏิบัติตาม ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกมีน้อยมาก ลูกจะรู้สึกว่าขาดความอบอุ่น ไม่มั่นคงปลอดภัย และการที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งอยู่ตลอดเวลาทำให้เด็กขาดความคิด ริเริ่ม ไม่เชื่อความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ เพราะขาดโอกาสฝึกฝนใช้วิจารณญาณและการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ด้วยตนเองมักไม่มีความรับผิดชอบเป็นคนเชื่อฟังง่าย และยอมพ่ายแพ้สิ่งต่าง ๆ ง่ายโดยเฉพาะสถานการณ์ที่ตนพบว่ายากลำบาก มีปมด้อยง่าย และขาดพลังที่จะต่อสู้และเรียนรู้สิ่งที่ยาก

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ทอดทิ้งลูก ไม่ดูแลเอาใจใส่ มักปล่อยให้ลูกทำตามใจชอบ ไม่ค่อยช่วยเหลือแนะนำ มักตำหนิหรือลงโทษอย่างรุนแรงเมื่อลูกกระทำผิด พ่อแม่มักใช้อารมณ์กับลูกมากกว่าเหตุผล ลูกจะรู้สึกขาดความรักและมักมองโลกในแง่ร้าย ไม่ไว้ใจผู้อื่น พ่อแม่มักไม่ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนไม่ว่าเรื่องใดก็ตาม ตำหนิ ชอบนำไปเปรียบเทียบกับคนอื่น ทำให้เด็กขาดระเบียบวินัยขาดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ไม่มีความขยันขันแข็ง ไม่มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ขาดความกระตือรือร้น รู้สึกไม่มั่นคง ทำอะไรขาดหลักการ พ่อแม่ขาดการฝึกให้เด็กรู้จักพึ่งตนเอง ไม่ช่วยเหลือแนะนำ ทำให้ลูกไม่มีแนวทางชีวิตสำหรับยึดถือ ไม่รู้จักคิดและไม่รู้จักคุณค่าของการกระทำสิ่งต่างๆ ครอบครัวยุคที่อบรมเลี้ยงดูลูกในลักษณะนี้ มักเป็นครอบครัวที่ขาดความรักความอบอุ่น สามารถให้ความรักกับลูกด้วยคำพูดและกิริยาท่าทางที่แสดงถึงความรัก ความห่วงใย พ่อแม่ต่างแยกไปคนละทางตามความเห็นชอบของตนไม่สนใจลูกเท่าที่ควร พ่อแม่เชื่อว่าเด็กจะดีก็ดีเอง จะชั่วก็ชั่วเอง ทำให้คิดว่าตนเองไม่ต้องรับผิดชอบในการอบรมสั่งสอนลูกให้ประพฤติในสิ่งที่ควรประพฤติ เวลาเกิดปัญหาเฉพาะหน้ากับลูกก็ไม่ช่วยให้ลูกรู้ว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ เด็กที่เกิดมาในบรรยากาศเช่นนี้ จะรู้สึกว่าขาดความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่ มักมองโลกในแง่ร้าย ขาดระเบียบวินัยความซื่อสัตย์

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและตามใจ หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่เอาใจเอาใจลูกตลอดเวลา ไม่ขัดใจลูกและยอมตามลูกทุกอย่างแม้ทำผิดก็ไม่ทำโทษ มักคอยช่วยเหลือปกป้องคุ้มครองตลอดเวลาไม่ยอมให้ลูกตัดสินใจหรือลงมือกระทำด้วยตนเอง พ่อแม่จะเป็นผู้ทำให้ตลอด ทำให้เด็กไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่รู้จักตัดสินใจ จะทำให้เด็กดื้อดึงและขาดความรับผิดชอบ ขาดความสามารถในการควบคุมสมาธิให้มั่นคง ไม่มีระเบียบ มักขี้เกียจและเฉื่อยชา มีความเชื่อมั่นในตนเองมากเกินไป ครอบครัวยุคที่รักลูกมากเกินไปจะทำให้เด็กถูกทำลายพัฒนาการด้านต่างๆ ถูกทำลายทั้งพัฒนาการทางความคิด อารมณ์ และสังคม ผลที่ตามมาคือ ทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าทำอะไร ไม่รู้จักตนเอง ไม่เข้าใจไม่เป็นของตัวเองต้องพึ่งพาผู้อื่น

มะลิ อุดมภาพ (2538) ได้แบ่งวิธีอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย โดยวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรหรือเด็กในปกครองวิธีนี้จะทำให้เด็กมีความรู้สึกที่ตนเองได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ได้รับความรัก ความอบอุ่น รับฟังเหตุผล ยอมรับความสามารถความคิดเห็นให้ความร่วมมือตามโอกาสอันควร ได้รับความรับผิดชอบในเรื่องส่วนตัวและมีอิสระตามความเหมาะสม

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน โดยวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตร หรือเด็กในปกครองวิธีนี้จะทำให้เด็กมีความรู้สึกที่ตนเองไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ถูกบังคับให้ทำตามกฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้

ต้องอยู่ในระเบียบวินัย ไม่รับฟังเหตุผล ก้าวก้าวในเรื่องส่วนตัว ถูกควบคุมไม่ให้ได้รับความสะดวกในการกระทำตามที่ตนต้องการ

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย โดยวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตร หรือเด็กในปกครองวิธีนี้จะทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าเขาไม่ได้รับการเอาใจใส่ถูกปล่อยให้ทำอะไรตามใจ และไม่สนใจว่าลูกจะทำอะไร ที่ไหน อย่างไร ไม่ได้รับการสนับสนุนหรือคำแนะนำจากพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง ไม่ให้ความอบอุ่น และชอบใช้อารมณ์

การอบรมเลี้ยงดูดังที่กล่าวมา มีความสำคัญมากต่อการมีจิตสำนึกของนักเรียนอย่างไรก็ตามแม้ว่าการอบรมเลี้ยงดูจะมีหลายแบบ แต่รูปแบบที่เหมาะสมและถูกต้อง ต้องควบคู่กับการให้ความรัก ความอบอุ่น และมีเหตุผลต่อเด็ก จึงจะทำให้เด็กเกิดจิตสำนึก ฉะนั้นการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

ดุซงกี โยเฮลา (2535: 15-16) ได้รวบรวมและวิเคราะห์การอบรมเลี้ยงดูเด็กภายในประเทศด้วยวิธีการเมต้า ได้ 11 วิธี

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน คือ การที่ผู้ปกครองยอมรับชื่นชมให้ความรักสนับสนุน ใกล้ชิด และให้ความสนใจกับเด็ก

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล คือ การที่ผู้ปกครองให้คำอธิบายประกอบการสนับสนุน และห้ามปรามเด็กไม่ให้กระทำสิ่งต่างๆ และมีการสม่ำเสมอและเหมาะสมในการให้รางวัลหรือลงโทษ

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบไม่ใช้เหตุผล คือ การอบรมเลี้ยงดูที่ตรงกันข้ามกับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย คือ การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ลงโทษด้วยการเฉียน ทูบตีให้เจ็บ หรือลงโทษทางจิตด้วยดูดำดูแดงอาการไม่พอใจทำเป็นเฉยเมยแสดงอาการไม่สนใจ ตัดสิทธิบางอย่าง

5. การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม คือ การอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ปกครองออกคำสั่งให้เด็กปฏิบัติตาม และคอยควบคุมพฤติกรรมของเด็กโดยไม่ปล่อยให้เป็นอิสระ

6. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย คือ พฤติกรรมของผู้ปกครองที่ปฏิบัติต่อเด็ก โดยเด็กมีความรู้สึกตนเองได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ผู้ปกครองให้ความรักความอบอุ่น มีเหตุผล ยอมรับถือความสามารถและคิดเห็นของเด็ก ให้ความร่วมมือในโอกาสอันสมควร

7. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย คือ พฤติกรรมของผู้ปกครองที่ปฏิบัติต่อเด็ก โดยที่เด็กที่มีความรู้สึกว่าเขาไม่ได้รับการเอาใจใส่ สนับสนุน หรือการให้คำแนะนำจากผู้ปกครองมักถูกปล่อยให้ทำอะไรตามใจชอบ ผู้ปกครองไม่ได้ให้ความอบอุ่นเท่าที่ควร

8. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด คือ พฤติกรรมของผู้ปกครองที่ปฏิบัติต่อเด็กโดยที่เด็กรู้ว่าตนเองไม่ได้รับความอิสระเท่าที่ควร ต้องอยู่ในระเบียบวินัยที่ผู้ปกครองกำหนด

9. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก คือ การรับรู้ที่เด็กมีต่อการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองในลักษณะที่เป็นผู้แนะนำ สนับสนุนช่วยเหลือ ยินดีจะอยู่กับบุตร ปกป้องคุ้มครองและทำให้บุตรมีความเชื่อมั่นในตนเอง

10. การอบรมเลี้ยงดูแบบลวงโทษ คือ การรับรู้ที่เด็กมีต่อการอบรมเลี้ยงดูในลักษณะที่เป็นการลวงโทษทั้งการลวงโทษทั้งทางร่างกายและจิตใจ เช่น การเขียนตีดูดำ การไม่พิจารณาถึงความต้องการของเด็ก การตัดสิทธิ์

11. การอบรมเลี้ยงดูแบบเรียกร้องเอาจากเด็ก คือ การรับรู้ของเด็กที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ในลักษณะที่เป็นการควบคุมเรียกร้องเอาจากเด็ก เช่น ในด้านความสำเร็จมักรู้สึกไม่พอใจเมื่อบุตรทำไม่สำเร็จตามเป้าหมายของตน

จากการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 11 วิธีนี้ ดุซฎี โยเฮลา (2525: 20-21) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็น 2 แบบ

1. การอบรมเลี้ยงดูทางบวก หมายถึง พฤติกรรมของผู้ปกครองที่ปฏิบัติต่อเด็กโดยการให้ความรัก สนับสนุน มีเหตุผล ยอมรับนับถือความสามารถ และความคิดเห็นของเด็ก มีความสม่ำเสมอ และความเหมาะสมในการให้รางวัล และการลงโทษ

2. การอบรมเลี้ยงดูทางลบ หมายถึง การปฏิบัติของผู้ปกครองที่มีต่อเด็กโดยการออกคำสั่งให้เด็กปฏิบัติตาม ควบคุม ไม่ยอมรับความคิดเห็นของเด็ก หรือการปฏิบัติของผู้ปกครองแบบปล่อยให้เด็กทำอะไรตามใจชอบ ไม่ให้ความอบอุ่นเท่าที่ควร

เฟา และเบลคิน (ดวงพร พิณรุักษ์. 2545: 25-26; อ้างอิงจาก Faw; & Belkin. 1989: 346) สรุปรูปแบบของวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กได้ 3 รูปแบบ คือ

1. วิธีการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองแบบใช้อำนาจแบบมีเหตุผล วิธีนี้ผู้ปกครองจะดูแลให้ความรัก โดยกำหนดมาตรฐานของพฤติกรรมต่างๆ ให้ลูกทำตามโดยพิจารณาความต้องการของลูก ความต้องการของผู้ปกครอง และความต้องการของสังคมไปพร้อม ๆ กันผู้ปกครองจะอธิบายเหตุผลไปควบคู่กับการอบรมสั่งสอนและการลงโทษ จะไม่ใช้การลงโทษทางกาย เมื่อทำดีจะได้รับคำชมเชย การอบรมสั่งสอนจะทำให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง และปฏิบัติตามแนวของสังคม

2. วิธีการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองแบบเผด็จการ วิธีนี้ผู้ปกครองจะควบคุมเด็กโดยกำหนดกฎเกณฑ์ที่เข้มงวด และไม่คำนึงถึงความต้องการของเด็กและขาดเหตุผล การลงโทษมักใช้การลงโทษทางกาย และไม่มีคำอธิบายใดๆ ทั้งสิ้น ให้ความรัก มีการอบรมและคำชมเชย เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้จะมีการควบคุมตนเองสูง พึ่งพาตนเองได้บ้าง ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์อย่าง

เคร่งครัดแม้ตัวเด็กเองก็คิดว่าไม่ยุติธรรมหรือไม่ถูกต้อง มีลักษณะสันโดษมักจะไม่พอใจเป็นกังวลกับสิ่งที่ตนได้กระทำไปแล้ว

3. วิธีการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองแบบปล่อยตามใจวิธีนี้ผู้ปกครองจะดูแลแต่ไม่รู้ว่าจะควรทำอะไรลูกจึงเชื่อฟังและประพฤติดี จึงตามใจลูกไม่บังคับควบคุมและไม่ตั้งกฎเกณฑ์ในบ้าน ไม่ใช้อำนาจของการเป็นพ่อแม่ มักจะอบรมสั่งสอนลูกมากกว่าเผด็จการ พ่อแม่นั้นเมื่อลูกขัดขืนก็มักจะตามใจ เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบนี้จะมีลักษณะไม่มั่นคง ฟุ้งตนเองได้น้อยและควบคุมตนเองได้น้อย

วารภรณ์ รักวิชัย (2540: 20-26) ได้กล่าวว่า นักวิจัยและผู้รู้ แบ่งวิธีอบรมเลี้ยงดูลูกเป็นวิธีต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักความอบอุ่นแบบประชาธิปไตย เป็นการอบรมเลี้ยงดูลูกโดยใช้คาถา 3 บท ซึ่งได้แก่ ความรัก ความเอาใจใส่ และความเข้าใจ ในการอบรมเลี้ยงดูลูกต้องใช้เหตุผลกับลูกให้ลูกรู้สึกว่าคุณได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม การอบรมเลี้ยงดูพ่อแม่ทุกคนมีความรักให้ลูก แต่ลูกต้องการทั้งความรัก ความอบอุ่น ความอาหารห่วยใย ไม่ใช่เพียงแต่ความรักอย่างเดียว วิธีการเลี้ยงดูแบบนี้พ่อแม่ต้องให้ความสำคัญแก่ลูก โดยถือว่าลูกคือส่วนที่มีความสำคัญต่อครอบครัว พ่อแม่ให้ในสิ่งที่ลูกต้องการจริงๆ จัดประสบการณ์ต่างๆ ให้ตรงกับพัฒนาการของลูก ตามความเหมาะสมกับความสามารถทางกาย อารมณ์ สังคม และทักษะของลูก โดยไม่บังคับให้ลูกทำในสิ่งที่ลูกไม่อยากทำหรือไม่สามารถจะกระทำได้ ให้การยอมรับและยกย่อง โดยสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้ลูก ให้อิสระแก่ลูกในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ เอาใจใส่และช่วยเหลือ แนะนำลูกตามความเหมาะสม ยอมรับความสามารถและให้สิทธิลูกในการตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง พ่อแม่คอยให้กำลังใจ คำปรึกษา ความมั่นคงปลอดภัยแก่ลูกตลอดจนแนะแนวทางการดำเนินชีวิตในแต่ละวัยแก่ลูก เพื่อลูกจะได้เกิดการเรียนรู้ที่จะอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวังเอาจากเด็ก เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่เรียกร้องเอาจากลูก โดยพ่อแม่มีความต้องการเคี้ยวเชิญให้ทำตามตามที่พ่อแม่หวังไว้ พ่อแม่จะกำหนดวิถีชีวิตให้กับลูก ลูกต้องทำตามจุดประสงค์หรือความต้องการของพ่อแม่ ลูกมีหน้าที่ต้องทำตามทุกอย่างแม้ว่าจะไม่ชอบก็ตาม วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้พ่อแม่มักจะทำดังนี้ พ่อแม่มักเคี้ยวเชิญให้ลูกทำตามสิ่งที่พ่อแม่เห็นว่าดีเท่านั้น ลูกจะต้องพบแต่คำสั่งที่ว่า ต้องทำอย่างนี้ ต้องเล่นแบบนี้ พ่อแม่มักจะดุว่าว่ากล่าวเมื่อเวลาที่ลูกอธิบายหรือแสดงเหตุผลคัดค้าน ลูกต้องทำตามความพอใจของพ่อแม่ทุกครั้ง พ่อแม่กำหนดรายการอาหารทุกมื้อแก่ลูก และลูกต้องกินหมดทุกครั้ง พ่อแม่จะเป็นผู้กำหนดวิถีการดำรงชีวิตตั้งแต่เกิด ไม่ว่าจะเป็นการกิน การเล่น การเที่ยว ทุกประการขึ้นอยู่กับความประสงค์ของพ่อแม่

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย เป็นการเลี้ยงดูที่พ่อแม่ไม่สนใจที่จะอบรมสั่งสอนลูก ปล่อยให้ลูกทำตามอำเภอใจ ไม่มีใครคอยชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสมให้ ไม่

สนใจความเป็นอยู่ ไม่ดูแลยามเจ็บไข้ ให้ความรักแบบลำเอียง หรือดูต่ำลงโทษแรงเกินเหตุซึ่งอาจจะเป็นเพราะฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว หรือเป็นลูกที่เกิดมาโดยพ่อแม่ไม่ได้ตั้งใจให้เกิดหรือเป็นครอบครัวที่แตกแยก วิธีการเลี้ยงดูแบบนี้พ่อแม่มักจะทำไม่ค่อยสนใจเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของลูก ลูกจะเล่นอะไรอย่างไร พ่อแม่ไม่เคยเอาใจใส่ เวลาที่พ่อแม่อารมณ์ไม่ดี มักจะระบายออกด้วยการทำโทษเด็กเสมอ เวลาถูกซักถาม พ่อแม่มักจะพูดว่า อาย่มากจนใจ ไปให้พ้น พ่อแม่มักลืมหรือไม่สนใจกับคำสัญญาหรือข้อเรียกร้องของลูก พ่อแม่ชอบพูดขู่ลูกเล่นๆ ถ้าเด็กไม่กลัวก็จะดีลูกอย่างรุนแรง พ่อแม่จะปล่อยให้ลูกทำอะไรต่าง ๆ ตามใจชอบ ไม่ค่อยชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสมให้ พ่อแม่ก็จะรักลูกไม่เท่ากัน โดยปฏิบัติกับลูกอย่างลำเอียง

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักถนอมมากเกินไป เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่คอยปกป้องดูแลลูกมากเกินไปไม่让孩子ได้รับความลำบากหรืออันตราย คอยให้ความช่วยเหลือลูกทุกอย่างจนลูกไม่รู้จักรับมือช่วยเหลือตนเอง ไม่รู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีเรื่องอะไรขัดข้องพ่อแม่จะเป็นคนช่วยเหลือให้หมด โดยลูกไม่ต้องทำอะไรหรือจะเรียกว่าเป็นการถนอมไขว่ไขว่ในหิน เอาใจใส่ลูกอย่างไม่ให้พลาดสาหัส คอยให้ความช่วยเหลือลูกทุกฝีก้าว วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้พ่อแม่มักจะทำดังนี้ คอยแนะนำช่วยเหลือลูกตลอดเวลา ไม่ยอมให้ลูกเล่นกับเพื่อน ๆ เพราะกลัวลูกจะถูกรังแก ไม่ยอมให้เด็กกินอาหารเองเพราะกลัวลูกทำเลอะเทอะ พ่อแม่มักจะช่วยลูกทำการบ้านเสมอ ไม่ยอมให้ลูกกินอาหารหรือขนม จนกว่าพ่อแม่จะชิมเสียก่อน เมื่อลูกเจ็บป่วยเพียงเล็กน้อยพ่อแม่จะวิตกกังวลมาก และให้การรักษาเกินความจำเป็น พ่อแม่ก็ไม่ยอมให้ลูกได้ช่วยตนเองในการทำงานต่างๆ

จากรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูสามารถแบ่งได้เป็นหลายรูปแบบ สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูเพียง 2 ประเภท คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล เพราะการอบรมเลี้ยงดูทั้งสองประเภทมีอิทธิพลต่อการมีจิตสาธารณะ ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาเฉพาะการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูทั้งสองประเภทมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน

ดวงเดือน พันธุมนาวิน อรรถพันธ์ ชูชม และงามตา วณิชทานนท์ (2528: 4-5) ได้ให้ความหมาย การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การที่บิดา มารดา รายงานว่า ในการปฏิบัติต่อบุตร ตนได้แสดงความรัก เอาใจใส่ สนใจทุกข์สุขของบุตรมากน้อยเพียงใด มีความใกล้ชิดกับบุตร โดยตนได้ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับบุตรมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ การสนับสนุนช่วยเหลือ และการให้ความสำคัญแก่บุตรด้วย

ดุซงกี โยเหลา (2535: 15-16) ได้ให้ความหมาย การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน คือ การที่ผู้ปกครองยอมรับ ชื่นชมให้ความรักสนับสนุน ใกล้ชิด และให้ความสนใจเด็ก

ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

ดวงเดือน พันธุมนาวิน อรพินทร์ ชูชม และ งามตา วณิชทานนท์ (2528 : 4-5) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึง บิดามารดาที่อธิบายให้เหตุผลแก่บุตรในขณะที่มีการส่งเสริม หรือขัดขวางการกระทำของบุตรหรือลงโทษบุตรอย่างเหมาะสม กับการกระทำของบุตรมากกว่าที่จะปฏิบัติต่อบุตรตามอารมณ์ของตนเอง ซึ่งการอบรมวิธีนี้ช่วยให้บุตรได้เรียนรู้และรับทราบถึงสิ่งที่ควรทำหรือไม่ควรทำ มีความสำนึกในหน้าที่ ความรับผิดชอบสูง และสามารถต้านทานสิ่งยั่วยุใจได้

ประดิษฐ์ อุปรมัย (2537: 246) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผลว่าหมายถึง การที่นักเรียนรายงานตนว่าพ่อแม่ยอมรับในความสำคัญ มีความเข้าใจในพัฒนาการยอมรับฟังความคิดหรือข้อโต้แย้งห้ามปรามเมื่อเห็นว่าทำในสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ โอนอ่อนผ่อนตามถ้ามีเหตุผลเพียงพอ และผลกระทำนั้นไม่เป็นที่เดือดร้อนแก่ตนเองหรือผู้อื่นให้ความช่วยเหลือตามโอกาสอันควร ขณะเดียวกันก็อบรมสั่งสอนหรือสนับสนุนให้รู้จักช่วยเหลือตนเอง รู้จักตัดสินใจได้ด้วยตนเอง และรู้จักที่จะประพฤติตนให้เป็นที่ชื่นชมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น เพิกเฉยต่อพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ให้คำชมเชยต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์เป็นครั้งคราว และไม่ลงโทษเด็กเกินกว่าเหตุ

ศิริอร นพกิจ (2545: 6) ได้ให้ความหมายการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ว่าหมายถึง การที่บิดา มารดา หรือผู้ดูแลปฏิบัติต่อบุตร โดยกระทำและแจกแจงเหตุผลต่าง ๆ แก่เด็ก

เกตุวดี กัมพลาศิริ (2546) ได้ให้ความหมายการอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผลว่าหมายถึง การที่นักเรียนรายงานตนว่าพ่อแม่ยอมรับในความสำคัญ มีความเข้าใจในการพัฒนาการยอมรับฟังความคิดเห็นหรือข้อโต้แย้งห้ามปรามเมื่อเห็นว่าทำในสิ่งที่ไม่สมควร ส่งเสริมในสิ่งที่เป็นประโยชน์ โอนอ่อนผ่อนตามถ้ามีเหตุผลเพียงพอ และผลการกระทำนั้นไม่เป็นที่เดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น ให้ความช่วยเหลือตามโอกาสอันควร ขณะเดียวกันก็อบรมสั่งสอนหรือรู้จักสนับสนุนช่วยเหลือตนเอง รู้จักตัดสินใจได้ด้วยตนเองและรู้จักประพฤติตนให้เป็นที่ชื่นชมและยอมรับของผู้อื่น เพิกเฉยต่อพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ให้คำชมเชยแก่พฤติกรรมที่พึงประสงค์เป็นครั้งคราว และไม่ลงโทษเด็กเกินกว่าเหตุ

3.1.5 ปัจจัยที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดู

ปัจจัยที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก อาจแบ่งออกได้เป็น 3 ปัจจัยหลัก คือ

1. ปัจจัยด้านตัวเด็ก ได้แก่ เพศของเด็ก ลำดับมีบุตร ลักษณะพื้นฐานอารมณ์ของเด็ก สุขภาพ และความพิการเป็นต้น ซึ่งจะส่งผลให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ - ลูก แตกต่างกันไป กล่าวคือ เด็กหญิงมักถูกสอนให้เรียบร้อย ทำงานบ้าน ดูแลน้อง เด็กชายมักถูกสอนให้เข้มแข็งเก็บรวบรวมอารมณ์ หรือบางวัฒนธรรม ที่ให้ความสำคัญของผู้ชายมากกว่าลูกสาว ทำให้ผู้ชายได้รับการดูแลเป็น

อย่างดีในขณะที่ลูกสาวมักจะถูกทอดทิ้งนอกจากนั้นบางครั้งพ่อแม่ จะคาดหวังในลูกคนโตสูง และ จะปฏิบัติต่างกัน ลูกคนเล็กมักได้รับการเอาอกเอาใจเป็นพิเศษ ในขณะที่ลูกคนกลางมักถูกละเลย หรือ เด็กที่เลี้ยงยาก หรือมีปัญหาสุขภาพ ย่อมนำความหนักใจมาสู่พ่อแม่ หากพ่อแม่ไม่อดทนยอมทำให้ ทอดทิ้งเด็กได้ง่าย หรือได้รับการเอาใจใส่น้อย และอาจถูกทำร้ายทางวาจาอยู่เสมอ ในขณะที่ลูกที่มี สุขภาพดีมีหน้าตาสะสวยมักได้รับคำชมจากคนรอบข้างเป็นที่ชื่นชมของพ่อแม่ก็จะได้รับการดูแลเอาใจ ใส่มากขึ้น

2. ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ ความรู้ เจตคติและทักษะของพ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดู สัมพันธภาพในครอบครัว สุขภาพของพ่อแม่ และภาวะวิกฤตในครอบครัว รวมทั้งสภาวะเศรษฐกิจ และ สังคมของครอบครัว เป็นต้น พ่อแม่ หรือผู้เลี้ยงดูที่มีความรู้ความเข้าใจต่อพัฒนาการ และความต้องการ ของเด็กตามวัย มีเจตคติที่ดีต่อการเลี้ยงดู ถือว่าเป็นบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของตน ตลอดจนมีทักษะที่ จะส่งเสริมและตอบสนองความต้องการของเด็ก ตลอดจนแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้ลุล่วงด้วยดียอมทำ หน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กได้อย่างสมบูรณ์ ครอบครัวที่สมาชิกทุกคนมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน พูดคุย สื่อสาร ด้วยความเข้าใจ เอื้ออาทรต่อกัน ไม่ใช้ความรุนแรง ร่วมทุกข์ร่วมสุขแก้ปัญหาเมื่อต้องเผชิญกับ ภาวะคุกคาม หรือวิกฤตอย่างสร้างสรรค์ ครอบครัวย่อมมีแต่ความสงบสุข (ศิริกุล อิศรานุรักษ์; และ ปราณีย์ สุทธิสุนทร. 2550: 105; อ้างอิงจาก Aunola K; et al. 1999)

3. ปัจจัยด้านสังคม เนื่องจากครอบครัว ไม่ได้โดดเดี่ยว สิ่งแวดล้อมรอบๆ ครอบครัว ย่อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ได้แก่ ศาสนา วัฒนธรรมและความเชื่อต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น วัฒนธรรม ความเชื่อบางประเภทที่เป็นผลดีต่อการ อบรมเลี้ยงดู เป็นสิ่งที่ควรคงไว้และสืบทอดกันต่อไป เช่น ในระหว่างตั้งครรภ์ควรถือศีล ทำจิตใจให้ บริสุทธิ์เป็นสิ่งที่ดีที่ทำให้หญิงตั้งครรภ์มีสุขภาพจิตดีซึ่งจะเป็นผลดีต่อทารกในครรภ์ด้วยในขณะเดียวกัน วัฒนธรรมความเชื่อบางอย่างอาจส่งผลเสียต่อพัฒนาการเด็ก ซึ่งควรได้รับการแก้ไขทำความเข้าใจใหม่ เช่นการให้เด็กได้รับอาหารอื่นนอกจากนม ก่อนอายุ 4 เดือน เนื่องจากเชื่อว่าเด็กอึดและไม่กวน เป็นต้น ส่วนการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่มุ่งเน้นการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมมากขึ้น ก่อให้เกิดการอพยพจากชนบทสู่เมืองและการไปเป็นแรงงานในต่างประเทศ ผู้อพยพย้ายถิ่นส่วนใหญ่มัก เป็นแรงงานหนุ่มสาว และทิ้งเด็กให้อยู่ในความดูแลของผู้สูงอายุ รวมทั้งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สารสนเทศทำให้ครอบครัวได้รับอิทธิพลจากสื่อมากขึ้น

3.1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู

ธนิดา ทองมีเหลือ และคณะ (2550: 92) ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่ส่งผลต่อจิต สาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการ

อบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสำนึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปรียาภรณ์ จันทร์โชติ (2550: 81-82) ได้ศึกษา ปัจจัยชีวสังคมและการอบรมเลี้ยงดูที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลรอบด้าน ของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก มีความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลรอบด้าน ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ด้านการคิดแก้ปัญหาแบบวิทยาศาสตร์ ด้านการคิดวิเคราะห์ และด้านการคิดให้เกิดผล ไม่แตกต่างจากนักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย นักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล มีความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลรอบด้าน ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ด้านการคิดแก้ปัญหาแบบวิทยาศาสตร์ ด้านการคิดวิเคราะห์ และด้านการคิดให้เกิดผล ไม่แตกต่างจากนักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อารมณ์

วชิราภรณ์ มอนเต้ (2546: 72-73) ได้ศึกษาผลของการอบรมเลี้ยงดูและบรรยากาศในครอบครัวที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยรุ่นตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศิริอร นพกิจ (2545: 65-75) ได้ทำการศึกษาเอกลักษณ์แห่งตน การอบรมเลี้ยงดู และจิตลักษณะบางประการของนักเรียนที่มีพฤติกรรมปกติและนักเรียนที่มีพฤติกรรมเป็นปัญหา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2-6 ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 440 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน แบบวัดการอบรมเลี้ยงดู แบบวัดสุขภาพจิต และแบบวัดประสบการณ์ทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมปกติ ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก

บัลลวิน (อัญชลี หนักแน่น. 2537: 24; อ้างอิงจาก Baldwin. 1948: 127-136) ได้ศึกษาพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลทำให้เด็กมีบุคลิกภาพแบบทำอะไรมีการวางแผน มีความรับผิดชอบในตนเอง ส่วนเด็กที่มาจากครอบครัวที่เลี้ยงดูแบบไม่มีเหตุผลเด็กจะขาดความเป็นตัวของตัวเอง ขาดทักษะในการแก้ปัญหา ขาดความรับผิดชอบ และความคิดฝันต่างๆ อยู่ในวงจำกัด

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบปัจฉิม (2520: 15) พบว่าการที่ให้เด็กรู้ว่าการที่พ่อแม่หรือผู้ใกล้ชิดส่งเสริมหรือขัดขวางพฤติกรรมบางอย่างนั้นอยู่บนรากฐานของเหตุผล และความรักความหวังดี แต่ถ้าการอบรมเด็กแบบไม่คงเส้นคงวา ใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล จะส่งผลให้

เด็กไม่อาจตัดสินใจได้ว่าพฤติกรรมใดควรกระทำพฤติกรรมใดไม่เหมาะสมไม่ควรกระทำ ในที่สุดเด็กก็จะเกิดความขัดข้องใจจนกลายเป็นคนก้าวร้าว

3.2 สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน

3.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน

สัมพันธภาพระหว่างบุคคล หมายถึง ความสัมพันธ์หรือการเกี่ยวข้องกันของบุคคล รวมทั้งความสัมพันธ์ทางสังคม อันจะนำมาซึ่งการพัฒนารูปแบบของการมีส่วนร่วมต่อความคาดหวัง ความสัมพันธ์ทางอารมณ์ และการปรับตัวทางสังคม (พิสุทธิ ปทุมบาล, 2532: 16; อ้างอิงจาก Philip; & The Merrian, 1966: 125)

นิวคอม (จูไร ชุมรุม, 2526: 81; อ้างอิงจาก Newcomb, 1962: 81) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อสมาชิกในกลุ่ม ดังนี้

1. ขนาดของกลุ่มเล็ก ทำให้สมาชิกมีความสัมพันธ์สูง
2. มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันภายในกลุ่ม
3. การอยู่อย่างโดดเดี่ยว
4. กลุ่มมีอิทธิพลต่อทัศนคติของบุคคล โดยสมาชิกในกลุ่มจะมีความรู้สึกที่สามารถเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลให้ไปตามสมาชิกส่วนใหญ่

ไรค์แมน (สุพัตรา สุภาพ, 2534: 60; อ้างอิงจาก Riesman, n.d: unpagged) กล่าวว่ากลุ่มเพื่อนเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในสังคมปัจจุบัน ที่บุคคลชอบยึดเพื่อนเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อให้เพื่อนยอมรับ และเป็นการแสดงความเป็นพวกเดียวกัน

สุพัตรา สุภาพ (2545: 18) มีความคิดเห็นเพื่อนมีความสำคัญต่อวัยรุ่นมาก เป็นวัยที่อยากให้เป็นที่ยอมรับ เพราะฉะนั้นจึงพยายามทำตามเพื่อน แม้บางครั้งจะขัดต่อความรู้สึกส่วนตัวก็ตาม และกล่าวว่า กลุ่มเพื่อนมีความสำคัญดังนี้

1. สอนอำนาจที่ไม่ใช่ของใครโดยเฉพาะ โดยเป็นการเรียนรู้กฎเกณฑ์ต่างๆ จากการมีส่วนร่วมด้วย
2. กลุ่มเพื่อนช่วยไม่ให้วัยรุ่นได้ทดลองข้อกำหนดหรือกฎเกณฑ์ของผู้ใหญ่ ถ่ายทอดระเบียบวิธีและคุณค่าต่างๆ ที่กลุ่มสนับสนุน

งามตา วนิทานนท์ (2534: 168-170) มีแนวคิดว่ากลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลสูงสุดในช่วงวัยรุ่นโดยมีลักษณะเป็นการถ่ายทอดทางสังคม และการชักจูงที่อาศัยความสมัครใจในการยอมรับโดยสมาชิกจะต้องยอมรับและปฏิบัติตามค่านิยมของกลุ่ม นอกจากนี้กลุ่มเพื่อนยังเป็นทางออกของเด็กที่ต้องการความเป็นอิสระจากการควบคุม กลุ่มเพื่อนสอนประสบการณ์ในเรื่องความสัมพันธ์ที่เท่าเทียม

กันกลุ่มเพื่อนให้ความรู้ที่ครอบครัวไม่สามารถให้ ได้กลุ่มเพื่อนทำให้เด็กได้สัมผัสกับค่านิยมและ ประสิทธิภาพของครอบครัวอื่น และกลุ่มเพื่อนเป็นแบบอย่างแก่เด็ก

สมุน อมรวิวัฒน์ (2540: 149-151) กล่าวว่า การคบเพื่อนเป็นเรื่องที่จำเป็นมากสำหรับ วัยรุ่น ซึ่งทำให้วัยรุ่นพยายามทำตนให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน ทำตามแบบเพื่อน และได้กล่าวถึง ความสำคัญของการคบเพื่อน ไว้ดังนี้

1. การแบ่งกลุ่มเพื่อน
2. การพัฒนาพื้นฐานทางอารมณ์ โดยวัยรุ่นจะเข้ากลุ่มที่มีลักษณะเหมือนตนเอง
3. การหาภาพพจน์ตนเอง โดยวัยรุ่นจะเข้ากลุ่มที่มีลักษณะเหมือนตนเอง
4. ใช้เป็นที่พักพิง โดยวัยรุ่นมักจะผ่อนคลายความผูกพันกับพ่อแม่ลงไป ทำให้

วัยรุ่นเอาเพื่อนเป็นที่ปลอดภัยให้ความช่วยเหลือ และมักต้องการความยอมรับจากเพื่อน มักจะผ่อน คลายความผูกพันกับพ่อแม่ลงไปทำให้วัยรุ่นยอมรับเอาค่านิยมของกลุ่มมาเป็นของตน เพื่อให้เป็นไป ตามเอกลักษณ์ประจำกลุ่ม

ชมนุช บุญสิทธิ (2541: 5) ได้ให้นิยาม สัมพันธภาพกับเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมที่ แสดงออกถึงความสามารถของนักเรียนทั้งทางด้านการใช้วาจาการแสดงกิริยาท่าทางอันประกอบด้วย ลักษณะของการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเมื่อเพื่อนต้องการความช่วยเหลือ รู้จักการให้และการยอมรับ รู้จักสิทธิของผู้อื่น รู้จักและเข้าใจตนเอง สนใจในความรู้สึกของเพื่อน ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ตลอดจนรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน เพื่อก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อน ซึ่งจะส่งผลให้การทำงาน กลุ่มและการปฏิบัติตนกับเพื่อนเป็นไปอย่างเหมาะสม

จากนิยามและแนวคิดดังกล่าวข้างต้น สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน หมายถึงลักษณะ ของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อนในการอยู่ร่วมกัน มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกัน การแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น มีความห่วงใยซึ่งกันและกัน มีการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน รวมถึงการเลียนแบบการ กระทำต่าง ๆ ของเพื่อน

3.2.2 การสร้างสัมพันธภาพ

การสร้างสัมพันธภาพที่ดีต้องเริ่มจากตนเองก่อน เพื่อนำมาซึ่งการมีสัมพันธภาพที่ดี กับบุคคลอื่นซึ่ง จอนห์สัน (เกศสุตา อินทรโอสถ. 2546: 29-30; อ้างอิงจาก Johnson.1986) ได้เสนอแนะ วิธีปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันไว้ ดังนี้

1. การรู้จักและไว้ใจ ซึ่งจะเกิดจากการเปิดเผยตนเอง ได้แก่ การเปิดเผยว่าเรามี ความรู้สึกอย่างไรต่อสิ่งที่ได้กระทำไป การตระหนักรู้ในตนเอง ได้แก่ การรู้ เข้าใจ และยอมรับความรู้สึก ความคิด ความสามารถ และการกระทำของตนเอง การยอมรับตนเอง ได้แก่ การพอใจและยอมรับ ลักษณะต่าง ๆ ของตนเอง ซึ่งฮามาเชค (Hamacchek. 1971: 112) ได้ศึกษาพบว่าบุคคลยิ่งมีการยอมรับ

ตนเองมากเท่าไร ก็จะมีการยอมรับผู้อื่นได้มากขึ้นเท่านั้นและมีความไว้วางใจกันโดยเชื่อมั่นว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะไม่ทำให้เราเดือดร้อน จะให้การสนับสนุนเรา และความไว้วางใจนี้ จะเกิดจากการยอมรับบุคคลอื่น มีการติดต่อกันอย่างเปิดเผย และมีการช่วยเหลือกันเท่าที่กระทำได้ซึ่งความไว้วางใจนี้เป็นปัจจัยสำคัญ หากปราศจากความไว้วางใจซึ่งกันและกันแล้ว ความสัมพันธ์ก็ไม่อาจดำเนินต่อไปได้

2. การสื่อสารกันอย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมา ได้แก่ การบอกความคิด ความรู้สึกของเราให้ผู้อื่นทราบอย่างเปิดเผย และอย่างตรงไปตรงมา

3. การยอมรับและสนับสนุน ได้แก่ การช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นมีปัญหาหรือประสบภาวะวิกฤติ

4. การรู้จักแก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้ง จะช่วยให้บุคคลมีความใกล้ชิด และสนิทสนมกันมากขึ้น

จากแนวทางปฏิบัติในการสร้างสัมพันธภาพนี้ สรุปได้ว่าเราต้องเข้าใจตัวของเราเองก่อน เป็นตัวของตัวเองและรู้วิธีที่สนองต่อความต้องการของผู้อื่น โดยไม่ก่อให้เกิดความไม่สบายใจ หรือความสัมพันธ์ที่ตามมาในทางลบ

3.2.3 หลักพื้นฐานในการสร้างสัมพันธภาพ

ความสามารถในการผูกมิตร ขึ้นอยู่กับความสามารถและทักษะทางสังคมของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ซึ่งโคลแมน และแฮมเมน (สุภาพรรณ โครตจรัส. 2527: 287; อ้างอิงจาก Coleman; & Hammen. 1974) ได้กล่าวถึงหลักพื้นฐานในการสร้างสัมพันธภาพ ซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่

1. การมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน สัมพันธภาพใดก็ตามจะยั่งยืนก็ต่อเมื่อสัมพันธภาพนั้นสนองความต้องการของบุคคลทั้งสองฝ่าย ไม่ว่าจะ เป็นเพื่อความรัก การเป็นที่ยอมรับทางสังคม ความรู้สึกมีคุณค่ามีศักดิ์ศรี เป็นต้น ถ้าไม่สนองความต้องการแม้ในฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งสัมพันธภาพนั้นก็จะมีอาจคงอยู่ได้ ดังนั้นการมีวัตถุประสงค์และความต้องการร่วมกัน จึงเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น

2. การเคารพในสิทธิและความเป็นตัวของตัวเองของบุคคล สัมพันธภาพที่ใกล้ชิด อาจแตกร้างลงได้ ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งล่วงล้ำสิทธิ และไม่ยอมให้อีกฝ่ายหนึ่งเป็นตัวของตนเอง คนที่เคยสนิทกันอาจเลิกคบกันได้ การปฏิบัติต่อกันแบบประชาธิปไตยด้วยความเคารพในสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของกันและกัน จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งแต่ไม่ได้หมายความว่าเราจะยอมรับ และเห็นด้วยกับความคิดเห็นหรือความเชื่อของผู้อื่นเสมอ

3. โครงสร้างและแบบแผนของสัมพันธภาพสัมพันธภาพทางสังคมทั่วไปมักมีโครงสร้างและลักษณะการติดต่อสื่อสารเฉพาะอย่างที่เป็นข้อตกลงสอดคล้องต้องกัน เช่น สัมพันธภาพระหว่างครู

กับนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างบิดามารดากับบุตร เป็นต้น โครงสร้างและแบบแผนการติดต่อสื่อสารนี้จะขึ้นกับผู้ที่อยู่ในสัมพันธภาพนั้น ๆ โดยส่วนใหญ่แล้ว โครงสร้างและแบบแผนการติดต่อสื่อสารที่พัฒนาขึ้น จะอยู่ในขอบเขตที่สร้างความพึงพอใจให้กับทั้งสองฝ่าย ซึ่งสัมพันธภาพจะยาวนานหรือไม่นั้นก็ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจที่ทั้งสองฝ่ายได้รับ

4. องค์ประกอบของการติดต่อสื่อสาร ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาในด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้แก่

4.1 การมีภูมิหลังและประสบการณ์ที่แตกต่างกัน เช่น ผู้มีระดับการศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจเดียวกัน ก็มักจะมีภาษาที่สื่อความหมายในระดับเดียวกัน

4.2 การเลือกรับรู้ โดยให้ความสนใจเฉพาะข้อความบางตอน ทำให้ไม่ได้ข้อเท็จจริงทั้งหมด ซึ่งทำให้การตีความผิดพลาด

4.3 อารมณ์และความรู้สึกในขณะที่มีการรับรู้ บัศจรรย์ในสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ หรือบุคคลที่ก่อให้เกิดอารมณ์ต่าง ๆ เช่น ความไม่มั่นใจ ความกลัวหรือความโกรธ เป็นต้น อาจทำให้เกิดการรับรู้และตีความผิดพลาดได้

5. การรู้จักตนเองและสิ่งแวดล้อมอย่างกระจ่าง ได้แก่

5.1 การรับรู้ตนตามความเป็นจริง ซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับตนเอง

5.2 การรับรู้ผู้อื่นได้ตรงตามความเป็นจริง ย่อมนำไปสู่การยอมรับในตัวจริงของผู้อื่น

5.3 การรับรู้สัมพันธภาพตามความเป็นจริง ซึ่งสัมพันธภาพจะยืนยาวได้ถ้าการสนองความต้องการ และก่อให้เกิดความพึงพอใจร่วมกันทั้งสองฝ่าย ดังนั้น จึงต้องพยายามขจัดปัญหาในการติดต่อสื่อสารที่เกิดขึ้น

6. การห่วงใยในสวัสดิภาพของผู้อื่น อาจแสดงออกโดยการพูดหรือการกระทำที่เป็นการพูดปลอบใจ แสดงความห่วงใย หรือให้ความช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นประสบความยุ่งยากลำบากใจ หรือแสดงความซาบซึ้ง แสดงความขอบคุณในคุณงามความดีที่ผู้อื่นแสดงต่อตน แสดงความชื่นชมในความดีที่ผู้อื่นมี ย่อมมีการเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลให้แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น

7. การซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น การเป็นตัวของตัวเอง ซื่อสัตย์ต่อความคิดเห็นและความเชื่อของตนเองนั้นเป็นสำคัญ บุคคลไม่ควรหลีกเลี่ยงที่จะพูดความจริงเพียงเพราะไม่กล้าเผชิญความขัดแย้งและควรมีความเชื่อด้วยว่าผู้อื่นก็ย่อมกล้าเผชิญความจริงและหาทางแก้ปัญหาในทางสร้างสรรค์ อย่างไรก็ตามความจริงที่พูดต้องแสดงให้เห็นความเคารพในความเป็นตัวของผู้อื่น คำนึงถึงความต้องการและความรู้สึกของผู้อื่นพร้อมทั้งแสดงความห่วงใยเป็นมิตรอย่างจริงจังด้วยความหวังดี จึงเป็นความจริงที่จริงใจไม่ก้าวร้าว

ในการสร้างสัมพันธภาพนั้น องค์ประกอบของการติดต่อสื่อสารก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่ง ความสามารถรับรู้ถึงอารมณ์ที่ซ่อนเร้นอยู่ของผู้อื่นอาจทำให้การรับรู้และการตีความเกิดผิดพลาด สัมพันธภาพที่ดีก็จะไม่เกิดขึ้น

การสร้างสัมพันธภาพอันดีกับเพื่อน

วีจิตร อวระกุล (2537: 65 - 69) กล่าวว่า วิธีปฏิบัติให้เพื่อนรักใคร่เห็นอกเห็นใจควรปฏิบัติ ดังนี้

1. เปิดฉากทักทายติดต่อกัน
2. มีความจริงใจต่อเพื่อน
3. หลีกเลี่ยงการนินทาเพื่อน
4. อย่าขัดท้อความผิดให้เพื่อน
5. ยกย่องชมเชยเพื่อนในสิ่งที่ควรทำ
6. ให้ความร่วมมือในกิจการของเพื่อนด้วยความเต็มใจ
7. ให้เพื่อนได้ทราบในเรื่องที่เขารับผิดชอบหรือเกี่ยวข้อง
8. ฟังความเห็นของเพื่อน ๆ บ้าง
9. หลีกเลี่ยงการทำตัวเหนือเพื่อน
10. ทำตนเสมอต้นเสมอปลาย
11. ใจกว้างและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
12. ออกไปพบปะสังสรรค์กับเพื่อนบ้างบางโอกาส
13. ให้ความเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือเพื่อนในยามทุกข์ยาก

กันยา สุวรรณแสง (2533: 61-65) กล่าวถึงแนวทางในการปฏิบัติตนกับเพื่อน โดยเฉพาะวัยรุ่น เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีที่ถูกต้องและเหมาะสมต่อกัน ดังนี้

1. แสดงกริยายิ้มแย้มแจ่มใสเพราะรอยยิ้มเป็นการแสดงออกซึ่งความรักที่มีความหมายมากที่สุดแต่ลงทุนน้อยที่สุด
2. แสดงความสนใจกับบุคคลอื่น เช่น การทักทาย การไต่ถามทุกข์สุข
3. ตั้งใจฟังบุคคลอื่นพูด โดยไม่ควรทำงานอย่างอื่นไปด้วย แล้วฟังไปด้วย เพราะเป็นกิริยาที่ไม่เหมาะสม อันแสดงถึงการไม่ให้ความสนใจแก่บุคคลนั้น
4. แสดงกริยารับฟังข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะจากบุคคลอื่นด้วยความตั้งใจและสีหน้าที่ยอมรับ
5. ทำตนให้เป็นคนมองโลกในแง่ดีอย่าจ้องแต่จะจับผิดผู้อื่นจะทำให้เกิดการหวาดระแวงซึ่งกันและกัน

6. แสดงความเกรงใจต่อผู้อื่น เนื่องจากความสนิทสนมเกินไป อาจทำให้ความเกรงใจลดลง
7. รู้จักระงับอารมณ์ เมื่อเกิดสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ทำให้ไม่พอใจ เพราะอาจเป็นสาเหตุของการทำลายซึ่งความสัมพันธ์ที่เคยมีมาก่อน
8. วางตัวอยู่ในฐานะที่เหมาะสม ไม่แสดงกิริยาอาการโอ้อวด ยกตนข่มท่าน ไม่ว่าจะบุคคลใดก็ตาม เพราะไม่มีใครชื่นชมคนที่ข่มให้เขาต่ำลง
9. รู้จักปฏิเสธคำขอร้องที่ไม่มีเหตุผลของผู้อื่น ด้วยความรู้สึที่แท้จริง
10. จดจำข้อมูลเล็กๆน้อยๆ ของเพื่อนไว้ แสดงความเอาใจใส่ ความสนใจเพื่อน แสดงความยินดีในวาระสำคัญ รวมทั้งแสดงความห่วงใยเมื่อเพื่อนมีความสุข

3.2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน

จันทิมา จันทรงค์ดี (2547: 76) ได้ทำการศึกษาพบว่า สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาซึ่งการเข้าร่วมกิจกรรมนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของจิตสาธารณะในด้านการทำกิจกรรมเพื่อสังคม หากสมาชิกที่มีอิทธิพลภายในกลุ่มเป็นบุคคลที่มีจิตสาธารณะแล้ว บุคคลก็จะมีทัศนคติและพฤติกรรมที่แสดงถึงจิตสาธารณะตามกลุ่มเพื่อน

พรพรม พรคพวก (2550: 82-85) ได้ศึกษา ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในสหวิทยาเขตกรุงเทพตะวันออก กรุงเทพมหานคร พบว่า ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนส่งผลทางบวกต่อจิตสาธารณะของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ธนิดา ทองมีเหลือ และคณะ (2550: 96) ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน เป็นตัวแปรทางจิตสังคมที่ทำนายจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากความหมาย แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน สรุปได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน หมายถึง ลักษณะของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ในการอยู่ร่วมกัน มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีความห่วงใยซึ่งกันและกัน มีการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน รวมถึงการเลียนแบบการกระทำต่าง ๆ ของเพื่อน

3.3 การปลูกฝังจากโรงเรียน

3.3.1 แนวคิดที่เกี่ยวกับการปลูกฝังจากโรงเรียน

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2545) กล่าวว่า ครอบครั้ว สถาบันทางการศึกษา และชุมชนเป็นสถาบันหลัก ในการสร้างและพัฒนาคุณภาพของคนในชาติ

สุชา จันทน์เอม (2524: 32) กล่าวว่า ครูและสถาบันการศึกษา มีบทบาทในการอบรมเด็กให้รู้จักระเบียบของสังคม ในด้านทัศนคติ ความเชื่อ ความรู้ ค่านิยม และแนวคิดต่างๆ

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2528: 79) กล่าวว่า สถาบันการศึกษาและครูมีหน้าที่ในการอบรมสมาชิกในสังคมให้รู้จักระเบียบแบบแผนของสังคมด้านการพัฒนาคุณภาพของสมาชิกในสังคม และด้านการทำหน้าที่ถ่ายทอด สะสม พัฒนา และเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของสังคม เพื่อดำรงไว้ซึ่งการจักระเบียบ

งามตา วนิทานนท์ (2534: 144) มีแนวคิดที่ว่า โรงเรียนและครู เป็นที่อบรมสั่งสอนเด็กทั้งทางวิชาการระเบียบวินัย ทางสังคม คุณธรรมและจริยธรรม ทำให้เด็กได้รับความรู้ทางด้านวิชาการ ทักษะ ตลอดจนทัศนคติและค่านิยมต่างๆ ไปจากโรงเรียนและครู

สุพัทธา สุภาพ (2534: 60) ได้กล่าวว่า โรงเรียนเป็นสถานที่ที่เด็กได้รับการอบรมจากครู ได้คบหากับเพื่อน ซึ่งทำให้นักเรียนได้รับการขัดเกลาทางสังคม และบุคลิกภาพของเด็ก แต่โรงเรียนจะมีปัญหาทางการอบรม เพราะการอบรมไม่ตรงกับที่บ้านและโรงเรียนสอนในสิ่งที่เป็นทฤษฎีและอุดมคติจนเกินไป และวัยรุ่นมักเกรงใจครูมากกว่าพ่อแม่ โดยอยากให้อุครูรัก อยากให้อุครูชม และพยายามเอาใจครู ครูจึงมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมาก

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543: 17) กล่าวว่า การจะรื้อฟื้นให้สังคมแข็งแกร่งต้องอาศัยคนในสังคมด้วยกันเอง ขจัดความเหลื่อมล้ำ โดยเฉพาะกลุ่มคนด้อยโอกาสที่ต้องการช่วยเหลือเป็นจำนวนมาก ความจำเป็นที่ต้องสร้างคนมีจิตสาธารณะ เพื่อเห็นแก่ผู้อื่นและส่วนรวมมากขึ้น ซึ่งโรงเรียน นับเป็นหน่วยหนึ่งที่สังคมคาดหวังให้เป็นเครื่องมือ ในการสร้างคนที่มีจิตสาธารณะ กล่าวคือ มุ่งสร้างคนที่มีความรู้ ความสามารถ พร้อมด้วยคุณสมบัติทางจิตใจที่คำนึงถึงประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

สุพจน์ ทวยแก้ว (2546: 47- 48) กล่าวว่า การกล่อมเกลากทางสังคม (Socialization) เป็นกระบวนการผลิตซ้ำทางอุดมการณ์ที่มีผลทำให้สมาชิกของสังคมเกิดการรับรู้มีจิตสำนึกและมีรูปแบบพฤติกรรมที่พึงประสงค์การกล่อมเกลากทางสังคมจึงเป็นกระบวนการในการสร้างเสริมการเรียนรู้ให้แก่บุคคลหรือสมาชิกของสังคมโดยอาศัยกลไกระบบการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินการและมีรูปแบบการที่สัมพันธ์และต่อเนื่อง กันไปแยกเป็น 3 ส่วน คือ

1. การศึกษาในระบบโรงเรียน
2. การศึกษานอกระบบโรงเรียน
3. การศึกษาตามอัธยาศัย

ซึ่งระบบย่อยลำดับที่ 3 จะมีบทบาทในการสร้างการเรียนรู้ให้แก่บุคคล และมีอิทธิพลต่อจิตสำนึกและพฤติกรรมของบุคคลในระยะยาวค่อนข้างสูง

จากความหมายและแนวคิดของการปลูกฝังจากโรงเรียน จะเห็นได้ว่าการปลูกฝังจากโรงเรียน เกี่ยวข้องกับการมีจิตสำนึกของนักเรียน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาตัวแปรการปลูกฝังจากโรงเรียน เป็นตัวแปรสาเหตุที่ส่งผลต่อจิตสำนึก

3.4 การรับรู้ความสามารถของตน

3.4.1 ความหมายของการรับรู้ความสามารถของตน

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องได้มีผู้ให้ความหมายของการรับรู้ความสามารถของตน ไว้ดังนี้

แบนดูรา (ประทีป จินนี, 2539: 6; อ้างอิงจาก Bandura, 1986) การรับรู้ความสามารถของตน หมายถึง การที่บุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเองที่จะจัดการ และการกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในสถานการณ์ ที่บางครั้งอาจจะมีคลุมเครือไม่ชัดเจน มีความแปลกใหม่ที่ไม่สามารถทำนายสิ่งที่เกิดขึ้นได้ซึ่งสภาพการณ์เหล่านี้มักจะทำให้บุคคลเกิดความเครียดได้ การรับรู้ความสามารถของตอนนี้มีได้ขึ้นอยู่กับทักษะที่บุคคลมีอยู่ในขณะนั้นเท่านั้น หากแต่ยังขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของบุคคลว่าเขาสามารถทำอะไรได้ด้วยทักษะที่เขามีอยู่

แบนดูรา (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2541: 57; อ้างอิงจาก Bandura, 1986) การรับรู้ความสามารถของตน หมายถึง การที่บุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเอง ที่จะจัดการและดำเนินการกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

วิลสลักษณ์ ชีววัลลี (2542: 175) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ความสามารถของตนว่าเป็นการตัดสินใจกระทำของบุคคลว่าสามารถปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ ได้หรือไม่และมีระดับความมั่นใจในการปฏิบัติเท่าไร

นภาพร ปรีชาสามารถ (2545: 31) กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตน หมายถึง การที่บุคคลสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเองว่าสามารถ กระทำพฤติกรรมบางอย่างในสภาพการณ์ที่เฉพาะเจาะจงได้หรือไม่ซึ่งการรับรู้ความสามารถส่วนตัวนี้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับทักษะที่บุคคลมีอยู่ขณะนั้นหากแต่ขึ้นอยู่กับตัดสินใจของบุคคลว่าสามารถทำอะไรได้ด้วยทักษะที่เขามีอยู่

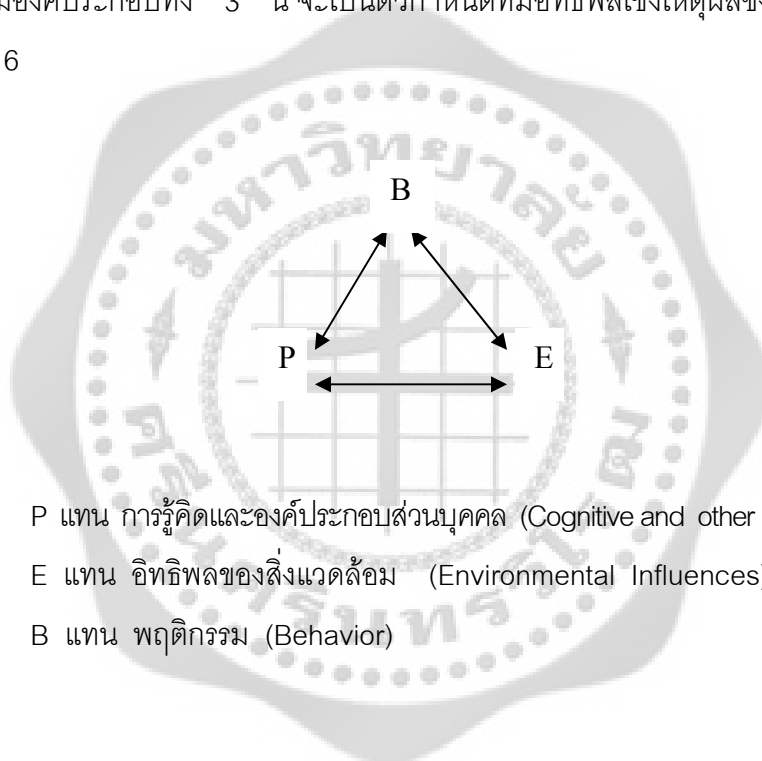
จากความหมายการรับรู้ความสามารถของตน สรุปได้ว่า การรับรู้ความสามารถของตน หมายถึง การที่บุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับการกระทำว่าตนสามารถปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ ได้หรือไม่ และรู้ว่าตนเองมีความสามารถระดับใดและสามารถจูงใจตนเองได้โดยเกิดจากทักษะที่เคยมีอยู่ และทักษะที่ได้รับการฝึกฝนเพิ่มเติมซึ่งผลจากการรับรู้ความสามารถของตนมีผลต่อการเลือกกระทำ

3.4.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตน(Self - Efficacy Theory)

อัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura) นักทฤษฎีปัญญาสังคม เป็นผู้สร้างทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนขึ้น โดยได้พัฒนามาจากทฤษฎีปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ที่มี

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) เป็นพื้นฐาน

เบนดูรา มองว่ามนุษย์มีความกระตือรือร้นและมีแรงบันดาลใจที่จะปรับปรุงชีวิตของตนเอง และสังคมที่มีผลกระทบต่อชีวิตของเขาและความเชื่อในความสามารถของตนก็เป็นตัวกำหนดที่สำคัญตัวหนึ่งของการกระทำของมนุษย์ ที่นำไปสู่ผลที่พึงปรารถนาแม้ว่าความรู้และทักษะจะเป็นสิ่งจำเป็นต่อการปฏิบัติงานให้บรรลุผลได้แต่ก็ยังไม่เพียงพอเพราะมนุษย์เรามักไม่ปฏิบัติให้ดีที่สุด แม้ว่าเขาจะรู้ว่าต้องทำอะไรบ้าง ถ้าเขาไม่เชื่อว่าตนมีความสามารถที่จะกระทำได้ (วิลาลักษณ์ ชิววัลลี. 2542: 175; อ้างอิงจาก Bandura. 1986) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ พฤติกรรม การรู้คิด และองค์ประกอบส่วนบุคคล อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมองค์ประกอบทั้ง 3 นี้ จะเป็นตัวกำหนดที่มีอิทธิพลเชิงเหตุผลซึ่งกันและกันแสดงดังภาพประกอบ 6

P แทน การรู้คิดและองค์ประกอบส่วนบุคคล (Cognitive and other Personal Factor)

E แทน อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม (Environmental Influences)

B แทน พฤติกรรม (Behavior)

ภาพประกอบ 6 ภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม การรู้คิดและองค์ประกอบส่วนบุคคลและอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม

ภาพประกอบ 6 พฤติกรรมของบุคคลเกิดจากปฏิกิริยาสะท้อน (Elementary Reflex) นั่นคือ ถ้าองค์ประกอบหนึ่งเกิดจากเปลี่ยนแปลงก็จะส่งผลให้องค์ประกอบอื่น ๆ เปลี่ยนแปลงด้วย การรับรู้ความสามารถของตนนั้นประกอบด้วยความคาดหวัง ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรม 2 ประการ คือ

1. การรับรู้ความสามารถของตน (Percept Self - Efficacy) หมายถึง ความเชื่อหรือความมั่นใจของแต่ละบุคคลว่าสามารถแสดงพฤติกรรมเพื่อที่จะจัดการและดำเนินการกระทำพฤติกรรม

ให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

2. ความคาดหวังผลลัพธ์ (Outcome Expectation) ความเชื่อหรือความมั่นใจของบุคคลที่คาดคะเนถึงความเป็นไปได้ของพฤติกรรมที่ปฏิบัติ จะนำไปสู่ผลลัพธ์ตามที่ได้คาดหวังไว้

จากการศึกษาทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตน จะเห็นได้ว่าการรับรู้ความสามารถของตน มีอิทธิพลต่อความพยายามความมานะอดทนของบุคคลว่าจะสามารถปฏิบัติกิจกรรมให้ได้ตามเป้าหมายที่กำหนดขึ้น และเต็มใจเผชิญกับอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติกิจกรรมยิ่งบุคคลประเมินการรับรู้ความสามารถของตนสูงเท่าใด ก็ยิ่งกำหนดเป้าหมายของกิจกรรมสูงขึ้นเท่านั้นรวมทั้งมีความยึดมั่น และมีความเพียรพยายามเพื่อที่จะปฏิบัติกิจกรรมไปให้ถึงเป้าหมายที่กำหนดมากขึ้น ซึ่งตรงกันข้ามกับบุคคลที่ประเมินการรับรู้ความสามารถของตนต่ำมักจะไม่มีความอดทนไม่มีความมานะอดทนและไม่สามารถเผชิญกับงานที่ยากเกินกว่าความสามารถของเขาได้

3.4.3 แหล่งที่มาของการรับรู้ความสามารถของตน (Source of self - efficacy information)

แบนดูรา (วิลลาสลักซ์น์ ชัววัลลี. 2542: 32-33; อ้างอิงจาก Bandura. 1986) ได้กล่าวถึงแหล่งที่มาของการรับรู้ความสามารถของตนสอดคล้องกันว่ามี 4 แหล่ง คือ

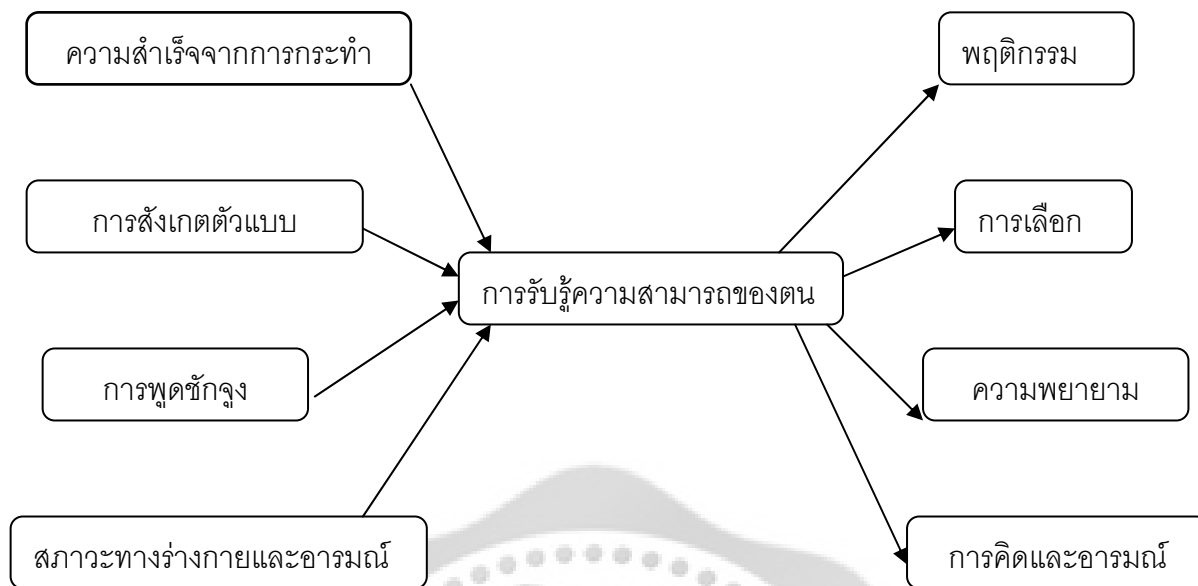
1. การประสบความสำเร็จจากการกระทำ (Enactive Attainment or Performance Accomplishments) เป็นแหล่งที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ความสามารถของตนที่มีประสิทธิภาพ และความเที่ยงตรงมากที่สุด เนื่องจากเป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับบุคคลโดยตรง โดยที่การประสบความสำเร็จทำให้บุคคลรับรู้ความสามารถของตนเองได้สูงขึ้น แต่ในทางตรงกันข้ามบุคคลที่ไม่ค่อยประสบความสำเร็จในการทำงานหรือมีความล้มเหลวอยู่บ่อย ๆ จะทำให้บุคคลนั้นมีการรับรู้ความสามารถของตนต่ำประเมินความสามารถของตนต่ำโดยเฉพาะอย่างยิ่งหากความล้มเหลวนั้นเกิดขึ้นในช่วงแรก ๆ ของการทำงาน บุคคลเหล่านั้นก็ประเมินการรับรู้ความสามารถของตนในระดับต่ำนี้ไว้ และมีแนวโน้มที่จะแผ่ขยายไปยังสถานการณ์อื่นอีกด้วย โดยเฉพาะสถานการณ์ที่ตนแน่ใจว่าไม่เคยทำได้สำเร็จเลย

2. การสังเกตตัวแบบที่ใช้แทนประสบการณ์ (Vicarious Experience) เป็นการที่บุคคลหนึ่งได้เห็นประสบการณ์ของผู้อื่นที่ทำพฤติกรรมคล้ายๆ กับตนแล้วประสบความสำเร็จก็สามารถเพิ่มการรับรู้ความสามารถของตนได้นั้น คือ บุคคลมีแนวโน้มที่จะรู้สึกว่าคุณเองกระทำพฤติกรรมเช่นนั้นบ้างก็คงจะทำให้ประสบความสำเร็จเช่นกันอย่างไรก็ตามถ้าบุคคลเห็นว่าผู้อื่นมีพฤติกรรมคล้ายๆ กับตน แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จหรือว่าประสบความล้มเหลวในการทำงาน อาจจะทำให้บุคคลนั้นขาดความมั่นใจในตัวเอง และทำให้เขามีการรับรู้ความสามารถของตนต่ำลงได้เช่นกัน การรับรู้จากการสังเกตตัวแบบพบว่าตัวแบบยิ่งคล้ายคลึงกับตนเองมากเท่าใดก็จะมีผลต่อการชักจูงใจให้บุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนมากขึ้นเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นในด้านความสำเร็จหรือความล้มเหลว

3. การพูดชักจูง (Verba Persuasion) เป็นวิธีการที่ใช้กันอย่างแพร่หลายที่จะทำให้บุคคลเชื่อว่าเขามีความสามารถที่จะทำกิจกรรมให้สำเร็จได้ การพูดชักจูง เป็นความพยายามที่จะใช้ถ้อยคำพูดชักจูงให้บุคคลมีความสามารถที่จะประสบความสำเร็จในสิ่งที่เขาทำได้ ถึงแม้ว่าจะเคยทำงานไม่สำเร็จมาแล้ว การพูดชักจูงที่ได้ผลมากขึ้นนั้นจะต้องเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ อยู่ในกรอบของความเป็นจริง การพูดชักจูงในเรื่องที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงอาจเป็นการทำลายความรู้สึกของผู้ฟังว่าตนไม่มีความสามารถ และ การได้รับข้อมูลย้อนกลับก็เป็นปัจจัยหนึ่งมีอิทธิพลของการชักจูงเพราะข้อมูลที่โน้มน้าวความสามารถ มักมาจากประเมินผลย้อนกลับของการกระทำโดยนำไปสู่การลดหรือการเพิ่มความรู้สึกว่าตนมีความสามารถ

4. สภาวะทางกาย (Physiological State) หรือ การกระตุ้นอารมณ์ (Emotional Arousal) กล่าวคือ บุคคลมักใช้ข้อมูลทางกายและอารมณ์ในการประเมินการรับรู้ความสามารถของตน โดยที่บุคคลเมื่อได้รับความความเครียด ความเหนื่อยหัด้า ความวิตกกังวล ความตื่นเต้น หรือตกอยู่ในสถานการณ์ที่ต่ำกว่ากล่าวตักเตือน สถานการณ์ที่บีบคั้นมาก ๆ มีผลต่อการตัดสินใจระดับความสามารถของตน จะทำให้เขาทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การเพิ่มพูนการรับรู้ความสามารถของตน อาจทำได้โดยทำให้บุคคลนั้นมีร่างกายแข็งแรง พักผ่อนให้เพียงพอ พร้อมทั้งจะลดความเครียดและอารมณ์ทางลบ จิตใจสงบ การรับรู้ความสามารถของตนก็เพิ่มขึ้น

การรับรู้ความสามารถของตนนั้นสามารถเกิดขึ้นได้จากปัจจัยหลายอย่างที่กล่าวมา ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งหรืออาจเกิดจากการผสมผสานกันก็ได้ และจากทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตน (Self - Efficacy Theory) ของแบนดูรา ที่กล่าวมาสามารถแสดงดังภาพประกอบ 7

ภาพประกอบ 7 ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนของแบนดูรา

จากทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนของแบนดูราทำให้นักจิตวิทยาที่มีความสนใจที่จะศึกษาต้นคว่ำตัวแปรนี้ต่อมา บาเรน (Baran, 1994: 185) กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นส่วนหนึ่งของอัตมโนทัศน์ซึ่งเป็นความรู้สึกรู้จักคิดของบุคคล ในการมองเห็นความสามารถและมีความคิดที่จะทำตามความสามารถที่มีอยู่ซึ่งการรับรู้ความสามารถของตนแตกต่างจากการเคารพตนเอง (Self - Esteem) ทั้งนี้ เพราะการเคารพตนเองเกิดจากการผลรวมของการรับรู้ความสามารถของตนในหลายๆ ด้าน ในขณะที่การรับรู้ความสามารถของตนเป็นการเจาะจงความสามารถของตนในแต่ละด้าน

3.4.4 มิติของการวัดการรับรู้ความสามารถของตน

วิลลาสลักษณะน์ ชิววัลลี (2542: 33-34) กล่าวว่า ความเชื่อในความสามารถของตนไม่ใช่ลักษณะรวม ๆ แต่เป็นชุดของความเชื่อที่มีต่อตนเองโดยแยกจากกันเป็นเรื่อง ๆ ซึ่งเป็นเรื่องเฉพาะ อย่างชัดเจน ดังนั้นการวัดการรับรู้ความสามารถของตนจะไม่ใช้การวัดที่คลุมเครือในเรื่องรวมๆ แต่เป็นการวัดการรับรู้ความสามารถในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างมีบริบท และก็ไม่ใช้การวัดที่กะชะเย่เย่ ในเรื่องนั้นเช่นกัน เพราะบุคคลอาจรับรู้ความสามารถของตนสูงในแต่ละทักษะย่อย มิติของการวัดความเชื่อในความสามารถของตนที่แบนดูรา กล่าวถึงมี 3 มิติได้แก่

มิติที่ 1 มิติของความยาก (Magnitude) เป็นระดับความยากของงานหรือกิจกรรมที่บุคคลเชื่อว่าตนสามารถปฏิบัติได้เป็นความเชื่อที่เกี่ยวกับความสามารถของบุคคลในการกระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง ซึ่งความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถของตนนั้น จะมีความแตกต่างกันในแต่ละ

บุคคลในการกระทำพฤติกรรมหนึ่ง หรือแตกต่างกันในบุคคลเดียวกันเมื่อต้องทำพฤติกรรมที่มีความยากง่ายต่างกันเป็นความเชื่อของบุคคลว่าตนจะทำงานสำเร็จถึงระดับใดเมื่อถูกเสนองานที่มีระดับความยากแตกต่างกัน บุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถตนต่ำจะมีความสามารถทำงานได้เฉพาะเรื่องง่าย ๆ เท่านั้น แต่ถ้าได้รับงานที่ยากเกินความสามารถก็จะทำให้พบความล้มเหลว ดังนั้นการมอบหมายงานให้บุคคลหนึ่งจะต้องมีการพิจารณาว่าชิ้นงานนั้นไม่ยากเกินความสามารถของเขา

มิติที่ 2 มิติทั่วไป (Generality) เป็นการตัดสินว่าตนมีความสามารถในกิจกรรมอื่นๆ ด้วยหรือมีความสามารถเฉพาะในขอบเขตกิจกรรมนั้น ๆ (Generality of Ability) เป็นการแผ่ขยายการรับรู้ความสามารถของตนไปยังสถานการณ์อื่น ๆ หรือระดับความยากอื่นๆ ประสพการณ์การปฏิบัติงานบางอย่างก่อให้เกิดความสามารถ

มิติที่ 3 มิติความเข้ม (Strength) เป็นความมั่นใจของบุคคลที่จะปฏิบัติกิจกรรมที่ระดับความยากหรือมีอุปสรรคต่าง ๆ (Strength of Confidence) ถ้าบุคคลมีความมั่นใจในการรับรู้ความสามารถของตนน้อยหรือไม่มีความมั่นใจในความสามารถของตนเมื่อเขาประสบกับเหตุการณ์ที่ไม่เป็นไปตามที่คาดหวังจะทำให้การรับรู้ความสามารถของตนลดลง แต่บุคคลที่มีความมั่นใจมีความพยายามแม้เขาจะประสบกับเหตุการณ์ที่ไม่สอดคล้องกับความสามารถของตน เขาก็สามารถเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี

3.4.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตน

จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตนที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะ และการรับรู้ความสามารถของต่อพฤติกรรมพึงประสงค์ มีดังนี้

ประทีป จินนี (2539) ได้ทำการศึกษาผลของการเตือนตนเอง ต่อการรับรู้ความสามารถของตนที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานตามที่ได้รับมอบหมายของนักศึกษาประกาศนียบัตร โดยศึกษา 2 ช่วงคือ ช่วงแรก เป็นการศึกษาเชิงสำรวจโดยการหาความสัมพันธ์ ขนาดกลุ่มตัวอย่างมี 230 คน และช่วงที่ 2 เป็นการศึกษาเชิงทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง 20 คน ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ความสามารถของตนด้านการทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการทำงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่า นักศึกษากลุ่มนี้ใช้เทคนิคการเตือนตนเองมีการรับรู้ความสามารถของตนด้านการทำงานและมีประสิทธิภาพการทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย ช่วงการทดสอบหลังการทดลองสูงกว่าช่วงการทดสอบก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังพบ การมีการรับรู้ความสามารถของตนด้านการทำงาน และประสิทธิภาพการทำงานตามที่ได้รับมอบหมายสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยทางสถิติ ที่ระดับ .05

อมรรัตน์ พาชิยานุกูล (2545) ได้ทำการศึกษาการรับรู้ความสามารถของตนต่อพฤติกรรมสุขภาพซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสังกัดกรมสามัญศึกษา

กรุงเทพมหานคร จำนวน 480 คน พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีระดับความสัมพันธ์ .74

โกศล มีความดี (2547) ทำการศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจโดยส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นตัวแปรที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการทำนายการมีจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจ ($\beta = .663$)

พรพรหม พรอคพวก (2550) ทำการศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในสหวิทยาเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองมีค่าน้ำหนักความสำคัญที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะ โดยส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่ามีความสำคัญที่สุดที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะ ($\beta = .663$)

จากความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนเองของแบนดูรา สรุปได้ว่าการรับรู้ความสามารถของตนเอง เป็นการตัดสินใจกระทำของบุคคลว่าสามารถปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ ได้หรือไม่ และมีระดับความมั่นใจในการปฏิบัติเท่าไร ถ้าบุคคลประเมินความสามารถของตนเองถูกต้องเหมาะสม จะส่งผลต่อการเลือกกระทำพฤติกรรมได้ ผู้วิจัยจึงคัดเลือกตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเอง มาศึกษาเป็นปัจจัยสาเหตุที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะ

3.5 การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

3.5.1 ความหมายของเหตุผลเชิงจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524: 3) ได้ให้ความหมายเหตุผลเชิงจริยธรรมว่า หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นถึงเหตุสูงใจหรือแรงสูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่างๆ ของบุคคล การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมจะทำให้ทราบว่าบุคคลผู้มีจริยธรรมในระดับแตกต่างกันอาจมีการกระทำที่คล้ายคลึงกันได้เสมอและบุคคลที่มีการกระทำเหมือนกันอาจมีเหตุผลเบื้องหลังการกระทำต่างกันและมีจริยธรรมที่แตกต่างกันได้

บุญรับ ศักดิ์มณี (2532: 35) ให้ความหมายเหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral reasoning) ว่าหมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกไม่ กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นถึงเหตุสูงใจหรือแรงสูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่างๆ ของบุคคล

ฉกาจ ช่วยโต และดวงเดือน พันธุมนาวิน (2533: 22-23) ให้ความหมายว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นจิตลักษณะประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญต่อพฤติกรรมกระทำดีละเว้นชั่วและการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวมของบุคคลเป็นอย่างมากในชีวิตของมนุษย์บุคคลมักจะถูกอยู่ในสถานการณ์ที่เป็น

การขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ของหลายฝ่าย เช่น ความขัดแย้งระหว่างการเห็นแก่ตัวกับการเห็นแก่ผู้อื่น ความขัดแย้งระหว่างการช่วยเหลือเพื่อนฝูงกับการเคารพกฎเกณฑ์ตลอดจนความขัดแย้ง ระหว่างการทำตามระเบียบกับการยึดหลักคุณธรรมหรืออุดมคติบางประการ สถานการณ์ที่มีการขัดแย้ง เช่นนี้จึงเป็นสถานการณ์ทางจริยธรรมในสถานการณ์ทางจริยธรรมบุคคลจะต้องเลือกที่จะกระทำหรือไม่ ซึ่งจะทำให้เกิดผลดีต่อบางฝ่ายและผลเสียต่อฝ่ายอื่น ๆ ได้ ดังนั้นการที่บุคคลยึดหลักการเพื่อประโยชน์ส่วนรวม แสดงว่าบุคคลนั้นมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่สูงกว่าผู้ที่เห็นแก่พวกพ้องอย่างเดียวและสูงกว่าผู้ที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนโดยไม่สนใจประโยชน์ของผู้อื่นและส่วนรวม

มัช สุขเยี่ยม (2537: 40) เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นถึงเหตุผลจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมจะทำให้ทราบว่าบุคคลผู้มีจริยธรรมในระดับแตกต่างกันย่อมมีการกระทำที่แตกต่างกันและบุคคลที่มีการกระทำเหมือนกันอาจมีเหตุผลเบื้องหลังการกระทำเช่นเดียวกันได้

บัล (Bull. 1969: 6) เหตุผลเชิงจริยธรรม มาจากความคิดรวบยอดทางจริยธรรมเป็นการตัดสินใจว่าอะไรถูก อะไรผิด และเมื่อสิ่งนี้มีความสมบูรณ์พร้อมตามเวลา ประสบการณ์ และได้ลงรากอย่างลึกซึ้งแล้วก็จะส่งผลถึงการแสดงพฤติกรรมทางจริยธรรมได้อย่างเด่นชัดที่สุด

โคลเบอร์ก (Kohlberg. 1976: 49-50) ให้ความหมายของเหตุผลเชิงจริยธรรมว่า เป็นเหตุผลของบุคคลที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกที่จะปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลนี้แสดงให้เห็นเหตุจูงใจที่อยู่เบื้องหลังของการประพฤติปฏิบัติกรรมนั้น ๆ

ดวตา เครือทิวา (2544: 14) ให้ความหมายว่า เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง เหตุผลที่บุคคลใช้ในการตัดสินใจหรืออยู่เบื้องหลังการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมต่างๆเมื่อบุคคลใช้เหตุผลจะสามารถวินิจฉัยได้ว่าเป็นเหตุระดับใดซึ่งเหตุผลที่แสดงออกมาจะแสดงถึงพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลโดยเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับต่ำสุดเป็นระดับที่บุคคลมีความเห็นแก่ตัวมากที่สุดและค่อยๆ ลดความเห็นแก่ตัวลงตามลำดับขั้นเปลี่ยนเป็นเห็นแก่พวกพ้องเห็นแก่ส่วนรวมจนในที่สุดเป็นการทำความดีเพื่อความดีโดยแท้จริง โดยไม่หวังผลตอบแทนจากการกระทำนั้น

กมลรัตน์ ทองสว่าง (2546: 28) ให้ความหมายว่าเหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเหตุผลเหล่านี้ได้แสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมนั้น

พิณทิพย์ วงเกล็ดแก้ว (2547: 19) ได้ให้ความหมายว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมหมายถึง เหตุผลที่บุคคลใช้ในการตัดสินใจเลือกกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งเหตุผลนี้แสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำนั้น ๆ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใด ซึ่งเกิดมาจากความคิดของบุคคลที่เกิดจากการไตร่ตรองแล้วว่าสิ่งใดดี สิ่งใดไม่ดี สิ่งใดควรกระทำ สิ่งใดไม่ควรกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมีเหตุจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล

3.5.2 ความสำคัญของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

พิชาญ ลำอางศรี (2527: 14) กล่าวว่า เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นเหตุผลที่บุคคลใช้ในการตัดสินใจ หรืออยู่เบื้องหลังการตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมต่าง ๆ เมื่อบุคคลใช้เหตุผลจะสามารถวินิจฉัยได้ว่า เป็นเหตุผลขั้นใดตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก(Kohlberg) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับต่ำมีลักษณะยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางระดับกลางมีลักษณะยึดความต้องการของกลุ่มคนเป็นหลัก ระดับสูงมีลักษณะยึดความต้องการของตนเองและประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก

ดวงจันทร์ หนูทอง (2533: 18) เชื่อว่าการสอนจริยธรรมแก่เด็กจะบรรลุเป้าหมายให้เด็กเป็นผู้มีจริยธรรมอย่างแท้จริงนั้น ทำได้เพียงสอนในการตัดสินใจทางจริยธรรมที่ถูกต้องเพราะหลักทางจริยธรรมเป็นสิ่งที่บุคคลใช้ในการแก้ปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมระหว่างบุคคลเป็นเกณฑ์หรือแนวทางสำหรับความประพฤติเป็นเหตุผลสำหรับการตัดสินใจในการประพฤติ ปฏิบัติ ความสามารถในการใช้หลักจริยธรรมเรียกว่า ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งบุคคลอาจมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่แตกต่างกันออกไปได้ โคลเบอร์กจึงสนับสนุนให้มีการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมให้สูงขึ้น ทั้งนี้เพราะจริยธรรมขั้นสูงดีกว่าจริยธรรมขั้นต่ำ โดยให้เหตุผลไว้ดังนี้

1. คนให้เหตุผลขั้นสูง สามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่าคนที่ให้เหตุผลในขั้นต่ำ
2. คนที่ให้เหตุผลขั้นสูงสามารถมองเห็นความแตกต่าง และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ของสิ่งต่าง ๆ ได้ เช่น ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างกฎหมายกับความยุติธรรม และมีความสามารถในการคิด หรือเข้าใจหลักการที่เป็นสากล เช่น หลักของความยุติธรรม ได้ดีกว่าคนที่ให้เหตุผลในขั้นต่ำ

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับบุคคลทุกคน เพราะเป็นสิ่งที่อยู่เบื้องหลังการพิจารณาตัดสินใจในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งตามปกติบุคคลจะมีความสามารถในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นตามวัยและประสบการณ์ที่ได้รับจากสังคม

3.5.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ในการศึกษาทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการทางจริยธรรม ซึ่งมีหลายกลุ่มทฤษฎีที่เน้นอิทธิพลของสังคม กลุ่มทฤษฎีที่เน้นการเรียนรู้ และกลุ่มทฤษฎีที่เน้นความสำคัญของการพัฒนา ลักษณะที่ส่งเสริมจริยธรรมแต่ละกลุ่มทฤษฎีจะกล่าวถึงความหมายของจริยธรรม การเกิดของจริยธรรม และหลักและวิธีการในการพัฒนาจริยธรรมตามแนวนั้น ๆ (โกศล มีคุณ. 2545: 24)

ในที่นี้ผู้วิจัย จะกล่าวเฉพาะทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมที่เน้นเฉพาะเหตุผลในเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์กในกลุ่มทฤษฎีที่เน้นความสำคัญของการพัฒนาลักษณะที่ส่งเสริมจริยธรรม เพราะเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ซึ่งมีลักษณะดังนี้

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบปัจฉนิก (2525: 42-44) กล่าวถึงทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กว่าลักษณะทางจริยธรรมของบุคคลนั้น ประกอบด้วยด้านต่างๆ ที่สำคัญคือ ความรู้และความรู้สึกเชิงจริยธรรม พฤติกรรมเชิงจริยธรรม และเหตุผลเชิงจริยธรรม มีผู้พบว่าความรู้เชิงจริยธรรมนั้นส่วนใหญ่เด็กจะมีอยู่แล้วภายในปีแรกที่เข้าโรงเรียนและการพัฒนาทางด้านนี้ก็ไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาในช่วงอายุต่อมา ส่วนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนั้น ส่วนมากจะขึ้นอยู่กับลักษณะของสถานการณ์ซึ่งทำให้การศึกษาพัฒนาการทางด้านนี้เป็นไปอย่างยากลำบาก โคลเบอร์กจึงเห็นว่าการใช้เหตุผลเพื่อตัดสินใจที่จะเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในสถานการณ์ต่างๆ ย่อมจะแสดงให้เห็นถึงความเจริญทางจิตใจของบุคคลได้อย่างมีแบบแผนนอกจากนี้ยังอาจทำให้เข้าใจพฤติกรรมของบุคคลในสถานการณ์ต่างๆ ได้ และท้ายสุดอาจทำให้สามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลเป็นเครื่องทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเขาในสถานการณ์แต่ละชนิดได้

โคลเบอร์ก (ดวงเดือน พันธุมนาวิน; และเพ็ญแข ประจวบปัจฉนิก. 2520: 42-44; อ้างอิงจาก Kohlberg, 1964: 405) เชื่อว่า การบรรลุวุฒิภาวะเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้น จะแสดงออกในทางการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้อย่างเด่นชัดที่สุดเหตุผลเชิงจริยธรรมนี้ไม่ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของสังคมหนึ่งโดยเฉพาะ เพราะเหตุผลเชิงจริยธรรมมิใช่การประเมินค่าการกระทำไปในทำนองว่า ดี หรือเลว แต่เป็นการใช้เหตุผลที่ลึกซึ้ง ยากแก่การเข้าใจยิ่งขึ้นเป็นลำดับไปเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงสุดคือ ขั้นที่หกของโคลเบอร์กนั้น ตรงกับสิ่งที่นักปราชญ์ยอมรับว่าเป็นเหตุผลเชิงจริยธรรมที่บริสุทธิ์มิได้เจือเหตุผลประเภทอื่น ๆ เลยฉะนั้นเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงสุดจึงมีลักษณะเป็นเหตุผลสากล กว้างขวาง ไม่ขัดแย้งกัน และมีรากฐานจากความมีหลักการ ไม่เข้าข้างตนเอง และเป็นอุดมคติ เหตุผลทางจริยธรรมทั้ง 6 ขั้นของโคลเบอร์ก ได้มาจากการวิเคราะห์ลักษณะคำตอบของเยาวชนอเมริกาอายุ 10 ถึง 16 ปี เกี่ยวกับเหตุผลในการเลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งในสถานการณ์ที่มีการขัดแย้งระหว่างความต้องการส่วนบุคคล และกฎเกณฑ์ของกลุ่มหรือสังคม โคลเบอร์กแบ่งเหตุผลเชิงจริยธรรมออกเป็น 6 ประเภท แล้วเรียงเหตุผลเหล่านี้ตามอายุของผู้ใช้เหตุผลนั้น ๆ โดยเรียงเหตุผลประเภทที่ผู้ตอบอายุ 10 ปี ใช้ตอบมากที่สุดไปจนถึงประเภทที่ 6 ซึ่งผู้ตอบอายุ 16 ปี ใช้ตอบมากกว่าผู้ตอบอายุต่ำกว่าทั้งหมด ขั้นการพัฒนาจริยธรรมทั้ง 6 ขั้น ของโคลเบอร์กได้จัดเป็น 3 ระดับ ดังแสดงในตาราง

ตาราง 1 เหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ชั้น แบ่งเป็น 3 ระดับ ตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ
โคลเบอร์ก

ชั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับจริยธรรม
ชั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการลงโทษ (2 – 7 ปี)	1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (2 – 10 ปี)
ชั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (7 – 10 ปี)	
ชั้นที่ 3 หลักการทำตามที่คนอื่นเห็นชอบ (10 – 13 ปี)	2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (10 – 16 ปี)
ชั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (13 – 16 ปี)	
ชั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา (16 ปี)	3. ระดับตามเหนือกฎเกณฑ์ (16 ปีขึ้นไป)
ชั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (ผู้ใหญ่)	

จากตาราง 1 อธิบายชั้นการพัฒนาจริยธรรมทั้ง 6 ชั้นของโคลเบอร์ก ได้ดังนี้
(ดวงเดือน พันธุมนาวิน; และเพ็ญแข ประจักษ์จันท์. 2520: 43)

ระดับ 1 คือก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional Level) หมายถึงการตัดสินใจเลือก
กระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองโดยไม่คำนึงถึงผลที่เกิดแก่ผู้อื่น ระดับนี้แบ่งเป็น 2 ชั้น คือ

ชั้นที่ 1 คือการเชื่อฟังคำสั่งและหลบหลีกมิให้ตนเองโดนลงโทษทางกาย เพราะ
กลัวความเจ็บปวดที่จะได้รับ ยอมทำตามคำสั่งของผู้มีอำนาจทางกายเหนือตน จริยธรรมชั้นนี้จะเกิด
ในบุคคลอายุตั้งแต่ 2- 7 ปี

ชั้นที่ 2 คือการแสวงหารางวัลและเลือกกระทำในสิ่งที่น่าสนใจทำให้ตนเองเท่านั้น
การสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นไปในลักษณะแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันแบบเด็กๆ คือ เขาทำมาฉันต้องทำไป
เขาให้ฉัน ฉันก็ต้องให้เขา เป็นต้น จริยธรรมชั้นนี้จะเกิดในบุคคลอายุตั้งแต่ 7 - 10 ปี

ระดับ 2 คือระดับตามกฎเกณฑ์ (Convention Level) หมายถึง การทำตามกฎเกณฑ์
ของกลุ่มย่อยๆ ของตน หรือทำตามกฎเกณฑ์และศาสนา บุคคลที่มีจริยธรรมในชั้นที่ 2 นี้ ยังต้องการ
การควบคุมจากภายนอกแต่ก็มีความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเราและความสามารถที่จะแสดง
บทบาททางสังคมได้ ระดับนี้แบ่งเป็น 2 ชั้น

ชั้นที่ 3 คือการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ พฤติกรรมที่ดีตามที่ศนะของเด็ก คือการทำ
ให้ผู้อื่นพอใจและยอมรับไม่เป็นตัวของตัวเองชอบคล้ายๆ ตามการชักจูงของผู้อื่นโดยเฉพาะเพื่อน
จริยธรรมชั้นนี้จะเกิดในบุคคลอายุตั้งแต่ 10 - 13 ปี

ชั้นที่ 4 คือการทำตามหน้าที่ทางสังคม (ตามกฎหมาย กฎเกณฑ์ ของสังคม) รู้ถึง
บทบาทหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ถือว่าตนมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สังคม

กำหนดหรือคาดหมายแสดงการยอมรับเคารพในอำนาจและมุ่งรักษาไว้ซึ่งกฎเกณฑ์ทางสังคม จริยธรรม
ขั้นนี้จะเกิดในบุคคลอายุตั้งแต่ 13 - 16 ปี

ระดับที่ 3 คือระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Postconventional Level) หมายถึง การตัดสินใจ
ข้อขัดแย้งต่าง ๆ ด้วยการนำมาคิดตรึกตรองซึ่งใจโดยตนเอง แล้วตัดสินใจไปตามแต่ว่าจะเห็นความสำคัญ
ของสิ่งใดมากกว่ากัน ระดับนี้แบ่งเป็น 2 ชั้น คือ

ขั้นที่ 5 คือการเห็นความสำคัญของคนหมู่มาก ไม่ทำตนให้ขัดต่อลัทธิอันพึงมีพึง
ได้ของผู้อื่น ทำตามคำมั่นสัญญา ยึดประโยชน์และความถูกต้องตามกฎหมาย การกระทำที่ถูกต้อง
คือการกระทำที่เป็นไปตามข้อตกลงและยอมรับในชุมชนหรือสังคม เห็นความสำคัญของส่วนรวม เข้าใจ
ในสิทธิของตนเองและผู้อื่น สามารถควบคุมบังคับใจตนเองได้ จริยธรรมขั้นนี้จะเกิดในบุคคลอายุตั้งแต่
16 ปีขึ้นไป

ขั้นที่ 6 คือการยึดอุดมคติสากล แสดงถึงการรู้สึกล้นนอกเหนือจากกฎเกณฑ์ใน
สังคมของตน และการมีความยึดหยุ่นทางจริยธรรม เพื่อจุดมุ่งหมายในบั้นปลายอันเป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่
นอกจากนี้ยังมีหลักประจำใจซึ่งตรงกับหลักในพุทธศาสนาที่เรียกว่าหิริโอตตปเปด้วย จริยธรรมขั้นนี้จะ
เกิดอย่างสมบูรณ์ในวัยผู้ใหญ่

ในความคิดเห็นของโคลเบอร์กบ่อเกิดของเหตุผลเชิงจริยธรรมนั้นมาจากการพัฒนา
ทางการรับรู้ในขณะที่เด็กได้มีโอกาสติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น การเข้ากลุ่มทางสังคมประเภทต่างๆ จะช่วย
ให้ผู้ที่มีความฉลาดได้เรียนรู้บทบาทของตนเองและของผู้อื่นอันจะช่วยให้มีการพัฒนาในขั้นที่สูงขึ้นไป
อย่างรวดเร็ว ซึ่งการพัฒนาการทางจริยธรรมนั้นไม่ได้เกิดขึ้นจากการรับรู้โดยการพำรสอนของผู้อื่นโดยตรง
แต่เป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนเองและผู้อื่น และบทบาทของผู้อื่นด้วยรวมทั้งข้อ
เรียกร้อง และกฎเกณฑ์ของกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งอาจจะขัดแย้งกันแต่ในขณะเดียวกันก็ผลักดันให้บุคคล พัฒนา
ไปตามขั้นตอนในทิศทางเดียวกันเสมอ ไม่ว่าบุคคลจะอยู่ในกลุ่มใดหรือสังคมใดก็ตาม

โคลเบอร์กเชื่อว่าการพัฒนาการทางการใช้เหตุผลจะเป็นไปตามขั้นจากขั้นที่หนึ่งผ่าน
แต่ละขั้นไปจนถึงขั้นที่ 6 บุคคลจะพัฒนาข้ามขั้นไม่ได้ เพราะการให้เหตุผลในขั้นที่สูงขึ้นไปจะเกิดขึ้นได้
ด้วยการมีความสามารถในการใช้เหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าอยู่ก่อนแล้วและต่อมาบุคคลได้รับประสบการณ์
ทางสังคมใหม่หรือสามารถเข้าใจความหมายของประสบการณ์เก่าๆ ได้ดีขึ้น จึงเกิดการเปลี่ยนแปลง
ทางความคิดและเหตุผลทำให้การใช้เหตุผลในขั้นสูงขึ้นไปมีมากขึ้นเป็นลำดับ ส่วนเหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าก็จะ
ถูกใช้น้อยลงทุกทีและถูกละทิ้งในที่สุด ซึ่งมนุษย์ทุกคนไม่จำเป็นต้องมีพัฒนาการทางด้านจริยธรรมไปถึง
ขั้นสุดท้ายแต่อาจชงักอยู่ในขั้นใดขั้นหนึ่งก็ได้โคลเบอร์กพบว่าผู้ใหญ่ส่วนมากจะพัฒนาการถึงขั้นที่ 4
เท่านั้น (ดวงเดือน พันธุมนาวิน; และเพ็ญแข ประจวบจันท์. 2520: 45)

3.5.3 การวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

การวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นวิธีการวัดตามแนวคิดของเพียร์เจท์ และโคลเบอร์ก ซึ่งเน้นที่พัฒนาการทางการคิดและการตัดสินใจทางจริยธรรม ซึ่ง ดวงเดือน พันธุมนาวิน ได้เสนอวิธีการที่นิยมใช้วัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมี 3 วิธีดังนี้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524: 41- 43)

1. วิธีการตอบโดยอิสระ

วิธีนี้ใช้การเล่าเรื่องให้ผู้ถูกวัดฟังทีละเรื่องโดยเรื่องที่เล่าให้ฟังนี้เป็นเหตุการณ์ขัดแย้งระหว่างความต้องการส่วนบุคคลกับกฎเกณฑ์ของหมู่คณะหรือสังคมเช่นการให้ยาทำลายชีวิตแก่ผู้เจ็บป่วยทรมานที่อยากตาย หรือผู้ขัดสนทรัพย์ขโมยยารักษาโรคมะเร็งมาให้ภริยา เป็นต้น ผู้ถูกวัดจะต้องให้เหตุผลในการที่ได้ตัดสินใจให้ตัวเองในเรื่องกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเหตุผลที่ผู้ตอบให้เกี่ยวกับเรื่องที่เล่าให้ฟังทั้งหมด 6 ถึง 9 เรื่องนั้น จะถูกนำมาวิเคราะห์เนื้อหาโดยผู้ชำนาญการ เพื่อจัดเข้าชั้นจริยธรรม ชั้นที่ 1 ถึงชั้นที่ 6 ตามทฤษฎีพัฒนาการของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก โดยการให้คะแนนเป็น 2 ประเภท คือ ระบบการให้คะแนนรวม และระบบการให้คะแนนละเอียด ซึ่งระบบการให้คะแนนรวมนั้น ผู้ตรวจจะตัดสินใจว่าเนื้อหาในคำตอบแต่ละเรื่องได้พาดพิงถึงเหตุผลชั้นใดมากที่สุด ก็ให้คะแนนในชั้นนั้น ดังนั้นเหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้ตอบแต่ละคนจึงเป็นคะแนนฐานนิยม หรือชั้นที่ผู้ตอบใช้บ่อยที่สุดจากการถามคำตอบ 6 ถึง 9 เรื่องนั่นเอง สำหรับระบบการให้คะแนนละเอียดผู้ตรวจจะให้คะแนนความคิดแต่ละหน่วยว่าอยู่ในชั้นใด ซึ่งคำถามแต่ละเรื่องอาจประกอบด้วยความคิดหลายหน่วยเมื่อตรวจครบทุกเรื่องแล้วจึงหาความถี่รวมของแต่ละชั้น แล้วรายงานเป็นเปอร์เซ็นต์ในแต่ละชั้น รวม 6 ชั้น เป็น 100 เปอร์เซ็นต์สำหรับผู้ตอบแต่ละคน

วิธีการตอบโดยอิสระนี้มีประโยชน์ในการศึกษาความคิดเห็นและธรรมชาติของจริยธรรมของผู้ตอบแต่ละคนอย่างละเอียด แต่มีข้อจำกัดอยู่หลายประการ ดังที่มีผู้วิจารณ์ไว้ คือ ไม่มีแบบแผนแน่นอนของคำถามเพราะผู้สัมภาษณ์สามารถกระตุ้นให้ผู้ตอบให้รายละเอียดของคำตอบไปเป็นแนวทางของคำตอบที่ต้องการศึกษาได้ ส่วนตรวจให้คะแนนก็ค่อนข้างยากและซับซ้อน ต้องใช้ผู้ตรวจที่ผ่านการฝึกฝนมาแล้วเป็นอย่างดีไม่เช่นนั้นจะเกิดความลำเอียงในการตรวจได้มาก นอกจากนี้การรายงานผลคะแนนที่ได้ก็มีหลายระบบ ทำให้ยากแก่การตีความ และยังต้องใช้เวลามากในการวัด ทำให้วิธีนี้มีความไม่คล่องตัวในการใช้และไม่เหมาะสมที่จะใช้ในการวิจัยที่ต้องการวัดตัวแปรอื่น ๆ อีกด้วย

2. วิธีการวัดแบบมีตัวเลือก

วิธีนี้ใช้การกระตุ้นความคิดของผู้ตอบด้วยเรื่องความขัดแย้งทางจริยธรรมแล้วจัดทำคำตอบให้ผู้ตอบได้เลือกชี้ตฤกในคำตอบที่ใกล้เคียงกับความคิดของตนมากที่สุดเพียง 1 คำตอบ ในแต่ละเรื่อง ซึ่ง ฮาน, สมิท และบล็อก (Haan, Smith; & Block. 1968) เป็นผู้เริ่มใช้ โดยมีคำตอบให้เลือก 5 คำตอบ ในแต่ละเรื่องสำหรับในประเทศไทย ดวงเดือน พันธุมนาวิณ และเพ็ญแข ประจวบปัจจุบัน (2521) ได้ทำการวิจัยเรื่องจริยธรรมเยาวชนไทย โดยใช้การวัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมด้วยวิธีนี้ เพื่อความคล่องตัว โดยใช้เรื่อง 10 เรื่อง ที่เป็นสามัญสำหรับเยาวชนไทย เช่น การบริจาคโลหิตการคืนเงินที่พ่อแม่ทอนเกิน การข้ามถนนที่ทางม้าลาย เป็นต้น แต่ในแต่ละเรื่องจะมีตัวเลือกเหตุผลที่จะกระทำหรือไม่กระทำ 6 ตัวเลือก ซึ่งเป็นตัวเลือกประจำในแต่ละขั้นตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก

วิธีการวัดแบบนี้มีลักษณะเป็นปรนัยสามารถสร้างและใช้ได้อย่างมีมาตรฐานสูงแต่แบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแบบปรนัย 6 ตัวเลือก หรือ 12 ตัวเลือกนี้ยังมีข้อจำกัดในการใช้ โดยที่อาจมีปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหาของตัวเลือกว่าจะตรงกับขั้นทั้ง 6 ขั้นตามทฤษฎีของโคลเบอร์กหรือไม่ และการที่คำตอบให้เลือกนั้นจะเป็นการทำให้ผู้เลือกตอบขั้นที่สูงหรือขั้นที่ต่ำกว่าจริยธรรมของคนมากน้อยเพียงใด เรสท์และคณะได้ทำการวิจัย พบว่าผู้ตอบจะเข้าใจประโยคที่มีขั้นจริยธรรมสูงกว่าขั้นของตนเองอีกหนึ่งถึงสองขั้นและผู้ที่เกี่ยวข้องที่เข้าใจที่หลักจริยธรรมสูงกว่าขั้นจริยธรรมของตนได้ ก็จะมีเลือกประโยคที่ใช้หลักจริยธรรมสูงกว่าหนึ่งถึงสองขั้นนั้นแทนที่จะเลือกประโยคที่ตรงกับขั้นจริยธรรมที่แท้ของตน ดังนั้นคะแนนที่ได้จากการใช้แบบสอบวัดโดยวิธีนี้อาจเป็นคะแนนที่สูงเกินกว่าความจริงได้ ประมาณหนึ่งขั้นในทฤษฎีของโคลเบอร์ก

3. วิธีการประเมินค่าและเรียงอันดับความสำคัญของประเด็นปัญหา เรสท์ (Rest) ได้

ปรับปรุงวิธีการตอบวิธีการตอบจากวิธีการวัดแบบจัดทำคำตอบให้เลือก โดยเห็นว่าวิธีการที่มีผู้ใช้อยู่เดิมนั้น ตัวเลือกมีลักษณะของการชักจูงใจให้ยอมรับเหตุผลในขั้นต่างๆ แต่ในการพิจารณาเหตุผลเชิงจริยธรรมยังขึ้นอยู่กับการวิเคราะห์ปัญหาที่เกี่ยวข้อง และการเห็นความสำคัญของประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้นอย่างกว้างขวาง เรสท์และคณะจึงได้คิดวิธีการวัดชื่อ Defining Issues Test (DIT) ซึ่งสามารถวัดว่าประเด็นทางจริยธรรมประเด็นใดที่สำคัญในเรื่องหนึ่ง ๆ โดยให้คำตอบมาหลายประเด็นที่เข้าอยู่ในขั้นตอนของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่างๆ แต่ละเรื่องจะให้ผู้ตอบประเมินค่าประเด็นต่างๆ ทุกประเด็นที่ให้ไว้แล้วให้หน้า 4 ประเด็นที่เห็นว่าสำคัญที่สุดมาเรียงลำดับความสำคัญอีกทีหนึ่ง วิธีการให้คะแนนแก่ผู้ถูกวัดแต่ละคนนั้น เรสท์ได้แนะนำไว้ 3 ประเภท คือ การใช้ดัชนีประเมินค่า ดัชนีเรียงลำดับ และดัชนีขั้นพัฒนาการ จากการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบคุณสมบัติของดัชนี 3 ประเภทนี้ทำให้ทราบว่า ดัชนีเรียงลำดับให้ค่าความเชื่อมั่นสูงที่สุด และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับอายุมากพอ ๆ กับดัชนีประเมินค่า และมี

ความสัมพันธ์ทางบวกสูงที่สุดกับความสามารถในการเข้าใจเรื่องด้วย ฉะนั้นในดัชนีสามประเภทนี้ จึงควรใช้ดัชนีเรียงลำดับมากที่สุด

การวัดพฤติกรรมการแสดงออกทางจริยธรรม ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543: 192-198) ได้กล่าวถึงการวัดการแสดงผลทางจริยธรรม ดังนี้

1. การสังเกตพฤติกรรม เป็นการเฝ้ามองดูอย่างมีจุดมุ่งหมาย เครื่องมือสำคัญจึงเป็นตาซึ่งตากับการรับรู้จะต้องมีความเที่ยงตรงสามารถจำแนกพฤติกรรมของผู้ที่ถูกสังเกตได้อย่างดีสิ่งที่จะช่วยในการสังเกตอีกอย่างหนึ่ง ก็คือ บัตรรายการในบัตรรายการนี้จะมีพฤติกรรมที่ต้องสังเกตไว้จำนวนหนึ่งการสังเกตที่ดีต้องไม่พยายามให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัว และควรกำหนดระยะเวลาให้เหมาะสมจึงจะดี

2. การสัมภาษณ์เป็นการพูดคุยกันอย่างมีจุดมุ่งหมาย เครื่องมือสำคัญ จึงเป็นปาก จุดหมายในที่นี้คือต้องการทราบพฤติกรรมทางจริยธรรมจากผู้ถูกสัมภาษณ์เพื่อช่วยให้การสัมภาษณ์เป็นมาตรฐานมากขึ้น จึงควรมีข้อคำถามไว้ก่อน และถามเน้นประเด็นที่เราศึกษา ถ้าผู้ตอบเลี่ยงไปทางอื่นผู้สัมภาษณ์ พยายามทะลอมเข้าสู่จุดหมายที่ต้องการให้ได้

3. ใช้ข้อความแสดงจริยธรรมให้เลือกตอบ ข้อความที่ใช้จะยาวหรือสั้นก็ได้ แต่จะต้องเป็นข้อความที่มีเงื่อนไขปัญหาเกี่ยวกับจริยธรรม ผู้ที่ตอบจะต้องให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมาตอบ ส่วนตัวเลือกที่กำหนดไว้ให้ตอบต้องขึ้นอยู่กับข้อความนั้น ๆ ด้วย แต่ละข้อจะใช้ตัวเลือกเหมือนกันหรือต่างกันได้ แต่ข้อสอบชุดหนึ่งๆ ควรสามารถให้คะแนนแต่ละข้อได้เท่ากัน ทางที่ง่ายคือทำให้ตัวเลือกเท่ากัน และมีเกณฑ์ในการคิดให้คะแนนเหมือน ๆ กัน

4. ใช้สถานการณ์ย่อย ๆ ให้เขียนตอบ สถานการณ์ย่อยที่กล่าวนี้จะเป็นเรื่องสั้นที่มีความขัดแย้งต้องแก้ปัญหาโดยวิธีการทางจริยธรรมลักษณะเหมือนเรื่องสั้นที่ใช้สัมภาษณ์ที่กล่าวมาแต่ครั้งนี้ให้ผู้ตอบเขียนตอบว่าจะแก้ปัญหาอย่างไรพร้อมด้วยเหตุผลประกอบด้วยจะได้สามารถนำไปเปรียบเทียบกับระดับจริยธรรมได้

5. ใช้สถานการณ์ย่อย ๆ แล้วเขียนตัวเลือกให้ตอบ สถานการณ์ในที่นี้อาจยาวหรือสั้นก็ได้แต่ให้เป็นลักษณะที่มีปัญหาเชิงจริยธรรมอยู่ ยิ่งซับซ้อนก็ยิ่งยากต่อการตัดสินใจ แต่ต้องระวังเรื่องภาษา เพราะผู้ตอบบางคนอ่านไม่เข้าใจ จับต้นชนปลายไม่ถูก เลยไม่สามารถพิจารณาตัดสินใจได้ ซึ่งหลักในการเขียนตัวเลือกมีดังนี้

5.1 เมื่อได้สถานการณ์แล้ว ส่งให้กลุ่มตัวอย่างตอบคำถามจากสถานการณ์เหมือนแบบเดิมข้อความนั่นเอง

5.2 ยึดเกณฑ์ในการพิจารณาตัดสินใจทางจริยธรรมโดยอาศัยทฤษฎีหรือความเชื่อใด ก็เลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง

5.3 จำแนกแนวการตอบออกเป็นระดับ ๆ ในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมเป็นพวก ๆ ไว้

5.4 พิจารณาเอาแนวคิดการตอบมาทำเป็นตัวเลือกโดยการดัดแปลงและปรับปรุง
 สุรพงศ์ ชูเดช (2534 : 9-10) กล่าวถึง เครื่องมือที่ใช้วัดโดยทั่วไปมีด้วยกัน 3 แบบ คือ

1. แบบอัตนัย (Open- Ended Questions) มีลักษณะเป็นข้อความประมาณ 5,7 หรือ 9 ข้อ ให้เขียนบรรยายการพิจารณาไม่เน้นที่คำตอบแต่สนใจถึงเหตุผลในการจะทำพฤติกรรมนั้นๆ การตรวจจำเป็นต้องใช้ผู้ตรวจอย่างน้อย 2 คน เพื่อดูว่ามีความแปรปรวนต่างกันเท่าไรความสัมพันธ์กันเพียงใด

2. แบบปรนัย (Multiple Choice Questions) เป็นแบบวัดที่ประกอบด้วยเรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรม 10 - 15 เรื่อง ในแต่ละเรื่องมีคำตอบให้เลือก 6 ตัว เลือกคำตอบทั้ง 6 ตัวเลือกนี้ จะแสดงถึงจริยธรรมขั้นที่ 1 ถึง 6 ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก ในการตอบผู้ถูกทดสอบเลือกตอบได้เพียงเรื่องละ 1 คำตอบ

3. แบบเรียงลำดับความสำคัญของประเด็น (Defining Issues Test) เป็นแบบสอบถามที่ประกอบด้วยปัญหาทางจริยธรรมในแต่ละเรื่องจะกล่าวถึงประเด็นที่เกี่ยวข้อง 12 ข้อ โดยให้ผู้ตอบแบบทดสอบประเมินค่าความสำคัญของประเด็น 5 อันดับ โดยให้ประเมินจากการตัดสินใจตอนแรกว่าสาเหตุที่ตัวเองเลือกทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพราะเหตุใดในแต่ละสถานการณ์ โดยให้ประเมินจากสำคัญที่สุด สำคัญมาก สำคัญปานกลาง สำคัญน้อย และไม่สำคัญเลย ข้อความแต่ละข้อจะเป็นตัวแทนของขั้นพัฒนาการของการตัดสินใจเชิงจริยธรรม

วิธีการวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแต่ละวิธีมีการเสนอสิ่งเร้าให้กับผู้ตอบ การตอบการให้คะแนน การตีความ และการดำเนินการเก็บข้อมูลที่แตกต่างกันไป ซึ่งแต่ละวิธีก็มีทั้งข้อดีและข้อจำกัดที่ต่างกัน ดังนั้นการที่จะเลือกใช้วิธีการใดเพื่อวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม จึงต้องพิจารณาทั้งข้อดี ข้อจำกัดของแต่ละวิธี และต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของวิธีการวัดกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้แบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมแบบมีตัวเลือก ซึ่งเป็นแบบวัดที่นิยมใช้กันมากเนื่องจากเป็นแบบวัดที่ให้ความสะดวกในการตรวจให้คะแนน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบทดสอบเชิงสถานการณ์ ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่เร้าให้ผู้ตอบใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจ มีคำตอบให้เลือก 4 ตัวเลือก ให้คะแนนตามระดับความสำคัญของแต่ละตัวเลือก

3.5.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

โคลเบอร์ก (ดวงเดือน พันธมนาวิน และคนอื่น ๆ. 2520: 15-16; อ้างอิงจาก Kohlberg. 1964) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับอายุ พบว่า เด็กอเมริกันอายุ 7, 10, 13 และ 16 ปี นิยมใช้เหตุผลจริยธรรมในขั้นที่สูงตามอายุ กล่าวคือ เด็กอายุ 7 ปี ประมาณ 90

เปอร์เซ็นต์ ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นที่ 1 และชั้นที่ 2 เด็กอายุ 10 ปี ส่วนมากเปอร์เซ็นต์ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นที่ 1 และชั้นที่ 2 แต่ก็มีอีกส่วนหนึ่ง 34 เปอร์เซ็นต์ที่ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นที่ 3 และชั้นที่ 4 ส่วนวัยรุ่นอายุ 13 ปี มากกว่า 50 เปอร์เซ็นต์ ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นที่ 3 และชั้นที่ 4 ส่วนน้อยกว่า 20 เปอร์เซ็นต์ ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นที่ 1 และชั้นที่ 2 ส่วนวัยรุ่นตอนปลาย อายุ 16 ปี แม้จะยังใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นที่ 3 และชั้นที่ 4 มากกว่า 50 เปอร์เซ็นต์ แต่ก็ปรากฏว่ามีผู้ที่ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นที่ 5 และชั้นที่ 6 23 เปอร์เซ็นต์ มากกว่ากลุ่มเด็กที่มีอายุต่ำกว่าทุกกลุ่ม

ศิริดา นันทะบัน (2549: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่สัมพันธ์ทางบวกกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม คือ ความเชื่อมั่นภายในตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และความเชื่ออำนาจในตน ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ปัจจัยที่สัมพันธ์ทางลบกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม คือ การเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม คือ บรรยากาศในชั้นเรียน และลักษณะมุ่งอนาคต

ศุภรัตน์ ทองอ่อน (2550: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะในการอนุรักษ์ทรัพยากรของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 ในจังหวัดปราจีนบุรีที่มีระดับการใช้เหตุผล เชิงจริยธรรมต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจิตสำนึกสาธารณะด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ อยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างมาก และมีจิตสำนึกสาธารณะด้านการประหยัดพลังงานไฟฟ้าอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ส่วนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีจิตสำนึกสาธารณะอยู่ในระดับค่อนข้างมาก 2) นักเรียนที่มีระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนกฎเกณฑ์ มีจิตสำนึกสาธารณะทั้งสองด้านอยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างสูง นักเรียนที่มีระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามกฎเกณฑ์ มีจิตสำนึกสาธารณะด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ อยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างมาก และมีจิตสำนึกสาธารณะด้านการประหยัดพลังงานไฟฟ้าอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ส่วนนักเรียนที่มีระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเหนือกฎเกณฑ์ มีจิตสำนึกสาธารณะทั้งสองด้านอยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างมาก 3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีจิตสำนึกสาธารณะทั้งสองด้านสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และพบว่านักเรียนที่มีระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเหนือกฎเกณฑ์ มีจิตสำนึกสาธารณะด้านการประหยัดพลังงานไฟฟ้าสูงกว่านักเรียนที่มีระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนกฎเกณฑ์ แต่นักเรียนที่มีระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่างกันมีจิตสำนึกสาธารณะด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำไม่แตกต่างกัน และ 4) ไม่พบปฏิสัมพันธ์ของระดับชั้นกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่มีต่อจิตสำนึกสาธารณะด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ และจิตสำนึกสาธารณะด้านการประหยัดพลังงานไฟฟ้า

วันดี ละอองทิพเกษร (2540: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เอื้อต่อสังคมและพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของเด็กประถมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็น นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เอื้อต่อสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม การเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ที่เอื้อต่อสังคม และพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของนักเรียนที่มีเพศ อายุ ระดับชั้น และความสามารถในการร่วมรู้สึกต่างกัน

วินัยทิวา อินทรา (2546: 48-52) ได้ทำการศึกษาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนบ้านหนองไค้ดง เพื่อเปรียบเทียบระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ผลการเรียนเฉลี่ย ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง และรายได้ของผู้ปกครอง ผลการวิจัยพบว่า ระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนอยู่ในระดับ 3 คือ การทำความดีเพื่อประโยชน์สังคมส่วนใหญ่ เมื่อจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ผลการเรียนเฉลี่ย ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครองและรายได้ของผู้ปกครอง พบว่าระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่มีความแตกต่างกัน แต่เมื่อจำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง ระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความแตกต่างกัน

เจษฎา หนูรูน (2551: 102-103) ได้ทำการศึกษาปัจจัยจิตลักษณะที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสาธิตในสังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลการวิจัยพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยระหว่างปัจจัยจิตลักษณะรายด้านกับจิตสาธารณะโดยรวมมีค่าเท่ากับ .572 สามารถอธิบายร่วมกันได้ 32.7% โดยปัจจัยจิตลักษณะที่ส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต สุขภาพจิต ค่านิยมความเป็นไทยและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ .213, .203, .178 และ .148 ตามลำดับส่วนสถิติปัญญาและความเชื่ออำนาจในตน ส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ .108 และ .107

จากความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม สรุปได้ว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นความสามารถของนักเรียนในการคิดหาเหตุผลเพื่อเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเหตุผลจะแสดง ให้เห็นถึงเหตุจูงใจ หรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่างๆ ของนักเรียน ผู้วิจัยจึงคัดเลือกตัวแปรการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม มาศึกษาเป็นปัจจัยสาเหตุที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากร และการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3 มีจำนวนโรงเรียน 42 โรงเรียน จำนวนห้องเรียน 397 ห้องเรียน และมีจำนวนนักเรียน 17,215 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3 มีจำนวนโรงเรียน 8 โรงเรียน จำนวนห้องเรียน 16 ห้องเรียน และจำนวนนักเรียน 645 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two - Stage Random Sampling) โดยมีขั้นตอนการสุ่มดังนี้

1. สืบหาข้อมูลหน่วยสมาชิกของประชากรจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ คือ จากแหล่งข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษาทุติยภูมิปี 2552 ในเว็บไซต์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานครเขต 3 แล้วจัดทำกรอบของการสุ่ม (Sampling Frame) โดยแบ่งตามขนาดโรงเรียน ดังแสดงในตาราง 2 โดยใช้เกณฑ์พิจารณาขนาดโรงเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีรายละเอียดดังนี้

โรงเรียนขนาดที่ 1	มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด	1	-	120	คน
โรงเรียนขนาดที่ 2	มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด	121	-	200	คน
โรงเรียนขนาดที่ 3	มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด	201	-	300	คน
โรงเรียนขนาดที่ 4	มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด	301	-	499	คน
โรงเรียนขนาดที่ 5	มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด	500	-	1,499	คน
โรงเรียนขนาดที่ 6	มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด	1,500	-	2,499	คน
โรงเรียนขนาดที่ 7	มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด			2,500	คนขึ้นไป

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เมื่อจัดขนาดโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 3 มีโรงเรียนตั้งแต่ขนาดที่ 4 ถึงขนาดที่ 7

ตาราง 2 จำนวนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียน จำนวนโรงเรียน และจำนวนนักเรียน

ขนาดโรงเรียน	จำนวนโรงเรียน	จำนวนห้องเรียน	จำนวนนักเรียน (คน)
โรงเรียนขนาดที่ 4	1	3	109
โรงเรียนขนาดที่ 5	16	117	4,211
โรงเรียนขนาดที่ 6	13	132	5,730
โรงเรียนขนาดที่ 7	12	145	7,165
รวม	42	397	17,215

2. การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร ซึ่งใช้สูตรการกำหนดตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) (มยุรี ศรีชัย. 2538: 105)

$$n = \frac{\sum_{g=1}^K \frac{N_g^2 S_g^2}{W_g}}{\frac{N^2 e^2}{Z_{\alpha/2}^2} + \sum_{g=1}^K N_g S_g^2}$$

เมื่อ	n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	N	แทน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด
	N_g	แทน	จำนวนนักเรียนในแต่ละชั้น
	K	แทน	จำนวนขนาดของโรงเรียน
	s_g^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของประชากรชั้นที่ g
	W_g	แทน	อัตราส่วนของสมาชิกของชั้นที่ g
	e	แทน	ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้

โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่น (Level of Confidence: $1-\alpha$) ในการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากรที่ใช้ในการประมาณค่าขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ขนาดของความคลาดเคลื่อน (Limit of Error) และค่าประมาณความแปรปรวนของประชากร (σ^2) ดังนี้

2.1 กำหนดระดับความเชื่อมั่น (Level of Confidence : $1-\alpha$) ที่ร้อยละ 95

2.2 กำหนดขนาดของความคลาดเคลื่อน ($e = Z_{0.05/2} S_{\bar{X}}$) เท่ากับ 1.5 คะแนน

2.3 ประมาณความแปรปรวนของกลุ่มประชากร (σ^2) จากการนำแบบสอบถามวัดจิตสาธารณะ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน จากโรงเรียนขนาด 4 โรงเรียนขนาด 5 โรงเรียนขนาด 6 และโรงเรียนขนาด 7 ได้ความแปรปรวนเท่ากับ 125.246, 212.129, 157.482 และ 256.365 ตามลำดับ

3. ดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามลำดับขั้นดังนี้

3.1 สุ่มโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จากแต่ละขนาดโรงเรียน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) โดยทำการสุ่มโรงเรียนมาร้อยละ 20 ของโรงเรียนในแต่ละขนาด ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 8 โรงเรียน

ตาราง 3 จำนวนโรงเรียน ห้องเรียน และนักเรียน ในแต่ละขนาดโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดโรงเรียน	โรงเรียน	จำนวน ห้องเรียน	จำนวนนักเรียน (คน)
4	1. พิตยาลงกรณ์พิทยาคม	3	109
5	2. นवलนรดิศวิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเชก	10	354
	3. วิมุตยารามพิทยากร	8	309
	4. วัดรางบัว	10	316
6	5. สตรีวัดอัปสรสวรรค์	10	482
	6. สุวรรณารามวิทยาคม	12	540
7	7. มัธยมวัดหนองแขม	12	570
	8. จันทรประดิษฐารามวิทยาคม	14	612
รวม		79	3,292

3.2 ทำการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) มีห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) โดยสุ่มมาร้อยละ 20 ของห้องเรียนในแต่ละขนาด ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 645 คน

ตาราง 4 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	โรงเรียน	จำนวน ห้องเรียน	จำนวนนักเรียน (คน)
4	1. พิตยาลงกรณ์พิทยาคม	1	34
5	2. นवलนรดิศวิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเชก	2	70
	3. วิมุตยารามพิทยากร	2	72
	4. วัดรางบัว	2	74
6	5. สตรีวัดอัปสรสวรรค์	2	86
	6. สุวรรณารามวิทยาคม	2	85
7	7. มัธยมวัดหนองแขม	2	92
	8. จันทรประดิษฐารามวิทยาคม	3	132
รวม		16	645

4. การตรวจสอบความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่างโดยดำเนินการเก็บข้อมูลจริงจำนวน 660 คน ซึ่งมีจำนวนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ประมาณไว้ เพื่อป้องกันความผิดพลาดของข้อมูลซึ่งอาจเกิดขึ้นจากการที่นักเรียนไม่ตั้งใจตอบแบบสอบถามหรือตอบไม่ครบทุกข้อ โดยหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้วผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเรียบร้อย โดยทำการคัดเลือกแบบสอบถามเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 645 คน ได้ค่าความแปรปรวนของการตอบแบบสอบถามจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนขนาดที่ 4 ขนาดที่ 5 ขนาดที่ 6 และขนาดที่ 7 เท่ากับ 125.246, 212.129, 157.482 และ 256.365 ตามลำดับ โดยเมื่อพิจารณาความคลาดเคลื่อนที่กำหนดไว้เป็นเกณฑ์ในการประมาณค่าที่ยอมรับได้ ที่ระดับความเชื่อมั่นของการประมาณค่าเฉลี่ยร้อยละ 95 ในการวางแผนกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 1.50 คะแนนนั้น เมื่อนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงมาวิเคราะห์เพื่อประมาณค่าเฉลี่ยของตัวแปรจิตสาธารณะมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานเฉลี่ย (S_x) ในภาพรวมเท่ากับ 0.74 และผู้วิจัยได้กำหนดการประมาณค่าเฉลี่ยจิตสาธารณะของประชากรไว้ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังนั้น ในการวิจัยนี้จึงมีค่าความคลาดเคลื่อน ($Z_{\alpha/2} S_x$) เท่ากับ 1.32 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าค่าความคลาดเคลื่อนที่วางแผนไว้ จึงสรุปได้ว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มีขนาดเหมาะสมและเพียงพอต่อการนำไปใช้วิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วยโปรแกรมลิสเรล ซึ่งจำเป็นต้องใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่พอสมควร โดยทั่วไปอัตราส่วนระหว่างหน่วยตัวอย่างและจำนวนพารามิเตอร์หรือตัวแปรควรจะเป็น 20 : 1 (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2538: 46; อ้างอิงจาก Gold, 1980: 163; & Weiss, 1972) ในการวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรสังเกตได้ ทั้งหมด 11 ตัวแปร ขนาดกลุ่มตัวอย่างต่ำสุดควรเท่ากับ 220 คน ดังนั้น จึงถือได้ว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้มีขนาดที่เพียงพอ

2. การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน 6 ฉบับคือ

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามวัดจิตสาธารณะ จำนวน 30 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นต่อส่วนรวม	จำนวน 10 ข้อ
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา	จำนวน 10 ข้อ
3. การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวม	จำนวน 10 ข้อ

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู จำนวน 18 ข้อ แบ่งเป็น 2 แบบ ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน	จำนวน 9 ข้อ
2. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล	จำนวน 9 ข้อ

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน จำนวน 15 ข้อ

ฉบับที่ 4 แบบสอบถามวัดการปลูกฝังจากโรงเรียน จำนวน 13 ข้อ แบ่งเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. การปลูกฝังความรับผิดชอบต่อสังคม และสาธารณะ	จำนวน 8 ข้อ
2. การจัดกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์	จำนวน 5 ข้อ

ฉบับที่ 5 แบบสอบถามวัดการรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ

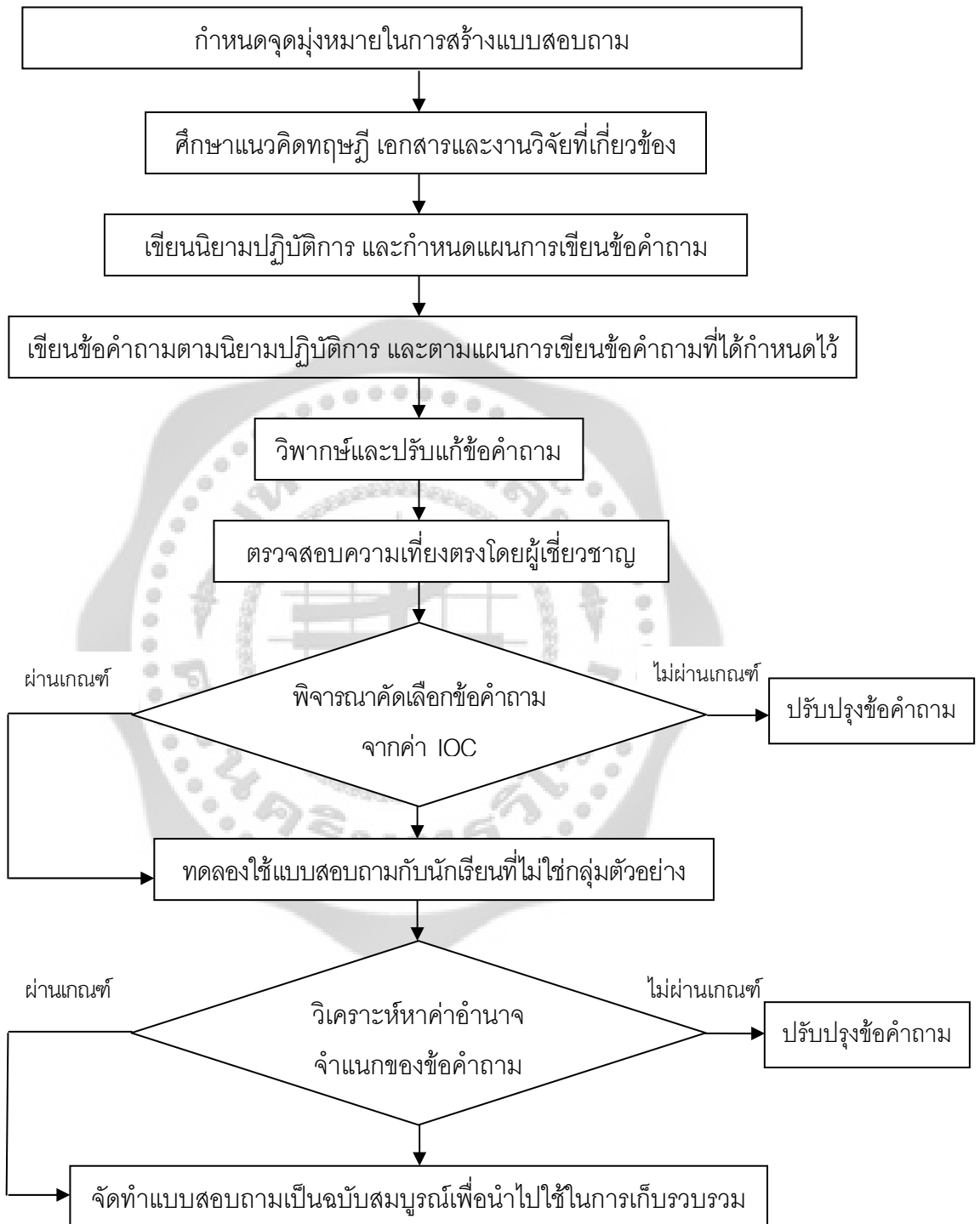
จำนวน 14 ข้อ

ฉบับที่ 6 แบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม จำนวน 15 ข้อ

2.2 ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในครั้งนี้มีจำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามวัดจิตสาธารณะ และแบบสอบถามวัดการปลูกฝังจากโรงเรียน โดยผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังภาพประกอบ

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ภาพประกอบ 8 ลำดับขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

จากภาพประกอบ 8 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพแบบสอบถาม ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามวัดจิตสาธารณะ

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถามวัดจิตสาธารณะ
2. ศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
3. เขียนนิยามปฏิบัติการ โดยเขียนนิยามปฏิบัติการตามคุณลักษณะที่ต้องการวัด พร้อมทั้งการกำหนดแผนการเขียนข้อคำถาม
4. เขียนข้อคำถามตามนิยามศัพท์เฉพาะ ให้มีความครอบคลุม ดังนี้

แบบสอบถามวัดจิตสาธารณะ ซึ่งวัดจิตสาธารณะ 3 ด้าน คือ 1) ด้านความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นต่อส่วนรวม 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา 3) ด้านการเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวม ซึ่งแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ได้แก่ ระดับความเป็นจริงมาก ค่อนข้างมาก ปานกลาง ค่อนข้างน้อย น้อย ด้านละ 10 ข้อ รวม ทั้งฉบับจำนวน 30 ข้อ

5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพิณิจ (Face Validity) ซึ่งพิจารณาความสอดคล้องและความครอบคลุมของแบบสอบถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป โดยผลการพิจารณามีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง .60 - 1.00

6. นำแบบสอบถามวัดจิตสาธารณะ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานครเขต 3 จากโรงเรียนขนาด 4 ได้แก่ โรงเรียนพิทยาลงกรณ์พิทยาคม โรงเรียนขนาด 5 ได้แก่ โรงเรียนแจรงร้อนวิทยา โรงเรียนขนาด 6 ได้แก่ โรงเรียนราชวินิตบางแค ปานขา โรงเรียนขนาด 7 ได้แก่ โรงเรียนชินโรสวิทยาลัย แล้วตรวจให้คะแนนเพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนรวม (Item - Total Correlation) และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Alpha Coefficient) ซึ่งพบว่าแบบสอบถามวัดจิตสาธารณะมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .225 ถึง .576 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าความเชื่อมั่น .835

7. จัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

ตัวอย่างแบบสอบถามวัดจิตสาธารณะ

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาข้อความที่กำหนดให้ แล้วเลือกคำตอบที่ตรงกับรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด เมื่อนักเรียนเลือกได้แล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือของข้อความนั้น

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ				
		มากที่สุด	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อยที่สุด
1.	ด้านความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นต่อส่วนรวม นักเรียนทำสิ่งเฉยถ้าปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ได้ส่งผลกระทบต่อนักเรียน.....
2.	ด้านการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา นักเรียนใช้หนังสือที่ยืมจากห้องสมุดด้วยความระมัดระวัง.....
3.	ด้านการเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวม ถ้ามีคนต้องการใช้โต๊ะอาหาร นักเรียนรีบรับประทานอาหารแล้วลุกจากโต๊ะ.....

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

เกณฑ์การตรวจให้คะแนนของแบบสอบถามวัดจิตสาธารณะ เป็นดังนี้

	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
มากที่สุด	ได้ 5 คะแนน	1 คะแนน
ค่อนข้างมาก	ได้ 4 คะแนน	2 คะแนน
ปานกลาง	ได้ 3 คะแนน	3 คะแนน
ค่อนข้างน้อย	ได้ 2 คะแนน	4 คะแนน
น้อยที่สุด	ได้ 1 คะแนน	5 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนจิตสสารณะ จำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 150 คะแนน เป็นดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
135.00 - 150.00	มีจิตสสารณะอยู่ในระดับมากที่สุด
105.00 - 134.99	มีจิตสสารณะอยู่ในระดับค่อนข้างมาก
75.00 - 104.99	มีจิตสสารณะอยู่ในระดับปานกลาง
45.00 - 74.99	มีจิตสสารณะอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย
30.00 - 44.99	มีจิตสสารณะอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามวัดการปลูกฝังจากโรงเรียน

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถามวัดการปลูกฝังจากโรงเรียน
 2. ศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3. เขียนนิยามปฏิบัติการ โดยเขียนนิยามปฏิบัติการตามคุณลักษณะที่ต้องการวัด พร้อมทั้งการกำหนดแผนการเขียนข้อคำถาม

4. เขียนข้อคำถามตามนิยามศัพท์เฉพาะ ให้มีความครอบคลุม ดังนี้

แบบสอบถามวัดการปลูกฝังจากโรงเรียน ซึ่งวัดการปลูกฝังจากโรงเรียน 2 ด้าน คือ
 1) การปลูกฝังความรับผิดชอบต่อสังคม และสาธารณะ 2) การจัดกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ ซึ่งแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด รวมทั้งฉบับจำนวน 13 ข้อ

5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพิณิจ (Face Validity) ซึ่งพิจารณาความสอดคล้องและความครอบคลุมของแบบสอบถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป โดยผลการพิจารณามีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง .80 – 1.00

6. นำแบบวัดการปลูกฝังจากโรงเรียน ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 3 จากโรงเรียนขนาด 4 ได้แก่ โรงเรียนพิทยาลงกรณ์พิทยาคม โรงเรียนขนาด 5 ได้แก่ โรงเรียนแจ่งร้อนวิทยา โรงเรียนขนาด 6 ได้แก่ โรงเรียนราชวินิตบางแค ปานฆ่า โรงเรียนขนาด 7 ได้แก่ โรงเรียนชินโรสวิทยาลัยแล้วตรวจให้คะแนนเพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนรวม (Item - Total Correlation) และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัก

(Alpha Coefficient) ซึ่งแบบสอบถามวัดการปลูกฝังจากโรงเรียน มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .237 ถึง .558 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าความเชื่อมั่น .801

7. จัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

ตัวอย่างแบบสอบถามวัดการปลูกฝังจากโรงเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาข้อความที่กำหนดให้ แล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓

ลงในช่องทางขวามือของข้อความนั้นที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียน

ข้อ	ข้อความ	ระดับความเป็นจริง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	การปลูกฝังความรับผิดชอบต่อสังคมและสาธารณะ นักเรียนได้รับการฝึกให้ใช้สมบัติส่วนรวมของโรงเรียนอย่างระมัดระวัง.....
2.	การจัดกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ทางโรงเรียนสนับสนุนให้นักเรียนจัดกิจกรรมเพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวม.....

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

เกณฑ์การตรวจให้คะแนนของแบบสอบถามการปลูกฝังจากโรงเรียน เป็นดังนี้

	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
มากที่สุด	ได้ 5 คะแนน	1 คะแนน
มาก	ได้ 4 คะแนน	2 คะแนน
ปานกลาง	ได้ 3 คะแนน	3 คะแนน
น้อย	ได้ 2 คะแนน	4 คะแนน
น้อยที่สุด	ได้ 1 คะแนน	5 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนการปลูกฝังจากโรงเรียน จำนวน 13 ข้อ คะแนนเต็ม 65 คะแนน เป็นดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
58.50 - 65.00	ได้รับการปลูกฝังจากโรงเรียนในระดับสูง
45.50 - 58.49	ได้รับการปลูกฝังจากโรงเรียนในระดับค่อนข้างสูง
32.50 - 45.49	ได้รับการปลูกฝังจากโรงเรียนในระดับปานกลาง
19.50 - 32.49	ได้รับการปลูกฝังจากโรงเรียนในระดับค่อนข้างต่ำ
13.00 - 19.49	ได้รับการปลูกฝังจากโรงเรียนในระดับต่ำ

2.3 ขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 4 ฉบับ คือ แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน แบบสอบถามวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองเกี่ยวกับจิตสาธารณะ แบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษานิยามศัพท์ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การรับรู้ความสามารถของตนเองเกี่ยวกับจิตสาธารณะ และ การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
2. ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามดังกล่าวจากงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว โดยนำมาปรับปรุงให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะรวมทั้งปรับปรุงภาษาให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง
3. นำแบบสอบถามทั้ง 4 ฉบับ มาตรวจหาความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน พิจารณาและคัดเลือกข้อความที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป
4. นำแบบสอบถามที่ได้จากข้อ 3 ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำผลที่ได้มาหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้ Item-Total Correlation
5. คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Alpha Coefficient) โดยมีรายละเอียดแต่ละฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวัดการอบรมเลี้ยงดู 2 แบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการอบรมเลี้ยงดูแบบให้เหตุผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาจากแบบสอบถามของธนิดา ทองมีเหลือ (2550) ซึ่งใช้กับนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 5 ระดับ ซึ่งมีจำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง .531 - .799 และ

มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .895 ผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามที่ตรงกับนิยามศัพท์เฉพาะไว้และพัฒนาเครื่องมือดังกล่าวให้เหมาะกับกลุ่มตัวอย่างระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2. แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบสอบถามของเกตุวดี กัมพลาศิริ (2546) ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจำนวนข้อคำถาม 48 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) อยู่ระหว่าง 2.170 - 8.950 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .950

ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 2 แบบ ดังกล่าวข้างต้น โดยปรับภาษาให้เหมาะสมกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และบริบทที่ศึกษา โดยปรับเป็นมาตราประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ คือ จริงมากที่สุด จริงมาก จริงปานกลาง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด นำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง พบว่ามีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง .367 - .662 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .880

ตัวอย่าง แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาข้อความที่กำหนดให้แล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือของข้อความนั้นในแบบสอบถามที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียน

ข้อ	ข้อความ	ระดับความเป็นจริง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสุนน พ่อแม่อนุญาตให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน.....
2.	การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล เมื่อนักเรียนแสดงความคิดเห็น พ่อแม่คอยรับฟัง.....

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

เกณฑ์การตรวจให้คะแนนของแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู เป็นดังนี้

	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
มากที่สุด	ได้ 5 คะแนน	1 คะแนน
มาก	ได้ 4 คะแนน	2 คะแนน
ปานกลาง	ได้ 3 คะแนน	3 คะแนน
น้อย	ได้ 2 คะแนน	4 คะแนน
น้อยที่สุด	ได้ 1 คะแนน	5 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนการอบรมเลี้ยงดู จำนวน 18 ข้อ คะแนนเต็ม 90 คะแนน เป็นดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
81.00 – 90.00	ได้รับการอบรมเลี้ยงดูอยู่ในระดับสูง
63.00 – 80.99	ได้รับการอบรมเลี้ยงดูอยู่ในระดับค่อนข้างสูง
45.00 – 62.99	ได้รับการอบรมเลี้ยงดูอยู่ในระดับปานกลาง
27.00 – 44.99	ได้รับการอบรมเลี้ยงดูอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ
18.00 – 26.99	ได้รับการอบรมเลี้ยงดูอยู่ในระดับต่ำ

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน

ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนมาจากแบบสอบถามของ ชัชวรินทร์ บุญญะสุด (2547: 104-105) ซึ่งเป็นแบบมาตรประเมินค่า 5 ระดับ ใช้กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 จำนวนข้อคำถาม 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) ของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 2.278 - 7.791 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .909 ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามโดยปรับภาษาให้เหมาะสมกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และบริบทที่ศึกษา โดยปรับเป็นมาตรประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ คือ จริงมากที่สุด จริงมาก จริงปานกลาง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด นำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง พบว่ามีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง .224 - .612 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .828

ตัวอย่าง แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือช่องใดช่องหนึ่งที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	นักเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ กับเพื่อนอย่างสนิทสนม.....
2.	นักเรียนและเพื่อนร่วมกันทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม.....

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

เกณฑ์การตรวจให้คะแนนของแบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน เป็นดังนี้

ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
มากที่สุด ได้ 5 คะแนน	1 คะแนน
มาก ได้ 4 คะแนน	2 คะแนน
ปานกลาง ได้ 3 คะแนน	3 คะแนน
น้อย ได้ 2 คะแนน	4 คะแนน
น้อยที่สุด ได้ 1 คะแนน	5 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน จำนวน 15 ข้อ คะแนนเต็ม 75 คะแนน เป็นดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
67.50 – 75.00	มีสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนอยู่ในระดับสูง
52.50 – 67.49	มีสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนอยู่ในระดับค่อนข้างสูง
37.50 – 52.49	มีสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนอยู่ในระดับปานกลาง
22.50 – 37.49	มีสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนอยู่ในระดับต่ำ
15.00 – 22.49	มีสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามวัดการรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ

ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามวัดการรับรู้ความสามารถของตนขึ้นมาจากแบบสอบถามวัดการรับรู้ความสามารถของตน ของ พรพรม พรคพวก (2550) แบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 4 ระดับ ซึ่งใช้กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 จำนวน 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง .314 - .675 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .884 ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามโดยปรับภาษาให้เหมาะสมกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และบริบทที่ศึกษา โดยปรับเป็นมาตราประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 14 ข้อ คือ จริงมากที่สุด จริงมาก จริงปานกลาง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด นำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง พบว่ามีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง .270 - .547 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .816

ตัวอย่าง แบบสอบถามวัดการรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาข้อความที่กำหนดให้ แล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือของข้อความนั้นในแบบสอบถาม ที่ตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับความเป็นจริง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะด้านการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา นักเรียนกล้าตักเตือนเพื่อนเมื่อเห็นเพื่อนขีดเขียนโต๊ะ.....
2.	การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะด้านการเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวม นักเรียนสามารถนำหนังสือที่ยืมจากห้องสมุด ส่งคืนตามกำหนดเวลา.....

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

เกณฑ์การตรวจให้คะแนนของแบบสอบถามวัดการรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ เป็นดังนี้

	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
มากที่สุด	ได้ 5 คะแนน	1 คะแนน
มาก	ได้ 4 คะแนน	2 คะแนน
ปานกลาง	ได้ 3 คะแนน	3 คะแนน
น้อย	ได้ 2 คะแนน	4 คะแนน
น้อยที่สุด	ได้ 1 คะแนน	5 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนการรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ จำนวน 14 ข้อ คะแนนเต็ม 70 คะแนน เป็นดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
63.00 - 70.00	มีการรับรู้ความสามารถของตนในระดับสูง
49.00 - 62.99	มีการรับรู้ความสามารถของตนในระดับค่อนข้างสูง
35.00 - 48.99	มีการรับรู้ความสามารถของตนในระดับปานกลาง
21.00 - 34.99	มีการรับรู้ความสามารถของตนในระดับค่อนข้างต่ำ
14.00 - 20.99	มีการรับรู้ความสามารถของตนในระดับต่ำ

ฉบับที่ 4 แบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ขึ้นมาจากแบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ วินัยทิวา อินทรา ซึ่งได้ศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีลักษณะข้อคำถามเป็นคำถามปลายปิด มีตัวเลือก 4 ตัวเลือก จำนวนข้อคำถาม 60 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่น .987 ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยปรับภาษาให้เหมาะสมกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และบริบทที่ศึกษา ลักษณะของข้อคำถามเป็นคำถามปลายปิด ชนิด 4 ตัวเลือก มีข้อคำถามจำนวน 15 ข้อ นำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง พบว่ามีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง .256 - .513 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .768

ตัวอย่าง แบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

คำชี้แจง แบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมฉบับนี้ มีจำนวน 15 ข้อ คำถามเป็นเรื่องเกี่ยวกับบุคคลซึ่งพบปัญหาที่ต้องใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งให้นักเรียนอ่านเรื่องต่าง ๆ ด้วยความตั้งใจ สมมติว่านักเรียนเป็นบุคคลในเหตุการณ์ นักเรียนจะเลือกปฏิบัติตามข้อใด ให้นักเรียนทำเครื่องหมายกากบาท (x) ตรงกับตัวเลือกที่นักเรียนเลือกเพียงข้อเดียว

1. เมื่อพักรับประทานอาหารกลางวัน นักเรียนรู้สึกหิวมาก ปรากฏว่ามีคนเข้าคิวคอยซื้อเป็นแถวยาวมากนักเรียนเห็นเพื่อนสนิทยืนอยู่ต้นแถว แต่ก็ไม่ได้เข้าไปขอแซงคิว นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำอย่างนั้น

- ก. อยากให้ผู้อื่นชมว่าเป็นคนที่มีมารยาท (1)
- ข. อยากเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนคนอื่น (2)
- ค. อยากให้ทุกคนปฏิบัติตามกฎกติกาของส่วนรวม (3)
- ง. อยากให้สังคมส่วนรวมมีระเบียบวินัย และมีความสุข (4)

2. ถ้านักเรียนนั่งอ่านหนังสืออยู่ในห้องสมุดมีเพื่อนร่วมชั้นของนักเรียนกำลังคุยกันเสียงดัง นักเรียนจะอย่างไร

- ก. ย้ายไปนั่งที่อื่น เพื่อจะได้อ่านหนังสือสบายขึ้น (1)
- ข. เตือนให้หยุดคุยเพื่อไม่ให้เพื่อนถูกคนอื่นตำหนิ (2)
- ค. ขอร้องอย่างสุภาพให้หยุดคุยกันเพื่อประโยชน์ของทุกฝ่าย (4)
- ง. ขอร้องให้บรรณารักษ์เตือนให้ปฏิบัติตามระเบียบการใช้ห้องสมุด (3)

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

เกณฑ์การตรวจให้คะแนนของแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นดังนี้

ผู้ตอบจะได้คะแนนช่วง 1 - 4 ดังนี้

ถ้าตรงกับระดับที่ 1 ระดับทำดีเพื่อผลประโยชน์ตอบแทนให้กับตนเอง	ให้ 1 คะแนน
ถ้าตรงกับระดับที่ 2 ระดับทำดีเพื่อผลประโยชน์ของผู้คนที่ใกล้ชิด	ให้ 2 คะแนน
ถ้าตรงกับระดับที่ 3 ระดับทำดีเพื่อผลประโยชน์ตอบแทนของสังคมส่วนใหญ่	ให้ 3 คะแนน
ถ้าตรงกับระดับที่ 4 ระดับทำดีเพื่อความถูกต้องดีงาม	ให้ 4 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม จำนวน 15 ข้อ คะแนนเต็ม 60 คะแนน เป็นดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
52.50 – 60.00	ระดับทำดีเพื่อความถูกต้องดีงาม
37.50 – 52.49	ระดับทำดีเพื่อผลประโยชน์ของสังคมส่วนใหญ่
22.50 – 37.49	ระดับทำดีเพื่อผลประโยชน์ของผู้คนที่ใกล้ชิด
15.00 – 22.49	ระดับทำดีเพื่อผลประโยชน์ตอบแทนให้กับตนเอง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

2. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลยื่นต่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งนัดหมายวันเวลาที่ จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. จัดเตรียมแบบสอบถาม ได้แก่ แบบสอบถามวัดจิตสาธารณะ แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน แบบสอบถามวัดการปลุกฝังจากโรงเรียน แบบสอบถามวัดการรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ และแบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม จำนวน 660 ชุด ซึ่งมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ประมาณไว้ เพื่อใช้ในการคัดเลือกแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างตอบไม่สมบูรณ์ หรือมีร่องรอยของความไม่ตั้งใจตอบ

4. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ในระหว่างเดือนธันวาคม 2552 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2553 โดยมีขั้นตอนในการเก็บข้อมูลดังนี้

4.1 กำหนดเวลาในการตอบแบบสอบถาม/แบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ให้เหมาะสม โดยให้นักเรียนทำแบบสอบถามวัดจิตสาธารณะ แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน แบบสอบถามวัดการปลุกฝังจากโรงเรียน แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ ฉบับละ 15 นาที และแบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมให้เวลา 20 นาที ซึ่งการกำหนดเวลาในการทำแบบสอบถามได้มาจากการทดลองใช้ (Try Out)

4.2 แจ้งให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทราบถึงความสำคัญของการตอบแบบสอบถาม/แบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยบอกวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถาม/แบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม พร้อมทั้งชี้แจงลักษณะของแบบสอบถาม/แบบ

วัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และวิธีการตอบให้ชัดเจน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจตรงกันก่อนที่จะเริ่มทำแบบสอบถาม/แบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

4.3 ให้นักเรียนทำแบบสอบถาม/แบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ตามเวลาที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนว่าตั้งใจทำแบบสอบถาม/แบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม หรือไม่ เพื่อใช้พิจารณาตัดสินคัดเลือกข้อมูลเข้าสู่ขั้นตอนการจัดกระทำข้อมูลต่อไป

4.4 ผู้วิจัยแจ้งให้นักเรียนตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม/แบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ที่ตนเองทำว่าครบถ้วนหรือไม่ก่อนส่งคืนมายังผู้วิจัย

5. นำแบบสอบถาม/แบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง มาตรวจสอบและคัดแยกแบบสอบถาม/แบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ที่ได้รับการตอบที่ไม่สมบูรณ์ โดยพิจารณาตามขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ หลังจากคัดแยกแล้วได้แบบสอบถาม/แบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ที่มีความสมบูรณ์ จำนวน 645 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97.73 ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เก็บจริง จำนวน 660 ฉบับ

6. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ มาทำการตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด และนำคะแนนมาจัดระบบข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดการวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจให้คะแนนแบบสอบถามจิตสาธารณะ การอบรมเลี้ยงดู สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การปลูกฝังจากโรงเรียน การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ตามเกณฑ์การตรวจให้คะแนนที่กำหนดไว้

2. วิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน เพื่อให้ทราบลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและลักษณะการแจกแจงของตัวแปรแต่ละตัว สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของข้อมูล

3. วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson-Product Moment Correlation Coefficient) และทดสอบนัยสำคัญด้วยค่าที่ (t)

4. วิเคราะห์ค่าความเบ้ (Skewness) ความโด่ง (Kurtosis) ตรวจสอบการแจกแจงเป็นโค้งปกติ และแปลงข้อมูลเป็นคะแนนมาตรฐาน

5. วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นของโมเดลการวัด (Measurement Model) ของตัวแปรแฝงแต่ละตัว เพื่อให้แน่ใจว่าตัวแปรสังเกตได้แต่ละกลุ่มนั้นเป็นตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมสำหรับตัวแปรแฝงที่กำหนดไว้

6. วิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจิตสาธารณะ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลตามภาวะสันนิษฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อจิตสาธารณะ และประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimate = ML) เพื่อวิเคราะห์โมเดลตามภาวะสันนิษฐานที่กำหนด และมีค่าสถิติที่สำคัญที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลตามภาวะสันนิษฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่

6.1 ดัชนีความกลมกลืนสมบูรณ์ (Absolute Fit Index)

6.1.1 ค่าไค-สแควร์ (Chi-Square: χ^2) เป็นค่าสถิติที่ใช้ทดสอบความกลมกลืนของโมเดลตามภาวะสันนิษฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในการทดสอบโมเดลต้องการให้ค่าสถิติไค-สแควร์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) เพราะต้องการยืนยันว่าโมเดลตามภาวะสันนิษฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ไม่แตกต่างกัน ถ้าไค-สแควร์มีค่าสูงมาก และมีนัยสำคัญทางสถิติแสดงว่าฟังก์ชันความกลมกลืนมีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ โมเดลตามภาวะสันนิษฐานยังไม่กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งผู้วิจัยต้องดำเนินการปรับข้อมูลต่อไป จนเมื่อใดค่าไค-สแควร์ต่ำและไม่มีนัยสำคัญทางสถิติจึงแสดงว่าโมเดลตามภาวะสันนิษฐานมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งถ้าหากปรับแล้วยังพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติให้พิจารณาดัชนีตัวอื่นๆประกอบ เนื่องจากถ้าจำนวนกลุ่มตัวอย่างค่อนข้างใหญ่จะพบว่าค่าไค-สแควร์จะมีนัยสำคัญ

6.1.2 ค่าดัชนีอัตราส่วนไค-สแควร์สัมพัทธ์ (Relative Chi-Square Ratio) ซึ่งเป็นอัตราส่วนระหว่างค่าไค-สแควร์กับองศาอิสระ (ไค-สแควร์หารด้วยองศาอิสระ) อัตราส่วนระหว่างค่าไค-สแควร์กับจำนวนองศาอิสระควรมีค่าอยู่ระหว่าง 2-5 โดยมูลเลอร์ (เสรี ชัดเข้ม, 29; อ้างอิงจาก Mueller, 1996) เสนอว่า ควรมีค่าน้อยกว่า 3 ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ไว้ว่าควรมีค่าน้อยกว่า 3

6.1.3 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index : GFI) จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 และค่า 1 ค่าดัชนี GFI ที่เข้าใกล้ 1 แสดงว่าโมเดลตามภาวะสันนิษฐานมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าดัชนี GFI ควรมีค่าสูงกว่า .90 (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์; และคนอื่นๆ, 2549: 214)

6.1.4 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนปรับแก้ (Adjusted Goodness of Fit Index : AGFI) เมื่อนำดัชนี GFI มาปรับแก้ โดยคำนึงถึงขนาดขององศาอิสระ ซึ่งรวมทั้งจำนวนตัวแปร และขนาดของกลุ่มตัวอย่างจะได้ค่าดัชนี AGFI ซึ่งมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับค่าดัชนี GFI โดยจะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 และค่า 1 ค่าดัชนี AGFI ที่เข้าใกล้ 1 แสดงว่าโมเดลตามภาวะสันนิษฐานมีความกลมกลืนกับ

ข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าดัชนี AGFI ควรมีค่าสูงกว่า .90 (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์; และคนอื่นๆ. 2549: 214)

6.1.5 ดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (Standardized Root Mean Squared Residual : SRMR) แสดงขนาดของส่วนที่เหลือโดยเฉลี่ยจากการเปรียบเทียบระดับความกลมกลืนของโมเดลตามภาวะสันนิษฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าดัชนี SRMR ควรมีค่าต่ำกว่า .05 (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์; และคนอื่นๆ. 2549: 213)

6.1.6 ดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (Root Mean Squared Error of Approximation : RMSEA) เป็นค่าสถิติจากข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับค่าไค-สแควร์ว่าโมเดลลิשראלตามภาวะสันนิษฐานมีความเที่ยงตรงไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงและเมื่อเพิ่มพารามิเตอร์อิสระแล้วค่าสถิติมีค่าลดลง เนื่องจากค่าสถิติตัวนี้ขึ้นอยู่กับประชากรและชั้นองศาอิสระ ค่าดัชนี RMSEA จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 โดยถ้าค่าดัชนี RMSEA ต่ำกว่า .05 แสดงว่าโมเดลตามสมมติฐานมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี (Good Fit) ถ้าอยู่ระหว่าง .05 - .08 แสดงว่าพอใช้ได้และถ้าอยู่ระหว่าง .08 - .10 แสดงว่าไม่ค่อยดี (Mediocre) และถ้ามากกว่า .10 แสดงว่าไม่ดีเลย (Poor Fit) (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์; และคนอื่นๆ. 2549: 208)

6.2 ดัชนีวัดความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index)

เป็นดัชนีที่ใช้เปรียบเทียบโมเดลพื้นฐาน (Baseline) กับโมเดลตามทฤษฎีหรือโมเดลตามภาวะสันนิษฐาน ซึ่งโมเดลพื้นฐานจะถูกเรียกว่า “Null” หรือ “Independence” เป็นโมเดลที่ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมดคือ ไม่มีเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างตัวแปรหรือโมเดลที่เมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมมีค่าเป็นศูนย์ โดยดัชนีที่อยู่ในประเภนี้ได้แก่

6.2.1 NFI (Normed Fit Index) เป็นดัชนีที่มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ยิ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 โมเดลที่ทดสอบนั้นก็ยิ่งมีความกลมกลืนกับข้อมูลโดยค่า NFI ควรมีค่าไม่ต่ำกว่า .90 (ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์. 2543: 30-31; อ้างอิงจาก Bentler; & Bonett. 1980)

6.2.2 IFI (Incremental Fit Index) เป็นดัชนีที่นำเอาดัชนี NFI มาปรับแก้ด้วยการนำเอาค่า df มาปรับแก้เฉพาะตรงส่วนตัวหารของ NFI แตกต่างจาก NNFI ที่นำเอา df มาปรับแก้ทั้งส่วนตัวตั้ง และตัวหาร โดยค่ายังเข้าใกล้ 1 มาก โมเดลก็ยิ่งกลมกลืน โดยค่า IFI ควรมีค่าไม่ต่ำกว่า .90 (ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์. 2543: 30-31; อ้างอิงจาก Bollen. 1989)

6.2.3 CFI (Comparative Fit Index) เป็นดัชนีที่ปรับแก้ของ RFI เพื่อให้ดัชนีมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ดัชนีนี้จึงเป็นดัชนีที่มาจากฐานของค่าไค-สแควร์ แบบ Noncentrality ด้วยเช่นกัน และเป็นดัชนีที่ไม่ได้รับผลกระทบจากขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยควรมีค่าไม่ต่ำกว่า .90 (ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์. 2543: 30-31; อ้างอิงจาก Bentler. 1990)

6.3 ดัชนีวัดความกลมกลืนเชิงประหยัด (Parsimonious Fit Index)

ดัชนีวัดความกลมกลืนเชิงประหยัดถูกพัฒนาขึ้นจากแนวคิดที่ว่าโมเดลที่ยิ่งเพิ่มเส้นอิทธิพลก็ยิ่งมีแนวโน้มว่าจะมีความกลมกลืนกับข้อมูลเนื่องจากโมเดลนั้นจะยิ่งเข้าใกล้กับการเป็นโมเดลแบบ Just Identified นอกจากนี้โมเดลที่มีอิทธิพลระหว่างตัวแปรจำนวนมากจะทำให้การแปลความหมายยากลำบากด้วย ดังนั้นดัชนีประเภทนี้จึงเป็นดัชนีที่ช่วยในการตัดสินใจว่าโมเดลที่มีอิทธิพลจำนวนมากนั้นจะคุ้มค่ากับการเสีย df หรือไม่ (โมเดลที่เพิ่มเส้นอิทธิพล 1 เส้น จะทำให้ df ลดลงไป 1) ด้วยเหตุนี้ค่าดัชนีประเภทนี้จึงมักนำไปใช้ในลักษณะเปรียบเทียบกับค่าดัชนีเดียวกันของอีกโมเดลหนึ่ง หรือโมเดลทางเลือกเพื่อพิจารณาว่าโมเดลใดจะมีความกลมกลืนในเชิงประหยัดมากกว่ากัน ดัชนีประเภทนี้ได้แก่

6.3.1 PGFI (Parsimonious Goodness of Fit Index) เป็นดัชนีที่นำเอาดัชนี GFI มาปรับเพื่อให้ดัชนีสะท้อนถึงความประหยัด นั่นคือ ค่าดัชนีจะถูกปรับให้มีค่าลดน้อยลงโดยเทียบกับจำนวนเส้นอิทธิพล ดัชนีนี้จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ซึ่งถ้ามีค่าสูงแสดงให้เห็นว่าโมเดลมีความประหยัดสูงด้วย โดยควรมีค่าไม่ต่ำกว่า .90 (จักรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์. 2543: 30-31; อ้างอิงจาก James; et al. 1989)

6.3.2 PNFI (Parsimonious Normed Fit Index) เป็นดัชนีที่นำเอา NFI มาปรับในเรื่องของความประหยัดของโมเดลเช่นเดียวกับ PGFI ค่าดัชนี PNFI จะอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 และยังมีค่าสูงก็ยิ่งแสดงว่าโมเดลมีความประหยัดสูงโดยควรมีค่าไม่ต่ำกว่า .90 (จักรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์. 2543: 30-31; อ้างอิงจาก James; et al. 1989)

จากข้อ 6.1 ถึง 6.3 สามารถสรุปค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลตามภาวะสันนิษฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ดังตาราง 5

ตาราง 5 สถิติที่ใช้ตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลตามภาวะสันนิษฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และเกณฑ์ที่ใช้พิจารณา

ดัชนีวัดความกลมกลืน	สถิติที่ใช้ตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดล	เกณฑ์การพิจารณา
ดัชนีวัดความกลมกลืน สัมบูรณ์	<ul style="list-style-type: none"> - χ^2 (Chi-Square) - Relative Chi-Square Ratio - GFI (Goodness of Fit Index) - AGFI (Adjusted Goodness of Fit Index) - SRMR (Standardized Root Mean Squared Residual) - RMSEA (Root Mean Squared Error of Approximation) 	<p>ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ</p> <p><3.00</p> <p>>.90</p> <p>>.90</p> <p><.05</p> <p><.05</p>
ดัชนีวัดความกลมกลืน เชิงเปรียบเทียบ	<ul style="list-style-type: none"> - NFI (Normed Fit Index) - IFI (Incremental Fit Index) - CFI (Comparative Fit Index) 	<p>≥ .90</p> <p>≥ .90</p> <p>≥ .90</p>
ดัชนีวัดความกลมกลืน เชิงประหัต	<ul style="list-style-type: none"> - PGFI (Parsimonious Goodness of Fit Index) - PNFI (Parsimonious Normed Fit Index) 	<p>≥ .90</p> <p>≥ .90</p>

สถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังแสดงใน ตาราง 5 นั้นพิจารณาโมเดลตามภาวะสันนิษฐานที่ได้ตั้งไว้ หากค่าสถิติที่คำนวณได้ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดก็จะต้องทำการปรับโมเดลใหม่ โดยอาศัยเหตุผลเชิงทฤษฎีและค่าดัชนีตัดแปรโมเดล (Model Modification Indices) ซึ่งเป็นค่าสถิติของพารามิเตอร์แต่ละตัว มีค่าเท่ากับค่าไค-สแควร์ที่ลดลงเมื่อกำหนดให้พารามิเตอร์ตัวนั้นเป็นพารามิเตอร์อิสระหรือมีการผ่อนคลายข้อกำหนดเงื่อนไขบังคับของพารามิเตอร์นั้น ข้อมูลที่ได้ก็นำไปใช้ในการปรับโมเดลจนได้โมเดลที่มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และได้ค่าสถิติตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

7. นำเสนอค่าอิทธิพลทางตรง ทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อจิตสาธารณะ

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1.1 วิเคราะห์หาความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยใช้วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2547: 179)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2547: 165 -166)

$$r_{XY} = \frac{N \sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	r_{XY}	แทน	ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่ม
	X	แทน	คะแนนของข้อคำถาม
	Y	แทน	คะแนนผลรวมของข้ออื่นๆ ที่เหลือทุกข้อ

1.3 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ ครอนบัค (Cronbach) (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2547: 220)

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัด
	K	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
	S_i^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนข้อที่ i
	S_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ
	Σ	แทน	ผลรวมทั้งหมด

2. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

2.1 หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย

2.2 ค่าสหสัมพันธ์อย่างง่าย ใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson - product moment correlation coefficient) (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2546: 314)

$$r_{XY} = \frac{N \sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	r_{XY}	แทน	สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนตัวแปร X กับตัวแปร Y
	ΣX	แทน	ผลรวมของคะแนน X
	ΣY	แทน	ผลรวมของคะแนน Y
	ΣX^2	แทน	ผลรวมของคะแนน X แต่ละตัวยกกำลังสอง
	ΣY^2	แทน	ผลรวมของคะแนน Y แต่ละตัวยกกำลังสอง
	ΣXY	แทน	ผลรวมของผลคูณระหว่างคะแนน X กับ Y ทุกคู่
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2.3 ทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้ t - test (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2544: 317; อ้างอิงจาก Welkowitz. 1971: 158)

$$t = r \sqrt{\frac{N-2}{1-r^2}} ; df = N-2$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าการแจกแจงแบบที
	r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
	N	แทน	จำนวนสมาชิกในกลุ่มตัวอย่าง

2.4 สถิติที่ใช้ในการประมาณค่าพารามิเตอร์ โดยใช้วิธีความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimate: ML) (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542: 49)

$$F = \text{Log}|\Sigma| + \text{tr}(S \Sigma^{-1}) - \text{Log}|S| + k$$

เมื่อ	F	แทน	ฟังก์ชันความกลมกลืน
	S	แทน	เมทริกซ์ความแปรปรวน - ความแปรปรวนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง
	Σ	แทน	เมทริกซ์ความแปรปรวน - ความแปรปรวนร่วมที่ได้จากค่าพารามิเตอร์
	K	แทน	จำนวนตัวแปรที่สังเกตได้ทั้งหมดในโมเดลอิสระ
	tr	แทน	ผลรวมสมาชิกในแนวทแยงของเมทริกซ์

2.5 การตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลโดยการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) แล้วพิจารณาค่าดัชนีความกลมกลืนระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีดัชนีความกลมกลืนที่ใช้ในการวิเคราะห์ ดังนี้

2.5.1 ดัชนีวัดความกลมกลืนสัมบูรณ์

2.5.1.1 ค่าสถิติไค - สแควร์ (Chi-square statistic: χ^2) (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542: 56)

$$\chi^2 = (N-1) F[s, \Sigma(\theta)]; \text{df} = \frac{k(k+1)}{2} - t$$

เมื่อ	χ^2	แทน	ค่าไค - สแควร์
	N	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	t	แทน	จำนวนองศาอิสระ
	k	แทน	จำนวนตัวแปรสังเกตได้
	$F[s, \Sigma(\theta)]$	แทน	ค่าต่ำสุดของฟังก์ชันความกลมกลืนของโมเดลจากพารามิเตอร์ θ

2.5.1.2 ค่าดัชนีอัตราส่วนไค - สแควร์สัมพัทธ์ (Relative Chi-square Ratio) คำนวณได้จากอัตราส่วนไค - สแควร์กับองศาอิสระ (เสรี ชัดแย้ม; และสุชาติดา กรเพชรปภาณี. 2546: 10)

$$\text{ค่าดัชนีอัตราส่วนไค - สแควร์สัมพัทธ์} = \frac{\chi^2}{\text{df}}$$

เมื่อ	χ^2	แทน	ค่าไค - สแควร์
	df	แทน	องศาอิสระ

2.5.1.3 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเป็นดัชนีเปรียบเทียบระดับความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของโมเดลสองโมเดล โดยนำค่าสถิติไค-สแควร์มาพิจารณาเทียบกับองศาอิสระ ถ้าไค – สแควร์สูงควรปรับโมเดลแล้ววิเคราะห์ใหม่ เกณฑ์การพิจารณาควรจะมีค่าตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป โดยมีสูตรในการคำนวณ ดังนี้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542: 56)

$$GFI = 1 - \left\{ F[s, \Sigma(\theta)] / F[s, \Sigma(0)] \right\}$$

เมื่อ	GFI	แทน	ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน
	$F[s, \Sigma(\theta)]$	แทน	ค่าต่ำสุดของฟังก์ชันความกลมกลืนของโมเดลจาก พารามิเตอร์ θ
	$F[s, \Sigma(0)]$	แทน	ค่าต่ำสุดของฟังก์ชันความกลมกลืนของโมเดลที่ไม่มีพารามิเตอร์

2.5.1.4 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ (Adjusted Goodness of fit Index : AGFI) เมื่อนำค่าดัชนีGFI มาปรับแก้ โดยคำนึงถึงขนาดขององศาอิสระ ซึ่งรวมทั้งจำนวนตัวแปร และขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จะได้ค่าดัชนี AGFI ซึ่งมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับดัชนี GFI (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542: 56)

$$AGFI = 1 - \left\{ (1/2d)(k)(k+1) \right\} (1 - GFI)$$

เมื่อ	AGFI	แทน	ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว
	GFI	แทน	ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน
	k	แทน	จำนวนตัวแปรสังเกตได้
	d	แทน	ชั้นความเป็นอิสระ

2.1.1.5 ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความแตกต่างโดยประมาณ (Root Mean Error of Approximation: RMSEA) เป็นดัชนีในกลุ่มเศษเหลือ ซึ่งบ่งบอกความไม่กลมกลืนของเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมของโมเดลตามทฤษฎีกับเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมจากประชากร ซึ่งควรมีค่าต่ำกว่า 0.05 (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542: 56)

$$RMSEA = \sqrt{\frac{F_t}{df_t}}$$

เมื่อ	RMSEA	แทน	ดัชนีรากลกำลังสองเฉลี่ยของความแตกต่างโดยประมาณ
	F_t	แทน	ค่าต่ำสุดของฟังก์ชันความกลมกลืนของโมเดลจากพารามิเตอร์
	df_t	แทน	องศาอิสระของโมเดลตามภาวะสันนิษฐาน

2.5.2 ดัชนีวัดความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index)

2.5.2.1 ดัชนี NFI (Normed Fit Index) เป็นดัชนีที่มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ยิ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 โมเดลที่ทดสอบนั้นก็ยิ่งมีความกลมกลืนกับข้อมูลโดยค่า NFI ควรมีค่าไม่ต่ำกว่า .90 (ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์. 2543: 30; อ้างอิงจาก Bentler; & Bonett. 1980)

$$NFI = \frac{\chi_{null}^2 - \chi_{model}^2}{\chi_{null}^2}$$

เมื่อ	χ_{null}^2	แทน	ค่าสถิติไค-สแควร์ของโมเดลว่าง
	χ_{model}^2	แทน	ค่าสถิติไค-สแควร์ของโมเดลตามภาวะสันนิษฐาน

2.5.2.2 IFI (Incremental Fit Index) เป็นดัชนีที่นำเอาดัชนี NFI มาปรับแก้ด้วยการนำเอา df มาปรับแก้เฉพาะตรงส่วนตัวหารของ NFI โดยค่ายังเข้าใกล้ 1 มาก โมเดลก็ยิ่งกลมกลืนโดยค่า IFI ควรมีค่าไม่ต่ำกว่า .90 (ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์. 2543: 30; อ้างอิงจาก Benett. 1989)

$$IFI = \frac{\chi_{null}^2 - \chi_{model}^2}{\chi_{null}^2 - df_{model}}$$

เมื่อ	χ_{null}^2	แทน	ค่าสถิติไค-สแควร์ของโมเดลว่าง
	χ_{model}^2	แทน	ค่าสถิติไค-สแควร์ของโมเดลตามภาวะสันนิษฐาน
	df_{model}	แทน	องศาอิสระของโมเดลตามภาวะสันนิษฐาน

2.5.2.3 CFI (Comparative Fit Index) เป็นดัชนีที่นำมาปรับแก้ปัญหา RFI เพื่อให้ดัชนีมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ดัชนีนี้เป็นดัชนีที่มาจากฐานของไค - สแควร์ แบบ Noncentrality ด้วยเช่นกัน และเป็นดัชนีที่ไม่ได้รับผลกระทบ จากขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยควรมีค่าไม่ต่ำกว่า .90 (ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์. 2543: 30; อ้างอิงจาก Benett. 1990)

$$CFI = 1 - \left(\frac{\chi^2_{\text{model}} - df_{\text{model}}}{\chi^2_{\text{null}} - df_{\text{null}}} \right)$$

เมื่อ	χ^2_{null}	แทน	ค่าสถิติไค-สแควร์ของโมเดลว่าง
	χ^2_{model}	แทน	ค่าสถิติไค-สแควร์ของโมเดลตามภาวะสันนิษฐาน
	df_{model}	แทน	องศาอิสระของโมเดลตามภาวะสันนิษฐาน
	df_{null}	แทน	องศาอิสระของโมเดลว่าง

2.5.3 ดัชนีวัดความกลมกลืนเชิงประหัต

2.5.3.1 PGFI (Parsimonious Goodness of Fit Index) เป็นดัชนีที่นำเอาดัชนี GFI มาปรับเพื่อให้ดัชนีสะท้อนถึงความประหัต นั่นคือ ค่าดัชนีจะถูกปรับให้มีค่าลดน้อยลงโดยเทียบกับจำนวนเส้นอิทธิพลดัชนีนี้จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ซึ่งถ้ามีค่าสูง แสดงให้เห็นว่าโมเดลมีความประหัตสูงด้วย โดยควรมีค่าไม่ต่ำกว่า .90 (Maruyama. 1998: 241; citing James; Mulik; & Brett. 1982)

$$PGFI = \left(\frac{df_{\text{model}}}{k(k+1)} \right) \times GFI$$

เมื่อ	GFI	แทน	Goodness of Fit Index
	df_{model}	แทน	องศาอิสระของโมเดลตามภาวะสันนิษฐาน
	K	แทน	จำนวนตัวแปรสังเกตได้

2.5.3.2 PNFI (Parsimonious Normed Fit Index) เป็นดัชนีที่นำเอาดัชนี NFI มาปรับในเรื่องความประหัตของโมเดลเช่นเดียวกับ PGFI ค่าดัชนี PNFI จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 และมีค่ายิ่งสูงยิ่งแสดงว่าโมเดลมีความประหัตสูงโดยควรมีค่าไม่ต่ำกว่า .90 (Maruyama. 1998: 241; citing Mulik; et al. 1989)

$$PNFI = \left(\frac{df_{\text{model}}}{df_{\text{null}}} \right) \times NFI$$

เมื่อ	NFI	แทน	Normed Fit Index
	df_{model}	แทน	องศาอิสระของโมเดลตามภาวะสันนิษฐาน
	df_{null}	แทน	องศาอิสระของโมเดลว่าง

ในการทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ถ้าพบว่าโมเดลยัง
ไม่มีความสอดคล้อง ให้ดำเนินการปรับโมเดลจนมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จึงแปลผลว่า
อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม อิทธิพลรวม และค่าดัชนีความกลมกลืนที่ใช้ตรวจสอบความ
สอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
ครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการแปลผลดังนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
S	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
C.V.	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย
SE	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน
K	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
SK	แทน	ความเบ้
KU	แทน	ความโด่ง
δ	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนของการวัดตัวแปรสังเกตได้ภายนอก
ε	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนของการวัดตัวแปรสังเกตได้ภายใน
λ	แทน	น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน
TE	แทน	ขนาดอิทธิพลรวม
IE	แทน	ขนาดอิทธิพลทางอ้อม
DE	แทน	ขนาดอิทธิพลทางตรง
χ^2	แทน	ค่าสถิติไค-สแควร์
df	แทน	องศาอิสระ
R^2	แทน	สัมประสิทธิ์การทำนาย
SMC	แทน	ค่าสัดส่วนของความแปรปรวนของตัวแปรสังเกตได้ที่อธิบายได้ ด้วยความแปรปรวนของตัวแปรแฝง
ρ_c	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝง
ρ_v	แทน	ค่าความแปรปรวนที่สกัดได้
t-value	แทน	ค่าสถิติที
n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
GFI	แทน	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน
AGFI	แทน	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนปรับแก้

RMSEA	แทน	ดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์
SRMR	แทน	ดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ
CN	แทน	ดัชนีระบุขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
NFI	แทน	Normed Fit Index
IFI	แทน	Incremental Fit Index
CFI	แทน	Comparative Fit Index
PGFI	แทน	Parsimonious Goodness of Fit Index
PNFI	แทน	Parsimonious Normed Fit Index
PM	แทน	จิตสาธารณะ
RP	แทน	การอบรมเลี้ยงดู
RAF	แทน	สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน
SC	แทน	การปลุกฝังจากโรงเรียน
SE	แทน	การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ
MR	แทน	การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 การเตรียมข้อมูลและผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

- 1.1 การตรวจสอบข้อมูลขาดหาย
- 1.2 การตรวจสอบลักษณะการแจกแจงของข้อมูล
- 1.3 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรแฝงทั้งฉบับ
- 1.4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดตัวแปรแฝง

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อจิตสาธารณะ

ตอนที่ 1 การเตรียมข้อมูลและผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

1.1 ผลการตรวจสอบข้อมูลขาดหาย

ผลการวิเคราะห์การขาดหายไปของข้อมูล พบว่า การขาดหายไปของข้อมูลมีลักษณะเป็นแบบสุ่ม เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามลืมตอบคำถามในบางข้อ ทำให้ข้อมูลส่วนนั้นขาดหายไป แต่เมื่อพิจารณาภาพรวมของแบบสอบถามฉบับนั้นมีความสมบูรณ์ของการตอบมากกว่า 95% ผู้วิจัยจึงคงข้อมูลของแบบสอบถามฉบับนั้นไว้แล้วใช้วิธีประมาณค่าข้อมูลที่ขาดหายไป (replacement of missing data) โดยนำค่าเฉลี่ยของตัวแปรนั้น ๆ มาเป็นคะแนนในการประมาณค่าซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่ไม่ทำให้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรนั้นเปลี่ยนไปจากเดิม ซึ่งข้อมูลที่ขาดหายที่พบจำนวน 4 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 0.620 ของจำนวนแบบสอบถาม 645 ชุด

1.2 การตรวจสอบลักษณะการแจกแจงของข้อมูล

เนื่องจากการวิเคราะห์สถิติ Path Analysis มีข้อตกลงเบื้องต้นว่าการแจกแจงของตัวแปร โดยเฉพาะตัวแปรตามควรมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงดำเนินการตรวจสอบโดยวิเคราะห์สถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย และตรวจสอบการแจกแจงของข้อมูลจากค่าความเบ้ ซึ่งควรมีค่าไม่เกิน $\pm .50$ ความโด่งควรมีค่าไม่เกิน 3 และพิจารณาค่า p value ของสถิติทดสอบ χ^2 ซึ่งต้องไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงจะบ่งชี้ว่าตัวแปรมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ โดยการวิจัยในครั้งนี้มีตัวแปรสังเกตได้จำนวน 11 ตัวแปร ที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อจิตสาธารณะ โดยแบ่งเป็นตัวแปรสังเกตได้ภายในจำนวน 5 ตัวแปร และตัวแปรสังเกตได้ภายนอกจำนวน 6 ตัวแปร ผลการวิเคราะห์แสดงดังตาราง 6

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์การกระจาย ความเบ้ ความโด่ง และค่าสถิติ ไค-สแควร์ทดสอบการแจกแจงเป็นโค้งปกติรายตัวแปร

ตัวแปร แฝง	ตัวแปร สังเกตได้	\bar{X}	S.D.	C.V.	ก่อนแปลงคะแนน			หลังแปลงคะแนน (Normal Score)		
					Sk	Ku	p value of χ^2	Sk	Ku	p value of χ^2
PM	PM1	37.362	5.364	.143	-.225	-.034	.067	-.007	-.043	.988
	PM2	37.964	5.006	.131	-.291	.204	.007	-.009	-.042	.986
	PM3	39.441	4.445	.113	-.477	.303	.000	-.016	-.060	.960
RP	RP1	36.387	4.482	.123	-.188	-.338	.018	-.022	-.107	.859
	RP2	35.775	4.842	.135	-.645	.967	.000	-.017	-.067	.948
RAF	RAF	59.000	6.685	.112	-.050	.760	.008	-.001	-.026	.999
SC	SC1	31.912	4.120	.129	-.399	.714	.000	-.018	-.073	.938
	SC2	19.810	2.570	.130	-.204	.226	.055	-.035	-.141	.728
SE	SE1	27.027	3.703	.137	-.207	.033	.038	-.009	-.055	.974
	SE2	27.657	3.577	.129	-.106	-.407	.018	-.018	-.095	.894
MR	MR	47.221	5.624	.119	-.342	-.465	.000	.001	-.033	.996

จากตาราง 6 พบว่า มีตัวแปรสังเกตได้จำนวน 2 ตัวแปรที่มีการแจกแจงเป็นโค้งปกติได้แก่ PM1 และ SC 2 ส่วนตัวแปรสังเกตได้ที่เหลือมีการแจกแจงไม่เป็นโค้งปกติ ซึ่งการแจกแจงไม่เป็นโค้งปกติของตัวแปรเหล่านี้ อาจจะมีผลต่อการแปลความหมายที่ได้จากข้อมูลคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการแปลงคะแนนของตัวแปรสังเกตได้ทุกตัวให้อยู่ในรูปของคะแนนมาตรฐาน เพื่อให้การแจกแจงของข้อมูลเข้าใกล้การแจกแจงของโค้งปกติ ก่อนนำไปทดสอบความกลมกลืนของโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยวิธีการความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood:ML) ซึ่งมีข้อตกลงเบื้องต้นที่ข้อมูลต้องมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติหลายตัวแปร (Multivariate Normal Distribution) แต่เนื่องจากการตรวจสอบการแจกแจงเป็นโค้งปกติหลายตัวแปรทำได้ยากจึงตรวจสอบข้อมูลโดยพิจารณาการแจกแจงของข้อมูลที่ละตัวแปรแทน (Stevens.1992: 2; citing Gnanadesikan. 1997: 168) โดยเมื่อดำเนินการแปลงคะแนนให้อยู่ในรูปคะแนนมาตรฐานแล้วตรวจสอบการแจกแจงความเป็นโค้งปกติพบว่าค่าไค-สแควร์ของตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมดไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงว่า ตัวแปร

สังเกตได้ทั้งหมดมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ จึงอาจกล่าวได้ว่าข้อมูลตัวแปรสังเกตได้ 11 ตัวแปร หลังการแปลงคะแนนเป็นคะแนนมาตรฐานแล้ว สามารถนำไปใช้ในการประมาณค่าความน่าจะเป็นโดยวิธี ML ได้ตามข้อตกลงเบื้องต้น

1.3 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรแฝงทั้งฉบับ

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรแฝงทั้งฉบับจะทำให้ทราบว่าในภาพรวมแล้วนักเรียนมีคุณลักษณะต่าง ๆ ที่พิจารณาอยู่ในระดับใด โดยผลการวิเคราะห์แสดงดังตาราง 7

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรแฝงทั้งฉบับ

ตัวแปรแฝง	K	\bar{X}	S	C.V.	แปลความหมาย
PM	30	118.05	10.979	.093	มาก
RP	18	72.24	8.250	.114	ค่อนข้างสูง
RAF	15	59.00	6.585	.112	ค่อนข้างสูง
SC	13	51.00	5.947	.117	ค่อนข้างสูง
SE	14	54.60	6.440	.118	ค่อนข้างสูง
MR	15	47.22	5.624	.119	ทำดีเพื่อสังคมส่วนใหญ่

จากตาราง 7 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีจิตสาธารณะ (PM) อยู่ในระดับมาก (118.05) มีการอบรมเลี้ยงดู (RP) มีสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน (RAF) มีการปลูกฝังจากโรงเรียน (SC) มีการรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ (SE) อยู่ในระดับค่อนข้างสูง (72.24 59.00 51.00 และ 54.60 ตามลำดับ) ส่วนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม (MR) อยู่ในระดับทำดีเพื่อผลประโยชน์ของสังคมส่วนใหญ่ (47.22)

1.4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้

การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุจิตสาธารณะ เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา เพื่อยืนยันว่าตัวแปรที่ศึกษามีองค์ประกอบร่วมกัน พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ส่วนใหญ่มีนัยสำคัญที่ระดับ.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง.120-.558 ยกเว้นค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม (MR) กับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้เหตุผล (RP2) การปลูกฝังจากโรงเรียนด้านที่1(SC1) และการปลูกฝังจากโรงเรียนด้านที่ 2 (SC2) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีนัยสำคัญที่ระดับ.05 โดยมีค่าเท่ากับ.079 .071 และ.056 ตามลำดับ ซึ่งโดยภาพรวมแล้วค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทั้งหมดจัดอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำถึงระดับปานกลาง โดยผลการวิเคราะห์แสดงดังตาราง 8

ตาราง 8 เมทริกซ์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของตัวแปรปัจจัยกับองค์ประกอบของ
จิตสาธาณณะ

ตัวแปร	PM1	PM2	PM3	RP1	RP2	RAF	SC1	SC2	SE1	SE2	MR
PM1	1.000										
PM2	.351**	1.000									
PM3	.214**	.503**	1.000								
RP1	.222**	.293**	.217**	1.000							
RP2	.186**	.210**	.173**	.558**	1.000						
RAF	.330**	.351**	.236**	.370**	.294**	1.000					
SC1	.319**	.342**	.306**	.285**	.297**	.370**	1.000				
SC2	.234**	.244**	.231**	.196**	.208**	.252**	.418**	1.000			
SE1	.336**	.408**	.404**	.248**	.191**	.403**	.380**	.290**	1.000		
SE2	.279**	.341**	.321**	.282**	.207**	.347**	.336**	.269**	.544**	1.000	
MR	.135**	.195**	.122**	.141**	.079*	.222**	.071*	.056*	.135**	.191**	1.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 8 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ที่อยู่ภายในองค์ประกอบตัวแปรแฝงเดียวกัน พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในตัวแปรแฝงจิตสาธาณณะ (PM1- PM3) สัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และมีค่าอยู่ระหว่าง.214 -.503 ซึ่งถือว่ามี ความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำ ($r < .30$) ถึงปานกลาง ($.30 < r < .70$) โดยองค์ประกอบของการอบรมเลี้ยงดู (RP) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับองค์ประกอบของจิตสาธาณณะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่าโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง.173 -.558 ซึ่งถือว่ามี ความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำ ($r < .30$) ถึงปานกลาง ($.30 < r < .70$) องค์ประกอบของสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน (RAF) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับองค์ประกอบของจิตสาธาณณะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง.236 -.370 ซึ่งถือว่ามี ความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำ ($r < .30$) องค์ประกอบของการปลูกฝังจากโรงเรียน (SC) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับองค์ประกอบของจิตสาธาณณะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .196-.418 ซึ่งถือว่ามี ความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำ($r < .30$) องค์ประกอบของการรับรู้ความสามารถ

ของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ (SE) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับองค์ประกอบของจิตสาธารณะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่าโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .191-.554 ซึ่งถือว่ามี ความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำ ($r < .30$) ถึงปานกลาง ($.30 < r < .70$) องค์ประกอบของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม (MR) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับองค์ประกอบของจิตสาธารณะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .122 -.222 ซึ่งถือว่ามี ความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำ ($r < .30$)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดตัวแปรแฝง

2.1 การตรวจสอบคุณภาพโมเดลการวัด จิตสาธารณะ

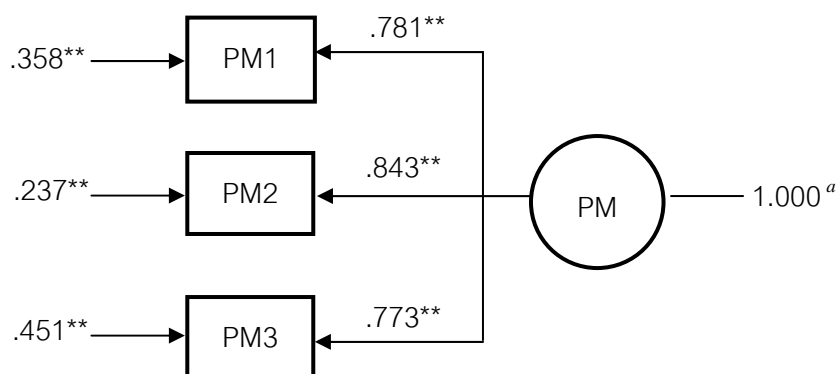
ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์หาคุณภาพตัวแปรแฝงด้วยโปรแกรมลิสเรล ซึ่งมีการประมาณค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรแฝง เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดตัวแปรแฝงจิตสาธารณะกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืน χ^2 , GFI, AGFI, RMSEA และ SRMR แล้วตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลการวัด โดยพิจารณาความมีนัยสำคัญของน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ซึ่งควรมีค่าสูงและมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังตรวจสอบความเชื่อมั่นของการวัด (Reliability) ด้วยการพิจารณาค่าสัดส่วนความแปรปรวนของตัวแปรสังเกตได้ที่อธิบายด้วยตัวแปรแฝง (Square Multiple Correlation: SMC) ซึ่งมีค่าเท่ากับค่าการร่วม (Communality) และพิจารณาร่วมกับค่าความแปรปรวนที่สกัดได้ (Variance Extracted: ρ_v) และความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝง (Construct Reliability : ρ_c) ซึ่งดัชนีเหล่านี้ควรมีค่าตั้งแต่ .50 ขึ้นไป (Hair; et al. 1995: 642) จึงจะถือว่าตัวแปรมีความเชื่อมั่นในการวัด โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงดังตาราง 9

ตาราง 9 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดจิตสาธารณะ

Factors	λ	t-value	SE	δ	SMC
PM1	.781**	13.348	.011	.358**	.642
PM2	.843**	11.187	.010	.237**	.763
PM3	.773**	15.439	.013	.451**	.549

$\chi^2 = 0.678$ $df = 1$ $p = .458$ $GFI = .998$ $AGFI = .997$ $RMSEA = .011$
 Construct Reliability: $\rho_c = .879$ Variance Extracted: $\rho_v = .650$ $SRMR = .013$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภาพประกอบ 9 ผลการวิเคราะห์ห้องค้ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดจิตสธารณะ

จากตาราง 9 และภาพประกอบ 9 ผลการตรวจสอบคุณภาพของโมเดลการวัดตัวแปรแฝงจิตสธารณะ พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 0.678 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p = .458$) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .998 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ .997 ซึ่งมีค่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ($>.90$) ค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ .011 ค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (SRMR) มีค่าเท่ากับ .013 ซึ่งมีค่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ($<.05$) เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักของค้ประกอบมีค่าเป็นบวกทุกค่าโดยมีค่าอยู่ระหว่าง .773 – .843 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t > 2.58$) โดยตัวแปรที่มีน้ำหนักของค้ประกอบมากที่สุดได้แก่ จิตสธารณะด้านการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา (PM2) ($\lambda = .843$) มีความแปรผันร่วมกับตัวแปรจิตสธารณะร้อยละ 76.30 รองลงมาได้แก่ จิตสธารณะด้านความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นต่อส่วนรวม (PM1) ($\lambda = .781$) และจิตสธารณะด้านการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา (PM3) ($\lambda = .773$) โดยมีค่าความแปรผันร่วมกับตัวแปรแฝงจิตสธารณะเท่ากับร้อยละ 64.20 และ 54.90 ตามลำดับ สำหรับค่าความคลาดเคลื่อนในการวัดมีค่าอยู่ระหว่าง .237 - .451 โดยด้านที่มีค่าความแปรผันร่วมของตัวแปรสังเกตได้ต่ำสุด และความคลาดเคลื่อนสูงสุดได้แก่ จิตสธารณะด้านการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา (PM3) โดยภาพรวมโมเดลการวัดตัวแปรแฝงจิตสธารณะมีค่าความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝง (ρ_c) เท่ากับ .879 และค่าความแปรปรวนที่สกัดได้ (ρ_v) มีค่าเท่ากับ .650 จึงกล่าวได้ว่าโมเดลการวัดตัวแปรแฝงจิตสธารณะมีคุณภาพผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

2.2 การตรวจสอบคุณภาพโมเดลการวัด การอบรมเลี้ยงดู

ผลการวิเคราะห์ห้องค้ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดการอบรมเลี้ยงดู ดำเนินการเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวัดตัวแปรแฝงกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยดัชนีวัด

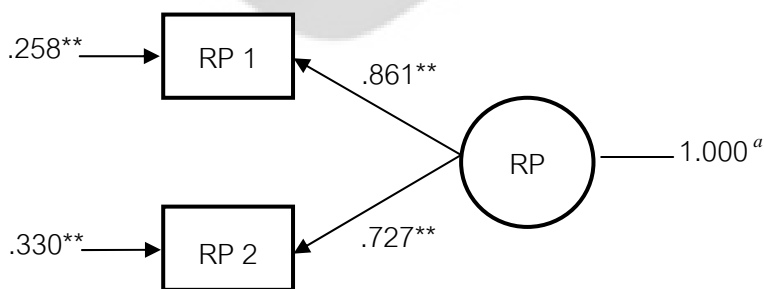
ความสอดคล้องกลมกลืน χ^2 , GFI, AGFI, RMSEA และSRMR แล้วตรวจสอบความเที่ยงตรงของ โมเดลการวัด โดยพิจารณาความมีนัยสำคัญของน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ซึ่งควรมีค่า สูงและมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังตรวจสอบความเชื่อมั่นของการวัด (Reliability) ด้วยการ พิจารณาค่าสัดส่วนความแปรปรวนของตัวแปรสังเกตได้ที่อธิบายด้วยตัวแปรแฝง (Square Multiple Correlation:SMC) ซึ่งมีค่าเท่ากับค่าการร่วม (Communality) และพิจารณาร่วมกับค่าความแปรปรวน ที่สกัดได้ (Variance Extracted: ρ_v) และความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝง (Construct Reliability: ρ_c) ซึ่ง ดัชนีเหล่านี้ควรมีค่าตั้งแต่ .50 ขึ้นไป (Hair; et al. 1995: 642) จึงจะถือว่าตัวแปรมีความเชื่อมั่นใน การวัด โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงดังตาราง 10

ตาราง 10 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดการอบรมเลี้ยงดู

Factors	λ	t-value	SE	δ	SMC
RP1	.861	15.751	.010	.258	.724
RP2	.727	25.417	.010	.330	.670

$\chi^2 = 1.56$ $df = 1$ $p = .518$ GFI = .989 AGFI = .987 RMSEA = .003
 Construct Reliability: $\rho_c = .667$ Variance Extracted: $\rho_v = .550$ SRMR = .001

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภาพประกอบ 10 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดการอบรมเลี้ยงดู

จากตาราง 10 และภาพประกอบ 10 ผลการตรวจสอบคุณภาพของโมเดลการวัดตัวแปรแฝง การอบรมเลี้ยงดูพบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 1.56 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p = .518$) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .989 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ .987 ซึ่งมีค่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ($> .90$) ค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ .003 ค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (SRMR) มีค่าเท่ากับ .001 ซึ่งมีค่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ($< .05$) เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าเป็นบวกทุกค่า โดยมีค่าอยู่ระหว่าง .727-.861 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t > 2.58$) โดยตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (RP1) ($\lambda = .861$) มีความแปรผันร่วมกับตัวแปรแฝงการอบรมเลี้ยงดูร้อยละ 72.40 รองลงมาได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลโดยมีค่าความแปรผันร่วมกับตัวแปรแฝงการอบรมเลี้ยงดู เท่ากับร้อยละ 72.70 สำหรับค่าความคลาดเคลื่อนในการวัดมีค่าอยู่ระหว่าง .258 - .330 โดยด้านที่มีค่าความแปรผันร่วมของตัวแปรสังเกตได้ต่ำสุด และความคลาดเคลื่อนสูงสุดได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (RP2) โดยภาพรวมโมเดลการวัดตัวแปรแฝงการอบรมเลี้ยงดูมีค่าความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝง (ρ_c) เท่ากับ .667 และค่าความแปรปรวนที่สกัดได้ (ρ_v) มีค่าเท่ากับ .550 จึงกล่าวโดยรวมได้ว่าโมเดลการวัดตัวแปรแฝงการอบรมเลี้ยงดูมีคุณภาพผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

2.3 การตรวจสอบคุณภาพโมเดลการวัดการปลุกฝังจากโรงเรียน

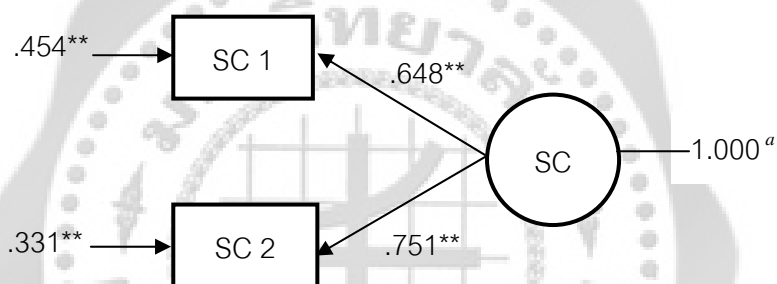
ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดการปลุกฝังจากโรงเรียนดำเนินการเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวัดตัวแปรแฝงกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืน χ^2 , GFI, AGFI, RMSEA และ SRMR แล้วตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลการวัด โดยพิจารณาความมีนัยสำคัญของน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ซึ่งควรมีค่าสูงและมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังตรวจสอบความเชื่อมั่นของการวัด (Reliability) ด้วยการพิจารณาค่าสัดส่วนความแปรปรวนของตัวแปรสังเกตได้ที่อธิบายด้วยตัวแปรแฝง (Square Multiple Correlation: SMC) ซึ่งมีค่าเท่ากับค่าการร่วม (Communality) และพิจารณาร่วมกับค่าความแปรปรวนที่สกัดได้ (Variance Extract: ρ_v) และความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝง (Construct Reliability: ρ_c) ซึ่งดัชนีเหล่านี้ควรมีค่าตั้งแต่ .50 ขึ้นไป (Hair; et al. 1995: 642) จึงจะถือว่าตัวแปรมีความเชื่อมั่นในการวัด โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงดังตาราง 11

ตาราง 11 ผลการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดการปลูกฝังจากโรงเรียน

Factors	λ	t-value	SE	δ	SMC
SC1	.648	16.915	0.02	.454	.546
SC2	.751	18.129	0.02	.331	.669

$\chi^2 = 1.240$ $df = 1$ $p = .615$ $GFI = 1.000$ $AGFI = 1.000$ $RMSEA = .000$
 Construct Reliability: $\rho_c = .816$ Variance Extracted: $\rho_v = .547$ $SRMR = .000$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภาพประกอบ 11 ผลการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดการปลูกฝังจากโรงเรียน

จากตาราง 11 และภาพประกอบ 11 ผลการตรวจสอบคุณภาพของโมเดลการวัดตัวแปรแฝงการปลูกฝังจากโรงเรียน พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 1.240 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p = .615$) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 1.000 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 1.000 ซึ่งมีค่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ($>.90$) ค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ .000 ค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (SRMR) มีค่าเท่ากับ .000 ซึ่งมีค่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ($<.05$) เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าเป็นบวกทุกค่า โดยมีค่าอยู่ระหว่าง .648 - .751 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t > 2.58$) โดยตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดได้แก่ การปลูกฝังจากโรงเรียนด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ (SC2) ($\lambda = .751$) มีความแปรผันร่วมกับตัวแปรแฝงการปลูกฝังจากโรงเรียน ร้อยละ 66.90 และการปลูกฝังจากโรงเรียนด้านการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อสังคม และสาธารณะ ($\lambda = .648$) โดยมีค่าความแปรผันร่วมกับตัวแปรแฝงการปลูกฝังจากโรงเรียนเท่ากับร้อยละ 54.60 สำหรับค่าความคลาดเคลื่อนในการวัด

มีค่าอยู่ระหว่าง.331 - .454 โดยด้านที่มีค่าความแปรผันร่วมของตัวแปรสังเกตได้ต่ำสุด และความคลาดเคลื่อนสูงสุดได้แก่ การปลูกฝังจากโรงเรียนด้านการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อสังคม และสาธารณะ (SC2) โดยภาพรวมโมเดลการวัดตัวแปรแฝงการปลูกฝังจากโรงเรียนมีค่าความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝง (ρ_c) เท่ากับ .816 และค่าความแปรปรวนที่สกัดได้ (ρ_v) มีค่าเท่ากับ .547 จึงกล่าวโดยรวมได้ว่าโมเดลการวัดตัวแปรแฝงการปลูกฝังจากโรงเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

2.4 การตรวจสอบคุณภาพโมเดลการวัดการรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ

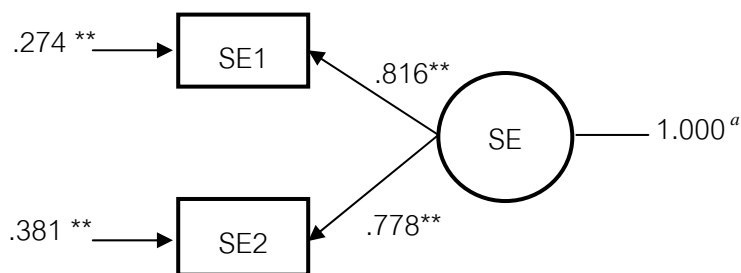
ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะดำเนินการเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวัดตัวแปรแฝงกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืน χ^2 , GFI, AGFI, RMSEA และ SRMR แล้วตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลการวัด โดยพิจารณาความมีนัยสำคัญของน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ซึ่งควรมีค่าสูงและมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังตรวจสอบความเชื่อมั่นของการวัด (Reliability) ด้วยการพิจารณาค่าสัดส่วนความแปรปรวนของตัวแปรสังเกตได้ที่อธิบายด้วยตัวแปรแฝง (Square Multiple Correlation: SMC) ซึ่งมีค่าเท่ากับค่าการร่วม (Communality) และพิจารณาร่วมกับค่าความแปรปรวนที่สกัดได้ (Variance Extracted : ρ_v) และความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝง (Construct Reliability : ρ_c) ซึ่งดัชนีเหล่านี้ควรมีค่าตั้งแต่ .50 ขึ้นไป (Hair; et al. 1995: 642) จึงจะถือว่าตัวแปรมีความเชื่อมั่นในการวัด โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงดังตาราง 12

ตาราง 12 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดการรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ

Factors	λ	t-value	SE	δ	SMC
SE1	.861	25.261	.001	.274	.726
SE2	.778	21.783	.002	.381	.619

$\chi^2 = 1.20$ $df = 1$ $p = .647$ $GFI = .997$ $AGFI = .987$ $RMSEA = .002$
 Construct Reliability: $\rho_c = .756$ Variance Extracted: $\rho_v = .537$ $SRMR = .011$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภาพประกอบ 12 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดการรับรู้ความสามารถ
ของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ

จากตาราง 12 และภาพประกอบ 12 ผลการตรวจสอบคุณภาพของโมเดลการวัดตัวแปรแฝง การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 1.20 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p = .647$) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .997 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ .987 ซึ่งมีค่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ($>.90$) ค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ .002 ค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (SRMR) มีค่าเท่ากับ .011 ซึ่งมีค่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ($<.05$) เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักขององค์ประกอบมีค่าเป็นบวกทุกค่า โดยมีค่าอยู่ระหว่าง .778 - .816 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t > 2.58$) โดยตัวแปรที่มีน้ำหนักขององค์ประกอบมากที่สุดได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนด้านการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา (SE1) ($\lambda = .816$) มีความแปรผันร่วมกับตัวแปรแฝงการรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ ร้อยละ 72.60 รองลงมาได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะด้านการเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวม (SE2) ($\lambda = .778$) สำหรับค่าความคลาดเคลื่อนในการวัดมีค่าอยู่ระหว่าง .274 - .381 โดยด้านที่มีค่าความแปรผันร่วมของตัวแปรสังเกตได้ต่ำสุด และความคลาดเคลื่อนสูงสุดได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนด้านการเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวม (SE2) โดยภาพรวมโมเดลการวัดตัวแปรแฝงการรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ มีความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝง (ρ_c) เท่ากับ .756 และค่าความแปรปรวนที่สกัดได้ (ρ_v) มีค่าเท่ากับ .537 จึงกล่าวโดยรวมได้ว่าโมเดลการวัดตัวแปรแฝงการรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะมีคุณภาพผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์รูปแบบของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะ

การวิเคราะห์รูปแบบปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะ เป็นการทดสอบรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ตามภาวะสันนิษฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ว่ามีความสอดคล้องกลมกลืนกันหรือไม่ โดยพิจารณาจากค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) , ค่าอัตราส่วนไค-สแควร์ต่อองศาอิสระ (χ^2/df), GFI, AGFI, SRMR, RMSEA, NFI, IFI, CFI, PGFI, PNFI และ CN โดยมีลำดับการนำเสนอ ดังนี้

3.1 การตรวจสอบความกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะ

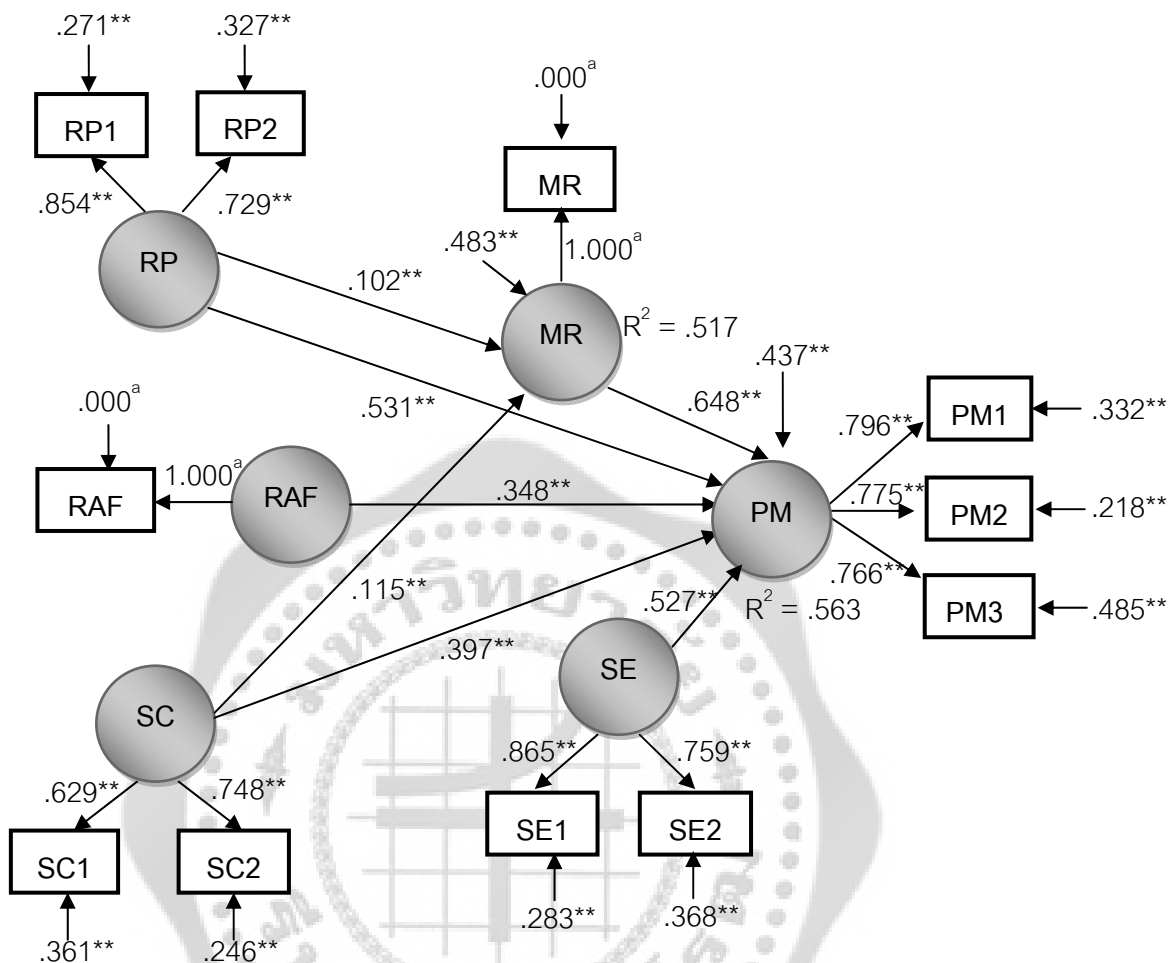
3.1.1 การตรวจสอบความกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

ผลการตรวจสอบความกลมกลืนของรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ตามภาวะสันนิษฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ก่อนปรับรูปแบบ ดำเนินการเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลที่สร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลแสดงดังตาราง 13

ตาราง 13 ค่าสถิติความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะตามภาวะสันนิษฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ก่อนการปรับ

ประเภทดัชนี	ดัชนี	เกณฑ์	ก่อนการปรับโมเดล	
			ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา
ดัชนีวัดความกลมกลืนสัมบูรณ์	χ^2/df	<3.00	1248.68/187 = 6.677	ไม่ผ่านเกณฑ์
	p value of χ^2	>.05	.000	ไม่ผ่านเกณฑ์
	GFI	>.90	.642	ไม่ผ่านเกณฑ์
	AGFI	>.90	.756	ไม่ผ่านเกณฑ์
	SRMR	<.05	.098	ไม่ผ่านเกณฑ์
	RMSEA	<.05	.143	ไม่ผ่านเกณฑ์
ดัชนีวัดความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ	NFI	$\geq .90$.879	ไม่ผ่านเกณฑ์
	IFI	$\geq .90$.918	ผ่านเกณฑ์
	CFI	$\geq .90$.918	ผ่านเกณฑ์
ดัชนีวัดความกลมกลืนเชิงประหัต	PGFI	$\geq .90$.711	ไม่ผ่านเกณฑ์
	PNFI	$\geq .90$.848	ไม่ผ่านเกณฑ์
ดัชนีระบุขนาดของกลุ่มตัวอย่าง	CN	≥ 200	173	ไม่ผ่านเกณฑ์

จากตาราง 13 การทดสอบความกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะ ตามภาวะสันนิษฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่าค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 1248.68 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (p value of $\chi^2 = .000$) ผู้วิจัยได้พิจารณาอัตราส่วนระหว่างอัตราส่วนไค-สแควร์ต่อองศาอิสระ (χ^2/df) รวมด้วย เนื่องจากค่าไค-สแควร์มีความแปรผันไปตามขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ถ้าขนาดของกลุ่มตัวอย่างมีขนาดใหญ่ค่าไค-สแควร์มีแนวโน้มที่จะมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่าค่าไค-สแควร์ต่อองศาอิสระเท่ากับ 6.677 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (<3.00) นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาดัชนีวัดความกลมกลืน พบว่า ดัชนีวัดความกลมกลืนสัมบูรณ์ ได้แก่ GFI มีค่าเท่ากับ .642 AGFI มีค่าเท่ากับ .756 ซึ่งไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (>.90) SRMR มีค่าเท่ากับ .098 และ RMSEA มีค่าเท่ากับ .143 ซึ่งไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (<.05) เมื่อพิจารณาดัชนีวัดความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบพบว่า NFI มีค่าเท่ากับ .879 IFI มีค่าเท่ากับ .918 และ CFI มีค่าเท่ากับ .918 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (>.90) เมื่อพิจารณาดัชนีวัดความกลมกลืนเชิงประหยัดพบว่า PGFI มีค่าเท่ากับ .711 และ PNFI มีค่าเท่ากับ .848 ซึ่งไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($\geq .90$) และเมื่อพิจารณาดัชนีระบุขนาดของกลุ่มตัวอย่าง(CN)พบว่ามีค่าเท่ากับ 173 ซึ่งไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (≥ 200) เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่า โมเดลไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จึงต้องปรับโมเดลให้มีความสอดคล้องกลมกลืนกันมากขึ้น โดยผู้วิจัยได้ปรับให้ความคลาดเคลื่อนของตัวแปรสังเกตมีความสัมพันธ์กัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของตัวแปรต่างๆที่มีความสัมพันธ์กันได้ โดยในการปรับโมเดลจะพิจารณาค่าเสนอแนะจากโปรแกรมหรือดัชนีปรับโมเดล (Model Modification Indices: MI) ร่วมกับค่าการเปลี่ยนแปลงพารามิเตอร์ที่คาดหวังมาตรฐาน (Standardized Expected Parameter Change: SEPC) จนได้โมเดลที่มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ต่อไป แสดงดังภาพประกอบ 13

ภาพประกอบ 13 รูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะก่อนการปรับ

3.1.2 การวิเคราะห์อิทธิพลรวม อิทธิพลทางตรง และอิทธิพลทางอ้อม

การพิจารณาเฉพาะอิทธิพลทางตรงระหว่างแต่ละตัวแปรแฝงนั้น ยังไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ซึ่งตัวแปรต่างๆ สามารถส่งอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อกัน เพื่อความชัดเจนในการสรุปอิทธิพลของตัวแปรสาเหตุต่อตัวแปรผล ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอผลของอิทธิพลจากตัวแปรสาเหตุต่อตัวแปรผลออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ อิทธิพลทางตรง (DE) อิทธิพลทางอ้อม (IE) และอิทธิพลรวม (TE) แสดงดังตาราง 14

ตาราง 14 อิทธิพลทางตรง (Direct effects: DE) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect effects: IE) และอิทธิพลรวม (Total effects: TE) ก่อนการปรับโมเดล

ตัวแปรผล	R ²	อิทธิพล	ตัวแปรสาเหตุ				
			MR	RP	RAF	SC	SE
PM	.563	DE	.648**	.531**	.348**	.397**	.527**
		IE	-	.102**	-	.115**	-
		TE	.648**	.633**	.348**	.512**	.527**
MR	.517	DE	-	.314**	-	.115**	-
		IE	-	-	-	.-	-
		TE	-	.314**	-	.115**	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 14 เมื่อพิจารณาจิตสาธารณะ (PM) เป็นตัวแปรตามในสมการโครงสร้างที่ 1 พบว่าได้รับอิทธิพลรวมจากการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม (MR) มากที่สุด รองลงมาได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู (RP) การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ (SE) การปลุกฝังจากโรงเรียน (SC) และสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน (RAF) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .648 .633 .527 .512 และ .348 ตามลำดับ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า และได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรแฝงการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม (MR) มากที่สุด รองลงมาได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู (RP) การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ (SE) การปลุกฝังจากโรงเรียน (SC) และสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน (RAF) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .648 .531 .527 .397 และ .348 ตามลำดับ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า นอกจากนี้ตัวแปรแฝงจิตสาธารณะ (PM) ได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากการอบรมเลี้ยงดู (RP) และการปลุกฝังจากโรงเรียน (SC) โดยผ่านทางตัวแปรแฝงการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม (MR) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .102 และ .115 ตามลำดับ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรสาเหตุอธิบายความแปรปรวนของจิตสาธารณะ (PM) ได้ร้อยละ 56.30

เมื่อพิจารณาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม (MR) เป็นตัวแปรตามในสมการโครงสร้างที่ 2 พบว่าได้รับอิทธิพลรวมและอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรการอบรมเลี้ยงดู (RP) มากที่สุด รองลงมาได้แก่ การปลุกฝังจากโรงเรียน (SC) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .314 และ .115 ตามลำดับ ซึ่งมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรสาเหตุอธิบายความแปรปรวนของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม (MR) ได้ร้อยละ 51.70

3.2 การตรวจสอบความกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

3.2.1 การตรวจสอบความกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

ผลการตรวจสอบความกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามภาวะสันนิษฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์หลังการปรับรูปแบบ ดำเนินการเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลที่สร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลแสดงดังตาราง 15

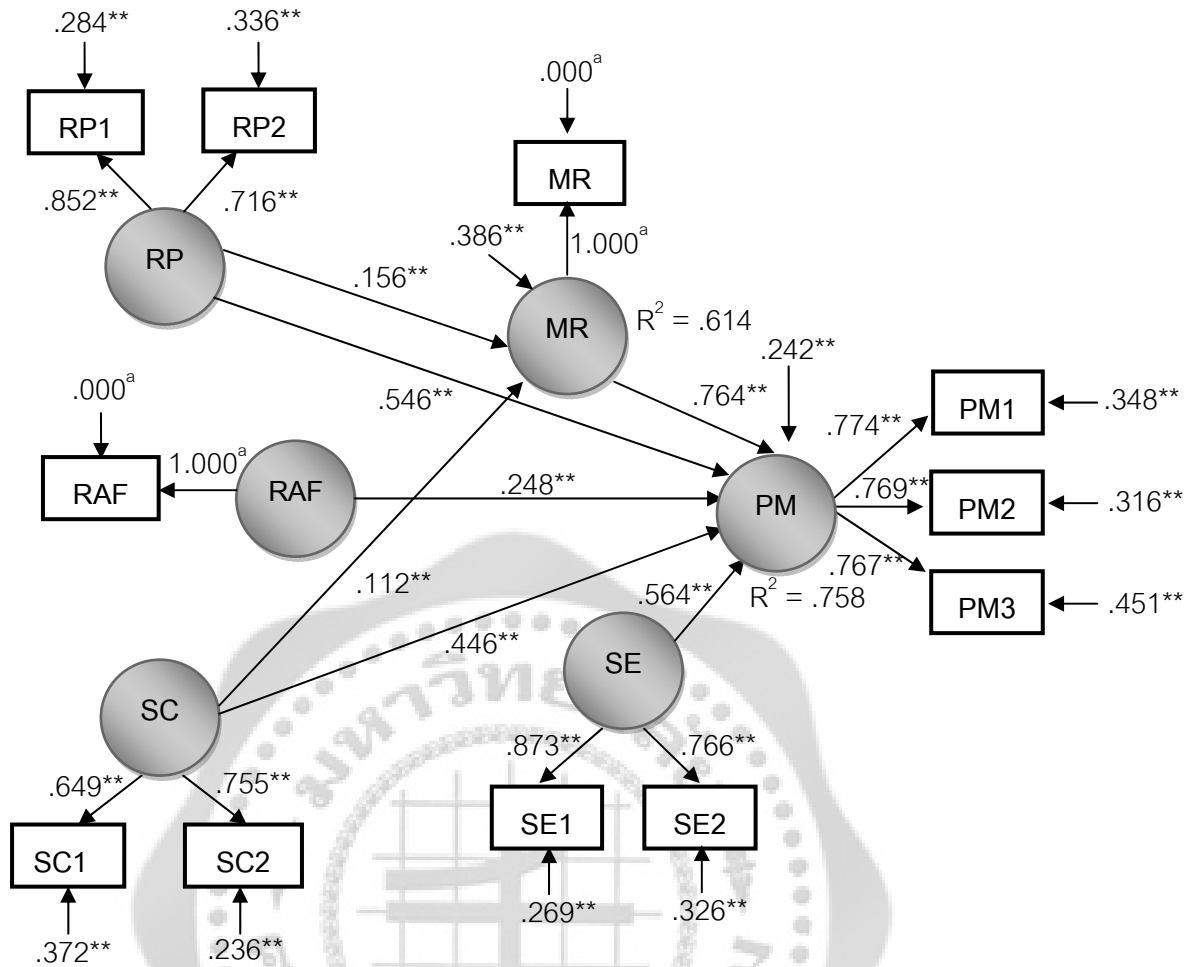
ตาราง 15 ค่าสถิติความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามภาวะสันนิษฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์หลังการปรับโมเดล

ประเภทดัชนี	ดัชนี	เกณฑ์	หลังการปรับโมเดล	
			ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา
ดัชนีวัดความกลมกลืนสัมบูรณ์	χ^2/df	<3.00	341.26/126 = 2.708	ผ่านเกณฑ์
	p value of χ^2	>.05	.000	ไม่ผ่านเกณฑ์
	GFI	>.90	.974	ผ่านเกณฑ์
	AGFI	>.90	.925	ผ่านเกณฑ์
	SRMR	<.05	.033	ผ่านเกณฑ์
	RMSEA	<.05	.031	ผ่านเกณฑ์
ดัชนีวัดความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ	NFI	$\geq .90$.971	ผ่านเกณฑ์
	IFI	$\geq .90$.985	ผ่านเกณฑ์
	CFI	$\geq .90$.985	ผ่านเกณฑ์
ดัชนีวัดความกลมกลืนเชิงประหยัด	PGFI	$\geq .90$.549	ไม่ผ่านเกณฑ์
	PNFI	$\geq .90$.618	ไม่ผ่านเกณฑ์
ดัชนีระบุขนาดของกลุ่มตัวอย่าง	CN	≥ 200	376	ผ่านเกณฑ์

จากตาราง 15 การทดสอบความกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะ ตามภาวะสันนิษฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์หลังการปรับรูปแบบ พบว่าค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 341.26 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (p value of $\chi^2 = .000$) ผู้วิจัยได้

พิจารณาอัตราส่วนระหว่างอัตราส่วนไค-สแควร์ต่อองศาอิสระ (χ^2/df) รวมด้วย เนื่องจากค่าไค-สแควร์มีความแปรผันไปตามขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ถ้าขนาดของกลุ่มตัวอย่างมีขนาดใหญ่ค่าไค-สแควร์มีแนวโน้มที่จะมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่าค่าไค-สแควร์ต่อองศาอิสระเท่ากับ 2.708 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (<3.00) นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาดัชนีวัดความกลมกลืน พบว่า ดัชนีวัดความกลมกลืนสัมบูรณ์ ได้แก่ GFI มีค่าเท่ากับ .974 AGFI มีค่าเท่ากับ .925 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($>.90$) SRMR มีค่าเท่ากับ .033 และ RMSEA มีค่าเท่ากับ .031 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($<.05$) เมื่อพิจารณาดัชนีวัดความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบพบว่า NFI มีค่าเท่ากับ .971 IFI มีค่าเท่ากับ .985 และ CFI มีค่าเท่ากับ .985 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($>.90$) เมื่อพิจารณาดัชนีวัดความกลมกลืนเชิงประหยัดพบว่า PGFI มีค่าเท่ากับ .549 และ PNFI มีค่าเท่ากับ .618 ซึ่งไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($\geq .90$) และเมื่อพิจารณาดัชนีระบุขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (CN) พบว่ามีค่าเท่ากับ 376 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (≥ 200) เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่า โมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงดังภาพประกอบ 14

ภาพประกอบ 14 รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะตามภาวะ
สันนิษฐานหลังการปรับโมเดล

3.2.2 การวิเคราะห์อิทธิพลรวม อิทธิพลทางตรง และอิทธิพลทางอ้อม

การพิจารณาเฉพาะอิทธิพลทางตรงระหว่างแต่ละตัวแปรแฝงนั้น ยังไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ซึ่งตัวแปรต่างๆ สามารถส่งอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อกัน เพื่อความชัดเจนในการสรุปอิทธิพลของตัวแปรสาเหตุต่อตัวแปรผล ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอผลของอิทธิพลจากตัวแปรสาเหตุต่อตัวแปรผลออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ อิทธิพลทางตรง (DE) อิทธิพลทางอ้อม (IE) และอิทธิพลรวม (TE) แสดงดังตาราง 16

ตาราง 16 อิทธิพลทางตรง (Direct effects: DE) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect effects: IE) และอิทธิพลรวม (Total effects: TE) หลังการปรับโมเดล

ตัวแปรผล	R ²	อิทธิพล	ตัวแปรสาเหตุ				
			MR	RP	RAF	SC	SE
PM	.758	DE	.764**	.546**	.248**	.446**	.564**
		IE	-	.156**	-	.112**	-
		TE	.764**	.702**	.248**	.558**	.564**
MR	.614	DE	-	.156**	-	.112**	-
		IE	-	-	-	-	-
		TE	-	.156**	-	.112**	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 16 เมื่อพิจารณาจิตสาธารณะ (PM) เป็นตัวแปรตามในสมการโครงสร้างที่ 1 พบว่า ได้รับอิทธิพลรวมจากการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม (MR) มากที่สุด รองลงมาได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู (RP) การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ (SE) การปลุกฝังจากโรงเรียน (SC) และสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน (RAF) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .764 .702 .564 .558 และ .248 ตามลำดับ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า และได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรแฝงการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม (MR) มากที่สุด รองลงมาได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ (SE) การอบรมเลี้ยงดู (RP) การปลุกฝังจากโรงเรียน (SC) และสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน (RAF) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .764 .564 .546 .446 และ .248 ตามลำดับ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า นอกจากนี้ตัวแปรแฝงจิตสาธารณะ (PM) ได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากการอบรมเลี้ยงดู (RP) และการปลุกฝังจากโรงเรียน (SC) โดยผ่านทางตัวแปรแฝงการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม (MR) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .156 และ .112 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรสาเหตุอธิบายความแปรปรวนของจิตสาธารณะ (PM) ได้ร้อยละ 75.80

เมื่อพิจารณาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม (MR) เป็นตัวแปรตามในสมการโครงสร้างที่ 2 พบว่า ได้รับอิทธิพลรวมและอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรการอบรมเลี้ยงดู (RP) มากที่สุด รองลงมาได้แก่ การปลุกฝังจากโรงเรียน (SC) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .156 และ .112 ตามลำดับ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรสาเหตุอธิบายความแปรปรวนของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม (MR) ได้ร้อยละ 61.40

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีการค้นคว้า

การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครเขต 3 มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้ 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงสาเหตุต่าง ๆ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การปลุกฝังจากโรงเรียน การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม กับจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 2) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรเชิงสาเหตุต่าง ๆ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การปลุกฝังจากโรงเรียน การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม กับข้อมูลเชิงประจักษ์ 3) เพื่อศึกษาตัวแปรสาเหตุที่มีอิทธิพลทั้งทางตรง ทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรเชิงสาเหตุต่าง ๆ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การปลุกฝังจากโรงเรียน การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม กับจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 มีจำนวนโรงเรียน 8 โรงเรียน จำนวนห้องเรียน 16 ห้องเรียน และจำนวนนักเรียน 645 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two - Stage Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้มีจำนวน 6 ฉบับ ซึ่งประกอบด้วย แบบสอบถามวัดจิตสาธารณะ แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน แบบสอบถามวัดการปลุกฝังจากโรงเรียน แบบสอบถามวัดการรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ และแบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นแต่ละฉบับเท่ากับ .835 .881 .828 .801 .817 และ .768 ตามลำดับ

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้ง 6 ฉบับ ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 660 ฉบับจากนั้นพิจารณาความสมบูรณ์และความตั้งใจตอบแบบสอบถามไว้จำนวน 645 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97.73 ของแบบสอบถามทั้งหมด นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย ค่าความเบ้ ความโด่ง และหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปร ซึ่งผลการวิเคราะห์ค่าความเบ้ ความโด่ง หลังการปรับเป็นคะแนนมาตรฐานแล้วพบว่า การแจกแจงของข้อมูลมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ จากนั้นดำเนินการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของ

รูปแบบการวัดตัวแปรแฝงกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งพบว่ารูปแบบการวัดตัวแปรแฝงกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีความสอดคล้องกลมกลืนกันโดยเมื่อพิจารณารายตัวแปรแฝง พบว่า ทุกรูปแบบการวัดตัวแปรแฝงมีคุณภาพผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกรูปแบบ จากนั้นทำการตรวจสอบรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ของ ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะ ตามภาวะสันนิษฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณา ค่าสถิติ และดัชนีวัดความกลมกลืน ได้แก่ ดัชนีวัดความกลมกลืนสัมบูรณ์ ได้แก่ χ^2 , ค่าอัตราส่วนไค-สแควร์ต่อองศาอิสระ (χ^2/df), GFI, AGFI, SRMR, RMSEA ดัชนีวัดความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ ได้แก่ NFI, IFI, CFI และดัชนีวัดความกลมกลืนเชิงประหยัด ได้แก่ PGFI, PNFI

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 มีตัวแปรสาเหตุทั้งหมด 5 ตัวแปร ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู (RP) สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน (RAF) การปลุกฝังจากโรงเรียน (SC) การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ (SE) และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม (MR) สามารถสรุปผลของการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะ พบว่า องค์ประกอบของตัวแปรสาเหตุทุกตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับองค์ประกอบของจิตสาธารณะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำถึงปานกลาง

2. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะตามภาวะสันนิษฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่า รูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุตามภาวะสันนิษฐานก่อนการดำเนินการปรับรูปแบบไม่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยภายหลังดำเนินการปรับรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์แล้ว ดำเนินการปรับรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ใหม่พบว่า ค่าสถิติและดัชนีส่วนใหญ่มีค่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยมีค่าดังนี้ $\chi^2 = 341.26$, p value of $\chi^2 = .000$, $\chi^2/df = 2.708$, GFI = .974, AGFI = .925, SRMR = .033, RMSEA = .031, NFI = .971, IFI = .985, CFI = .985, PGFI = .549, PNFI = .618, CN = 376

3. ผลการศึกษาอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะ พบว่า รูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ของปัจจัยสาเหตุต่างๆ สามารถอธิบายความแปรปรวนต่อจิตสาธารณะได้ร้อยละ 75.80 โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยรวมต่อจิตสาธารณะ มากที่สุด ได้แก่ การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม รองลงมาได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ การปลุกฝังจากโรงเรียน และสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .764 .702 .564 .558 และ .248 ตามลำดับ และได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรแฝงการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม มากที่สุด รองลงมา

ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ การอบรมเลี้ยงดู การปลุกฝังจากโรงเรียน และสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .764 .564 .546 .446 และ .248 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรสาเหตุที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อจิตสาธารณะมากที่สุดได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู และการปลุกฝังจากโรงเรียน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .156 และ .112 ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ตามแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งผู้วิจัยใช้เป็นกรอบแนวคิดเชิงสมมติฐานในการอธิบายการเกิดจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ในเบื้องต้นรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ดังกล่าวยังไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการปรับรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์โดยการยอมให้ความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กันได้ ซึ่งส่งผลให้ข้อมูล ตามสภาพความเป็นจริงนั้นสอดคล้องกับข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติวิเคราะห์ และผลการวิเคราะห์มีความถูกต้องมากขึ้น (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542: 182; อ้างอิงจาก Bollen, 1989; Joreskog; & Sorbom, 1989) ประกอบกับการพิจารณาเกณฑ์ค่าสถิติและค่าดัชนีต่างๆ คือ ดัชนีตรวจสอบความกลมกลืนเชิงสัมบูรณ์ (Measure of Absolute Fit) และดัชนีวัดความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ (Incremental Fit Measure) และค่า CN (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542: 52-60) ภายหลังจากการปรับรูปแบบความสัมพันธ์แล้ว ส่งผลให้รูปแบบความสัมพันธ์ที่ทำการปรับมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 นอกจากนี้ผลการวิจัย พบว่า ตัวแปรสาเหตุตามกรอบแนวคิดทั้ง 5 ตัว ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การปลุกฝังจากโรงเรียน การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของจิตสาธารณะได้ร้อยละ 75.80 เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อม พบว่า การอบรมเลี้ยงดูมีอิทธิพลทางตรงต่อจิตสาธารณะ และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนมีอิทธิพลทางตรงต่อจิตสาธารณะ การปลุกฝังจากโรงเรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อจิตสาธารณะ และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะมีอิทธิพลทางตรงต่อจิตสาธารณะ การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม มีอิทธิพลทางตรงต่อจิตสาธารณะ ซึ่งสามารถแยกอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูมีอิทธิพลทางตรงต่อจิตสาธารณะ และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อจิตสาธารณะ โดยผ่านการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3.1 ทั้งนี้เนื่องจากสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรก เพราะเป็นจุดเริ่มต้นที่จะช่วยให้เด็กเกิดจิตสาธารณะเห็นความสำคัญของส่วนรวม ซึ่งถ่ายทอดผ่านการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก

สนับสนุนจะช่วยส่งเสริมให้เด็กให้ความร่วมมือกับผู้อื่นมากขึ้น ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และทราบถึงสิ่งที่ควรทำและสิ่งที่ไม่ควรทำ สถาบันครอบครัวจึงเป็นพื้นฐานของสังคม ถ้าครอบครัวมีแต่ความคลอนแคลนสังคมก็พลอยคลอนแคลนไปด้วย และเด็กที่เติบโตจากครอบครัวที่คลอนแคลนจะมีจิตสำนึกที่คลาดเคลื่อน (รัญจวน อินทรกำแหง. 2528: 110) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนิตา ทองมีเหลือ และคณะ (2550: 92) ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล มีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การอบรมเลี้ยงดู นอกจากมีอิทธิพลทางตรงต่อจิตสาธารณะแล้ว ยังมีอิทธิพลทางอ้อมโดยผ่านการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ทั้งนี้เนื่องจากในทฤษฎีจริยธรรมแทบทุกทฤษฎี จะมีข้อพาดพิงถึงประสบการณ์ทางสังคมว่าเป็นต้นเหตุของการเริ่มต้น และการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมของบุคคลที่สำคัญยิ่ง ถ้าบุคคลได้รับประสบการณ์ทางสังคมที่คล้ายคลึงกัน เช่น อยู่ในกลุ่มคนฐานะเดียวกัน หรือได้รับการอบรมเลี้ยงดูมาคล้ายๆ กันบุคคลเหล่านี้ก็อาจมีจริยธรรมที่คล้ายคลึงกันได้ นอกจากนั้นคนที่ได้รับประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกันแต่มีความสามารถที่จะรับรู้และเข้าใจประสบการณ์นั้นไม่เท่าเทียมกัน ผลกระทบที่เกิดจากประสบการณ์ทางสังคมเดียวกันย่อมจะแตกต่างกัน ซึ่งอาจมีผลต่อการพัฒนาจริยธรรมของบุคคลเหล่านั้นด้วย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524: 9) ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้โตขึ้นเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพได้นั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ได้แก่ ครอบครัว คือ การอบรมและเลี้ยงดูของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง (ทิพวรรณ ลิ้มสุขนิรันดร์. 2535: 2) ซึ่งสอดคล้องกับ ชมพูนุท ศรีเสาวลักษณ์ (2530: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังคงสอดคล้องกับ ศิริदानันท์ (2549: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพบว่า การอบรมเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนมีอิทธิพลทางตรงต่อจิตสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3.2 ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มเพื่อนก็มีอิทธิพลและมีความสำคัญมาก บุคคลที่เป็นเพื่อนกันก็มักจะมีลักษณะบางประการที่เหมือนกัน ซึ่งกลุ่มเพื่อนจะสอนประสบการณ์ในเรื่องความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกันกลุ่มเพื่อนจะสอนให้เด็กได้สัมผัสกับค่านิยม และประสบการณ์ต่าง ๆ กลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลสูงสุดในช่วงวัยรุ่นโดยมีลักษณะเป็นการถ่ายทอดทางสังคม และการชักจูงที่อาศัยความสมัครใจในการยอมรับโดยสมาชิกจะต้องยอมรับและปฏิบัติตามค่านิยมของกลุ่ม นอกจากนี้กลุ่มเพื่อนยังเป็นทางออกของเด็กที่ต้องการความเป็นอิสระจากการควบคุม กลุ่มเพื่อนสอนประสบการณ์ในเรื่องความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน (งามตา วนินทานนท์. 2534) ในการกล่อมเกลางานสังคมเพื่อสร้างจิตสำนึกและพฤติกรรมให้แก่สมาชิกสังคมพบว่า กลุ่มเพื่อนมีส่วนสำคัญในการถ่ายทอดจิตสำนึกหรือ

พฤติกรรมที่พึงประสงค์ (สุพจน์ ทวยแก้ว. 2546) ซึ่งสอดคล้องกับจันทิมา จันทรศักดิ์ (2547: 76) ทำการศึกษาพบว่า สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งการเข้าร่วมกิจกรรมนี้เป็นส่วนหนึ่งของจิตสาธารณะ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพรหม พรรคพวก (2550: 82-85) ได้ศึกษา ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในสหวิทยาเขตกรุงเทพมหานครตะวันออก กรุงเทพมหานคร พบว่า ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปร สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนส่งผลทางบวกต่อจิตสาธารณะของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การปลูกฝังจากโรงเรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อจิตสาธารณะและมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านตัวแปร การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3.3 ทั้งนี้ เนื่องจากโรงเรียน เป็นสถาบันที่ใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชน เพราะเด็กจะใช้เวลาอยู่ในสถานศึกษาเป็น เวลาหลายปี โดยมีครู ซึ่งเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและเป็นบุคคลที่มีโอกาสและเวลามากที่สุด ในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้กับนักเรียน สถาบันการศึกษาจึงนับเป็นหน่วยหนึ่งที่สังคมคาดหวัง ให้เป็นเครื่องมือในการสร้างคนจิตสาธารณะ กล่าวคือ มุ่งสร้างคนที่มีความรู้ ความสามารถ พร้อมด้วย คุณสมบัติทางจิตใจที่คำนึงถึงประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับ งามตา วรินทร์านนท์ (2534: 144-149) ที่กล่าวว่า โรงเรียนและครูเป็นที่อบรมสั่งสอนเด็กทั้งทางวิชาการ รวมถึงคุณธรรมและ จริยธรรมที่สั่งมาด้วย

4. การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ มีอิทธิพลทางตรงต่อจิตสาธารณะอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3.4 ซึ่งการรับรู้ความสามารถของตนมาจาก ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา(Bandura. 1986) จากแหล่งที่มาของการรับรู้ความสามารถของ ตนมาจาก 4 แหล่ง คือการประสบความสำเร็จจากการกระทำการสังเกตตัวแบบที่ใช้แทนประสบการณ์ การพูดชักจูง และสภาวะทางกาย ซึ่งจะเห็นได้ว่าแหล่งที่มาของการรับรู้ความสามารถของตานั้น มีที่มาจากสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เป็นเหมือนสิ่งกระตุ้นให้บุคคลเกิดการรับรู้ความสามารถของตน ซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของ พรพรหม พรรคพวก (2550: บทคัดย่อ) ทำการศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อ จิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในสหวิทยาเขตกรุงเทพมหานครตะวันตก กรุงเทพมหานคร พบว่า การ รับรู้ความสามารถของตนั้นมีค่าน้ำหนักความสำคัญที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะ โดยส่งผลทางบวกอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่ามีค่าที่สำคัญที่สุดที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะ ($\beta = .663$) และ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ โกศล มีความดี (2547: บทคัดย่อ) ทำการศึกษาปัจจัยทางจิต สังคมที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจ ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ความสามารถของ ตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจโดยส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .05 และการรับรู้ความสามารถของตนเป็นตัวแปรที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการทำนาย การมีจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจ ($\beta = .663$)

5. การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม มีอิทธิพลทางตรงต่อจิตสาธารณะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3.5 ทั้งนี้เนื่องจากการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นสาเหตุทางจิตลักษณะที่เป็นส่วนลำต้นของต้นไม้จริยธรรม ซึ่งเป็นสาเหตุของพฤติกรรม พฤติกรรมของคนดี คนเก่ง จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลมีลักษณะพื้นฐานทางจิตที่ดี ซึ่งบ่อเกิดของเหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น มาจากการพัฒนาการเรียนรู้ในขณะที่ได้มีโอกาสติดต่อกับผู้อื่น (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2534) เหตุผลเชิงจริยธรรม จึงเป็นการเห็นผู้อื่น ส่วนรวม หลักสากล มากกว่าเห็นแก่ตัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉกาจ ช้วยโต และดวงเดือน พันธุมนาวิน (2533: 22-23) ที่กล่าวว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นจิตลักษณะประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญต่อพฤติกรรมการทำงานดีละเว้นชั่วและการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวมของบุคคลเป็นอย่างมาก ดังนั้นการที่บุคคลยึดหลักการเพื่อประโยชน์ส่วนรวม แสดงว่าบุคคลนั้นมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่สูงกว่าผู้ที่เห็นแก่พวกพ้องอย่างเดียวและสูงกว่าผู้ที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนโดยไม่สนใจประโยชน์ของผู้อื่นและส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภรัตน์ ทองอ่อน (2550: บทคัดย่อ) ทำการศึกษา การศึกษาเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะในการอนุรักษ์ทรัพยากรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 ในจังหวัดปราจีนบุรีที่มีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่างกันพบว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมส่งผลต่อจิตสำนึกสาธารณะด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำและจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เจษฎา หนูรุ่ม (2551: 102) ทำการศึกษา ปัจจัยจิตลักษณะที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสาธิตในสังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลการวิจัยพบว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนส่งผลทางบวกต่อจิตสาธารณะด้านการเคารพสิทธิอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเขตพื้นที่การศึกษากทมมหานคร เขต 3 นำไปสู่ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา

จากผลการวิจัยพบว่า การปลูกฝังจากโรงเรียนมีอิทธิพลทางตรง และอิทธิพลทางอ้อม ต่อจิตสาธารณะของนักเรียนแต่ต้องอาศัยความร่วมมือทั้งผู้บริหารและครูทั้งโรงเรียน โดยครูผู้สอนอาจจะสอดแทรกและสอนให้นักเรียนมีความตระหนักถึงความมีจิตสาธารณะอยู่เสมอ ทางโรงเรียนอาจจะจัดเป็นนโยบายของโรงเรียนว่าโรงเรียนจะต้องสร้างให้ทุกคนมีจิตสาธารณะโดยอาจจะจัดกิจกรรม

บำเพ็ญประโยชน์ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีกิจกรรมร่วมกันมากขึ้น เพื่อที่เสริมสร้างจิตสาธารณะ ซึ่งในการจัดกิจกรรมอาจจะร่วมมือกับผู้ปกครอง ช่วยกันสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนมีจิตสาธารณะ

1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปกครอง

จากผลการวิจัยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูมีอิทธิพลทางตรง และอิทธิพลทางอ้อมต่อจิตสาธารณะของนักเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครองควรที่จะสอนให้ลูกมีจิตสาธารณะต่อสังคมตั้งแต่เด็ก โดยการอบรมและปลูกฝังให้ลูกกระทำความดีเพื่อส่วนรวม โดยพ่อแม่ ผู้ปกครองอาจจะพาลูกเข้าร่วมกิจกรรมที่สร้างจิตสาธารณะให้แก่เด็ก และนอกจากนี้การแสดงออกของการมีจิตสาธารณะของพ่อแม่ ผู้ปกครองก็มีส่วนสำคัญ เพราะจะทำให้เด็กเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมต่างๆ ที่พ่อแม่ ผู้ปกครองแสดงออก

1.3 จากผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่าตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลทางตรงและมีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุดต่อจิตสาธารณะของนักเรียน คือ การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งตัวแปรดังกล่าวเป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องภายในตนเองทั้งสิ้น ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของควรรู้ความสำคัญกับการเสริมสร้างและกระตุ้นให้เกิดคุณลักษณะดังกล่าวขึ้นภายในตัวนักเรียนเพื่อเป็นการปลูกฝังและสร้างจิตสาธารณะให้กับตัวนักเรียนอย่างมั่นคงในระยะยาว

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างรูปแบบความสัมพันธ์ขึ้นมา โดยบูรณาการทฤษฎีของตัวแปร แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะกับกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันออกไป เช่น นักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 4 หรือระดับอุดมศึกษา ก็จะทำให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายน่าสนใจ และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนต่อไป

2.2 เนื่องจากจิตสาธารณะเป็นคุณลักษณะที่สามารถพัฒนาการเกิดขึ้นได้ตลอด ดังนั้นควรมีการศึกษาระยะยาว เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวแปรต่าง ๆ ของรูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะตามพัฒนาการของนักเรียน

2.3 เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าตัวแปรปัจจัยทั้ง 5 ตัวแปร สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของจิตสาธารณะได้ร้อยละ 75.80 ดังนั้นควรมีการนำตัวแปรปัจจัยทั้ง 5 ตัวแปรไปศึกษาในรูปแบบของการวิจัยเชิงทดลอง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ ทองสว่าง. (2546). ปัจจัยทางชีวสังคมและจิตลักษณะบางประการที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานของพยาบาลโรงพยาบาลแห่งหนึ่ง ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- .(2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กันยา สุวรรณแสง.(2533). บุคลิกภาพและการปรับตัว. กรุงเทพฯ: บำรุงสาส์น.
- เกตุวดี กัมพลาศิริ. (2546). การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมตอบสนองของระหว่างบุคคลและความเกรงใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างแบบกัน. วิทยานิพนธ์ วท.ม.(การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). จอมปราชญ์นักการศึกษา. กรุงเทพฯ: ชัคเชลมีเดีย.
- เกศสุดา อินทรโอสถ. (2546). ผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านคลอง (ดรุณศึกษา) จังหวัดนครนายก. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เกศศิริ บุญณะอดิชาติ. (2541). รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- โกศล มีความดี. (2547). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจ. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (วิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- โกศล มีคุณ. (2524). การวิจัยเชิงทดลองฝึกอบรมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และทักษะการสวมบทบาทของนักเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- งามตา วรินทร์านนท์. (2540). การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย. ใน *เอกสารประกอบการบรรยายในการประชุมปฏิบัติการรุ่นที่ 2 ครั้งที่ 2 เรื่อง : การพัฒนาเค้าโครงและเทคนิคการวิจัย*. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จตุพร เพ็งชัย. (2534). *เอกสารคำสอนสุภาพจิต*. มหาสารคาม: ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จันทิมา จันทรศักดิ์. (2547). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตบพิตรพิมุข กรุงเทพมหานคร*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จรรยา สุวรรณทัต. (2525). *ความสำคัญของข้าราชการไทยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จุไร ชุมชุม. (2526). *สภาพแวดล้อมสังคมกลุ่มเพื่อนของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- (2537, สิงหาคม). *แนวคิดหลักทางพฤติกรรมศาสตร์ : ทฤษฎีการวิจัยและการประยุกต์ใช้วารสารพฤติกรรมศาสตร์*. 1(1): 17 - 21.
- เจษฎา หนูรุ่ง. (2551). *ปัจจัยจิตลักษณะที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสาธิตในสังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จกาศ ช่วยโต; และดวงเดือน พันธุ์นาวัน. (2533). *ลักษณะทางจิตสังคมที่เกี่ยวกับการบวชในพุทธศาสนาของชายไทยในภาคใต้*. รายงานการวิจัย ฉบับที่ 43. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ฉวีวรรณ กินาวงศ์. (2533). *การศึกษาเด็ก*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์. (2543). *โมเดล LISREL เพื่อการวิจัย*. (เอกสารประกอบการสอน). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชมนุช บุญสิทธิ์. (2541). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนกุหลาบวิทยาลัยราชวราวมติวิทย์ กรุงเทพมหานคร*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ชมพูนุท ศรีเสาวลักษณ์. (2530). การอบรมเลี้ยงดูกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาส่วนกลางที่ 11/7 กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชัชวรินทร์ บุญญะสุต. (2547). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนของโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในเขตคั่นนายวกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552). สอนเด็กให้มีจิตสาธารณะ. กรุงเทพฯ: วี พรินท์.
- ชาย โพธิ์ธิดา; และคณะ. (2540). รายงานการวิจัยพื้นฐานการศึกษา สภาพเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม ของชุมชนเพื่อใช้ในการวางแผนการนำกิจกรรมควบคุมโรคติดต่อของชุมชน. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2546). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: เทพเนรมิตการพิมพ์.
- (2549). เทคนิคการเขียนเค้าโครงการวิจัย : แนวทางสู่ความสำเร็จ. นนทบุรี: ไทเนรมิตกิจอินเตอร์ โปรดักส์.
- ดวงจันทร์ หนูทอง. (2533). ผลของการใช้แม่แบบหนังสือที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดมณีเจริญมิตรภาพ ที่ 227 จังหวัดนครศรีธรรมราช. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2529). การวิจัยทางจิตวิทยาสังคม. ใน ประมวลบทความทางวิชาการ ตอนที่ 1. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน; และ เพ็ญแข ประจันปัจฉิม. (2524). ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน; อรพินท์ ชูชม; และงามตา วนิทานนท์. (2528). ปัจจัยทางจิตวิทยานิเวศเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของมารดาไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงพร พิณรุธิ์. (2545). การศึกษาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและความรู้สึกผิดชอบของเด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ดวงตา เครือทิวา. (2544). การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษา. ปรินญา
นิพนธ์ กศ.ม. (พลศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดุจเดือน พันธมนาวิน. (2549). หลักและวิธีการประมวลเอกสารเพื่อความเป็นเลิศในการวิจัยทางจิต
พฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: เอ.ที.พรินติ้ง.
- ดุษฎี โยเหลา. (2535). รายงานการวิจัย เรื่อง การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรม
เลี้ยงดูเด็กในประเทศไทยโดยใช้เคราะห์แม่ต้า. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ถวิล ธาราโกชน. (2532). จิตวิทยาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรินติ้งเฮาส์.
- ทวีศักดิ์ ญาณประทีป. (2530). พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ.2530. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- ทิพวรรณ ลิ้มสุขนรินทร์. (2535). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน.
ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธนิดา ทองมีเหลือ. (2550). ปัจจัยทางจิตสังคมที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนิสิต มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธรรมนันท์กา แจ้งสว่าง. (2547). ผลของการใช้โปรแกรมจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินญานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์)
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล; และ วราพรรณ น้อยสุวรรณ. (2546). การพัฒนาหลักสูตรและวิธีทางการ
สอน หน่วยที่ 8-15 (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2538). ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (LISREL) สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย
ทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- . (2542). โมเดลลิสเรลสถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- นภาพร ปรีชาสามารถ. (2545). จิตวิทยาการปรับพฤติกรรมในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: ภาควิชา
การศึกษาและแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นันทวัฒน์ ชุนซี. (2546). การใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อ
พัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. ปรินญานิพนธ์ วท.ม.
(การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2536). สภาพเศรษฐกิจสังคมไทยยุคใหม่ จริยธรรมในการศึกษาสำหรับอนาคต.
กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี.

- บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. (2547). *การวัดประเมินการเรียนรู้(การวัดประเมินแนวใหม่)*. (เอกสารประกอบคำสอน). กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญทัน ภูบาล. (2549). *การใช้วิธีทัศนละครหุ่นเชิดเป็นตัวแบบเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญรับ ศักดิ์มณี. (2532). *การเสริมสร้างจิตลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานราชการ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประดินันท์ อุปรมัย. (2537). *การพัฒนาความรับผิดชอบของเด็ก*. เอกสารประกอบการสอนชุด วิชาพฤติกรรมเด็ก. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพฯ: วิกตอรีการพิมพ์.
- ประทีป จินนี. (2539). *ผลของการเตือนตนเองต่อการรับรู้ความสามารถของคนที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพ การทำงานตามที่ได้รับมอบหมายของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ*. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประเวศ วสี; และคณะ. (2542). *ยุทธศาสตร์แก้วิกฤตชาติ*. กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- ปรียาภรณ์ จันทระโชติ. (2550). *ปัจจัยชีวสังคมและการอบรมเลี้ยงดูที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล ของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง*. สารนิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประสาธ อิศรปริดา. (2523). *จิตวิทยาวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- ประชัย เปี่ยมสมบุญ. (2527). *การวิเคราะห์เส้นโยงทางสังคมและพฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรีนติ้งเฮาส์.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2531). *การปรับตัวพฤติกรรมเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรพรหม พรรคพวก. (2550). *ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในสหวิทยาเขตกรุงเทพตะวันออก กรุงเทพมหานคร*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิชาญ ส้าอาจศรี. (2527). *การทดลองสอนจริยศึกษาด้วยวิธีการสอนแบบซินดิเคท (Syndicate) ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- พิณทิพย์ วังเกล็ดแก้ว. (2547). *การศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิไลลักษณ์ ทองรอด. (2547). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เพ็ญศรี พิชัยสนธิ. (2522). *อนามัยครอบครวั*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม; และสังคม สัจจ. (2543). *สำนึกไทยที่พึงปรารถนา*. กรุงเทพฯ: เด็อนตุลา.
- มยุรี ศรีชัย. (2538). *เทคนิคการสู่กลุ่มตัวอย่าง*. กรุงเทพฯ: วี.เจ.พริ้นติ้ง.
- มะลิ อุดมภาพ. (2538). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.(การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มัย สุขเยี่ยม. (2537). *การพัฒนาประสบการณ์ชีวิตและสังคม*. กรุงเทพฯ: วังอักษร.
- มัลลิกา มัติโก. (2541). *จิตสำนึกทางสังคมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มาริสา รัชปต์ย์. (2532). *ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มุทิตา หวังคิด. (2547). *การฝึกทักษะการแก้ปัญหาโดยนำเสนอสถานการณ์ผ่านสื่อคอมพิวเตอร์ เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. ปริญญาานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ยุทธนา วรณปิติ. (2542). *สำนึกพลเมือง : ความเรียงว่าด้วยประชาชนบนเส้นทางประชาคม*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิการเรียนรู้ และพัฒนาประชาสังคม.
- รัญจวน อินทรกำแหง. (2528, พฤศจิกายน - ธันวาคม). ประชาธิปไตยแบบธรรมภิบาลสังคมนิยม. *ปาจารยสาร*. 16 (6): 110-119.
- ราชบัณฑิตสถาน. (2525). *พจนานุกรมราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. 2525*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. (2543). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ. (2547). รูปแบบการพัฒนานักเรียนระดับประถมศึกษาให้มีจิต
 สาธารณะการศึกษาระยะยาว. เอกสารประกอบการประชุมสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วชิราภรณ์ มอนเต้. (2546). ผลของการอบรมเลี้ยงดูและบรรยากาศในครอบครัวที่มีต่อความฉลาด
 ทางอารมณ์ของเด็กวัยรุ่นตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยา
 พัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วราภรณ์ ตระกูลสุชาติ. (2544). จิตวิทยาการปรับตัว. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วราภรณ์ รักวิจัย. (2540). การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: แสงศิลป์การพิมพ์.
- วันดี ละอองทิพเกษตร. (2540). ความสัมพันธ์ของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เอื้อต่อสังคมและ
 พฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของเด็กประถมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
 กศ.ม (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
 ถ่ายเอกสาร.
- วิจิตร อวระกุล. (2526). เทคนิคมนุษย์สัมพันธ์. กรุงเทพฯ: บ็ุกเอเนนส์.
- วินัยทิศา อินทรา. (2546). การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นใน
 โรงเรียนขยายโอกาส. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว).
 เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- วิรัตน์ คำศรีจันทร์. (2544). จิตสำนึกพลเมืองในบริบทสังคมไทย. วิทยานิพนธ์ (ประชากรศึกษา).
 กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- วิลาสลักษณ์ ชิววัลลี. (2542). ผลของรางวัลภายนอกและการรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีต่อ
 แรงจูงใจภายในของนักเรียน. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศักดิ์ สุนทรเสถณี. (2531). เจตคติ. กรุงเทพฯ: ดี.ดี. บุ๊คสโตร์.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทิวี. (2541, พฤศจิกายน). บทบาทของมหาวิทยาลัยกับการศึกษาเพื่อความเป็น
 ประชาคม. สอ.ประเทศไทย. 1(1): 52-69.
- ศิริดา นันทะบัน. (2549). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่
 6 ในจังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). มหาสารคาม:
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริกุล อิศรานุรักษ์; และปราณี สุทธิสุขคนธ์. (2550). การอบรมเลี้ยงดูเด็ก. วารสารสาธารณะสุขและ
 การพัฒนา.

- ศิริอร นพกิจ .(2545). *เอกลักษณ์แห่งตน การอบรมเลี้ยงดู และจิตลักษณะบางประการของนักเรียนที่มีต่อพฤติกรรมปกติและนักเรียนที่มีพฤติกรรมเป็นปัญหา*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศุภรัตน์ ทองอ่อน. (2550). *การศึกษาเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะในการอนุรักษ์ทรัพยากรของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 ในจังหวัดปราจีนบุรีที่มีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่างกัน*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สาโรช บัวศรี. (2526). *จริยธรรมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุคนธรส หุตะวัฒน์. (2550). *ผลการใช้โปรแกรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุชา จันท์เอม. (2524). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: แพร์พิตยา.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์; และคนอื่นๆ. (2549). *แบบจำลองสมการโครงสร้าง : การใช้โปรแกรม LISREL PRELIS และ SIMPLIS (เทคนิคการวิเคราะห์เชิงปริมาณที่นิยมใช้กันมากในปัจจุบัน)*. กรุงเทพฯ: สามลดา.
- สุพัทธรา สุภาพ. (2534). *สังคมวิทยา*. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- . (2545). *ปัญหาสังคม*. (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุพจน์ ทรายแก้ว. (2546). *จิตสำนึกสาธารณะการก่อรูปและกระบวนการเสริมสร้าง*. *วารสารเพชรบุรีวิทยาลัย* 4(1): 45-57.
- สุรพงศ์ ชูเดช . (2534). *ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยกับจิตลักษณะที่สำคัญของนิสิต*. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุมน อมรวิวัฒน์. (2540). *การพัฒนาครอบครัว*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดนายกรัฐมนตรี.
- สุรางค์ โค้วตระกูล. (2537). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรางค์ จันท์เอม. (2529). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.

- สุนทรี่ จุงวงศ์สุข. *การใช้กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. (การสอนสังคมศึกษา). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- เสรี ชัดเข้ม. (2548). *โมเดลสมการโครงสร้าง*. (เอกสารคำสอน). ภาควิชาการวิจัยและวัดผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- สมพร เทพลีธา. (2533). *จริยธรรมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต*. กรุงเทพฯ: สมชายการพิมพ์.
- สมพงษ์ สิงหะพล. (2542, มิถุนายน-ตุลาคม). *ต้องสอนให้เกิดจิตสำนึกใหม่*. *สีมาจารย์*. 13 (27): 15-16.
- สมโภชน์ เขียมสุภาสิต. (2541). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับเทคนิคพฤติกรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หฤทัย อจาปรุ. (2544). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิต และความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองกับการมีจิตสำนึกสาธารณะของ นักศึกษาพยาบาล*. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร
- อรพินทร์ ชูชม; อัจฉรา สุขารมณ; และ อุษา ศรีจินดารัตน์. (2547). *รายงานการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ปัจจัยทางจิตสังคมที่สัมพันธ์กับจิตสำนึกทางปัญญาและคุณภาพชีวิตของเยาวชนไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อนุชาติ พวงสำลี ; และวีรบูรณ์ วิสารทสกุล. (2540). *ประชาสังคม : คำ ความคิด และความหมาย*. กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- อมรรัตน์ พาชิยานุกุล. (2545). *การรับรู้ความสามารถของตนต่อพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อัจฉรา สุขารมณ. (2534). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความคิด สร้างสรรค์ และพฤติกรรมกล้าแสดงออก*. รายงานการวิจัยฉบับที่ 49 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อานนท์ อาภาภิรม. (2517). *ปัญหาสังคม*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อารีย์ รั้งสินนท์.(2527). *รวมบทความการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice Hall.

Hair Joseph F; et al. (1995). *Multivariate Date Analysis with Reading*. 4 ed., USA: Prentice Hall.

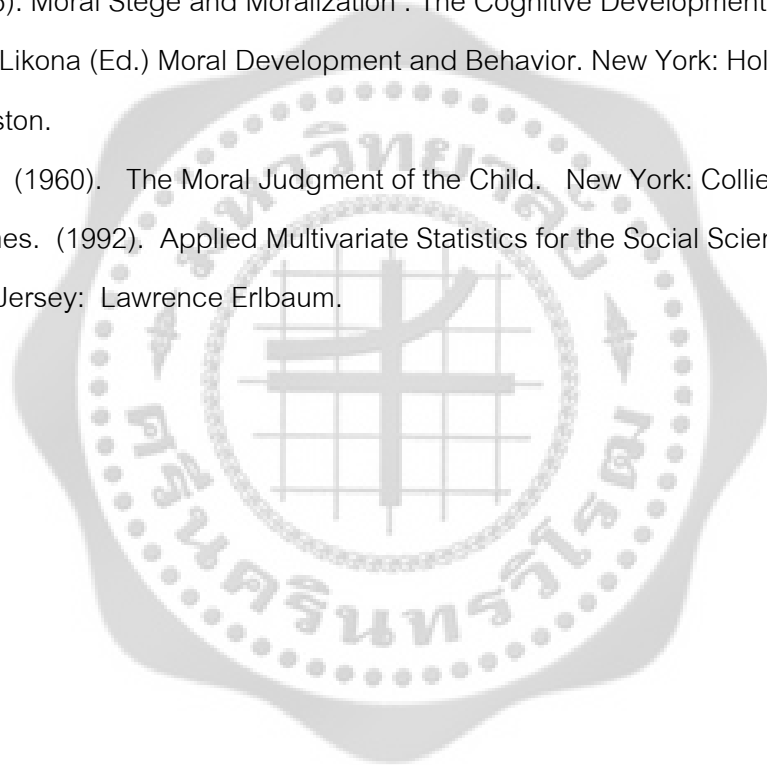
Kohlberg ,L. (1964). Development of Moral Characher and Moral Ideology. In Review of Child Development Research. New York: Connectical Printers,Inc.

Kohlberg. (1969). "Stage and Edquence : The Congitive- developmental Approach," in D.A. Goslin (Ed.) *Hardbook of socialization Theory and Research*, Cicago: Rand McNally and Company, 347-480.

----- (1976). *Moral Stege and Moralization : The Cognitive Developmental Approach*. In T.Likona (Ed.) *Moral Development and Behavior*. New York: Holt, Rinehart and Winston.

Piaget, Jean. (1960). *The Moral Judgment of the Child*. New York: Collier books.

Stevens, James. (1992). *Applied Multivariate Statistics for the Social Science*. 2nd ed. New Jersey: Lawrence Erlbaum.

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. รองศาสตราจารย์ ดร. องอาจ นัยพัฒน์ ภาควิชาการวัดผลและวิจัยทางการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ ดร. รณิดา เขยชุ่ม ภาควิชาการวัดผลและวิจัยทางการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. นางสุนันทา สมใจ สำนักทดสอบทางการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาทางการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. อาจารย์ ดร. มณฑิรา จารุเพ็ง ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาทางการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ข
การวิเคราะห์คำถามรายข้อ

ตาราง 17 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดจิตสาธารณะ

ข้อที่	IOC	ผลการคัดเลือก	ข้อที่	IOC	ผลการคัดเลือก
1	1	คัดเลือกไว้	17	1	คัดเลือกไว้
2	0.6	คัดเลือกไว้	18	1	คัดเลือกไว้
3	1	คัดเลือกไว้	19	0.4	ตัดทิ้ง
4	0.8	คัดเลือกไว้	20	1	คัดเลือกไว้
5	0.8	คัดเลือกไว้	21	1	คัดเลือกไว้
6	1	คัดเลือกไว้	22	0.4	ตัดทิ้ง
7	1	คัดเลือกไว้	23	1	คัดเลือกไว้
8	1	คัดเลือกไว้	24	1	คัดเลือกไว้
9	1	คัดเลือกไว้	25	1	คัดเลือกไว้
10	1	คัดเลือกไว้	26	1	คัดเลือกไว้
11	1	คัดเลือกไว้	27	0.8	คัดเลือกไว้
12	1	คัดเลือกไว้	28	0.8	คัดเลือกไว้
13	1	คัดเลือกไว้	29	1	คัดเลือกไว้
14	1	คัดเลือกไว้	30	1	คัดเลือกไว้
15	1	คัดเลือกไว้	31	1	คัดเลือกไว้
16	0.8	คัดเลือกไว้	32	1	คัดเลือกไว้

ตาราง 18 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู

ข้อที่	IOC	ผลการคัดเลือก	ข้อที่	IOC	ผลการคัดเลือก
1	1	คัดเลือกไว้	12	1	คัดเลือกไว้
2	0.6	คัดเลือกไว้	13	1	คัดเลือกไว้
3	1	คัดเลือกไว้	14	0.4	ตัดทิ้ง
4	0.8	คัดเลือกไว้	15	1	คัดเลือกไว้
5	0.8	คัดเลือกไว้	16	1	คัดเลือกไว้
6	1	คัดเลือกไว้	17	0.4	ตัดทิ้ง
7	1	คัดเลือกไว้	18	1	คัดเลือกไว้
8	1	คัดเลือกไว้	19	1	คัดเลือกไว้
9	1	คัดเลือกไว้	20	1	คัดเลือกไว้
10	1	คัดเลือกไว้	21	1	คัดเลือกไว้
11	0.8	คัดเลือกไว้	22	0.6	คัดเลือกไว้

ตาราง 19 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน

ข้อที่	IOC	ผลการคัดเลือก	ข้อที่	IOC	ผลการคัดเลือก
1	1	คัดเลือกไว้	8	1	คัดเลือกไว้
2	1	คัดเลือกไว้	9	1	คัดเลือกไว้
3	0.8	คัดเลือกไว้	10	0.8	คัดเลือกไว้
4	0.8	คัดเลือกไว้	11	1	คัดเลือกไว้
5	1	คัดเลือกไว้	12	1	คัดเลือกไว้
6	1	คัดเลือกไว้	13	0.8	คัดเลือกไว้
7	1	คัดเลือกไว้			

ตาราง 20 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดการปลูกฝังจากโรงเรียน

ข้อที่	IOC	ผลการคัดเลือก	ข้อที่	IOC	ผลการคัดเลือก
1	1	คัดเลือกไว้	8	1	คัดเลือกไว้
2	1	คัดเลือกไว้	9	1	คัดเลือกไว้
3	0.8	คัดเลือกไว้	10	0.8	คัดเลือกไว้
4	0.8	คัดเลือกไว้	11	1	คัดเลือกไว้
5	1	คัดเลือกไว้	12	1	คัดเลือกไว้
6	1	คัดเลือกไว้	13	0.8	คัดเลือกไว้
7	1	คัดเลือกไว้			

ตาราง 21 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดการรับรู้ความสามารถของตน
เกี่ยวกับจิตสาธารณะ

ข้อที่	IOC	ผลการคัดเลือก	ข้อที่	IOC	ผลการคัดเลือก
1	1	คัดเลือกไว้	10	0.4	ตัดทิ้ง
2	1	คัดเลือกไว้	11	1	คัดเลือกไว้
3	0.8	คัดเลือกไว้	12	0.8	คัดเลือกไว้
4	0.8	คัดเลือกไว้	13	0.8	คัดเลือกไว้
5	1	คัดเลือกไว้	14	1	คัดเลือกไว้
6	1	คัดเลือกไว้	15	1	คัดเลือกไว้
7	1	คัดเลือกไว้	16	0.4	ตัดทิ้ง
8	0.4	ตัดทิ้ง	17	1	คัดเลือกไว้
9	0.8	คัดเลือกไว้	18	1	คัดเลือกไว้

ตาราง 22 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ข้อที่	IOC	ผลการคัดเลือก	ข้อที่	IOC	ผลการคัดเลือก
1	1	คัดเลือกไว้	9	1	คัดเลือกไว้
2	1	คัดเลือกไว้	10	1	คัดเลือกไว้
3	1	คัดเลือกไว้	11	1	คัดเลือกไว้
4	1	คัดเลือกไว้	12	1	คัดเลือกไว้
5	1	คัดเลือกไว้	13	1	คัดเลือกไว้
6	1	คัดเลือกไว้	14	1	คัดเลือกไว้
7	1	คัดเลือกไว้	15	1	คัดเลือกไว้
8	1	คัดเลือกไว้			

ตาราง 23 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามวัดจิตสาธารณะ

ข้อที่	r	ผลการคัดเลือก	ข้อที่	r	ผลการคัดเลือก
1	.2981	นำไปใช้	16	.5764	นำไปใช้
2	.4498	นำไปใช้	17	.3430	นำไปใช้
3	.2798	นำไปใช้	18	.2717	นำไปใช้
4	.3318	นำไปใช้	19	.3828	นำไปใช้
5	.4012	นำไปใช้	20	.3328	นำไปใช้
6	.3513	นำไปใช้	21	.3228	นำไปใช้
7	.4217	นำไปใช้	22	.3439	นำไปใช้
8	.3962	นำไปใช้	23	.3619	นำไปใช้
9	.3465	นำไปใช้	24	.3109	นำไปใช้
10	.2428	นำไปใช้	25	.4032	นำไปใช้
11	.2889	นำไปใช้	26	.2248	นำไปใช้
12	.4891	นำไปใช้	27	.4355	นำไปใช้
13	.3909	นำไปใช้	28	.3076	นำไปใช้
14	.3533	นำไปใช้	29	.2828	นำไปใช้
15	.3397	นำไปใช้	30	.2708	นำไปใช้

ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ คือ .8354

ตาราง 24 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู

ข้อที่	r	ผลการคัดเลือก	ข้อที่	r	ผลการคัดเลือก
1	.4946	นำไปใช้	11	.3888	นำไปใช้
2	.5248	นำไปใช้	12	.6301	นำไปใช้
3	.4786	นำไปใช้	13	.1724	ตัดทิ้ง
4	.4022	นำไปใช้	14	.5625	นำไปใช้
5	.4966	นำไปใช้	15	.6622	นำไปใช้
6	.6163	นำไปใช้	16	.4966	นำไปใช้
7	.0710	ตัดทิ้ง	17	.5976	นำไปใช้
8	.5856	นำไปใช้	18	.4774	นำไปใช้
9	.4180	นำไปใช้	19	.3672	นำไปใช้
10	.3803	นำไปใช้	20	.5341	นำไปใช้

ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ คือ .8808

ตาราง 25 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน

ข้อที่	r	ผลการคัดเลือก	ข้อที่	r	ผลการคัดเลือก
1	.4866	นำไปใช้	9	.4314	นำไปใช้
2	.6052	นำไปใช้	10	.3551	นำไปใช้
3	.5223	นำไปใช้	11	.2247	นำไปใช้
4	.5469	นำไปใช้	12	.5117	นำไปใช้
5	.4579	นำไปใช้	13	.4214	นำไปใช้
6	.4641	นำไปใช้	14	.2796	นำไปใช้
7	.6125	นำไปใช้	15	.4389	นำไปใช้
8	.5513	นำไปใช้			

ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ คือ .8282

ตาราง 26 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามวัดการปลูกฝังจากโรงเรียน

ข้อที่	r	ผลการคัดเลือก	ข้อที่	r	ผลการคัดเลือก
1	.3800	นำไปใช้	8	.2378	นำไปใช้
2	.4768	นำไปใช้	9	.5330	นำไปใช้
3	.3821	นำไปใช้	10	.5146	นำไปใช้
4	.5584	นำไปใช้	11	.3329	นำไปใช้
5	.5354	นำไปใช้	12	.3692	นำไปใช้
6	.5264	นำไปใช้	13	.4622	นำไปใช้
7	.3768	นำไปใช้			

ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ คือ .8013

ตาราง 27 ค่าอำนาจจำแนก (r) แบบสอบถามวัดการรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ

ข้อที่	r	ผลการคัดเลือก	ข้อที่	r	ผลการคัดเลือก
1	.2707	นำไปใช้	9	.5417	นำไปใช้
2	.3994	นำไปใช้	10	.3369	นำไปใช้
3	.3973	นำไปใช้	11	.5339	นำไปใช้
4	.4580	นำไปใช้	12	.5403	นำไปใช้
5	.5317	นำไปใช้	13	.4357	นำไปใช้
6	.1863	ตัดทิ้ง	14	.3629	นำไปใช้
7	.5475	นำไปใช้	15	.4278	นำไปใช้
8	.4810	นำไปใช้			

ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ คือ .8168

ตาราง 28 ค่าอำนาจจำแนก (r) แบบสอบถามวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ข้อที่	r	ผลการคัดเลือก	ข้อที่	r	ผลการคัดเลือก
1	.4656	นำไปใช้	9	.4114	นำไปใช้
2	.4726	นำไปใช้	10	.5023	นำไปใช้
3	.5133	นำไปใช้	11	.4164	นำไปใช้
4	.5123	นำไปใช้	12	.3445	นำไปใช้
5	.2569	นำไปใช้	13	.4260	นำไปใช้
6	.3051	นำไปใช้	14	.4807	นำไปใช้
7	.3507	นำไปใช้	15	.4210	นำไปใช้
8	.2969	นำไปใช้			

ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ คือ .7684

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง **ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**
ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

ชาย หญิง

2. โรงเรียน.....

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามมีจำนวน 6 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามวัดจิตสาธารณะ	จำนวน 30 ข้อ
ฉบับที่ 2 แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู	จำนวน 18 ข้อ
ฉบับที่ 3 แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน	จำนวน 15 ข้อ
ฉบับที่ 4 แบบสอบถามวัดการปลูกฝังจากโรงเรียน	จำนวน 13 ข้อ
ฉบับที่ 5 แบบสอบถามวัดการรับรู้ความสามารถของตน	จำนวน 14 ข้อ
ฉบับที่ 6 แบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม	จำนวน 15 ข้อ

2. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น ไม่ส่งผลกระทบต่อการเรียนของนักเรียน ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม และจะรักษาเป็นความลับ จึงขอให้นักเรียนตอบด้วยความเป็นจริง

3. ขอให้นักเรียนอ่านคำชี้แจงของแบบสอบถามให้เข้าใจแล้วตอบแบบสอบถามให้ครบถ้วน และตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียน เพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถามฉบับนี้ที่จะสามารถนำไปใช้วิเคราะห์ในการทำวิจัยเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ขอขอบคุณนักเรียนที่ให้ความร่วมมือมา ณ โอกาสนี้

นางสาวจุฑาทพร นาครอด

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แบบสอบถามวัดจิตสาธารณะ

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาข้อความที่กำหนดให้แต่ละข้อว่านักเรียนเห็นด้วยหรือตรงกับการปฏิบัติระดับใด เมื่อพิจารณาแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือให้ตรงกับความคิดเห็นหรือการปฏิบัติ

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น /ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ด้านความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นต่อส่วนรวม นักเรียนคิดว่าการดูแลรักษาความสะอาดในบริเวณโรงเรียนเป็นหน้าที่ของทุกคน					
2.	นักเรียนอยากมีส่วนร่วมในการรักษาสมบัติส่วนรวมของโรงเรียน					
3.	นักเรียนทำสิ่งเฉยถ้าปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ได้ส่งผลกระทบต่อตรงต่อข้าพเจ้า					
4.	นักเรียนคิดว่าไม่มีความจำเป็นที่ทางโรงเรียนควรบังคับให้นักเรียนช่วยกันรักษาสมบัติส่วนรวมของโรงเรียน					
5.	นักเรียนให้ความสนใจและพยายามหาทางแก้ไขปัญหาสีสิ่งแวดลอมในโรงเรียนที่เกิดจากการทิ้งขยะไม่เป็นที่					
6.	เมื่อนักเรียนได้ฟังข่าวการทำให้สมบัติส่วนรวมเสียหายข้าพเจ้ารู้สึกไม่สบายใจ					
7.	นักเรียนคิดว่าปัญหาการทิ้งขยะไม่ถูกที่ จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดลอมของโรงเรียน					
8.	หากทางโรงเรียนจัดกิจกรรมอาสาขึ้น นักเรียนพร้อมที่จะเข้าร่วม					
9.	นักเรียนรู้สึกสบายใจเมื่อได้เป็นส่วนหนึ่งในการดูแลรักษาของส่วนรวมของโรงเรียน					
10.	ปัญหาการเขียนขีด โต๊ะ – เก้าอี้จะไม่สามารถแก้ไขได้ถ้านักเรียนไม่ให้ความร่วมมือ					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น /ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
11.	ด้านการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา นักเรียนไม่วาดรูปและเขียนข้อความใด ๆ ลงบนโต๊ะ – เก้าอี้ในห้องเรียน					
12.	ถ้านักเรียนเห็นเพื่อนในกลุ่มกำลังจะฉีกหนังสือของห้องสมุด นักเรียนเข้าไปห้ามไม่ให้ทำเช่นนั้น					
13.	ถ้านักเรียนเห็นก๊อกรั่วน้ำชำรุด นักเรียนแจ้งให้อาจารย์ทราบ					
14.	นักเรียนเคยพับมุมหรือทำสัญลักษณ์ลงบนหนังสือที่ยืมจากห้องสมุด					
15.	นักเรียนเคยเขียนหรือทำสัญลักษณ์ลงบนอุปกรณ์กีฬาของโรงเรียน					
16.	เมื่อเห็นเพื่อนสนิทขีดเขียนหนังสือของห้องสมุด นักเรียนรีบตักเตือนเพื่อน					
17.	ถ้านักเรียนเดินผ่านห้องที่มีไฟเปิดอยู่ และไม่พบใครอยู่ในห้อง นักเรียนเดินไปปิดไฟ					
18.	นักเรียนชอบนั่งโยกเก้าอี้					
19.	นักเรียนเก็บอุปกรณ์กีฬาเข้าที่ทุกครั้ง					
20.	เมื่อรับประทานอาหารเสร็จ นักเรียนเก็บภาชนะไว้ยังที่เก็บ					
21.	ด้านการเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวม ถ้ามีคนต้องการใช้โต๊ะอาหาร นักเรียนรีบรับประทานอาหารแล้วลุกจากโต๊ะ					
22.	ถ้าในห้องสมุดมีคนจำนวนมาก และข้าง ๆ นักเรียนมีที่ว่าง นักเรียนขยับให้เพื่อนนั่งด้วย					
23.	นักเรียนไม่เคยแข่งคิวขณะซื้ออาหาร					
24.	นักเรียนเคยนำหนังสือเล่มที่หายาก ไปซ่อนไว้ที่ชั้นวางหนังสืออื่น					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น /ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
25.	นักเรียนหยิบเอกสารประกอบการเรียนที่ครูแจกเกินจำนวนที่กำหนด					
26.	นักเรียนทำสัญลักษณ์ลงบนอุปกรณ์กีฬา เพื่อจะได้ใช้ในชั่วโมงต่อไป					
27.	นักเรียนวางสิ่งของ เพื่อจองที่นั่งในห้องสมุด					
28.	นักเรียนเคยนำอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมของห้องเรียนมาเป็นของตน					
29.	นักเรียนและกลุ่มเพื่อนจับจอง ม้านั่ง เพื่อใช้เป็นที่นั่งกลุ่ม					
30.	ถ้าบังเอิญหยิบอุปกรณ์เย็บกระดาษติดกลับไปบ้าน นักเรียนจะรีบนำมาคืน					

แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาข้อความที่กำหนดให้แล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือของข้อความนั้นในแบบสอบถามที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียน

ข้อ	ข้อความ	ระดับความเป็นจริง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	การอบรมเลี้ยงดูแบบรักษนัยสนับสนุน					
1.	พ่อแม่อนุญาตให้นักเรียนร่วมกิจกรรมนอกสถานที่ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น					
2.	พ่อแม่ต้องการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมแทบทุกอย่างที่สนใจ					
3.	ไม่ว่านักเรียนจะทำอะไรพ่อแม่จะให้ความช่วยเหลือ					
4.	พ่อแม่สนับสนุนให้นักเรียนร่วมกิจกรรมของโรงเรียน					
5.	เมื่อนักเรียนริเริ่มทำการสิ่งใดก็ตาม พ่อแม่จะไม่ให้การสนับสนุน หรือไม่ให้กำลังใจ					
6.	เมื่อนักเรียนทำอะไรใหม่ๆ พ่อแม่คอยให้กำลังใจและแนะนำ					
7.	พ่อแม่มักไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนทำอะไรตามลำพัง					
8.	พ่อแม่ให้รางวัลหรือคำชมเชยเมื่อนักเรียนทำสิ่งต่าง ๆ สำเร็จ					
9.	นักเรียนมีโอกาสทำสิ่งต่าง ๆ ที่พ่อแม่เห็นว่าถูก					
	การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล					
10.	พ่อแม่จะอธิบายว่านักเรียนทำผิดอะไรก่อนลงโทษ					
11.	เมื่อนักเรียนมีปัญหา พ่อแม่ให้คำปรึกษา และข้อเสนอแนะ					
12.	เมื่อนักเรียนแสดงความคิดเห็น พ่อแม่คอยรับฟัง					
13.	พ่อแม่ยินดีให้ความคิดเห็น เมื่อนักเรียนต้องการคำปรึกษา					
14.	พ่อแม่จะตำหนิถ้านักเรียนโต้แย้งแสดงเหตุผล					
15.	เมื่อนักเรียนมีปัญหา กับเพื่อนพ่อแม่ให้คำปรึกษา					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความเป็นจริง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
16.	ก่อนที่พ่อแม่จะอบรมสั่งสอน ท่านจะบอกถึงความสำคัญของเรื่องนั้น ๆ					
17.	พ่อแม่คอยเตือนให้นักเรียนช่วยดูแลรักษาของส่วนรวม					
18.	พ่อแม่ให้ข้อคิดเกี่ยวกับสิ่งที่นักเรียนทำ					

แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือช่องใดช่องหนึ่ง
ที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับความเป็นจริง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	นักเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ กับเพื่อนอย่างสนิทสนม					
2.	นักเรียนยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนว่าเป็นความคิดที่ดี					
3.	นักเรียนทำงานและร่วมกิจกรรมกับเพื่อนได้ดี					
4.	นักเรียนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนได้					
5.	เพื่อน ๆ ยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน					
6.	เมื่อเลิกเรียนนักเรียนมีกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ๆ					
7.	เพื่อน ๆ คอยเป็นห่วงและดูแลนักเรียน					
8.	หากนักเรียนมีความคิดเห็นขัดแย้งกับเพื่อน ข้าพเจ้าสามารถพูดให้เพื่อนเข้าใจได้					
9.	เมื่อเพื่อนเกิดปัญหานักเรียนคอยให้กำลังใจ และให้คำปรึกษา					
10.	เมื่อนักเรียนไม่เข้าใจเรื่องใด เพื่อนช่วยอธิบายให้ข้าพเจ้า					
11.	นักเรียนรู้สึกว่าคุณเองไม่ได้รับการช่วยเหลือ และคำแนะนำที่ดีจากเพื่อน ๆ					
12.	เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงานร่วมกับเพื่อน นักเรียนทำอย่างเต็มความสามารถ					
13.	นักเรียนมีความสุข เมื่อได้ให้ความช่วยเหลือเพื่อน					
14.	นักเรียนขออนุญาตเพื่อนก่อนหยิบสิ่งของของเพื่อน					
15.	ในการทำงานกลุ่ม นักเรียนเต็มใจทำตามข้อตกลงกลุ่ม					

แบบสอบถามวัดการปลูกฝังจากโรงเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาข้อความที่กำหนดให้ แล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือของข้อความนั้นที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียน

ข้อ	ข้อความ	ระดับความเป็นจริง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	การปลูกฝังความรับผิดชอบต่อสังคม และสาธารณะ นักเรียนได้รับการฝึกให้ใช้สมบัติส่วนรวมของโรงเรียน อย่างระมัดระวัง					
2.	ครูอธิบายให้เห็นโทษของการไม่ช่วยดูแลรักษาสมบัติส่วนรวม					
3.	ทางโรงเรียนกำหนดกฎเกณฑ์สำหรับนักเรียนที่ทิ้งขยะไม่ถูกที่					
4.	นักเรียนเห็นแบบอย่างที่ดีจากครูและบุคลากรภายในโรงเรียน					
5.	ครูตักเตือนและอบรมทันทีเมื่อเห็นนักเรียนประพฤติไม่ เหมาะสม					
6.	ครูชี้ให้เห็นคุณค่าของการรับผิดชอบต่อในเรื่องส่วนรวม					
7.	ครูแสดงความชื่นชมเมื่อนักเรียนทำความดี หรือทำ ประโยชน์แก่ส่วนรวม					
8.	ครูคอยเตือนให้นักเรียน ปิดไฟก่อนออกจากห้องเรียน					
9.	การจัดกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ ทางโรงเรียนสนับสนุนให้นักเรียนจัดกิจกรรมเพื่อทำประโยชน์ แก่ส่วนรวม					
10.	นักเรียนมีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ที่ ทางโรงเรียนจัดขึ้น					
11.	ทางโรงเรียนให้รางวัลแก่นักเรียนที่ชนะการจัดกิจกรรม เพื่อสาธารณประโยชน์					
12.	ทางโรงเรียนจัดให้มีการประกวดการรักษาความสะอาด และรักษาสมบัติส่วนรวมของห้องเรียน					
13.	ทางโรงเรียนไม่สนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่ ชุมชนจัดขึ้น					

แบบสอบถามวัดการรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาข้อความที่กำหนดให้ แล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือของข้อความนั้นในแบบสอบถาม ที่ตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับความเป็นจริง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะ ด้านการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา นักเรียนกล้าตักเตือนเพื่อนเมื่อเห็นเพื่อนขีดเขียนโต๊ะ					
2.	นักเรียนมั่นใจว่าตนเองไม่ทำหนังสือที่ยืมจากห้องสมุด ชำรุด					
3.	นักเรียนสามารถเก็บอุปกรณ์กีฬาเข้าที่ โดยไม่ต้องให้ครูสั่ง					
4.	เมื่อต้องการเคลื่อนย้ายเก้าอี้ นักเรียนยกเก้าอี้โดยไม่ลาก ให้พื้นเป็นรอย					
5.	นักเรียนรู้สึกอายนี้อายุเมื่อเก็บขยะตามทางเดินไปทิ้งในถัง					
6.	นักเรียนมั่นใจว่าจะปิดไฟทุกครั้ง เมื่อออกจากห้องเรียน เป็นคนสุดท้าย					
7.	นักเรียนมั่นใจว่าสามารถรักษาความสะอาดโต๊ะ – เก้าอี้ ในบริเวณโรงเรียนได้					
8.	การรับรู้ความสามารถของตนเกี่ยวกับจิตสาธารณะด้าน การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวม นักเรียนสามารถนำหนังสือที่ยืมจากห้องสมุด ส่งคืนตาม กำหนดเวลา					
9.	นักเรียนมั่นใจว่าจะหยิบหนังสือพิมพ์อ่านครั้งละ 1 ฉบับ					
10.	นักเรียนมั่นใจว่าเมื่อพบสิ่งของที่เป็นของโรงเรียน นักเรียน นำคืนครู					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความเป็นจริง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
11.	เมื่อคนอื่นมาต่อแถวเพื่อใช้โทรศัพท์ นักเรียนไม่มั่นใจว่าจะรีบพูดธุระให้เสร็จ					
12.	นักเรียนมั่นใจว่าจะปฏิบัติตามกฎเมื่อเข้าไปใช้ห้องสื่อ, ห้องวิทยุ, ห้องชาวแลปด์					
13.	นักเรียนมั่นใจว่าจะไม่ส่งเสียงดังเมื่อเข้าไปใช้ห้องสมุด					
14.	นักเรียนมั่นใจว่าจะนำของที่ยืมจากส่วนกลาง นำมาวางไว้ที่เดิม					

แบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

คำชี้แจง แบบวัดระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมฉบับนี้ มีจำนวน 15 ข้อ คำถามเป็นเรื่องเกี่ยวกับบุคคลซึ่งพบปัญหาที่ต้องใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ให้นักเรียนอ่านเรื่องต่าง ๆ ด้วยความตั้งใจ สมมติว่านักเรียนเป็นบุคคลในเหตุการณ์ นักเรียนจะเลือกปฏิบัติตามข้อใด ให้นักเรียนทำเครื่องหมายกากบาท (x) ตรงกับตัวเลือกที่นักเรียนเลือกเพียงข้อเดียว

1. เมื่อพักรับประทานอาหารกลางวัน นักเรียนรู้สึกหิวมาก ปรากฏว่ามีคนเข้าคิวคอยซื้อเป็นแถวยาวมาก นักเรียนเห็นเพื่อนสนิทยืนอยู่ต้นแถว แต่ก็ไม่ได้เข้าไปขอแซงคิว นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่~~ทำ~~ทำอย่างนั้น
 - ก. อยากให้ผู้อื่นชมว่าเป็นคนที่มีมารยาท
 - ข. อยากเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนคนอื่น
 - ค. อยากให้ทุกคนปฏิบัติตามกฎกติกาของส่วนรวม
 - ง. อยากให้สังคมส่วนรวมมีระเบียบวินัย และมีความสุข
2. ถ้านักเรียนนั่งอ่านหนังสืออยู่ในห้องสมุดมีเพื่อนร่วมชั้นของนักเรียนกำลังคุยกันเสียงดัง นักเรียนจะ~~ทำ~~ทำอะไร
 - ก. ย้ายไปที่อื่น เพื่อจะได้อ่านหนังสือสบายขึ้น
 - ข. เตือนให้หยุดคุยเพื่อไม่ให้เพื่อนถูกคนอื่นตำหนิ
 - ค. ขอร้องอย่างสุภาพให้หยุดคุยกันเพื่อประโยชน์ของทุกฝ่าย
 - ง. ขอร้องให้บรรณารักษ์เตือนให้ปฏิบัติตามระเบียบการใช้ห้องสมุด
3. นักเรียนเข้าไปอ่านหนังสือในห้องสมุดของโรงเรียนและได้เห็นเนื้อเพลงใหม่ในนิตยสารเล่มหนึ่ง นักเรียนอยากได้แผ่นที่มีเนื้อเพลงแต่นักเรียนก็ไม่ได้ทำตามที่ต้องการ นักเรียนมีเหตุผลเช่นไรที่จะ~~ไม่~~ไม่ทำเช่นนั้น
 - ก. หากบรรณารักษ์เห็นจะถูกลงโทษ
 - ข. หากถูกจับได้จะเสียชื่อเสียงไปถึงพ่อแม่
 - ค. หากฉีกเพลงไป คนอื่นก็ไม่มีโอกาสได้เห็นเนื้อเพลง
 - ง. ไม่อยากทำตนเป็นคนเห็นแก่ตัว และทำลายสมบัติของส่วนรวม

4. นักเรียนนำหนังสือมาคืนห้องสมุด หลังจากที่ยืมไปหลายวันแล้ว และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดก็ไม่ได้ทวงคืน นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ต้องทำเช่นนั้น

- ก. กลัวถูกปรับ
- ข. เพื่อคนอื่น ๆ ได้อ่านบ้าง
- ค. กลัวบรรณารักษ์ไม่สบายใจ
- ง. เมื่อยืมของผู้อื่นแล้วต้องส่งคืน

5. ในวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้ร่วมกันพัฒนาถนนที่อยู่ใกล้โรงเรียน นักเรียนไปร่วมกิจกรรมด้วย โดยที่ครูมิได้สั่งหรือชักชวน นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น

- ก. เป็นการแสดงความจงรักภักดี
- ข. การทำงานเพื่อสังคมเป็นสิ่งที่ดี
- ค. เพื่อให้ได้รับการยกย่องและสรรเสริญ
- ง. ครูจะได้รู้สึกภาคภูมิใจที่มีศิษย์ที่ดี

6. วันนี้อาจารย์ที่ปรึกษาไม่อยู่เพื่อน ๆ ต่างพากันไม่ถอดรองเท้าก่อนเข้าห้องเรียน แต่นักเรียนไม่ทำตาม นักเรียนมีเหตุผลเช่นไรที่ไม่ทำเช่นนั้น

- ก. เพื่อเคารพต่อกฎระเบียบของห้องเรียน
- ข. เพื่อไม่ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตำหนิ เมื่อรู้ภายหลัง
- ค. เพื่อไม่ให้เวรทำสะอาดต้องทำความสะอาดอีกครั้ง
- ง. เพื่อรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยทั้งต่อหน้าและลับหลัง

7. นักเรียนเตือนเพื่อนทุกครั้งเมื่อเห็นว่าเพื่อนขีดเขียนโต๊ะในห้องเรียน แม้บางครั้งจะทำให้เพื่อนรู้สึกไม่พอใจก็ตาม นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น

- ก. เพื่อนจะได้ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม
- ข. เมื่ออยู่ร่วมกันก็ควรจะต้องเตือนแนะนำ
- ค. เพื่อนจะได้เห็นความดีของตน เมื่อรู้สำนึก
- ง. การมีความจริงใจและปรารถนาดีต่อเพื่อนเป็นสิ่งที่ดี

8. นักเรียนตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จเรียบร้อยทุกครั้ง แม้จะไม่มีครูคอยควบคุมอยู่ในห้อง นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- ครูจะกังวลใจถ้านักเรียนไม่ตั้งใจทำงาน
 - การทำความดีควรทำทั้งต่อหน้าและลับหลัง
 - นักเรียนที่ดีควรทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จ
 - หากทำงานไม่เสร็จคงต้องถูกตำหนิหรือถูกลงโทษ
9. นักเรียนมีหน้าที่เวรทำความสะอาดในวันศุกร์ ทุกครั้งไม่เคยละทิ้งหน้าที่ นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในโรงเรียน
 - เพื่อสร้างลักษณะนิสัยที่ดีให้ตนเอง
 - เพื่อให้ห้องเรียนน่าอยู่สำหรับเพื่อน ๆ
 - เพื่อแสดงให้เห็นว่าการทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างดี ย่อมทำให้เกิดประโยชน์ต่อหมู่คณะ
10. นักเรียนได้นัดเพื่อนเพื่อไปเที่ยวสวนสาธารณะในวันหยุด และทุกคนเตรียมอาหารและขนม เพื่อไปรับประทานด้วยกัน แต่นักเรียนก็เตรียมถุงไปใส่ขยะเพื่อรวบรวมไปทิ้งในถังขยะ นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- เพื่อพ่อแม่จะได้ภูมิใจ
 - เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เพื่อน
 - เพื่อได้รับคำชมเชยจากผู้ที่พบเห็น
 - เพื่อต้องการรักษาความสะอาดของสถานที่ส่วนรวม
11. ขณะที่นักเรียนรีบเดินเพื่อไปเรียน ได้เห็นไฟในห้องเปิดไว้ ซึ่งไม่มีใครอยู่ภายในห้อง นักเรียนจึงตัดสินใจเข้าไปปิดไฟก่อน นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรที่ทำเช่นนั้น
- อยากเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เพื่อนคนอื่น ๆ
 - เพื่อได้รับคำชมเชยจากครูและผู้พบเห็น
 - เดินเข้าไปปิดไฟ เพราะตอนนี้สังคมกำลังรณรงค์ในเรื่องการประหยัด
 - เดินเข้าไปปิดไฟ เพราะการเปิดไฟทิ้งไว้จะสิ้นเปลืองพลังงานโดยเปล่าประโยชน์

12. ในช่วงเวลากลางวันนักเรียนและเพื่อนได้นั่งพูดคุยในห้องเรียน ซึ่งเพื่อนบางคนก็นั่งเก้าอี้สองขาบ้าง บางคนคุยก็โยกเก้าอี้ นักเรียน**ไม่ทำ**ตามอย่างเพื่อน เพราะเหตุผลใด

- ก. กลัวครูมาเห็นและลงโทษ
- ข. เพื่อจะได้ทำตัวให้ดูดีในสายตาเพื่อน
- ค. เมื่อใช้สมบัติของส่วนรวมแล้วจะต้องดูแลรักษา
- ง. เพื่อทำตามกติกาที่ทุกคนต้องช่วยกันรักษาสมบัติของห้อง

13. ในขณะที่นักเรียนเดินทางกลับบ้านได้พบเศษแก้วตกอยู่บนถนน ถึงแม้จะรีบกลับบ้านแต่เด็กนักเรียนก็เก็บเศษแก้วนั้นไปทิ้งถึงขยะ นักเรียนมีเหตุผลใดที่ทำเช่นนั้น

- ก. เพื่อความปลอดภัยแก่ผู้ใช้ถนนทุกคน
- ข. เพราะจะได้รับคำชื่นชมจากผู้ที่มาพบเห็น
- ค. เพราะกลัวว่าวันหนึ่งตนเองจะเดินเหยียบ
- ง. เพราะกลัวคนที่รู้จักที่ใช้เส้นทางนี้ได้รับอันตราย

14. ขณะที่เรียนวิชาคณิตศาสตร์ ครูได้ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด นักเรียนเห็นว่ามีเพื่อนบางคนทอดเลขลงบนโต๊ะ เพราะสะดวก นักเรียนคิดว่าจะ**ไม่ทำ**เช่นนั้นเพราะเหตุผลใด

- ก. เพราะต้องการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เพื่อน
- ข. เพราะถ้าทำลงไปครูมาเห็นอาจจะถูกตำหนิว่าไม่รักษาสິงของได้
- ค. เพราะทำตามกติกาของห้องเรียนที่ให้ทุกคนต้องช่วยกันรักษาสมบัติของห้อง
- ง. เพราะโต๊ะเรียนเป็นสมบัติที่ทุกคนจะต้องช่วยกันรักษา เพื่อจะได้ใช้อย่างคุ้มค่า

15. นักเรียนเห็นเพื่อนสนิท ถือก้าวกระดาษออกจากโรงอาหาร และโยนแก้วกระดาษทิ้ง นักเรียนเตือนเพื่อนให้เก็บแก้วกระดาษไปทิ้งในถังขยะ เพราะเหตุใด

- ก. ครูจะได้ภูมิใจที่มีลูกศิษย์ดี
- ข. เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เพื่อน ๆ
- ค. จะได้รับการยกย่องให้เป็นนักเรียนตัวอย่าง
- ง. ทุกคนควรมีส่วนช่วยในการรักษาความสะอาดในโรงเรียน

ขอขอบคุณนักเรียนทุกคนที่ตั้งใจตอบแบบสอบถาม

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวจุฑาทพร นาครอด
วันเดือนปีเกิด	7 พฤษภาคม 2526
สถานที่เกิด	จังหวัดนครศรีธรรมราช
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	51/65 หมู่บ้านนิสา ซอยเพชรเกษม 69 ถนนเพชรเกษม แขวงหลักสอง เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร 10160
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครู
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนราชวินิตบางแคปานขำ แขวงบางแคเหนือ เขตบางแค กรุงเทพมหานคร 10160
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2545	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนชนอมพิทยา อ.ชนอม จ. นครศรีธรรมราช
พ.ศ. 2549	ศึกษาศาสตร์บัณฑิต (ศษ.บ) สาขา คณิตศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2554	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม) สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ